Jaarstukken 2016

Opmaakdatum 23 mei 2017

Inhoudsopgave jaarstukken 2016

JAARVERSLAG	Blz.
Hoofdstuk 1 Inleiding	**3**
1.1 Aanbiedingsbrief	4
1.2 Algemene beschouwingen	5
1.3 Financiële beschouwingen	6
1.4 Kerngegevens gemeente Buren	9
Hoofdstuk 2 Programmaverantwoording	**11**
2.1 Bestuur en burger	12
2.2 Openbare orde en veiligheid	19
2.3 Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur	23
2.4 Lokale economie	31
2.5 Werk en inkomen	35
2.6 Jeugd	42
2.7 WMO	49
2.8 Samenlevingszaken	55
2.9 Milieu	63
2.10 Wonen	66
Dekking en onvoorzien	71
Hoofdstuk 3 Paragrafen	**76**
3.1 Lokale heffingen	77
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	82
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	90
3.4 Financiering	98
3.5 Bedrijfsvoering	104
3.6 Verbonden partijen	109
3.7 Grondbeleid	127
3.8 Transities sociaal domein	132
3.9 Bezuinigingen	135
JAARREKENING	
Hoofdstuk 4 Jaarrekening	**137**
4.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	138
4.2 Balans per 31-12-2016	141
4.3 Toelichting op de balans	142
4.4 Overzicht van baten en lasten	162
4.5 Overzicht van incidentele baten en lasten	164
4.6 Overzicht verschillenanalyse baten en lasten	167
4.7 Overzicht lasten en baten per kostensoort	168
4.8 Verschillenanalyse financiële rechtmatigheid	169
4.9 Verschillenanalyse investeringen	171
4.10 Wet Normering Topfunctionarissen	172
4.11 Algemene dekkingsmiddelen	174
4.12 Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage)	175
Controleverklaring	**176**
Bijlagen	**179**
- Onderbouwing overheveling budgetten naar 2017	180
- Voortgang overgehevelde budgetten 2015 > 2016	194
- Ingediende amendementen en moties begroting 2016	195
- Verklaring gebruikte afkortingen	196

Hoofdstuk 1 Inleiding

Aanbiedingsbrief

Aan de gemeenteraad,

Inleiding
Voor u liggen de jaarstukken 2016 van de gemeente Buren. Via deze jaarstukken leggen we verantwoording af over de realisering van het voorgenomen beleid en de daarvoor ingezette middelen. De jaarstukken zijn daarom van belang voor bestuurders, burgers, maatschappelijke organisaties, bedrijven en andere overheden.

Onze jaarstukken bestaan uit het jaarverslag (financiële & algemene beschouwingen, programma's en paragrafen) en de jaarrekening. In de programma's en paragrafen leggen we verantwoording af over het gevoerde beleid. In de jaarrekening vindt de financiële verantwoording plaats.

Toename algemene reserve uit het rekeningresultaat met € 141.000
Door een aantal incidentele voordelen ontstaat een positief rekeningresultaat over 2016. Indien u instemt met de voorstellen tot resultaatbestemming, sluiten we 2016 daarom af met een toename van de (vrije) algemene reserve. Deze neemt toe met een bedrag van € 141.000.

In de financiële beschouwingen vindt u een verdere toelichting op het ontstaan van het rekeningresultaat. Dat doen we aan de hand van het verloop van het rekeningsaldo na de tweede bestuursrapportage 2016. Ook vindt u daar een toelichting op het financiële resultaat binnen het sociaal domein.

Opzet van de jaarstukken
In hoofdstuk 1 leest u in de algemene beschouwingen meer over de meest in het oog springende ontwikkelingen, zoals o.a.:

- De ontwikkelingen rondom het STIB.
- De in 2016 bepaalde prioritaire projecten.
- De ontwikkelingen in de woningbouw.

In de financiële beschouwingen lichten we op hoofdlijnen de resultaatontwikkeling toe. In hoofdstuk 2 en 3 van het jaarverslag vindt u respectievelijk de programmaverantwoording en paragrafen, terwijl u in hoofdstuk 4 de jaarrekening vindt.

Hyperlinks
Net als in de begroting, verwijzen we ook in de jaarstukken via hyperlinks naar de beleidsdocumenten. Bij het onderdeel "bestaande beleidskader" aan het einde van elk programma leiden we u door naar de documenten op de site van de gemeente Buren. In het boekwerk vindt u ook verwijzingen naar andere hoofdstukken in het boekwerk. Ook hier wordt u via een hyperlink doorgeleid naar het desbetreffende onderdeel. Een hyperlink herkent u aan de onderstreepte tekst.

Algemene beschouwingen

Begin 2016 trad het toenmalige college terug, naar aanleiding van de conclusies uit het rapport over de Brede School. Na een formatieproces trad in april het huidige college aan. Dit college werkte vervolgens het coalitieakkoord 'Samen komen we verder!' uit in het uitvoeringsplan (RI/16/02757). Begin 2017 kwamen daarvan de eerste resultaten in de vorm van het strategisch personeelsbeleid en de SWOT-analyse. Verder zijn in de tweede helft van 2016 de eerste werkzaamheden gestart. Een voorbeeld hiervan vormen de verkoopinspanningen bedrijventerrein Doejenburg II. Het voornemen is uw raad eind 2017 over de realisatie van het uitvoeringsplan te informeren.

Eind 2016 zijn 12 problematische of complexe dossiers tot prioriteit verklaard en door de organisatie opgepakt. Het gaat dan om dossiers als de beheersvorm sportpark Maurik, zwembad Beusichem en Huis der Gemeente. Over de Brede School, bent u in het afgelopen jaar regelmatig geïnformeerd.

Een van de onderwerpen uit het coalitieakkoord betreft het sociaal domein en dan met name het Stib. Bij de invoering van de nieuwe Wmo en Jeugdwet was de eerste prioriteit dat ondanks de veranderingen de zorg op niveau bleef. Een tweede accent lag op de interne bedrijfsvoering en doorontwikkeling van het Stib. Het ontwikkelen van goede processen en informatiekoppelingen met ketenpartners en de ICT bedrijven was een uitdaging. De ontwikkeling van sturingsinformatie met periodieke rapportages komt nu op gang, maar is nog niet op het gewenste niveau.
Tot onze tevredenheid hebben we in 2016 een goedkeurende verklaring voor het sociaal domein van de accountant ontvangen. Dat betekent dat basaal de zaken op orde waren.

Een belangrijke ontwikkeling was verder, dat Buren per 1 januari 2016 naast schuldhulpverlening ook de Participatiewet voor inwoners van Neder-Betuwe uitvoert. Dat betekent een verdubbeling van het cliëntenbestand en het aantal medewerkers. Een voordeel is dat ons uitvoeringsapparaat nu robuuster en minder kwetsbaar is. Uit gesprekken met Neder-Betuwe blijkt dat de dienstverlening door Buren als goed ervaren wordt.

In de begroting 2016 is aangegeven dat de financiële gevolgen van de grondexploitaties financieel niet meer houdbaar waren. Dat maakte maatregelen noodzakelijk. In 2015 is daarmee begonnen en voor 2016 zijn verdere voorstellen gedaan. Het rentepercentage is verlaagd naar 1% en plan Hooghendijck is contractueel overdragen aan een andere ontwikkelaar. Voor BT Doejenburg II is gewerkt aan het promoten van het bedrijventerrein en de mogelijkheid van erfpacht.
Met deze maatregelen zijn de risico's vanuit de grondexploitaties afgebouwd en is de afhankelijkheid van de begroting door voeding uit grondexploitaties structureel met ongeveer € 300.000,- verminderd.
In Buren is het aantrekken van de economie inmiddels goed merkbaar. Er zijn meer woningbouw initiatieven en voor een aantal projecten is in 2016 een bepalende stap gezet. Een goed voorbeeld is het project Voorstraat Lienden waar ruim 50 woningen gerealiseerd gaan worden. Ook bij lopende projecten trekken de verkopen aan. De legesopbrengsten laten voor het eerst in jaren een aanzienlijk overschot zien. Er is ook meer interesse voor bedrijfskavels en er zijn ook weer kavels uitgegeven.

In 2016 is gewerkt aan het vernieuwen van de P&C cyclus. Dit om de informatiewaarde van begroting, rekening, kadernota en rapportages beter af te stemmen op de informatiebehoefte van de raad. Zo is in 2016 hard gewerkt aan de ontwikkeling, opzet en bouw van de nieuwe begroting. Daarbij is ook de administratieve en systeemtechnische inrichting gestroomlijnd en geactualiseerd. Hiermee voldoet Buren ook aan de nieuwe BBV voorschriften. Zie: http://buren.begroting-2017.nl/.
Voor 2017 staan de tussenrapportages op het programma en in de loop van 2017 start de ontwikkeling van de vernieuwde rekening 2017.

Binnen Regio Rivierenland heeft Buren meegewerkt aan het opzetten van het regionaal investeringsfonds. Daarnaast is de besluitvorming afgerond over het ambitiedocument. In dat kader is begonnen met de uitwerking van de onderdelen logistiek, agribusiness, recreatie en toerisme.
In het verlengde van het provinciale programma "Sterk Bestuur" is in 2016 aan een oriëntatie op samenwerking in de regio. Op 15 december 2015 besloot de raad de discussie over samenwerking te voeren op basis van een SWOT-analyse. Die SWOT-analyse is in 2016 uitgevoerd en op 7 maart dit jaar afgerond met het besluit dat Buren zich de komende jaren blijft ontwikkelen vanuit het perspectief van een zelfstandige gemeente. Hierbij wordt wel de samenwerking gezocht op terreinen die voor Buren meerwaarde opleveren. Maar dat is voor 2017 en verder.

Het college van Burgemeester en Wethouders
Buren, mei 2017

Financiële beschouwingen

Inleiding
In dit hoofdstuk vindt u de informatie over de financiële positie van onze gemeente aan de hand van de jaarrekening 2016. Dit is te lezen als een samenvatting van de ontwikkelingen in de exploitatie en de consequenties daarvan voor onze vermogenspositie. Achtereenvolgens gaan we in op:

- Het resultaat voor bestemming.
- De verklaring van het resultaat.
- Structurele effecten.
- De effecten voor de vermogenspositie en de ontwikkeling van de algemene reserve.

Resultaat voor bestemming & bestemmingsvoorstellen

	Resultaat 2016
Jaarrekening 2016	€ 1.523.000
Overhevelingsvoorstellen	€ 902.000
Storting reserve Sociaal Domein	€ 480.000
Toename Algemene Reserve	€ 141.000
Totaal	€ 0

In bovenstaand overzicht vindt u het verloop van het rekeningresultaat voor bestemming. Het jaarrekeningresultaat bedraagt € 1.523.000 positief. Daarvan beslaat € 902.000 overhevelingsvoorstellen, waarvan we de raad voorstellen deze voor 2017 of verdere begrotingsjaren beschikbaar te stellen. In het hoofdstuk over de overhevelingsvoorstellen vindt u hierover meer informatie.

Het rekeningresultaat betekent uiteindelijk ook een storting van € 480.000 in de reserve sociaal domein. Hiermee voldoen we aan het adagium: geld voor het sociaal domein, blijft beschikbaar voor het sociaal domein. Hoe die € 480.000 tot stand komt, leest u in de toelichting van het resultaat voor bestemming.

Voor het resterende rekeningresultaat stellen we voor een storting in de algemene reserve te maken. De algemene reserve neemt door deze resultaatbestemming met € 141.000 toe.

Toelichting resultaat voor bestemming
Het gerealiseerd resultaat voor bestemming bedraagt € 1.523.000 . De tweede bestuursrapportage sloten we af met een verwacht nadelig saldo van € 487.000. Dat betekent dat we een verschil verklaren van € 2.010.000.

	Resultaat 2016
Tweede bestuursrapportage 2016	- € 487.000
Jaarrekening 2016	€ 1.523.000
Te verklaren verschil	€ 2.010.000

In de tabel hieronder vindt u het verloop van dit resultaat in beeld gebracht per programma. De toelichting met de belangrijkste verschillen per beheerproduct binnen de programma's, vindt u onder de programmaverantwoording in het jaarverslag. In de financiële beschouwingen staan we stil bij de belangrijkste afwijkingen binnen de programma's.

	Resultaat 2016	Overlopende posten naar 2017	Resultaat excl. overlopende post (OP)
Bestuur en Burger	€ 177.000		€ 177.000
Openbare Orde en Veiligheid	€ 19.000	€ 15.000	€ 4.000
Openbare Ruimte, Vervoer en Infrastructuur	€ 551.000	€ 242.000	€ 309.000
Lokale Economie	€ 729.000	€ 162.500	€ 566.500
Werk en Inkomen	€ 367.000		€ 367.000
Jeugd	- € 395.000		- € 395.000
WMO	€ 1.019.000		€ 1.019.000
Samenlevingszaken	€ 238.000	€ 184.000	€ 54.000
Milieu	€ 57.000		€ 57.000
Wonen	- € 371.000		- € 371.000
Dekking en onvoorzien	- € 868.000	€ 298.500	- €1.166.500
Totalen	**€ 1.523.000**	**€ 902.000**	**€ 621.000**

Het te verklaren verschil bedraagt het resultaat minus de overlopende posten. Dat betekent dat we € 621.000 aan voor- en nadelen binnen de programma's moeten verklaren. Hieronder vindt u de programma's voor het sociaal domein en de substantiële afwijkingen per programma (> € 250.000). Meer gedetailleerde informatie vindt u onder de programmaverantwoordingen.

Resultaten Sociaal Domein: programma Jeugd
Op het programma Jeugd kwamen we in 2016 € 395.000 tekort. Dat kwam doordat we in 2016 meer lasten voor regionale en bovenregionale zorgtrajecten hadden. Hierover vindt nog een verrekening plaats. De effecten daarvan zijn bij deze jaarrekening nog niet bekend. Daar stond tegenover dat we minder lasten dan geraamd hadden voor het gebruik van het PGB Jeugd.
De (bovenregionale) verrekening over 2015 bedroeg € 220.000 en deze verwerkten we in 2016. Zonder deze verrekening was het nadeel op dit programma lager geweest. Omdat het totaal van het programma negatief is, onttrekken we hiervoor uit de reserve Sociaal Domein. Hiermee vereffenen we het rekeningresultaat van het programma Jeugd.

Resultaten Sociaal Domein: programma WMO
Het programma WMO laat een groot overschot zien. In totaal is € 1.019.000 over, waarvan € 146.000 geen onderdeel is van de integratie-uitkering sociaal domein, maar bestaande budgetten zijn van voor 2015. Deze budgetten vallen als onderdeel van het resultaat vrij. Dat betekent dat we € 875.000 overhouden en storten in de reserve Sociaal Domein. De verklaring hiervoor is in hoofdlijnen:

- De huishoudelijke ondersteuning (€ 290.000);
- PGB's (€ 325.000);
- Sociaal gebiedsteam (€ 199.000);
- Overige effecten Zorg in Natura (€ 61.000)

Voor wat betreft de huishoudelijke ondersteuning geldt dat we nog eenmalig konden profiteren van aanbestedingsvoordelen. PGB's worden minder gebruikt dan van tevoren bedacht en daarom herijken we in 2017 deze raming opnieuw. Het voordeel op het Sociaal Gebiedsteam ontstond door stagnering van de ontwikkeling van het Stib. De overige effecten zijn te verklaren uit een lagere vraag dan verwacht. In de programmaverantwoording WMO krijgt u een totaalbeeld.

Totaal overzicht jeugd WMO
De twee programma's laten daarmee een gecombineerd overschot van € 480.000 zien. Gecombineerd met het overschot uit de 2e bestuursrapportage (€ 1.205.000) is het totale overschot € 1.685.000, volledig voor rekening van het programma WMO.

De verklaring voor dit overschot is grotendeels dat er in 2014 voorzichtig is geraamd voor 2015 en 2016. Ook hebben we eigen middelen (los van de integratieuitkering) ingebracht. In 2017 zijn de budgetten aangesloten op de integratieuitkering. Die uitkering is ook lager geworden. Dat resulteert in de verwachting dat 2017 een ander beeld gaat geven.

Programma Lokale Economie
Het programma Lokale Economie laat een positief beeld zien. Dat wordt grotendeels verklaard door incidentele grond- en vastgoedverkopen. In lijn met Nota Vastgoed verkochten we een deel van onze portefeuille. Het resterende voordeel na de overhevelingsvoorstellen is € 556.500. In 2017 verwachten we weer een aantal incidentele verkopen te realiseren, daarna neemt de kans op deze incidentele baten af. In de toelichting onder het programma Lokale Economie vindt u hier meer over.

Programma Werk en Inkomen
Het programma Werk en Inkomen laat een positief beeld zien van € 367.000. Dit wordt verklaard door incidentele voordelen op dienstverlening en re-integratietrajecten. Deze voordelen zijn incidenteel. U vindt hierover meer informatie in het Programma Werk en Inkomen.

Programma Wonen
Het programma Wonen laat een negatief beeld zien van € 372.000, grotendeels verklaard door een negatief financieel effect van de herziening van de grondexploitaties. Dit betreft de extra weg die we op BT Doejenburg II moeten aanleggen. Hierover bent u met RI-brief RI/17/03065
reeds geïnformeerd. Daar stond een voordeel op ruimtelijke plannen en een voordeel op leges tegenover. In het Programma Wonen vindt u hierover meer informatie.

Programma Dekking en Onvoorzien en overige
De overige programma's laten een divers beeld zien, met verschillende kleine en grotere voordelen. Voor de detailanalyse verwijzen wij naar de programmatoelichtingen. Van belang is dat onder het programma Dekking en Onvoorzien twee reservestortingen zijn verwerkt die corresponderen met het Programma Openbare Ruimte en Infrastructuur. In het programma Dekking en Onvoorzien verwerkten we ook een aantal negatieve incidentele effecten, zoals de storting in de voorziening voor het boekenonderzoek en de voorziening pensioenen wethouders.

Overhevelingsvoorstellen
In totaal is voor € 902.000 aan overhevelingsvoorstellen gedaan. In de bijlage vindt u een overzicht. Dit bedrag is hoger dan de € 834.500 die we overhevelden van 2015 naar 2016. De verklaring is dat in het eerste half jaar van vorig jaar een aantal projecten is vertraagd. Daarnaast leidt de systematiek waarbij we budgetten reeds onttrekken uit de reserve voordat we de kosten daadwerkelijk maken, tot onnodige overhevelingen. Dit nemen we mee in de voorbereiding op de nieuwe financiële verordening in 2017.

Structurele effecten
De structurele effecten die blijken bij deze jaarrekening, verwerken we met de 1e bestuursrapportage 2017. In de verschillenanalyse onder de programma's hebben we deze financiële effecten in beeld gebracht. Het betreft onder meer lasten van:

- Structurele hogere juridische kosten;
- Structurele lasten onkruidbestrijding;
- Overige kleine ontwikkelingen.

In de 1e Burap 2017 verwerken we daarom € 62.000 aan structurele effecten naar aanleiding van de jaarrekening.

Toelichting financiële positie
De vermogenspositie laat, na resultaatbestemming, het volgende beeld zien:

	31-12-2015	**31-12-2016**
Eigen vermogen	€ 23.713.000	€ 24.867.500
Vreemd vermogen	€ 37.881.000	€ 34.085.500
Totaal	€ 61.594.000	€ 58.953.000
Solvabiliteit	39%	42 %

De solvabiliteit van de gemeente laat daarbij een positieve ontwikkeling zien. Daarbij dient wel aangetekend te worden dat € 9.500.000 van het eigen vermogen wordt gevormd door de risicoreserve BT Doejenburg II. In de paragraaf Weerstandsvermogen & Risicobeheersing vindt u de overige financiële indicatoren.

Invoering VPB
In 2016 zijn gemeenten belastingplichtig geworden voor de vennootschapsbelasting. Daarvoor is een onderzoek gedaan naar met name de grondexploitaties en of we door de ondernemerspoort komen. Dat is het geval. Daarom moet over 2016 een aangifte worden gedaan. Daarvoor is, in verband met het ontbreken van een akkoord van de Belastingdienst op de door ons ingenomen positie, nog geen last geraamd. Er is formeel uitstel gevraagd voor het doen van aangifte.

Kerngegevens gemeente Buren

Sociale structuur:		31-12-2015	31-12-2016
Aantal inwoners		**26.206**	**26.348**
Waarvan:	van 0 – 4 jaar	1.271	1.250
	van 5 – 19 jaar	4.845	4.838
	van 20 – 64 jaar	15.343	15.316
	van 65 jaar en ouder	4.747	4.944
Waarvan:	mannen	13.114	13.210
	vrouwen	13.092	13.138
Scholen en aantal leerlingen		Per 1-10-'15	Per 1-10-'16
OBS Koningin Beatrix Buren		222	227
OBS Kastanjepoort, Erichem		77	63
OBS De Klepper, Zoelmond		60	55
OBS Den Aldenhaag, Zoelen		98	69
OBS Daverhof, Kerk-Avezaath		110	109
OBS Prins Willem-Alexander, Beusichem		271	265
OBS De Sterappel, Lienden		182	171
OBS De Regenboog, Ingen		131	131
OBS De Meent, Ommeren		81	55
OBS De Boogerd, Maurik		133	130
OBS De Bloesem, Eck en Wiel		81	83
OBS De Wiekslag, Rijswijk		40	36
		1.486	**1.394**
BBS Ebenhaëzer, Lienden		261	284
BBS De Wegwijzer, Asch		39	26
BBS De Hoeksteen, Maurik		247	239
BBS Ds. Derksen, Ravenswaaij		36	39
		583	**588**
Sociale uitkeringen		31-12-2015	31-12-2016
WWB < pensioengerechtigde leeftijd		185	223
WWB > pensioengerechtigde leeftijd		5	7
IOAW		17	24
IOAZ		8	6
BBZ		3	1
WIW-baan		3	2
WSW-baan		101	101
Kinderopvang		4	2

Fysieke structuur:		31-12-2015	31-12-2016
Oppervlakte gemeente in ha.		**14.292**	**14.292**
Waarvan:	land	13.406	13.390
	binnenwater	886	902
Aantal woonruimten		10.691	10.766
Oppervlakte van de wegen in m2		2.165.560	2.165.560
Lengte van de wegen in km		**400**	**400**
Waarvan:	wegen binnen de bebouwde kom	122	122
	wegen buiten de bebouwde kom	278	278
Lengte van de waterwegen in km		**297**	**297**
B- watergangen		245	245
C- watergangen		52	52
Openbaar groen			
Bomen (ha)		23.194 st.	22.195 st.
Bosplantsoen (ha)		30 ha	30 ha
Sierplantsoen (ha)		10 ha	11 ha
Gazons (ha)		37 ha	38 ha
Grasbermen (ha)		172 ha	172 ha

Fysieke structuur in euro's:	31-12-2015 *(x € 1.000)*	Per inwoner *(€)*	31-12-2016 *(x € 1.000)*	Per inwoner (€)
Lasten van de exploitatie(incl. reserves)	67.853	2.589	72.766	2.762
Opbrengst lokale heffingen	6.136	234	6.771	257
Algemene uitkering	27.118	1.035	28.827	1.094
Vaste schuld	12.664	483	13.248	503

Hoofdstuk 2 Programmaverantwoording

Programma

Bestuur en burger

De visie van het programma

Een gemeentelijke organisatie, die dienstverlenend en vraaggericht is. Die de klant centraal stelt en er voor de burger is. De organisatie werkt interactief samen met de burgers en maatschappelijke organisaties.

Hoofddoelstelling

Hoofddoelstelling	Doelstelling Wat wilden we bereiken?	Prestaties Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
De gemeente Buren wil zich kenmerken door een professioneel en daadkrachtig bestuur. Met een goede wisselwerking tussen de burgers en bestuur. Ook streeft zij verdere verbetering van de dienstverlening na.	1) De burgers hebben het vertrouwen dat het bestuur beleid ontwikkelt, besluiten neemt en diensten verleent die in het belang zijn van de lokale gemeenschap. U vertegenwoordigt de bevolking. U stelt de beleidskaders vast en controleert ons, c.q. het gevoerde beleid.	1) In 2016 doorliepen we samen met de Kwaliteitscommissie een stappenplan tot een digitale programmabegroting: minder informatie, maar beter en toegankelijker. 2) Met de Kwaliteitscommissie maakten we afspraken over een tweemaandelijkse rapportage. In deze rapportage komt informatie over de uitvoering van de begroting en de status van de budgetten. De eerste rapportage verschijnt in 2017. 3) Het jaar 2016 was in bestuurlijk opzicht een jaar met veel perikelen en ook veel vergaderingen. 4) Er is extra inzet gepleegd om een goedkeurende accountantsverklaring te krijgen. Voor een volledige verantwoording kunt u het jaarverslag 2016 van de griffie betrekken.
	1) In de gemeentelijke dienstverlening realiseren we de kortste weg naar een adequaat antwoord. 2) Buren biedt een ingang voor alle lokale overheidsdiensten en doet dat samen met organisaties waaraan uitvoering van gemeentelijke taken is overgedragen. 3) Buren stimuleert in haar dienstverlening de zelfredzaamheid van inwoners en biedt waar nodig passende ondersteuning.	1) De ontwikkeling van de nieuwe website is voor de informatievoorziening essentieel. Eind 2016 zijn daadwerkelijk stappen gezet voor deze ontwikkeling. De expertise en kennis in eigen huis zijn hierbij uitgangspunt 2) Zie ontwikkeling onder punt 1). 3) De dienstverlening kan altijd beter. Eind 2016 bepaalde het college een aantal dossiers als topprioriteit. Dit om zo spoedig mogelijk voortgang te bereiken. 4) De servicenormen worden gemonitord en behaald. 5) Het aantal digitale diensten is nog steeds beperkt. De doorontwikkeling hiervan maakt onderdeel uit van de nieuwe website. 6) In 2016 is een burgerpeiling uitgevoerd. De verbeterpunten worden meegenomen in het plan van aanpak van onze secretaris. Het publiekscentrum hield één klantonder-zoek over dienstverlening en werken op afspraak. Hieruit blijkt dat burger tevreden is en dat het aansluit op de behoefte.

Hoofddoelstelling (vervolg)

Hoofddoelstelling	Doelstelling Wat wilden we bereiken?	Prestaties Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
		7) Het zaakvolgsysteem en het centraal meldpunt maken onderdeel uit van de nieuwe website. We hielden een pilot met de AVRI inzake het centraal meldpunt. De ervaringen uit de pilot betrekken we bij de ontwikkeling van de nieuwe website.
De gemeente Buren wil zich kenmerken door een professioneel en daadkrachtig bestuur. Met een goede wisselwerking tussen de burgers en bestuur. Ook streeft zij verdere verbetering van de dienstverlening na.	3. Uitvoering college-programma 2014 / 2018.	Algemeen) Het collegeprogramma is medio april 2016 volledig vernieuwd. Met dit nieuwe akkoord zijn op onderdelen nieuwe doelstellingen geformuleerd. 1) In 2016 is een aantal sessies met de gemeenteraad gehouden en is een SWOT-analyse uitgevoerd. De richtinggevende uitspraken van de gemeenteraad zijn gepland voor eerste kwartaal 2017. 2) Zie onder 1) richtinggevende uitspraken van de gemeenteraad zijn bepalend voor de toekomst. 3) De ontwikkeling naar een regiegemeente is in 2016 niet verder geïmplementeerd. De gemeenteraad bepaalt welke koers voor de komende jaren wordt uitgezet. 4) De informele aanpak wordt gefaseerd toegepast. Er is een uitvoeringsplan opgesteld. 5) De randvoorwaarden voor digitaal werken zijn vastgesteld. De daadwerkelijke slag van hybride werken naar volledig digitaal vindt plaats in de periode 2017-2018.
	4. Houdbare financiële positie is conform de richtlijnen van de provincie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), Informatie voor Derden (IV3) e.d.	1) In 2016 werkten we verder aan een houdbare financiële positie. We namen maatregelen om een aantal structurele lasten in de begroting verder naar beneden bij te stellen. Dit betrof onder meer de urentoerekening uit de grondexploitaties. Het meerjarig beeld in 2020 werd daarmee structureel sluitend. Voor de komende jaren blijft dit een uitdaging. 2) De BOP-maatregel handhaving bij illegale bewoning schrapten we en het nadelige effect hiervan vingen we op de in meerjarenbegroting. 3) In 2016 werd de begroting 2017 en de administratie 2017 ingericht conform de nieuwe BBV-richtlijnen. De raad stelde de vernieuwde programmabegroting 2017 vast in november 2016.

Samenvattend de inkomsten en uitgaven van het programma

Wat heeft programma Bestuur en burger gekost? (€ x 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Coördinerend portefeuillehouder: J.A. de Boer		
Lasten	5.575	**5.508**
Baten	-632	**-742**
Saldo Bestuur en burger	4.943	**4.766**

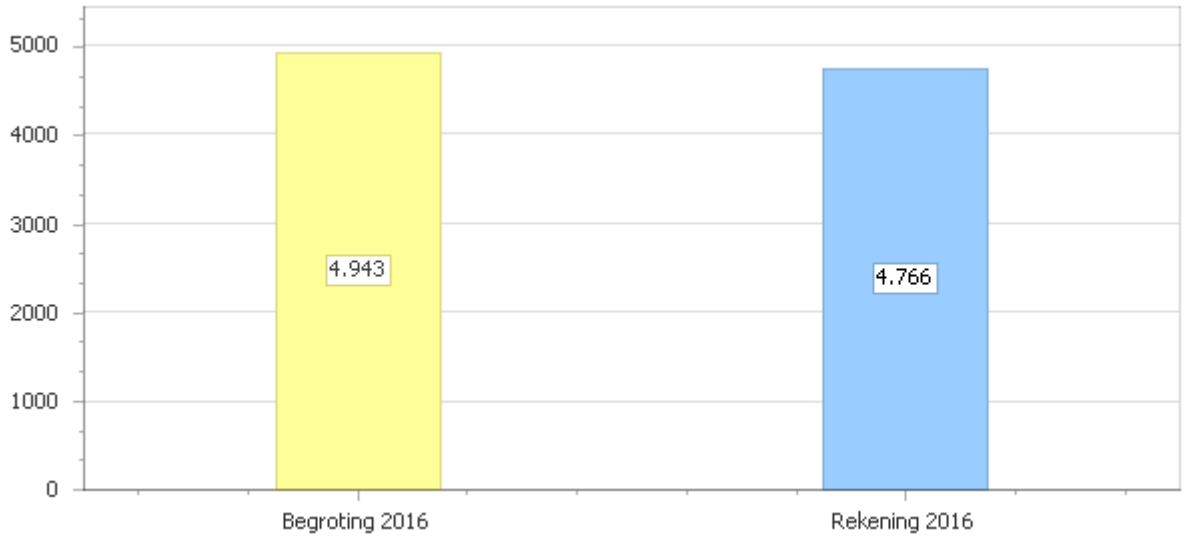

Ter informatie: de kern beheerproducten van het programma (het vaste beleidskader)

Raad

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. U bent tevreden over de ambtelijke ondersteuning. 2. U bent tevreden over de voorbereiding van de besluitvorming.	1.1 Wij zorgen dat u adequaat wordt ondersteund. Hierbij ligt de nadruk op uw duaal handelen. 1.2 Doelgerichte planning en control (begroting en rekening, planning en uitvoering). 1.3 Accountant en Rekenkamercommissie in staat stellen het adviseurschap aan u op adequate wijze in te vullen. 1.4 Voortzetting inzet middelen (digitaal, social media).	1.1. In een separaat jaarverslag van de griffie is uitgebreid verslag gedaan over de ondersteuning van de gemeenteraad. 1.2 Met de kwaliteitscommissie is in 2016 overleg gevoerd over een andere opzet en inrichting van de begroting. Uit dit overleg zijn de tweemaandelijkse rapportages voortgekomen. Die worden in 2017 uitgebracht. 1.3 Monitoring en doorwerking van de aanbevelingen van de adviezen van de commissie was in 2016 een aandachtspunt. Het proces rondom de jaarcontrole van de accountant werd sterkt beïnvloed door de verantwoording budgetten sociaal domein. 1.4 De afspraken uit het communicatieplan van de gemeenteraad zijn opgepakt. Zie ook het jaarverslag 2016 van de griffie.

College en de burgemeester

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Wij nemen goede besluiten en bereiden voor u de besluitvorming voor. 2. U hebt alle informatie die nodig is om het werk te doen. 3. Wij voeren uw besluiten uit.	1.1 De ambtelijke organisatie adviseert en ondersteunt ons in het nemen van goede besluiten. 1.2. Politiek invoelvermogen verder ontwikkelen. 2.1. Wij zien erop toe dat u tijdig en adequaat wordt geïnformeerd. 3.1 Uitvoeringshandelingen doen.	1.1 In 2016 is een aanvang gemaakt met het LEAN maken bestuurlijke besluitvorming. 1.2 Het verder ontwikkelen hiervan maakt onderdeel uit van het plan van aanpak van de gemeentesecretaris. 2.1 Continue proces, we voerden portefeuilleoverleggen in zodat meer informatie in het voortraject beschikbaar komt en integraal door de portefeuillehouder op relevantie voor de raad kan worden afgewogen. Andere ontwikkelingen zijn de nieuwe programmabegroting en de tweemaandelijkse rapportages.

Voorlichting en communicatie

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. De organisatie past burgerparticipatie goed toe. 2. 70% van de burgers vindt dat ze goed geïnformeerd zijn over beleid van de gemeente. 3. De gemeente Buren krijgt een beter imago in de ogen van haar burgers.	1.1 Wij maken jaarlijks een bestuursevaluatie en formuleren verbeterpunten. Wij beslissen hierover en u wordt geïnformeerd. 2.1 Het signaleren van ontwikkelingen in de informatievoorziening. 3.1 Het imago van de gemeente Buren verbeteren door er voor te zorgen dat de lokale media tevreden zijn over de informatievoorziening vanuit de gemeente	1.1 Burgerparticipatie heeft in 2016 niet voldoende aandacht gekregen. Dit had o.a. te maken met verschillende wisselingen van personeel. 2.1 Uit het onderzoek van Burgerpeiling 2016 komt voort dat de gemeente haar informatieverstrekking moet verbeteren. 3.1 Uit het onderzoek van Burgerpeiling 2016 blijkt dat het imago van onze gemeente op alle niveaus aandacht nodig heeft.

Gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Een moderne basisregistratie, waarmee persoonsgegevens snel, effectief en efficiënt ter beschikking kunnen worden gesteld. 2. Voorkomen van fouten in correspondentie met onze inwoners. 3. Correcte uitvoering van naturalisaties.	1.1 We voldoen aan de wettelijke normen voor inhoudelijke kwaliteit van de persoonsgegevens, privacybescherming en procesmatig werken. 2.1 We zorgen voor organisatiebreed verplicht gebruik van de persoonsgegevens uit de BRP bij de uitvoering van diverse publiekrechtelijke taken. 2.2 Eenmalige verstrekking, meervoudig gebruik van persoonsgegevens. 3.1 We brengen advies uit aan het Ministerie van Justitie, binnen de wettelijke termijn.	1.1. Permanent proces. Periodieke interne kwaliteitsaudits. 2.1. In 2016 de zelfevaluatie kwaliteitsaudit BRP met goed gevolg doorlopen. 2.2. Door de (technische) implementatie van de gegevensmakelaar is eenmalige verstrekking meervoudig gebruik van persoonsgegevens mogelijk. Dit wordt al toegepast in de administraties van Werk en Inkomen, begraafplaatsen, debiteurenadministratie en zaaksysteem. 3.1. In 2016 zijn er 3 adviezen naturalisatie uitgebracht.

Ter informatie: beheerproducten programma

Beheerproducten: meerjarig budget (x € 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Raad (J.A. de Boer)	1.217	**1.205**
College en de burgemeester (J.A. de Boer)	1.362	**1.332**
Commissie bezwaarschriften (J.A. de Boer)	85	**86**
Directie (J.A. de Boer)	838	**834**
Voorlichting en communicatie (J.A. de Boer)	85	**23**
Bestuurssecretariaat (J.A. de Boer)	283	**276**
Representatie (J.A. de Boer)	43	**46**
Burgerlijke stand (J.A. de Boer)	77	**68**
Gem. basisadministratie persoonsgegevens (J.A. de Boer)	431	**430**
Documenten burgerzaken (J.A. de Boer)	69	**17**
Verkiezingen (J.A. de Boer)	35	**33**
Webbeheer (J.A. de Boer)	172	**172**
Archiefbewaarplaatsen (J.A. de Boer)	246	**244**
Saldo Bestuur en burger	4.943	**4.766**

Vergelijk begroot - werkelijk per beheerproduct per programma (x € 1.000,-)

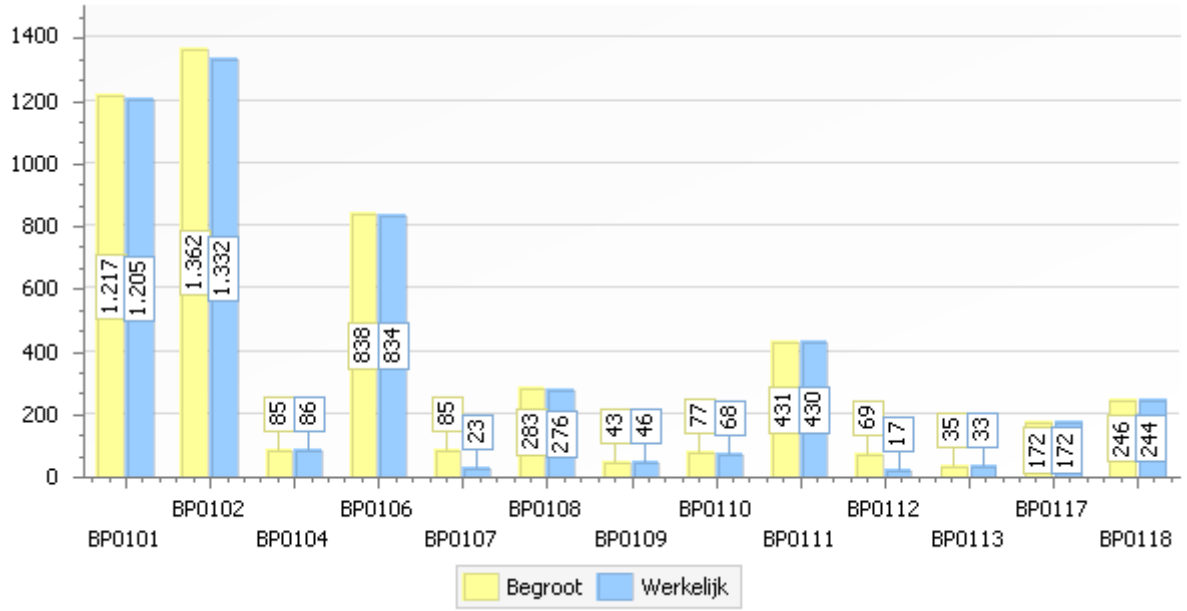

Specificatie belangrijkste verschillen per programma

Programma Bestuur en burger *(bedragen in € x 1.000)*

Saldo beheerproduct College en de burgemeester € 30 (nadeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- Externe adviezen: door toename van claims is er meer gebruik gemaakt van onze huisadvocaat. Dit was al voorzien, maar bleek toch hoger uit te vallen door het afronden van een aantal cruciale dossiers in 2016.		33	S
- Overige kleine afwijkingen	3		I
Totaal	**3**	**33**	

Saldo beheerproduct Voorlichting en communicatie € 62 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Dienstverlening communicatie We voeren dienstverlening uit op het gebied van communicatie. Het voordeel ontstaat voornamelijk doordat we het budget voor externe inhuur niet gebruiken.	54		I
- Voorlichting en communicatie Het voordelig saldo wordt grotendeels veroorzaakt doordat er in 2016 minder kosten gemaakt zijn voor advertenties.	8		I
Totaal	**62**		

Saldo beheerproduct Documenten burgerzaken € 53 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Rijbewijzen: er zijn meer rijbewijzen aangevraagd dan de prognose. In 2016 heeft het rijk voorgeschreven dat chauffeurs een extra code nodig hebben. Hierdoor zijn er meer rijbewijzen aangevraagd.	25		I
- Secretarieleges burgerzaken	11		I
- Reisdocumenten: meer aanvragen reisdocumenten dan de prognose.	13		I
- Overige kleine afwijkingen	4		I
Totaal	**53**		

Ter informatie: bestaande beleidskaders

- 2002: Verordening op de ambtelijke bijstand en de fractieondersteuning
- 2003: Klachtenregeling gemeente Buren
- 2003: Verordening 213 (Accountant)
- 2004: Handvest Informatieplicht
- 2006: Nota raadscommunicatie Buren
- 2006: Verordening externe klachtbehandeling (ombudscommissie)
- 2008: Verordening commissie bezwaarschriften
- 2009: Burgerparticipatie
- 2009: Verordening financiële bijdrage fractieondersteuning
- 2011: Inspraak- en participatieverordening
- 2011: Rekenkamercommissie (wijziging verordening en benoeming voorzitter)
- 2011: Verordening op het onderzoeksrecht van de Raad
- 2015: Startnotitie Samen werken aan Samenwerken
- 2016: Organisatieontwikkeling (nieuw plan van aanpak)
- 2013: Verordening Basisregistratie Personen (BRP)
- 2016: Gedragscode politieke ambtsdragers
- 2014: Reglement van orde gemeenteraad Buren
- 2014: Verordening op de voorbesprekingen/Informatie bijeenkomsten
- 2015: Financiële verordening 212 gemeente Buren 2015
- 2015: Kaders gemeentelijke dienstverlening

Overige basisinformatie taakvelden

In 2017 vallen de beheerproducten van dit programma onder de onderstaande taakvelden:

Bestuur

Overhead

Burgerzaken

Programma

Openbare orde en veiligheid

De visie van het programma

De veiligheid in de gemeente Buren zoveel mogelijk bevorderen en het handhaven van de openbare orde. Burgers voelen zich het best thuis in een omgeving die veiligheid biedt en hen ook het gevoel van veiligheid geeft.

Hoofddoelstelling

Hoofddoelstelling	Doelstelling Wat wilden we bereiken?	Prestaties Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
In samenwerking met partners en inwoners zorgen we voor een veilige leefomgeving in de gemeente Buren.	1) Voorkomen van inbreuken op (openbare) orde, leefbaarheid en veiligheid.	1) De signaleringsgroepen en WhatsAppgroepen zijn in de kernen uitgebreid. 2) Mediation (buurbemiddeling) tussen burgers is opgepakt door ELKWelzijn. 3) Er zijn preventiebijeenkomsten vanuit politie, brandweer en STIB georganiseerd. 4) Jaarlijks wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de uitvoeringsplannen via een informatiebijeenkomst.
	2) Verbeteren van de sociale veiligheid en leefbaarheid door het oppakken van speerpunten uit de kadernota veiligheid.	1) In kadernota 2015 - 2018 zijn de speerpunten en doelstellingen van het veiligheidsbeleid opgenomen. 2) Speerpunten, doelstellingen en ervaringen zijn uitgewerkt in het uitvoeringsplan veiligheid 2016. 3) Het Uitvoeringsplan Veiligheid 2016 is geëvalueerd. 4) Het Uitvoeringsplan Veiligheid 2016 is gebundeld (negen gemeenten) in het basisteam de Waarden. 5) De grootste integrale risico's zijn binnen de negen gemeenten van basisteam de Waarden inzichtelijk gemaakt.
	3) Voldoen aan de norm van de Wet veiligheidsregio’s.	1) Er wordt gewerkt volgens de afspraken omtrent regionale crisisteams. De gemeente Buren heeft hier functionarissen voor geleverd. 2) Functionarissen binnen de crisisbeheersing worden geschoold via een basisopleiding en bijscholing.

Samenvattend de inkomsten en uitgaven van het programma

Wat heeft programma Openbare orde en veiligheid gekost? (€ x 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Coördinerend portefeuillehouder: J.A. de Boer		
Lasten	2.129	**2.108**
Baten	-35	**-33**
Saldo Openbare orde en veiligheid	2.094	**2.075**

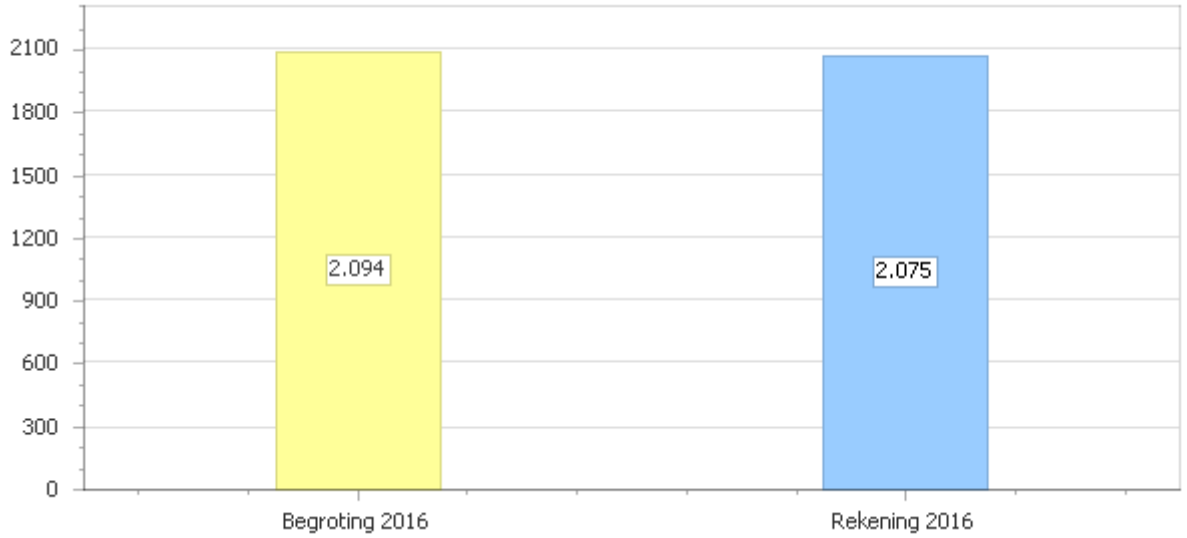

Ter informatie: de kern beheerproducten van het programma (het vaste beleidskader)

Crisisbeheersing

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Voldoen aan wettelijke verplichting. 2. Een kwalitatief hoogwaardige crisisorganisatie. 3. Medewerkers die voldoen aan de regionale kwaliteitseisen.	2.1 Opleiden en trainen functionarissen stafsectie Bevolkingszorg. 2.2 Opleiden en trainen functionarissen gemeentelijke teams. 3.1 Uitvoering geven aan regionale beleidsplannen en het regionale Jaarplan Opleiden, Trainen en Oefenen van de VRGZ 2016.	2.1 Functionarissen binnen de stafsectie zijn opgeleid en bijgeschoold volgens het regionaal opleidingsprogramma (VRGZ). De gemeente heeft een mystery-visit ontvangen waarbij de status van de stafsectie bevolkingszorg werd getoetst (augustus 2016) Er is een functionaris opgeleid als officier van dienst bevolkingszorg (OvD- Bz) binnen de gemeente. Dit ter vervanging van een vertrekkende medewerker. 2.2 Samen met de VRGZ zijn lokale opleidingen en trainingen verzorgd. Iedere gemeente kwam in aanmerking om één oefening voor de crisisbeheersing te faciliteren en te ondersteunen. 2.3 Noodzakelijke opleidingen en trainingen zijn verzorgd met het jaarthema als onderwerp. De functionarissen kregen allen een rol in het scenario 'Hoog water'.

Openbare orde en veiligheid

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Een veilige leef- en woonomgeving. 2. Terugdringen criminaliteit en overlast.	1.1 Op basis van een veiligheidsanalyse prioriteiten, ambities en doelstellingen vaststellen. Deze jaarlijks monitoren en inspelen op trends en ontwikkelingen. 2. De speerpunten jaarlijks uitwerken in een Jaarplan, waarin per speerpunt aangegeven wordt welke maatregelen en acties ondernomen worden om de criminaliteit en overlast terug te dringen. Het Jaarplan tijdig evalueren en daar waar nodig bijsturen / nieuwe acties en maatregelen opnemen.	1.1 In het integraal Veiligheidsplan (2015 - 2018) zijn de belangrijkste doelstellingen en speerpunten op het gebied van veiligheid beschreven. Er zijn verschillende preventiebijeenkomsten georganiseerd in samenwerking met de politie, STIB en brandweer. Er zijn meerdere buurtpreventie-borden geplaatst in de openbare ruimte (preventieve werking). 2. In het Uitvoeringsplan Veiligheid 2016 zijn de acties en maatregelen per speerpunt uitgewerkt. Er is een integrale controleweek gepland om meer zicht te krijgen op de bedrijven binnen de gemeente. Politie, ODR brandweer en gemeente trekken hierbij samen op.

Ter informatie: beheerproducten programma

Beheerproducten: meerjarig budget (x € 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Crisisbeheersing (J.A. de Boer)	35	**35**
Uitvoering APV en bijzondere wetten (J.A. de Boer)	66	**49**
Openbare orde en veiligheid (J.A. de Boer)	1.932	**1.932**
Evenementen (J.A. de Boer)	23	**24**
Dierenbescherming (J.A. de Boer)	38	**34**
Saldo Openbare orde en veiligheid	2.094	**2.074**

Vergelijk begroot - werkelijk per beheerproduct per programma (x € 1.000,-)

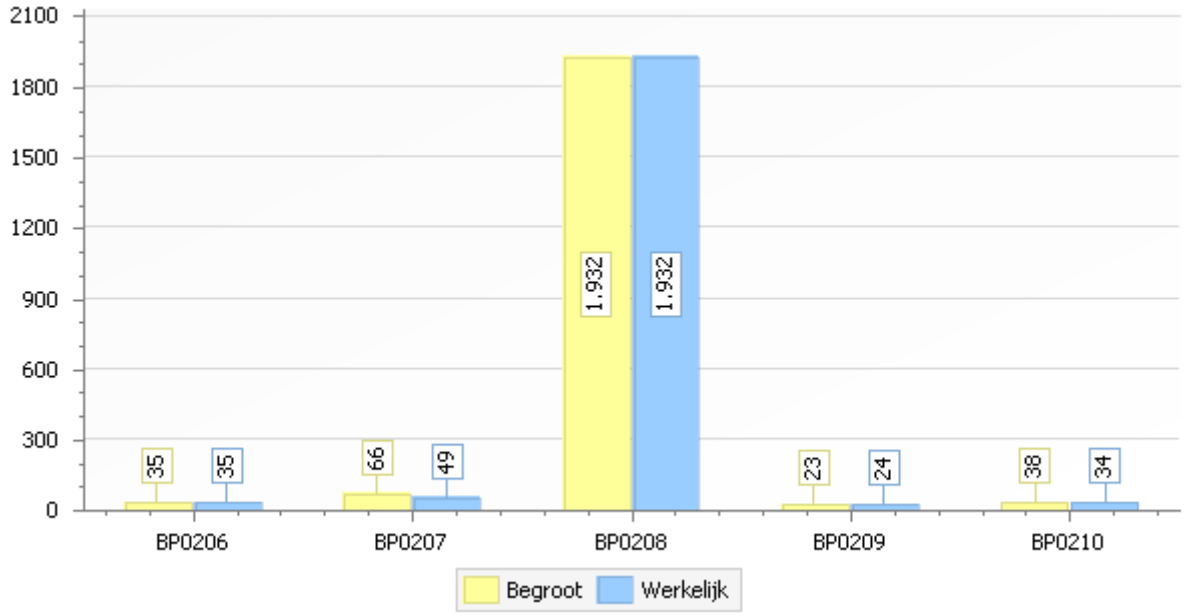

Specificatie belangrijkste verschillen per programma

Programma Openbare orde en veiligheid *(bedragen in € x 1.000)*

Saldo beheerproduct Uitvoering APV en bijzondere wetten € 17 (voordeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- zie voorstel overheveling 'Handhaving Drank- en Horecawet/ Bijzondere wetten'	15		I
- overige kleine afwijkingen	2		I
Totaal	**17**		

Ter informatie: bestaande beleidskaders

- 2016: Algemene plaatselijke verordening
- 2016: Uitvoeringsplan Veiligheid 2017
- 2015: Integraal Veiligheidsplan 2015-2018

Overige basisinformatie taakvelden
In 2017 vallen de beheerproducten van dit programma onder de onderstaande taakvelden:

Crisisbeheersing en brandweer
Openbare orde en veiligheid

Programma

Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur

De visie van het programma

De kwaliteit van de openbare ruimte draagt in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid, de aantrekkelijkheid en de veiligheid van onze gemeente. Dit geldt voor zowel de eigen bewoners, als bezoekers. We werken samen met bewoners en anderen aan een leefbare, bruikbare, functionele, aantrekkelijke en veilige gemeente.

Hoofddoelstelling

Hoofddoelstelling	**Doelstelling** Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
	1) Optimaal beheer openbare ruimte	1) Het afgelopen jaar is het onderhoud en beheer van de openbare ruimte volgens, de met de raad afgesproken beeldkwaliteit, uitgevoerd.
Realiseren, beheren en onderhouden van een leefbare, bruikbare, functionele en veilige buitenruimte. Waar we samen met de inwoners invulling aan geven.	2) Samenhang in kwaliteit van inrichting, beleid, beheer en materiaalgebruik.	1) In 2016 is er een integraal beleid openbare ruimte vastgesteld. 2) In 2016 hebben we een start gemaakt met de inventarisatie van de betrokken beleidsvelden en ideevorming hoe de verschillende beleidsvelden geïntegreerd kunnen worden.
	3) Van Buiten naar Binnen: burgergericht	1) In 2016 ondersteunden we projecten en initiatieven die voortkomen uit de opgestelde gebiedsagenda's Levend Landschap. Voorbeelden zijn: De plantsoengroep in Buren, onderhoud klompenpaden (diverse plaatsen), speelruimte Middenweg Lienden, Lopen langs de Lek. Daarnaast leveren we steeds meer maatwerk aan de klant.

Samenvattend de inkomsten en uitgaven van het programma

Wat heeft programma Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur gekost? (€ x 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Coördinerend portefeuillehouder: H.N. de Ronde		
Lasten	11.139	**10.892**
Baten	-3.992	**-4.296**
Saldo Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur	7.147	**6.596**

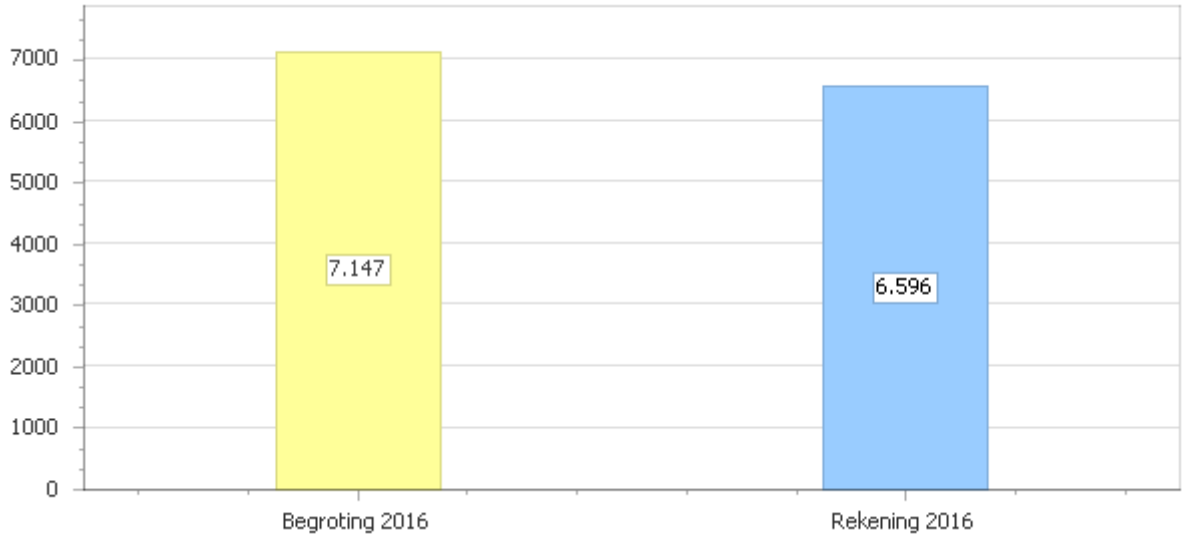

Ter informatie: de kern beheerproducten van het programma (het vaste beleidskader)

Onderhoud infrastructuur

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Wegen: Het in standhouden van de gemeentelijke wegen, conform het vast-gestelde onderhouds-niveau Basis (heel en veilig). **2. Civiele kunstwerken:** Het in standhouden van de gemeentelijke kunstwerken, conform het vastgestelde onderhoudsniveau "functioneel".	1.1 In 2016 voldoet 80% van de wegen aan het vastgestelde onderhoudsniveau Basis (heel en veilig) 2.1 In 2016 voldoet 90% van onze civiele kunstwerken aan het vastgestelde kwaliteitsniveau "functioneel"	1.1 Uit de inspectie van het areaal blijkt dat 80% van de wegen gemiddeld op het vastgestelde niveau basis ligt. 1.2 Prioritering van de onderhoudsmaatregelen. 1.3 Opdracht geven voor de voorbereiding, uitvoering en toezicht op de onderhoudswerkzaamheden. 2.1 Uit de inspectie van de kunstwerken blijkt dat deze voor 90 % voldoen aan het vastgestelde niveau. 2.2 Prioritering van de onderhoudsmaatregelen 2.3 Opdracht geven voor reparatie en nadere inspectie van kunstwerken

Openbare ruimten

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Groen: Het in standhouden van het openbaar groen op het vastgestelde onderhoudsniveau. **2. Bomen:** Het duurzaam onderhouden van de bomen. Beperken risico's en aansprakelijkheid stellingen. **3. Hondenbeleidsplan** Beperken van de overlast.	1.1 We voldoen 100% aan kwaliteitsniveau: – Centrumgebied niveau A (netjes) – Woonwijken niveau B (basis) – Industrieterreinen en buitengebied niveau C (sober).	1.1 In 2016 veel energie en tijd gestoken in het verbeteren van de kwaliteit van de buitenruimte. Hierdoor voldoen we aan de afgesproken kwaliteitsniveaus. 1.2 Ook de afhandeling van klachten is in 2016 sterk verbeterd. 2.1 In 2016 hebben we aan de wettelijke zorgplicht voldaan. 3.1 Het hondenbeleid is in 2016 niet gewijzigd. Het niet handhaven blijft een ergernis nr. 1

Verkeer en vervoer

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Vervoer: Op de behoefte van de bewoners toegesneden openbaar vervoer bevorderen en handhaven. **2. Weg meubilair:** Het weg meubilair is heel, schoon en netjes, maar er is best wat op aan te merken. **3. Verkeer:** Het terugdringen van het aantal verkeers-slachtoffers en het leefbaar en bereikbaar houden van de gemeente.	1.1 In stand houden van de dienstlijnen van het openbaar vervoer en/of alternatieven aanbieden (basismobiliteit). 2.1 Het straatmeubilair voldoet in 2016 voor 95 % aan het vastgestelde beeldkwaliteitsniveau 3.1 In 2020 maximaal 1 dode & 14 ziekenhuisgewonden per jaar. 3.2 Verkeersvoorlichting en educatie op alle 16 basisscholen, peuterspeelzalen en voor- en naschoolse opvang. 3.3 Doelmatiger werken IBOR. 3.4 Binnen het dijkverzwaringstraject de inrichting verbeteren, bermverharding aanbrengen en aanwonenden (laten) informeren. 3.5 A15 veiliger maken en laten verbreden	1.1. In 2016 is de OV route verlegd van Aalst naar de N32. Aan de Vogelenzangseweg, kern Lienden zijn extra fietsparkeer-plekken aangebracht. 2.1 Er is steekproefsgewijs gecontroleerd. De Avri heeft conform beeldbestek het straatmeubilair onderhouden. 3.1. Cijfers van 2016 zijn in juli 2017 beschikbaar. In 2015 waren er 8 ziekenhuisgewonden en 1 dode. De schoolomgeving in Beusichem en Zoelmond is aangepast. 3.2. Alle basisscholen zijn geïnformeerd over de mogelijkheden. 100% heeft theoretisch verkeersexamen afgenomen. Praktisch verkeersexamen is afgenomen op 66% van de scholen. 3.3 We combineren de werkzaamheden vanuit de verschillende taakvelden en wensen inwoners. Zoals het kappen van bomen en het onderhoud aan de weg en aanleggen van parkeervakken of verkeersdrempels. 3.4 De uitvoering van de dijkverzwaring is vertraagd. Het project wordt in de 2e helft van 2017 door Waterschap afgerond. Aangebrachte schade wordt door waterschap hersteld. 3.5 In de Regio is een lobbytraject gestart, een eindnotitie A15 opgeleverd en een werkconferentie belegd. We hebben een filewaarschuwing ingebracht en de toezegging gekregen van verlengen toeritten.

Riolering

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
Stedelijk afvalwater: Gezonde leefomgeving. **Hemelwater:** Het voorkomen van wateroverlast in de openbare ruimte. **Grondwater:** Structurele overlast van de grondwaterstand voorkomen. De prestaties die we moeten leveren om deze doelen te bereiken zijn met elkaar verweven. Dit is beschreven in de Activiteitenverkenning Riolering (IN/1443338)	1. Het systeem is juist en compleet *(juiste systeem op de juiste plek)* 2. Het systeem is schoon, heel en veilig *(kwaliteit en toestand objecten)* 3. Het systeem functioneert naar behoren *(kwaliteit van het systeem)* 4. De organisatie is op orde 5. De dienstverlening is op orde *(Het is: "Zó voor elkaar!")* 6. De financiën zijn op orde	1.1 percentage aangesloten percelen (afvalwater): 99,7% 1.2 opgeloste en verdachte locaties foutaansluitingen: De enkele (uit nader onderzoek gebleken) foutaansluitingen zijn opgelost. Er is in 2016 geen indicatief onderzoek uitgevoerd naar mogelijke andere foutaansluitingen. 1.3 afgekoppeld oppervlak (voortgang in de tijd) 0,65 hectare verdeeld over 6 kleine projecten. 2.1 percentage rioolobjecten dat schoon is: 100% Reinigingsplan is volledig uitgevoerd 2.2 percentage rioolobjecten dat actueel in beeld is: 100%, Inspectieplan is volledig uitgevoerd 2.3 percentage rioolobjecten dat voldoet aan de kwaliteitseisen: circa 95%, de kleine maatregelen zijn nog niet uitgevoerd. 3.1 percentage systemen waarvan het functioneren actueel in beeld is: 85%, opstellen BasisRioleringsPlan (BRP) Kerk Avezaath is nog niet volledig afgerond. 3.2 aantal meldingen water op straat (onvoorziene wateroverlast) is 0. 4.1 percentage actuele beheer-gegevens (*in ontwikkeling*). We hebben voor deze indicator nog geen berekeningsmethodiek kunnen opstellen. Het bijhouden van de beheergegevens maakt deel uit van het reguliere werkproces. 4.2 percentage maatregelen uitgevoerd binnen de gestelde termijn: 53% 5.1 percentage meldingen waarvan de servicenorm is gehaald: 79% 5.2 percentage meldingen met afhandeling naar tevredenheid De registratiewijze van de Avri biedt ons geen mogelijkheid meer deze indicator te bepalen. 6.1 dekkingsgraad van de rioolheffing (meerjarig) begroot: 96% werkelijk: 102%

Ter informatie: beheerproducten programma

Beheerproducten: meerjarig budget (x € 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Onderhoud infrastructuur (H.N. de Ronde)	3.723	**3.660**
Nutsvoorzieningen (H.N. de Ronde)	493	**466**
Openbare ruimten (H.N. de Ronde)	379	**385**
Verkeer en vervoer (H.N. de Ronde)	334	**232**
Gemeenteveer (H.N. de Ronde)	-44	**-40**
Riolering (H.N. de Ronde)	0	**0**
Begraafplaatsen (H.N. de Ronde)	15	**0**
Onderhoud monumenten (H.N. de Ronde)	162	**151**
Beheer oppervlaktewater (H.N. de Ronde)	114	**47**
Landschapsontwikkeling (H.N. de Ronde)	266	**82**
Beheer openbare ruimte door AVRI(IBOR) (H.N. de Ronde)	1.705	**1.613**
Saldo Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur	7.147	**6.596**

Vergelijk begroot - werkelijk per beheerproduct per programma (x € 1.000,-)

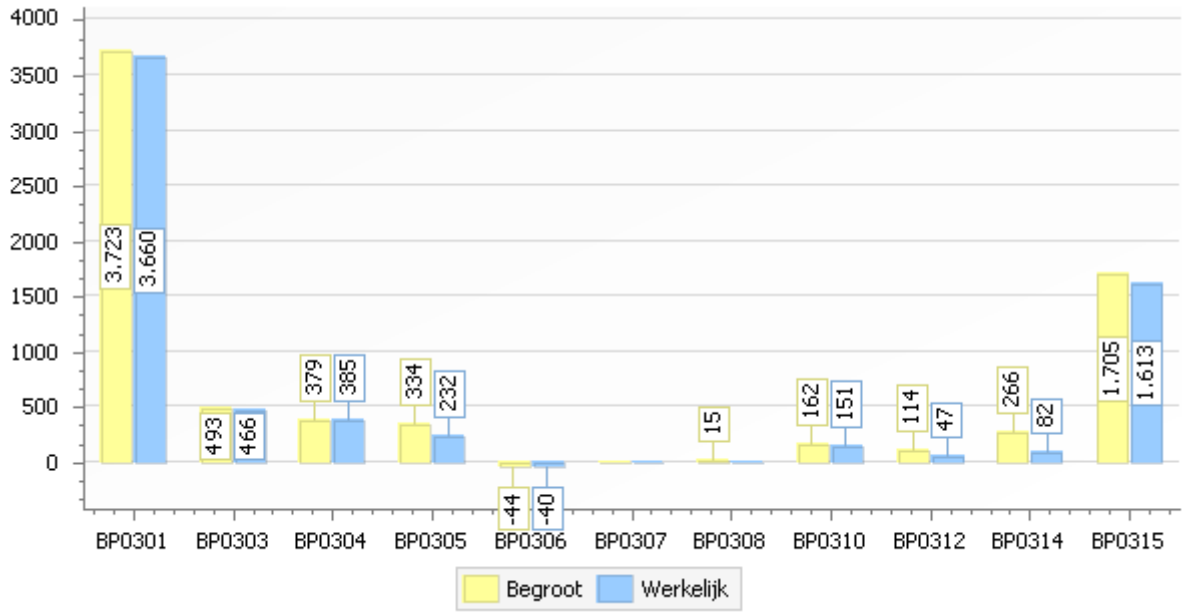

Specificatie belangrijkste verschillen per programma *(bedragen in € x 1.000)*

Saldo beheerproduct Onderhoud infrastructuur € 63 (voordeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- De afkoopsom voor de Tollewaard is in 2016 geïndexeerd. Dit voordeel is het geïndexeerde bedrag. Dit bedrag storten we in de reserve 'Beheer en onderhoud Tollewaard'.	82		I
- In afwachting van de definitieve overdracht van de Tollewaard voeren we al wel onderhoud uit. Het budget voor beheer en onderhoud nemen we vanwege het uitblijven van de definitieve overdracht nog niet op in de begroting.		15	I
- Overige kleine afwijkingen		4	I
Totaal	**82**	**19**	

Saldo beheerproduct Nutsvoorzieningen € 27 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Nutsbedrijven dienen een aanvraag in via MOOR. Deze aanvragen worden vervolgens beoordeeld en vergund. Hiermee houden we geautomatiseerd zicht op werkzaamheden van nutsbedrijven in de openbare ruimte. Hierdoor hebben we een beter beeld wat de inkomsten vanuit de nutsbedrijven zijn.	56		S
- Door gebruik te maken van het MOOR systeem kunnen we de herstelwerkzaamheden van de nutsbedrijven beter controleren. Hieruit volgen eventueel de benodigde herstelwerkzaamheden welke we dekken uit het hierboven genoemde voordeel.		37	S
- Door het gebruik van slimme meters weten we exact hoeveel Kwh we verbruiken. Voorgaande jaren werd het verbruik vooraf geschat en voor 3 jaar vastgesteld.	8		I
Totaal	**64**	**37**	

Saldo beheerproduct Verkeer en vervoer € 101 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Gelet op de voortgang van het project 'Rijnbrug' hevelen we het daarvoor bestemde bedrag niet over. Het bedrag valt vrij.	100		I
- Overige kleine afwijkingen	1		I
Totaal	**101**		

Saldo beheerproduct Begraafplaatsen € 15 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Zie voorstel overheveling 'Beleid en beheerplan begraafplaatsen'	15		I
Totaal	**15**		

Saldo beheerproduct Beheer oppervlaktewater € 67 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- De werkzaamheden rondom het beheer van oppervlaktewater zijn nog niet allemaal uitgevoerd. Het gaat om de projecten: 1. verbreding van de watergang langs het wandelpad de Toeren te Buren (lange zijde); 2. overdracht van stedelijk water; 3. vergroten capaciteit watergang Achterstraat Lienden; 4. inrichting waterafvoer ten behoeve van Drieslag Lienden. Alle projecten lopen door in 2017. Het budget in de begroting 2017 is voldoende om deze projecten uit te voeren.	67		I
Totaal	**67**		**I**

Saldo beheerproduct Landschapsontwikkeling € 183 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Zie voorstel overheveling 'Landschapsontwikkeling, ondersteuning particuliere initiatieven'.	92		I
- Zie voorstel overheveling 'Landschapsontwikkeling, aanleg voetgangersbrug Kasteeltuin Buren'.	41		I
- Zie voorstel overheveling 'Landschapsontwikkeling, uitvoeringsprogramma structuurvisie'.	50		I
Totaal	**183**	**-**	

Saldo beheerproduct Beheer openbare ruimte Avri € 92 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Straatreiniging: extra inzet gepleegd vanwege afschaffing chemische onkruidbestrijding.		43	S
- Gladheidsbestrijding: in 2016 was sprake van een zachte winter.	24		I
- Wegmeubilair: hier was sprake van een aanbestedingsvoordeel	32		I
- Openbaar groen: hier was sprake van een aanbestedingsvoordeel.	30		I
- Zie voorstel overheveling 'Onderhoud bomen deelgebied 2 Avri'	49		I
- Riolering: we hanteerden in de begroting 2016 te lage eenheidsprijzen. Hierdoor is de begroting met € 41.000 overschreden. Deze extra kosten dekken we uit de voorziening GRP. Dit heeft daarom geen financieel nadeel tot gevolg voor het saldo van de jaarrekening 2016.	-		S
- Op de begraafplaatsen is meer inzet nodig om het afgesproken onderhoudsniveau A+ te halen (nadeel € 43.000). Deze extra kosten dekken we uit de voorziening Afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen. Dit heeft daarom geen financieel nadeel tot gevolg in de jaarrekening 2016.	-		I
Totaal	**135**	**43**	

Ter informatie: bestaande beleidskaders

- 1998: Regionaal Verkeer- en Vervoerplan
- 2000: Uitwerkingsplan Duurzaam Veilig
- 2004: Nota Mobiliteit
- 2004: Nota Ruimte
- 2004: Provinciaal Verkeer- en Vervoerplan
- 2008: Beleidsplan begraafplaatsen
- 2009: Waterplan
- 2010: Beheerplan groen
- 2010: Hondenbeleid
- 2011: Regionaal Verkeersveiligheidsplan
- 2012: Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan
- 2012: Landschapsontwikkelingsplan
- 2013: Beheerplan onderhoud gebouwen
- 2013: Beleidsplan Openbare Verlichting
- 2013: Beleidsplan GRP
- 2014: Programma voor de Leefomgeving
- 2015: Integrale visie Openbare Ruimte
- 2015: Beheerplan Wegen (najaar 2015)
- 2015: Beheerplan Kunstwerken (najaar 2015)
- 2015: Beheerplan Straatmeubilair (najaar 2015)
- 2015: Beheerplan baggeren
- 2016: Integraal beleidsplan Openbare Ruimte
- 2016: Financiële actualisatie gemeentelijke rioleringsplan

Overige basisinformatie taakvelden
In 2017 vallen de beheerproducten van dit programma onder de onderstaande taakvelden:
Verkeer en vervoer
Parkeren
Crisisbeheersing en brandweer
Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Openbaar vervoer
Riolering
Begraafplaatsen
Cultureel erfgoed

Programma

Lokale economie

De visie van het programma

We versterken de lokale economie en werkgelegenheid in de gemeente Buren. In een veranderende maatschappij liggen nieuwe kansen. De sector recreatie en toerisme (vrijetijdseconomie) is een belangrijke economische drager. Toename van het aantal (dag-) toeristen en bestedingen in de gemeente is daarbij van belang. In de agrarische sector stimuleren we de verbredingsmogelijkheden als kamperen bij de boer en B&B. Het behoud van de fruitsector en overige agrarische bedrijven vinden we belangrijk en waar mogelijk ondersteunen we die.

Hoofddoelstelling

Hoofddoelstelling	**Doelstelling** Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
Ontwikkeling van de lokale economie en werkgelegenheid in de gemeente Buren.	1) Versterking van het dagtoerisme in de Stad Buren.	1) Stimulering van een aantal dag evenementen met een bijdrage van € 500,--. Dat waren: Muziek in Buren, Chateau voor Buren, Jazz in Buren en Stichting Evenementen Stad Buren. Via de BV Buren worden plannen ontwikkeld die het dagtoerisme verder stimuleren. Gemeente Buren faciliteert, terwijl ondernemers voor daadwerkelijke invulling zorgen. In het jaarmagazine 2016 van het RBT Rivierenland zijn vier pagina's over de stad Buren opgenomen. In regionaal verband is één van de drie speerpunten ontwikkeling Recreatie en Toerisme. Daarbinnen worden plannen ontwikkeld.
	2) Versterking van de economische en recreatieve kracht van de gemeente Buren door verbinding te zoeken met recreatie, cultuur en natuur.	2) We zoeken aansluiting bij de Romeinse grensroute (Limes). Zeker nu de mogelijkheid er is, dat deze wordt opgenomen op de werelderfgoedlijst. Een samenwerking tussen Culemborg, Wijk bij Duurstede, Houten en Buren om toeristen op elkaars historische binnensteden te wijzen. Het thema recreatie en natuur krijgt ook meer vorm door plannen in het kader van multifunctionele landbouw.
	3) Nieuwe bedrijven vestigen zich in de gemeente.	3) Het economisch klimaat trekt aan. Ondernemers hebben plannen voor uitbreiding of nieuwe vestiging. Vooral merkbaar in het aantal kavelgesprekken voor BT Doejenburg II. Met breedband in het buitengebied realiseren we een interessant vestigingsklimaat.

Samenvattend de inkomsten en uitgaven van het programma

Wat heeft programma Lokale economie gekost? (€ x 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Coördinerend portefeuillehouder: S.T. Klein - de Jong		
Lasten	923	**833**
Baten	-280	**-920**
Saldo Lokale economie	643	**-86**

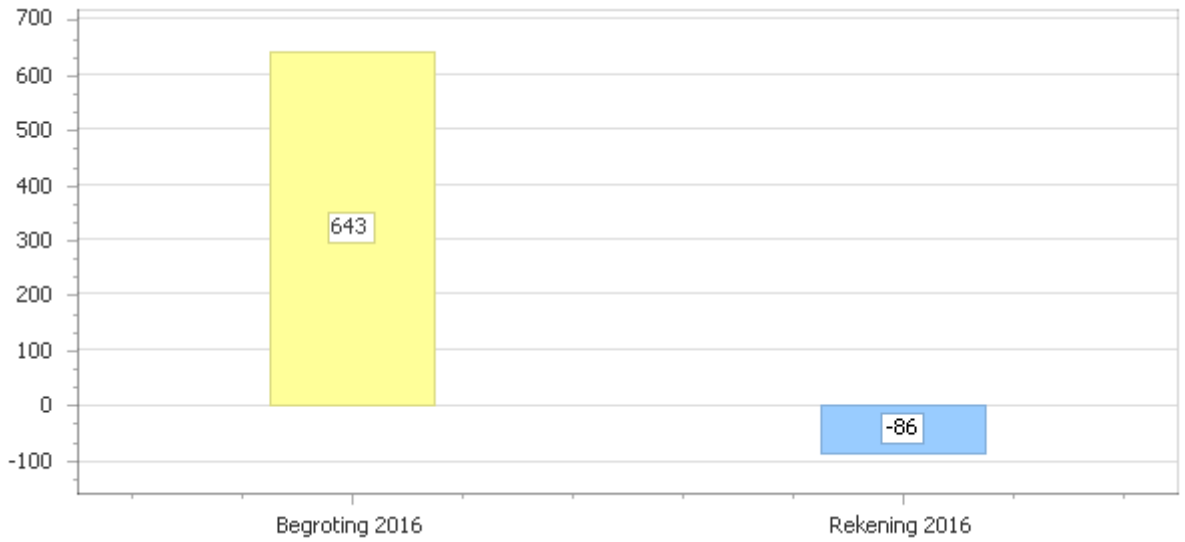

Ter informatie: de kern beheerproducten van het programma (het vaste beleidskader)

Grondzaken

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Het minimaal kostenneutraal juridisch en administratief beheer van gemeentelijke eigendommen.	1.1 Een beheersbaar eigendommenbeheer.	1,1 Beleidskader voor professioneel beheer van vastgoed is door raad vastgesteld. Niet functioneel vastgoed stoten we af. Taakstelling voor 2016 is ruimschoots gehaald. Veel transacties die in pijplijn zaten, zijn in 2016 afgewikkeld.

Initiatieven economische ontwikkeling

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Het beoogde effect is economische groei. Daarmee realiseren en vergroten van de werkgelegenheid binnen de gemeente.	1.1 Actieve rol van de gemeente door in te spelen op de ontwikkelingen van (agrarische) bedrijven. 1.2 Ontwikkelen van minimaal 1,5 ha op het bedrijventerrein Doejenburg II via verkoop van kavels. 1.3 Herijking van Regionaal Programma Bedrijventerreinen. Het doorontwikkelen van het Regionaal Ontwikkelbedrijf. Verdeling van uit te geven bedrijventerrein in de regio en verder ontwikkelen van de Logistieke Hotspot Rivierenland.	1.1 Toepassen van een "ja, tenzij" uitgangspunt als een ondernemer zich meldt met een ontwikkeling. 1.2 We verkochten geen 1.5 ha aan bedrijfsterrein op Doejenburg II. Wel nam het aantal gesprekken voor een kavel toe. Van vrijwel niet tot 11 gesprekken. De verwachting is dat in 2017 daadwerkelijk tot afname wordt overgegaan. In september 2016 besloot de raad over de stimulerende verkoopmaatregelen voor Doejenburg II. 1.3 In juni 2016 is regionaal breed de Herijking Regionale Programma Bedrijventerreinen Rivierenland vastgesteld. De tien gemeenten zijn het eens over de verdeling van uit te geven gronden en afstemming tussen vraag en aanbod. In Buren is 6 ha "on hold" gezet. Bij de Herijkingen in 2018 en 2020 worden nieuwe besluiten genomen over de verdeling. Onze voorraad van 6 ha uit te geven bedrijfsterrein op Doejenburg II moet voor 2020 zijn verkocht.

Ter informatie: beheerproducten programma

Beheerproducten: meerjarig budget (x € 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Grondzaken (S.T. Klein - de Jong)	347	**-334**
Initiatieven economische ontwikkeling (S.T. Klein - de Jong)	173	**122**
Recreatie en toerisme (S.T. Klein - de Jong)	123	**126**
Saldo Lokale economie	643	**-86**

Vergelijk begroot - werkelijk per beheerproduct per programma (x € 1.000,-)

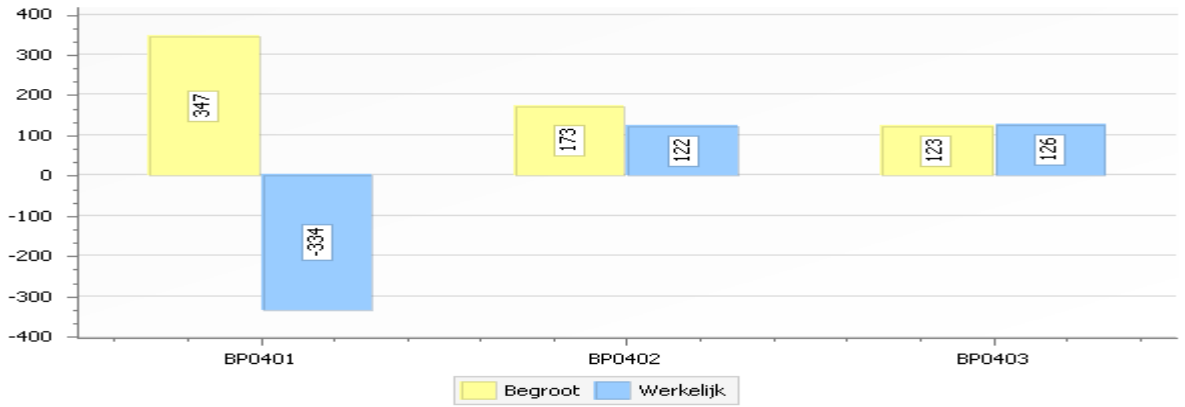

Specificatie belangrijkste verschillen per programma

Programma Lokale economie *(bedragen in € x 1.000)*

Saldo beheerproduct Grondzaken € 681 (voordeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- Zie voorstel overheveling 'Nota vastgoed'	37		I
- Zie voorstel overheveling 'Budget verkoop klaarmaken'	61		I
- Zie voorstel overheveling 'Sanering asbest scholen'	20		I
- Amendement VVD inkomsten uit onroerend goed. Hogere opbrengsten (€ 50.000) uit verhuur en verpachten bleken in 2016 slechts voor een deel haalbaar. In 2017 bekijken we of deze taakstelling structureel te realiseren is.		34	I
- Opbrengsten verkoop; veel verkopen zijn eind 2016 afgerond. Bijvoorbeeld de werf Buren, woningbouwkavel Zoelmond, Prinses Marijkelaan 13 te Maurik en de tennisbaan Lienden.	636		I
- Om de hogere verkoopopbrengsten mogelijk te maken, gaven we ook meer uit aan inhuur dan begroot.		41	I
- Overige kleine afwijkingen	2		
Totaal	**756**	**75**	

Saldo beheerproduct Initiatieven economische ontwikkeling € 51 (voordeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- Dit voordeel ontstaat doordat het regiobudget vrijvalt. Hiervoor staat nog 1 project op de planning (Gelderse Streken) en die vangen we vanaf 2017 op binnen de reguliere begroting.	51		I
Totaal	**51**		

Ter informatie: bestaande beleidskaders

- 2009: Structuurvisie Buren > economische paragraaf
- 2012: Kansenkaart recreatieve en toeristische ontwikkelingsmogelijkheden
- 2012: Structuurvisie Lingemeren
- 2012: Toeristisch recreatieve visie Regio Rivierenland 2012-2015, versterken en uitbouwen
- 2013: Koepelvisie Buren en Uitvoeringsprogramma
- 2014: Afsprakenkader uitgifte bedrijfsterreinen
- 2014: Ontwikkeling Logistieke Hotspot Rivierenland
- 2015: Regionale Detailhandelsvisie
- 2016: Herijking Regionale Programma Bedrijventerreinen Rivierenland
- 2016: Regionale Speerpunten (Ambitiedocument 2016-2020): Agribusiness, Economie & Logistiek en Recreatie & Toerisme
- 2016: Regionaal Uitvoeringsprogramma Ambitiedocument (acht opgaven)
- 2015: Breedband in Rivierenland (plan van aanpak in fasen)
- 2016: Stimuleringsmaatregelen verkoop bedrijventerrein Doejenburg II
- 2016: Nota vastgoed

Overige basisinformatie taakvelden
In 2017 vallen de beheerproducten van dit programma onder de onderstaande taakvelden:

Fysieke bedrijfsinfrastructuur
Beheer overige gebouwen en gronden
Economische ontwikkeling
Economische promotie

Programma

Werk en inkomen

De visie van het programma

We bevorderen de economische zelfstandigheid van inwoners. Dit draagt bij aan de persoonlijke ontwikkeling en is van belang voor deelname aan de samenleving.

Hoofddoelstelling

Hoofddoelstelling	Doelstelling Wat wilden we bereiken?	Prestaties Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
We willen dat centraal staat bij de burger: – de eigen verant-woordelijkheid; – de regie over het eigen leven; – de zelfredzaam-heid.	1) Zoveel mogelijk inwoners van - gem. Buren - gem. Neder-Betuwe zijn economisch zelfstandig / onafhankelijk.	1. We boden aan inwoners die (tijdelijk) niet in staat waren om in hun bestaan te voorzien, mogelijkheden en stimulansen voor re-integratie op de arbeidsmarkt en participatie. In totaal boden we een vorm van ondersteuning aan inwoners van: - gem. Buren:118 personen - gem. Neder-Betuwe: 147 personen
	2) Voor inwoners van - gem. Buren - gem. Neder-Betuwe die (tijdelijk) niet in hun bestaan kunnen voorzien, is er een sociaal vangnet.	2. We verstrekten een periodieke en/of incidentele uitkering aan inwoners die (tijdelijk) niet in staat waren om in hun eigen bestaan te voorzien. In totaal kenden we toe aan inwoners van: - gem. Buren: 140 nieuwe uitkeringen - gem. Neder-Betuwe: 88 nieuwe uitkeringen. In totaal werden er uitkeringen beëindigd van inwoners van: - gemeente Buren: 99 - gemeente Neder-Betuwe: 78
	3) Inwoners met een laag inkomen komen niet in financiële problemen.	3. We verstrekten een gerichte financiële bijdrage voor bijzondere- en noodzakelijke kosten aan inwoners van de gemeente Buren die (tijdelijk) afhankelijk waren van een laag inkomen. In totaal werden 542 aanvragen om financiële ondersteuning toegekend.
	4) Inwoners met problematische schulden van de gemeente Buren en de gemeente Neder-Betuwe worden zo snel mogelijk geholpen.	4. We spraken inwoners die zich meldden met schulden (gemiddeld) binnen 3 (werk)weken. We boden hen advies en ondersteuning en hielpen hen bij het treffen van een schuldenregeling. In totaal ontvingen we van inwoners uit: - gemeente Buren: 67 meldingen - gemeente Neder-Betuwe: 58 meldingen

Samenvattend de inkomsten en uitgaven van het programma

Wat heeft programma Werk en inkomen gekost? (€ x 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Coördinerend portefeuillehouder: S.T. Klein - de Jong		
Lasten	8.540	**8.398**
Baten	-4.093	**-4.319**
Saldo Werk en inkomen	4.447	**4.080**

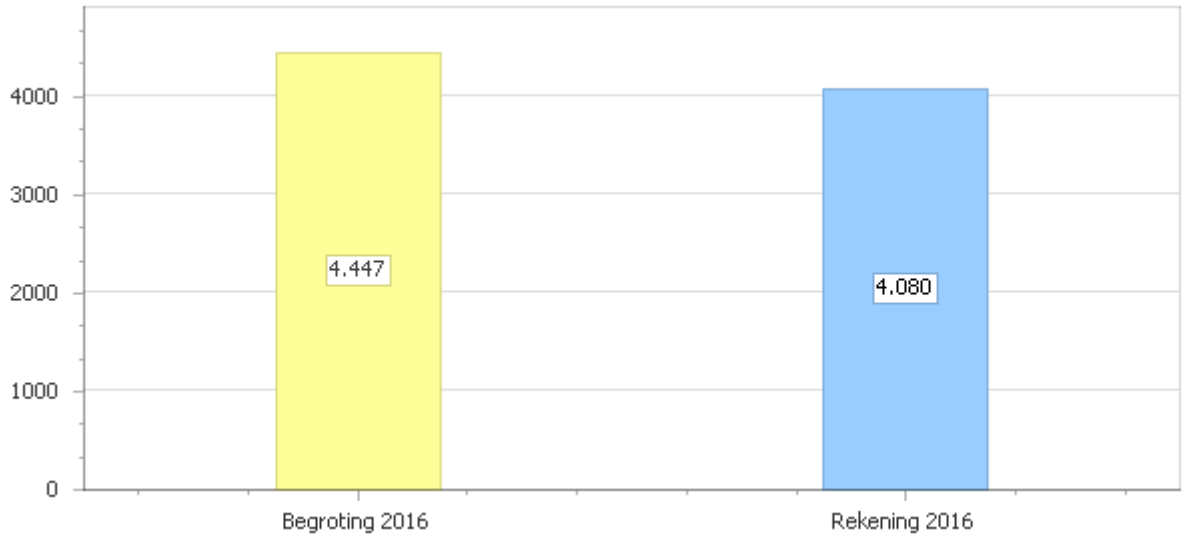

Ter informatie: de kern beheerproducten van het programma (het vaste beleidskader)

Bijstandsverlening zelfstandigen

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. We helpen inwoners om hun bedrijf voort te zetten als ze in financiële problemen zijn gekomen. We doen dit met een lening of uitkering als een commerciële bank niet helpt. 2. We bieden werkloze inwoners de mogelijkheid om hun eigen bedrijf te starten zodat ze zelf in hun levensonderhoud kunnen voorzien.	Een rechtmatige en doelmatige uitvoering van het besluit bijstandsverlening zelfstandigen.	1.1. In 2016 voerden we het Bijstandsbesluit zelfstandigen (Bbz) zowel rechtmatig als doelmatig uit. Het foutpercentage over de uitvoering bleef beneden de (wettelijke) grens van 1%. Toegekende aanvragen 2016: - Bbz bedrijfskrediet:1 - Bbz levensonderhoud:3 Beëindigingen 2016: - Bbz levensonderhoud:6

Minimabeleid

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. We willen voorkomen dat inwoners met een laag inkomen in financiële problemen komen.	1.1 Een rechtmatige en doelmatige uitvoering van de Participatiewet en het gemeentelijke minimabeleid.	1.1) In 2016 voerden we het Minimabeleid rechtmatig uit. Het foutpercentage over de uitvoering bleef beneden de (wettelijke) grens van 1%. Toegekende aanvragen 2016: - Bijzondere bijstand: 312 - Inkomenstoeslag: 51 - Participatieregeling: 179

Activering en re-integratie

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Alle inwoners doen mee in de samenleving. Ze hebben werk en / of een zinvolle tijdsbesteding.	1.1 Een juiste invulling van het gemeentelijk besluit educatiebedragen (artikel 2.3.3. WEB). 1.2 Een rechtmatige en doelmatige uitvoering van de Wet werk en bijstand en soortgelijke regelingen. 1.3 Het geven van informatie, begeleiding en een inburgerings-voorziening aan iedere (nieuwe) inburgeringsplichtige.	1.1 In 2016 waren de bestedingen uit het Participatiebudget zowel rechtmatig als doelmatig. Het foutpercentage over de uitvoering bleef ruim beneden de (wettelijke) grens van 1%. 1.2 Personen in traject in 2016: - WIW dienstbetrekking: 2 - Gesubsidieerde arbeid: 5 - Werkervaringsplaats: 9 - Stage:2 - Directe werkbemiddeling: 27 - (Beroeps)opleiding: 8 - Inburgering: 41 -Psychische hulpverlening: 1 - Arbeidsdeskundig onderzoek:5 - Vrijwilligerswerk:18 - Rusttraject / soc. activering: 70 - Trajecten in onderzoek: 26

Inkomensvoorziening

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Er is een sociaal vangnet voor inwoners die (tijdelijk) zelf onvoldoende inkomen hebben. 2. Inwoners zijn zo snel mogelijk (weer) economisch zelfstandig. De uitkeringsduur is zo kort mogelijk. 3. De dienstverlening is correct en gaat uit van de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt.	1.1 Een rechtmatige en doelmatige uitvoering van: • de Participatiewet • de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW); • de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk gewezen zelfstandigen (IOAZ); 2.1 We ontwikkelen een adequate werkgeversbenadering en maken afspraken met de Werkzaak over beschut werk en plaatsing van beperkt arbeidsgeschikten met loonkostensubsidie die onder de Participatiewet vallen.	1.1 In 2016 voerden we de Participatiewet, de IOAW en de IOAZ zowel rechtmatig als doelmatig uit. Het foutpercentage bleef ruim beneden de (wettelijke) grens van 1%. Toegekende aanvragen 2016: - Inkomensvoorziening: 140 -Beëindigingen 2016: - Inkomensvoorziening: 99 2.1 Kandidaten beschut werk: 0 (geen inwoner die voldeed aan de criteria voor beschut werk) - Nieuwe plaatsingen met loonkostensubsidie: 5

Ter informatie: beheerproducten programma

Beheerproducten: meerjarig budget (x € 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Inkomensvoorzieningen (S.T. Klein - de Jong)	808	**666**
Activering en re-integratie (S.T. Klein - de Jong)	526	**270**
Bijstandsverlening zelfstandigen (S.T. Klein - de Jong)	49	**87**
Minimabeleid (S.T. Klein - de Jong)	421	**504**
Schuldhulpverlening (S.T. Klein - de Jong)	128	**70**
Sociale werkvoorziening (S.T. Klein - de Jong)	2.515	**2.481**
Saldo Werk en inkomen	4.447	**4.078**

Vergelijk begroot - werkelijk per beheerproduct per programma (x € 1.000,-)

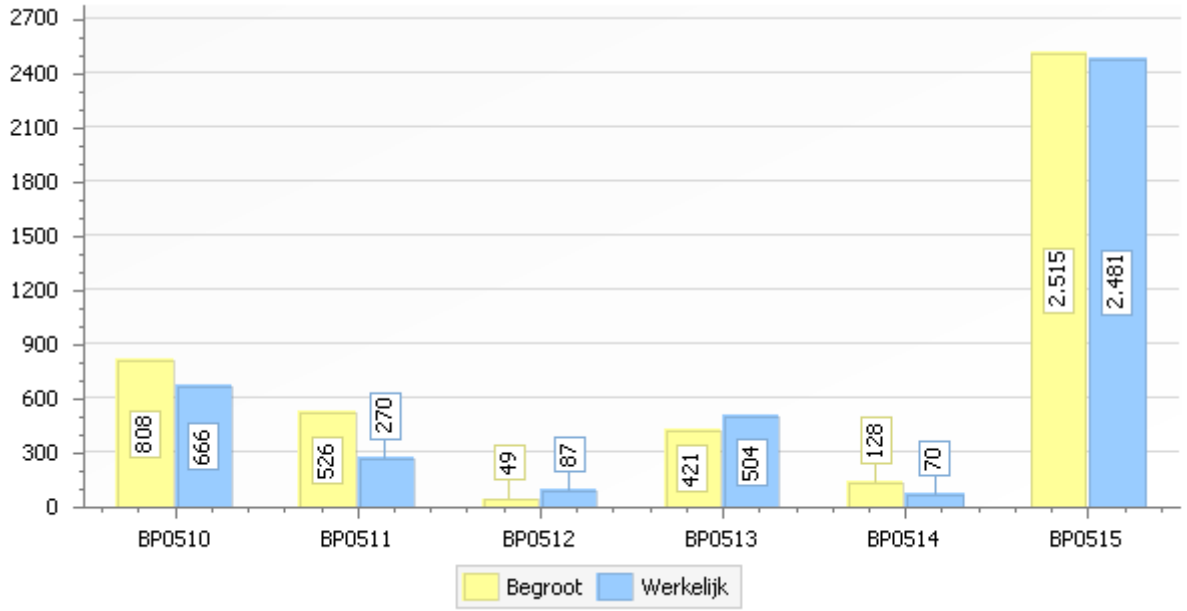

Specificatie belangrijkste verschillen per programma

Programma Werk en inkomen *(bedragen in € x 1.000)*

Saldo beheerproduct Inkomensvoorzieningen € 141 (voordeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- De toegerekende automatiseringskosten zijn hoger omdat er extra inrichtingskosten voor de administratieve pakketten Aeolus en Civision nodig waren.		40	I
- Er is minder gebruik gemaakt van de regeling IOAW.	27		I
- Er is meer gebruik gemaakt van de inkomensvoorzieningen Participatiewet.		73	I
- Dit betreft de correcties op terugontvangen uitkeringen van voorgaande jaren.	56		I
- Dit betreft de verantwoording van de dienstverlening voor de inkomensvoorzieningen.	149		I
- Diverse kleine verschillen	22		
Totaal	**254**	**113**	

Saldo beheerproduct Activering en re-integratie € 255 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- De inzet scholing en activering was niet begroot. Dit is binnen het beheerproduct budgetneutraal en passen we aan in de begroting 2017.		48	S
- Dit betreft de afrekening re-integratie-instrumenten van voorgaande jaren (Lander en 3xWerk)	155		I
- Er zijn incidenteel minder activerings- en re-integratie-instrumenten ingezet in 2016. Van een re-integratiebedrijf waar we veel zaken mee doen betalen we facturen niet meer achteraf maar op voorschotbasis. - Veel re-integratieactiviteiten worden verricht door een ZZP'er (bij ons gedetacheerd), wat voordeel opleverde over 2016.	100		
- Er zijn structureel minder re-integratie-instrumenten ingezet en meer activering en scholing (zie hierboven). Dit bedrag passen we aan in de begroting 2017 e.v.. Dit is binnen het beheerproduct budgetneutraal.	48		S
Totaal	**303**	**48**	

Saldo beheerproduct Bijstandsverlening zelfstandigen € 38 (nadeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Er zijn meer BBZ-kredieten verstrekt aan startende ondernemers		51	I
- Meer oudere ondernemers hebben hun onderneming moeten staken en meer starters zijn ondersteund in het levensonderhoud.		30	I
- In 2016 was het saldo van de aflossingen en rente van BBZ-leningen hoger dan begroot	43		I
Totaal	**43**	**81**	

Saldo beheerproduct Minimabeleid € 83 (nadeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Er is meer bijzondere bijstand verleend aan nieuwe inburgeraars voor huisvesting en inrichtingskosten. We moesten meer statushouders vestigen in 2016 dan verwacht. Daarnaast verstrekten we overbruggingskredieten aan statushouders die we vestigden.		83	I
Totaal		**83**	

Saldo beheerproduct Schuldhulpverlening € 58 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- De dienstverlening voor de schuldhulpverlening voor Neder-Betuwe is halverwege 2015 gestart. In 2017 passen we hiermee de begroting aan.	73		S
- Voor de dienstverlening aan Neder-Betuwe zijn niet begrote extra kosten gemaakt, met name automatiseringskosten voor de inrichting van de administratie (Horlings en Eerbeek). Deze kosten zijn vervolgens wel aan Neder-Betuwe in rekening gebracht.		15	
Totaal	**73**	**15**	

Saldo beheerproduct Sociale werkvoorziening € 34 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- We hebben in 2016 een nagekomen uitkering van het rijk, de WSW-bonus ingeboekt. Deze bonus had betrekking op het jaar 2014.	34		I
Totaal	**34**		

Ter informatie: bestaande beleidskaders

- 2012: Beleidsplan Schuldhulpverlening 2012-2016
- 2012: Beleidsregels Schuldhulpverlening
- 2014: Besluit nadere regels bijzondere bijstand gemeente Buren
- 2016: Verordening afstemming Participatiewet. Bbz, IOAW, IOAZ gemeente Buren
- 2014: Verordening cliëntenparticipatie werk en inkomen gemeente Buren
- 2014: Verordening handhaving Participatiewet, Bbz, IOAW, IOAZ gemeente Buren
- 2014: Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Buren
- 2014: Verordening individuele studietoeslag Participatiewet gemeente Buren
- 2014: Verordening loonkostensubsidie Participatiewet gemeente Buren
- 2014: Verordening participatieregeling minima gemeente Buren
- 2014: Verordening re-integratie Participatiewet, IOAW, IOAZ gemeente Buren
- 2014: Verordening tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten gemeente Buren
- 2014: Verordening tegenprestatie Participatiewet, IOAW, IOAZ gemeente Buren
- 2014: Verordening verrekening boete bij herhaald misbruik sociale zekerheid gemeente Buren
- 2015: Beleidsregels kostendelers norm Participatiewet (najaar 2015)
- 2015: Beleidsregels loonkostensubsidie Participatiewet (najaar 2015)

Overige basisinformatie taakvelden
In 2017 vallen de beheerproducten van dit programma onder de onderstaande taakvelden:

Inkomensregelingen
Arbeidsparticipatie
Maatwerkdienstverlening 18+
Begeleide participatie

Programma

Jeugd

De visie van het programma

- *Ieder mens heeft invloed op zijn leven.* Soms is die invloed kleiner geworden, waardoor iemand minder goed in staat is om zijn eigen problemen op te lossen. Hulpverlening richt zich er dan ook op om eigen kracht van de cliënt zo groot mogelijk te maken.
- *Hoe groot onze eigen kracht ook is, een mens kan niet altijd alles alleen.* Daarom helpen inwoners elkaar, omdat nu eens de een, dan weer de ander hulp kan gebruiken. Hulpverlening richt zich dan ook altijd op het sociale netwerk van de cliënt;
- *We houden problemen zo klein mogelijk.* Hulp moet je dichtbij organiseren, door vertrouwde gezichten. Omdat hulp iets is van mens tot mens, waarbij vertrouwen en je gehoord en begrepen voelen de basis is. Die basis moet goed zijn, wil de hulpverlening kans van slagen hebben. Daarmee voorkomen we dat problemen zo uit de hand lopen dat specialistische zorg nodig is.
- *We werken niet langs elkaar heen.* We kijken met een brede blik naar wat er nu écht nodig is en pakken de oorzaken aan. Mensen staan in contact met hun directe omgeving. Hulpverlening is in staat om op dit informele veld aan te sluiten. Hulpverlening krijgt de ruimte om te doen wat nodig is.
- *Het gaat ons er niet om wat iemands probleem is, maar meer wat iemand nodig heeft om weer mee te kunnen doen aan de samenleving.* Daarbij kijken we eerst naar collectieve oplossingen. Als dat geen oplossing biedt, dan levert de gemeente maatwerk.
- *Cliënten krijgen invloed op welke hulpverlening of welke hulpverlener ze krijgen*. Ook bij het bepalen of de hulpverlening het gewenste resultaat heeft is het oordeel van de cliënt het uitgangspunt.
- *Er zijn situaties mogelijk waarbij de veiligheid van het kind in het geding is. Eik kind in een gevaarlijke situatie bieden we zo snel mogelijk een veilige(r) situatie.* Maar we proberen hoe dan ook zo snel mogelijk om de gevaarlijke situatie te herstellen en terug te brengen naar een veilige situatie. Een kind is, als het even kan, bij de eigen ouders.

Hoofddoelstelling

Hoofddoelstelling	**Doelstelling** Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
Kinderen kunnen zich goed ontwikkelen in een veilige omgeving.	1) Focus op eigen kracht: Ouders staan sterk in hun rol als opvoeder. Ze zijn goed geïnformeerd en in staat om het effect van eigen handelen te zien. Ze weten waar nodig ondersteuning te vinden en delen positieve ouder-ervaringen. De omgeving staat positief ten opzichte van het kind en de opvoedtaak van ouders.	Voor ouders met kinderen op de basisschool is 2 uur per week een jeugdverpleegkundige beschikbaar. Deze jeugdverpleegkundige is te vinden op de Brede School in Maurik. Ouders en kinderen uit de hele gemeente kunnen hier binnenlopen zonder afspraak; Alle kinderdagverblijven en peuterspeelzalen hebben een vergelijkbaar contactmoment. Afhankelijk van de vraag/behoefte is de jeugdverpleegkundige 1 ochtend per maand per locatie beschikbaar; Het Stib heeft ook een informatie- en adviesfunctie. Deze functie vullen we in door de website en een telefoonlijn; Daarnaast organiseerde de gemeente een bijeenkomst voor medewerkers van het Stib en het Jeugdpreventienetwerk. In die bijeenkomst kregen de medewerkers van het Stib instrumenten aangereikt hoe ze de eigen kracht van inwoners kunnen versterken.

Hoofddoelstelling (vervolg)

Hoofddoelstelling	Doelstelling Wat wilden we bereiken?	Prestaties Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
	2) Zorg is zo licht mogelijk en zo dichtbij als mogelijk. Het Stib signaleert problemen tijdig en helpt gezinnen die problemen zelf op te lossen. Er is minder specialistische hulp nodig.	Het Stib probeert waar mogelijk gebruik te maken van passende voorliggende voorzieningen. Lukt dat niet, dan levert het Stib maatwerk. Het monitoren van zorggebruik zijn we begonnen in 2015. De systemen maken het nog niet mogelijk om 2015 en 2016 op een goede manier met elkaar te vergelijken.
Kinderen kunnen zich goed ontwikkelen in een veilige omgeving.	3) Efficiënt organiseren: We doen geen dingen dubbel. We creëren een overzichtelijke structuur. Bij samenwerking kijken we niet wie ergens in eerste instantie voor verantwoordelijk is, maar wat het kind op dit moment nodig heeft, en wie hiervoor kan zorgen.	We organiseerden een aantal themabijeen-komsten voor Stib en het JPN (waarin o.a. onderwijs en politie vertegenwoordigd zijn); Er is een afstemmingsoverleg tussen beleid en uitvoering; We startten met Jeugdbeschermingstafels; een overleg tussen de Raad voor de Kinderbescherming, Stib en de ouders; Regionaal is er een coördinatorenoverleg waarbij coördinatoren van het Stib geïnformeerd worden; Daarnaast is er voor medewerkers van Stib expertise op afroep ingekocht. Bij een casus kunnen medewerkers een expert vragen om mee te denken.
	4) Normaliseren en ontzorgen: We formuleren geen problemen, maar kijken wat er nodig is om kinderen en/of gezinnen beter te laten functioneren We erkennen dat er verschillen zijn tussen kinderen en dat ieder geval weer anders is.	In het Stib proberen de consulenten Jeugd steeds meer maatwerk te leveren. Bijvoorbeeld door kortdurende hulp in te zetten, of door op zoek te gaan naar de best passende oplossing. In de praktijk blijkt dat het nog wel een zoektocht is om tot een goed passende oplossing te komen.
	5) De burger heeft altijd invloed en een eigen verantwoordelijkheid: Inwoners ervaren dat ze altijd een bepaalde mate van invloed hebben. Ondersteuning is er altijd op gericht om de invloed van het kind en/of het gezin op het eigen leven te vergroten. Daarbij hoort dat degene met de hulpvraag zelf aangeeft wat nodig is. De cliënt-ervaring is een belangrijke indicator om te bepalen of de geboden ondersteuning voldoende is geweest.	De gemeente voerde in 2015 en in 2016 cliëntervaringsonderzoeken uit. De resultaten van 2016 zijn nog niet beschikbaar. Het onderzoek van 2015 laat het volgende beeld zien: • De meerderheid van de respondenten gaf aan positieve ervaringen te hebben over de ingezette ondersteuning. • Ouders en jeugdigen ervoeren in mindere mate inspraak in de ondersteuning. Dat dit lager scoorde kwam vooral omdat er sprake was van een overgangsjaar. Dit betekende dat er geen inspraak nodig was, omdat er feitelijk aan de ondersteuning niets veranderde.

Samenvattend de inkomsten en uitgaven van het programma

Wat heeft programma Jeugd gekost? (€ x 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Coördinerend portefeuillehouder: A. Benschop		
Lasten	5.212	**5.513**
Baten	-178	**-84**
Saldo Jeugd	5.034	**5.429**

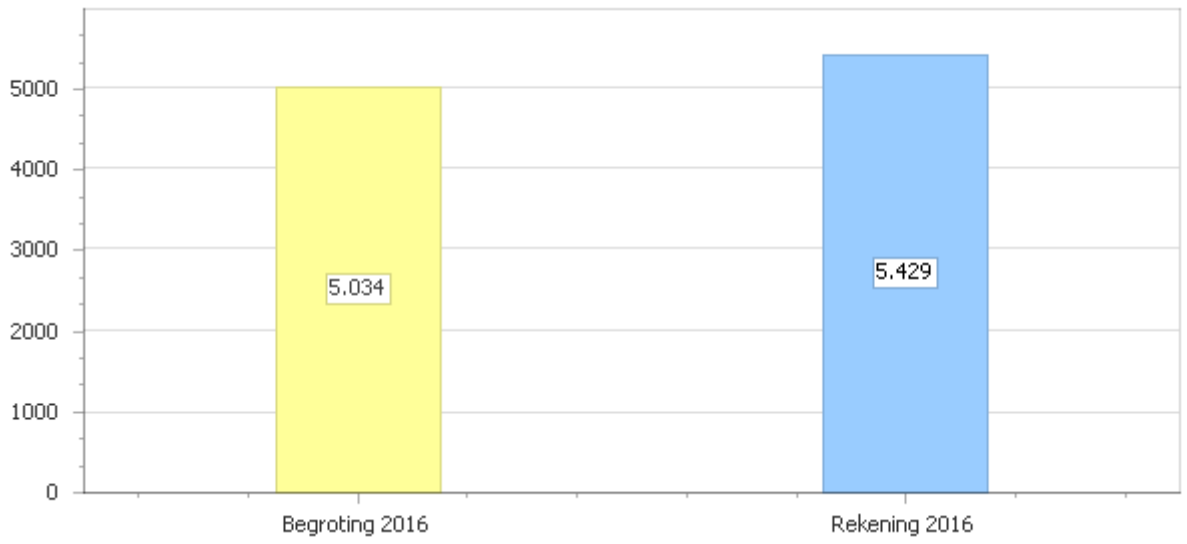

Ter informatie: de kern beheerproducten van het programma (het vaste beleidskader)

Bescherming en veiligheid jeugd

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Jeugd krijgt de mogelijkheid om veilig op te groeien; 2 Jeugd die misstappen beging kan weer een positieve bijdrage aan de samenleving leveren.	1.1 We financieren de GGD voor de uitvoering van Veilig Thuis (voorheen AMHK). 1.2 We handhaven gemaakte (boven)regionale afspraken over het uitvoeren van de jeugdbescherming; 1.3 We handhaven (boven)regionale afspraken over de beschikbaarheid van spoedeisende zorg die voldoet aan de eisen van de Jeugdwet; 1.4 Als de situatie daar om vraagt is er een plek beschikbaar waar een kind of jongere terecht kan; 2.1 De gemeente laat de jeugdreclassering uitvoeren door een gecertificeerde instelling; 2.2 De gemeente helpt jeugd die uitstroomt uit de jeugdreclassering om een plek te vinden in de samenleving; 3 We zorgen voor financiering van alle hierboven genoemde producten.	1.1 De raad nam in 2016 een besluit over extra financiering voor Veilig Thuis. Veilig Thuis was in de loop van het jaar onder verscherpt toezicht komen staan en ingrijpende verbeteringen waren noodzakelijk. 1.2 De afspraken over jeugdbescherming zijn minimaal aangepast. 1.3 Er was voldoende spoedeisende zorg beschikbaar. 1.4 Er waren in de jeugdzorg geen noemenswaardige wachtlijsten. 2.1 De wet verplicht gemeentes om alleen jeugdreclassering af te nemen van gecertificeerde aanbieders. Daar houden wij ons aan. 2.2 We maakten afspraken met de gecertificeerde instelling over de overdracht van jongeren die uitstromen uit de jeugdreclassering. De overdracht bepaalt vervolgens wat de betreffende jeugdige nodig heeft op het gebied van onderwijs (startkwalificatie), werk, wonen of dagbesteding. 3 Voor de hierboven genoemde producten was geen noemenswaardige afwijking in gebruik.

Individuele voorziening immaterieel

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1.1 Problemen rond Jeugd & opvoeding lossen we op. 1.2 Waar problemen niet op te lossen zijn, zorgen we ervoor dat iedereen naar vermogen mee kan doen aan de samenleving	1.1 We zorgen voor een gebiedsteam dat weet wat het te doen staat bij jeugd- en opvoedproblemen; 1.2: We zorgen ervoor dat er voldoende specialistische hulp beschikbaar is. 2. Waar mogelijk zetten we PGB in als financieringsvorm; 3. We gebruiken een deel van het budget om te innoveren.	1.1 In 2016 zetten we medewerkers van het Stib meer dan voorheen in op hun expertise. Niet iedereen hoeft overal verstand van te hebben. Daardoor is het mogelijk dat medewerkers meer kennis opbouwen over bijvoorbeeld jeugd- en opvoedproblemen. 1.2 Er waren in 2016 geen wachtlijsten voor specialistische hulp; 2.1 Dit punt is in ontwikkeling. In 2017 gaan we het PGB aantrekkelijker maken. Daarvoor passen we de beleidsregels aan en kijken we naar mogelijkheden om het aanvragen van een PGB te ondersteunen. 3.1 We voerden in 2016 7 innovatieve projecten uit. Een paar voorbeelden: -VO-coach; groepsbegeleiding van jongeren met een ontwikkelingsstoornis -Integrale aanpak vroeg signalering op de Brede School Maurik voor kinderen tussen 2 en 6 jaar. -Pittige jaren; groepstraining voor ouders van jonge kinderen met gedragsproblematiek -Bruggenbouwers; ondersteuning door vrijwilligers bij het versterken van het eigen netwerk voor mensen met een beperking. Over deze projecten informeerden wij de raad in het raadsjournaal.

PGB jeugd

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1 Inwoners met een hulpvraag hebben zo veel mogelijk de regie over de hulpverlening. (inhoudelijk is het doel PGB jeugd gelijk aan het beheerproduct Individuele voorziening jeugd)	1.1 Inwoners die daartoe in staat zijn kunnen zelf zorg inkopen door gebruik te maken van een PGB met trekkingsrecht. 1.2 De gemeente maakt daarvoor afspraken met aanbieders van zorg. 1.3 We ondersteunen inwoners bij de inzet van PGB door cliëntondersteuners, een publieksfolder en een modelcontract dat gebruikt kan worden om een contract met een aanbieder te sluiten.	1.1 Tussen de 5 en 10% van de cliënten maakten gebruik van een PGB. De ambitie van de raad was om voor 2016 op 40% gebruik van het PGB te zitten. 1.2 De gemeente sloot raamovereenkomsten met aanbieders van zorg. In die overeenkomsten staat ook dat aanbieders zorg moeten kunnen leveren via de inzet van een PGB. 1.3 In 2016 maakten we een nieuwe publieksfolder PGB. Daarnaast is er voor cliënten een modelcontract beschikbaar.

Ter informatie: beheerproducten programma

Beheerproducten: meerjarig budget (x € 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Algemene voorzieningen Jeugd (A. Benschop)	1.066	**1.046**
Individuele voorziening immaterieel (A. Benschop)	2.643	**3.406**
Bescherming en veiligheid jeugd (A. Benschop)	555	**426**
Leerplicht (A. Benschop)	88	**88**
Algemene kosten jeugd (A. Benschop)	0	**9**
PGB jeugd (A. Benschop)	683	**454**
Saldo Jeugd	5.035	**5.429**

Vergelijk begroot - werkelijk per beheerproduct per programma (x € 1.000,-)

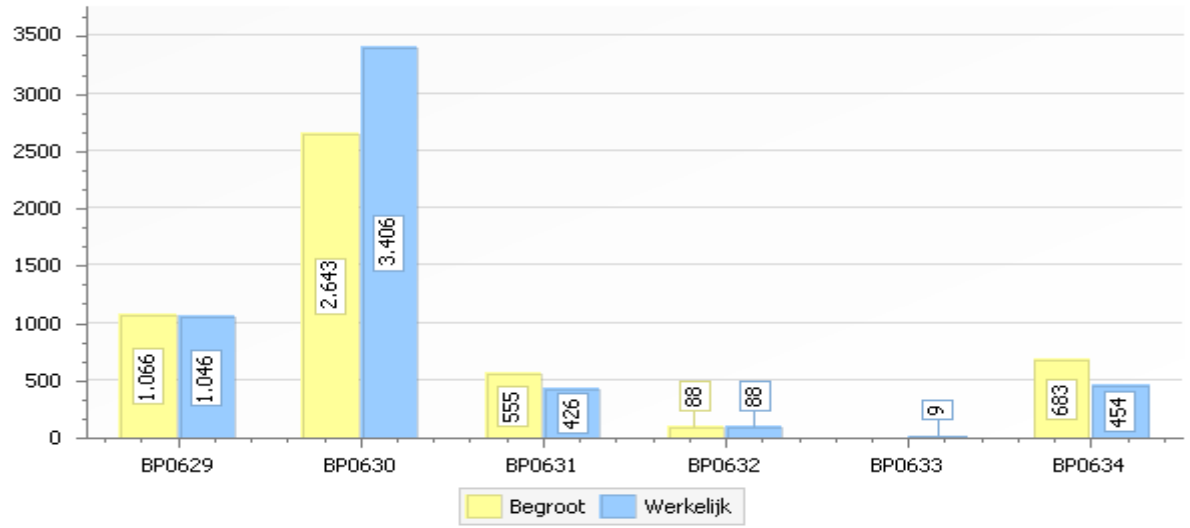

Specificatie belangrijkste verschillen per programma

Programma Jeugd *(bedragen in € x 1.000)*

Saldo beheerproduct Jeugd €763 (nadeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- De verrekening over 2015, voor het regionale en bovenregionale deel van de jeugdzorg, hebben we in 2016 verantwoord op dit beheerproduct. Doordat er binnen het programma jeugd financiële ruimte was om dit op te vangen, hoeven we niet te onttrekken uit de reserve sociaal domein.		220	I
- Het regionaal innovatiebudget was een afspraak in 2015, die ten onrechte ook in onze begroting 2016 is opgenomen. De middelen zijn in 2016 besteed aan “reguliere” jeugdzorg.	278		I
- De zorgkosten voor lokale, regionale en bovenregionale arrangementen voor de jeugdzorg vielen hoger uit dan vorig jaar. Een deel van deze lasten wordt ingebracht in de regionale en bovenregionale verrekening van lasten (op basis van het solidariteitsprincipe) en na verrekening in 2017 verantwoord als last in onze eigen jaarrekening.		821	**I**
Totaal	**278**	**1041**	

Saldo beheerproduct Bescherming / veiligheid jeugd € 129 (voordeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- Extra kosten Veilig Thuis. De raad besloot het budget op te hogen tot maximaal € 173.032,- (RV/16/00710). Daarnaast namen we eind 2015 nog een risico op in de begroting van € 34.445. Deze raming staat bij Openbare gezondheidszorg (ander beheerproduct). Deze raming zou bij "Bescherming en veiligheid jeugd" moeten staan. Na deze verschuiving is er geen noemenswaardige afwijking. Dit bedrag is in de begroting 2017 structureel geraamd.			S
Zie de uitleg hierboven, meer jeugdbescherming ingezet dan geraamd	129		I
Totaal	**129**		

Saldo beheerproduct PGB Jeugd € 230 (voordeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
Er is in 2016 minder gebruik gemaakt van het product PGB voor jeugd dan vooraf verwacht. In 2017 onderzoeken we in hoeverre we het gebruik van PGB ’s kunnen stimuleren.	229		I
Totaal	**229**		

Ter informatie: bestaande beleidskaders

- 2013: Contourennota voor een sociaal Rivierenland
- 2013: Nota jeugdbeleid: Een nieuwe blik op jeugd
- 2013: Transitie Jeugdzorg; Groeinota Jeugd
- 2013: Visie sociaal domein: Samenredzame Samenleving
- 2014: Nota inrichting en toegang jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning
- 2014: Nota sturing en bekostiging transities Jeugd en AWBZ/Wmo
- 2014: Verordening Jeugdhulp
- 2014: Verordening Maatschappelijke ondersteuning
- 2015: Visie aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling (najaar 2015)
- 2015: Nota inkoop Wmo en Jeugdzorg 2016 (najaar 2015)
- 2016: Beleidsplan Wmo/Jeugdwet 2017-2020

Overige basisinformatie taakvelden
In 2017 vallen de beheerproducten van dit programma onder de onderstaande taakvelden:

Samenkracht en participatie
Maatwerkdienstverlening 18-
Geëscaleerde zorg 18-
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Programma

WMO

De visie van het programma

- *Ieder mens heeft invloed op zijn leven.* Soms is die invloed kleiner geworden, waardoor iemand minder goed in staat is om zijn eigen problemen op te lossen. Hulpverlening richt zich er dan ook op om eigen kracht van de cliënt zo groot mogelijk te maken.
- *Hoe groot onze eigen kracht ook is, een mens kan niet altijd alles alleen.* Daarom helpen inwoners elkaar, omdat nu eens de een, dan weer de ander hulp kan gebruiken. Hulpverlening richt zich dan ook altijd op het sociale netwerk van de cliënt;
- *We houden problemen zo klein mogelijk.* Hulp moet je dichtbij organiseren, door vertrouwde gezichten. Omdat hulp iets is van mens tot mens, waarbij vertrouwen en je gehoord en begrepen voelen de basis is. Die basis moet goed zijn, wil de hulpverlening kans van slagen hebben. Daarmee voorkomen we dat problemen zo uit de hand lopen dat specialistische zorg nodig is.
- *We werken niet langs elkaar heen.* We kijken met een brede blik naar wat er nu écht nodig is en pakken de oorzaken aan. Mensen staan in contact met hun directe omgeving. Hulpverlening is in staat om op dit informele veld aan te sluiten. Hulpverlening krijgt de ruimte om te doen wat nodig is.
- *Het gaat ons er niet om wat iemands probleem is, maar meer wat iemand nodig heeft om weer mee te kunnen doen aan de samenleving.* Daarbij kijken we eerst naar collectieve oplossingen. Als dat geen oplossing biedt, dan levert de gemeente maatwerk.
- *Cliënten krijgen invloed op welke hulpverlening of welke hulpverlener ze krijgen*. Ook bij het bepalen of de hulpverlening het gewenste resultaat heeft is het oordeel van de cliënt het uitgangspunt.

Hoofddoelstelling

Hoofddoelstelling	**Doelstelling** Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
We versterken de participatie, zelfred-zaamheid en eigen verantwoordelijkheid van inwoners voor hun individuele en gezamenlijke welzijn door het organiseren van passende ondersteuning.	1) Inwoners beschikken over een voldoende sterk netwerk van betekenisvolle sociale contacten. Zij kunnen daar veelal met succes een beroep op doen voor informele steun. Ze weten waar ze hulp kunnen inroepen. Waar nodig krijgen ze professionele onder-steuning in de vorm van materiele voorzieningen en/of begeleiding.	1.1) De gemeente wil meer inzetten op voldoende en goede algemene voorzieningen. Daarbij probeert de gemeente waar mogelijk vrijwilligers te betrekken. Bijvoorbeeld bij maatjesprojecten. 1.2) Dit jaar besteedde de gemeente veel aandacht aan het bekend maken van de verschillende algemene voorzieningen bij het Stib en bij maatschappelijke partners. De formatie van Stib groeide, met name op het vlak van de uitvoering (aantal uren MEE en maatschappelijk werk bijvoorbeeld). Het Stib investeert in het bieden van maatwerk. Ook doordat er meer ruimte komt voor het ontwikkelen van specialismen bij de verschillende teamleden. 1.3) Het welzijnswerk had 331 mantelzorgers in beeld. Daarnaast hebben zich 60 nieuwe vrijwilligers bij het welzijnswerk aangemeld. 1.4) In 2016 troffen we de voorbereidingen voor de invoering van de Basismobiliteit. De gemeente werd hiervoor verantwoordelijk per 1-1-2017

Samenvattend de inkomsten en uitgaven van het programma

Wat heeft programma WMO gekost? (€ x 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Coördinerend portefeuillehouder: A. Benschop		
Lasten	5.392	**4.372**
Baten	-327	**-326**
Saldo WMO	5.065	**4.046**

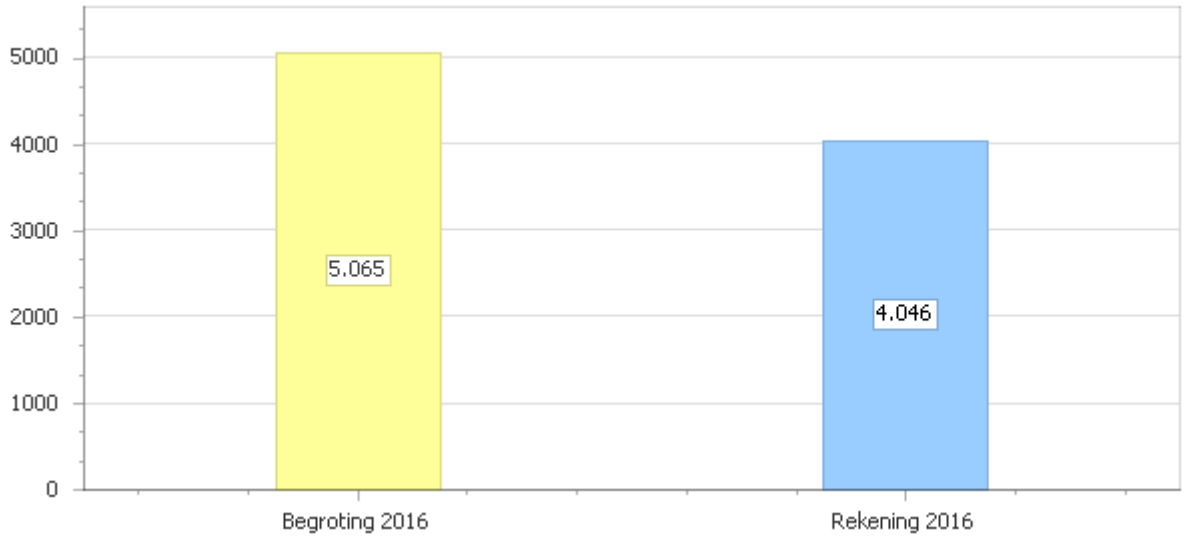

Ter informatie: de kern beheerproducten van het programma (het vaste beleidskader)

Maatwerkvoorzieningen materieel

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
Inwoners met beperkingen kunnen zo lang mogelijk zelfstandig functioneren en deelnemen aan maatschappelijk en sociaal verkeer.	1.1 Een rechtmatige en doelmatige uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning.	1.1 De rechtmatige en doelmatige uitvoering van de Wmo blijkt uit de goedkeurende accountantsverklaring. Voor 2016 kreeg de gemeente een goedkeurende accountantsverklaring voor het sociaal domein.

Algemene voorzieningen Wmo

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
Uitgelicht: 1. Mantelzorg- & vrijwilligersonder-steuning is ingezet. Maatschappelijke inzet van inwoners ten bate van maatschappelijke ondersteuning is vergroot. Overbelasting van vrijwilligers en mantelzorgers is teruggedrongen	1.1 Risico's en aansprakelijkheden van vrijwilligers beperken. 1.2 Waardering van gemeente tot uitdrukking brengen. 1.3 Knelpunten informele hulp en mantelzorg in beeld houden 1.4 Prestatieafspraken met Welzijn Buren t.b.v. service & ondersteuning aan vrijwilligers en vrijwilligers-organisaties. 1.5 Prestatieafspraken met Welzijn Buren inzake ondersteuning mantelzorgers (8 functies). 1.6 Experiment met mantelzorg-ondersteuning in eigen beheer op dorpsniveau. 1.7 Sociale dorpsnetwerken zijn opgebouwd om sociaal klimaat in kernen te versterken	1.1. Voor vrijwilligers heeft de gemeente een aansprakelijkheidsverzekering 1.2. De gemeente organiseerde ook in 2016 de dag voor de mantelzorg. Daar kwamen 67 mensen op af. Daarnaast deelde de gemeente 240 mantelzorgcomplimenten uit. 1.3 We gaven de welzijnsorganisatie opdracht om mogelijke knelpunten te monitoren en de gemeente waar nodig te informeren. 1.4 De welzijnsorganisatie voert mantelzorg- en vrijwilligersondersteuning uit. Het welzijnswerk koppelt vrijwilligers aan vrijwilligerswerk dat bij hen past en geeft ook begeleiding als dat nodig is. Mantelzorgers worden ondersteund met cursussen en bijeenkomsten. Daarnaast heeft het welzijnswerk nog individuele contacten met mantelzorgers. 1.5 Welzijn Buren heeft 331 mantelzorgers in beeld. 1.6 In Kerk-Avezaath loopt het project mantelzorg-ondersteuning. In 2016 waren er 20 vrijwilligers actief in dit project. Dit project evalueren we in 2017. Daarnaast is er een dorpscontactpersoon aangesteld die de hulpvraag en de vrijwilligers met elkaar in contact brengt. 1.7 Verkenningen zijn gedaan om informele hulp en dienstverlening in de dorpen te ondersteunen.

Ter informatie: beheerproducten programma

Beheerproducten: meerjarig budget (x € 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Algemene voorzieningen WMO (A. Benschop)	766	**710**
Maatwerkvoorzieningen materieel (A. Benschop)	385	**296**
Maatwerkvoorzieningen immaterieel (A. Benschop)	1.791	**1.377**
Sociaal gebiedsteam WMO en jeugd (A. Benschop)	1.112	**913**
Doorontwikkeling transformatie WMO en jeugd (A. Benschop)	239	**186**
Algemene kosten WMO (A. Benschop)	130	**247**
PGB WMO (A. Benschop)	644	**319**
Saldo WMO	5.067	**4.048**

Vergelijk begroot - werkelijk per beheerproduct per programma (x € 1.000,-)

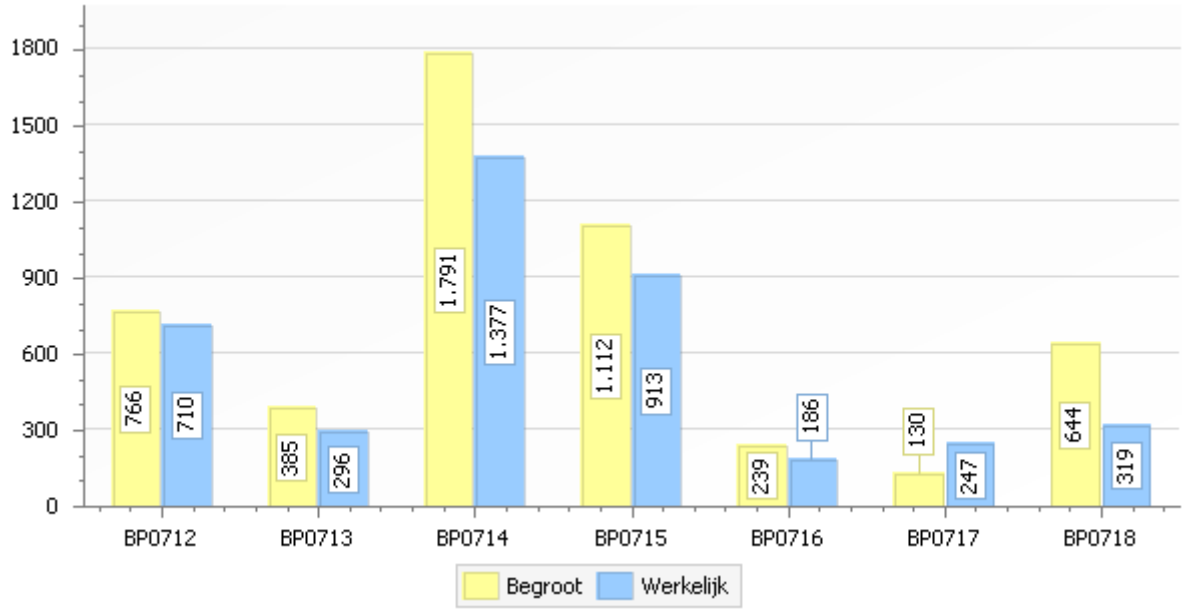

Specificatie belangrijkste verschillen per programma

Programma WMO *(bedragen in € x 1.000)*

Saldo beheerproduct algemene voorzieningen WMO € 56 (voordeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- Kosten regiotaxi zijn geraamd op basis van historische cijfers. Geen reden om aan te nemen dat deze kosten structureel lager uit zullen vallen.	38		I
- Daarnaast droeg de provincie eenmalig meer bij dan geraamd vanwege de overheveling van taken (basismobiliteit)	26		I
- De organisatie die de Inloop GGZ uitvoerde kreeg subsidie vanuit de gemeenten Tiel en Culemborg, terwijl de voorziening voor de hele regio is. Dit jaar corrigeerden we dit. In de begroting voor 2017 staat het juiste bedrag geraamd. Daarmee beoordelen we dit effect als incidenteel.		18	I
- Verdere afwijking zit in een paar kleine subsidies of het activiteitenbudget dat minder is ingezet.	10		I
Totaal	**74**	**18**	

Saldo beheerproduct Maatwerkvoorz. materieel € 89 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Op het onderdeel "Woningaanpassing" hadden we dit jaar een kleine overschrijding door een iets grotere vraag dan verwacht. Vooralsnog beoordelen we dit als incidenteel.		23	I
- Op het onderdeel 'Verplaatsen in en rond het huis" hadden we dit jaar een overschot. Dat kwam door een aanbestedingsvoordeel op scootmobielen en rolstoelen. Dit voordeel lijkt incidenteel te zijn, vanwege een ingezette nieuwe werkwijze en een verwachte hogere aanbesteding.	112		I
Totaal	**112**	**23**	

Saldo beheerproduct maatwerkvoorz. immaterieel € 414 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Op het onderdeel 'Huishoudelijke Ondersteuning' is sprake van een lagere vraag en een aanbestedingsvoordeel. Het voordeel is vooralsnog incidenteel: We hebben de raming in 2017 al enigszins naar beneden bijgesteld. Verder verwachten we in de nabije toekomst hogere uitgaven vanwege een andere werkwijze en/of nieuwe aanbesteding.	290		I
- Op het onderdeel 'Individuele begeleiding Zorg in Natura' is er door een lagere vraag sprake van onderuitputting van het budget. Dit beoordelen we vooralsnog als incidenteel, omdat de herijking van de budgetten binnen het sociaal domein in 2017 plaats moet vinden.	152		I
- Op het onderdeel 'Lokale regeling waardering mantelzorgers' is door een veel lager gebruik van de regeling dan voorzien, sprake van een overschot. In 2017 proberen we het gebruik van de regeling te stimuleren, daarom beoordelen we dit voordeel vooralsnog als incidenteel.	55		I
- We ontvingen op het onderdeel 'Eigen bijdrage' een lagere bijdrage dan geraamd. Dit hangt samen met de lagere vraag waaraan we hebben voldaan.		28	I
- Op het onderdeel 'Dagbesteding Zorg in Natura' is door een hogere vraag sprake van een grotere uitputting van dit budget. Dit beoordelen we vooralsnog als incidenteel, omdat de herijking van de budgetten binnen het sociaal domein in 2017 plaats moet vinden.		78	I
- Overige kleine afwijkingen	22		I
Totaal	**520**	**106**	

Saldo beheerproduct Sociaal gebiedsteam WMO en Jeugd € 199 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- De extra inzet van een Wmo-consulent staat hier geraamd, maar de kosten zijn in 2016 elders geboekt (zie algemene kosten WMO). In 2017 is de begroting op dit punt aangepast.	65		S
- De extra inzet van een jeugdconsulent staat hier geraamd, maar de kosten zijn in 2016 elders geboekt (zie algemene kosten WMO). In 2017 is de begroting op dit punt aangepast.	66		S
- Door ziekte en prioritering (hoge werkdruk en achterstanden) is er minder aandacht geweest voor scholing en communicatie	25		I
- ICT kosten zijn lager dan geraamd. Dit is deels structureel (34.000) en deels incidenteel (4.000)	38		S/I
- Huisvesting Stib is nu in gemeentehuis. De kosten worden elders geboekt.	13		S
- Overige kleine afwijkingen		8	
Totaal	**207**	**8**	

Saldo beheerproduct Doorontwikkeling transformatie WMO en jeugd € 53 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Een deel van de innovatieve projecten leverde te weinig duidelijk resultaat op. Daarnaast kost het continueren van bestaande projecten en opstarten van nieuwe projecten tijd. Daardoor gebruiken we het budget maar gedeeltelijk.	53		I
Totaal	53		

Saldo beheerproduct algemene kosten WMO € 117 (nadeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Dit nadeel wordt verklaard doordat we de kosten die we opnamen voor inzet van (op dat moment) tijdelijk personeel hebben verantwoord op dit beheerproduct. Uiteindelijk bleek de inzet beter te passen onder het beheerproduct voor de algemene kosten. Het lastenbudget is echter opgenomen onder het product voor het STIB en niet meer administratief gecorrigeerd. Op het beheerproduct van het sociaal gebiedsteam WMO/Jeugd (STIB) resteert een overschot van 198.000		117	I
Totaal		117	

Saldo beheerproduct PGB WMO € 325 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Er is in 2016 minder gebruik gemaakt van de budgetten voor PGB WMO dan vooraf bedacht. Dit is in lijn met 2015, toen er ook minder dan vooraf bedacht werd uitgeput uit de budgetten voor PGB WMO. In 2017 onderzoeken we in hoeverre we het gebruik van PGB's kunnen stimuleren.	325		I
Totaal	**325**		

Ter informatie: bestaande beleidskaders

- 2013: Contourennota voor een sociaal Rivierenland
- 2013: Visie sociaal domein: Samenredzame Samenleving
- 2014: Nota inrichting en toegang jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning
- 2014: Nota sturing en bekostiging transities Jeugd en AWBZ/Wmo
- 2014: Verordening Jeugdhulp
- 2014: Verordening Maatschappelijke ondersteuning
- 2015: Samenwerking op het gebied van Basismobiliteit
- 2015: Visie aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling
- 2015: Nota inkoop Wmo en Jeugdzorg 2016
- 2016: Beleidsplan Wmo/Jeugdwet 2017-2020

Overige basisinformatie taakvelden
In 2017 vallen de beheerproducten van dit programma onder de onderstaande taakvelden:

Samenkracht en burgerparticipatie
Maatwerkvoorzieningen (WMO)
Maatwerkdienstverlening 18+
Wijkteams

Programma

Samenlevingszaken

De visie van het programma

Het zijn inwoners die in praktijk voor sociale samenhang zorgen. Dat doen ze onder meer door maatschappelijke activiteiten te organiseren of hier aan deel te nemen. Een onderdeel hiervan zijn de accommodaties waar die activiteiten plaats kunnen vinden. De behoefte aan accommodaties volgt op de behoefte aan maatschappelijke functies en de bijdrage die organisaties daaraan leveren.

Inwoners zijn primair zelf verantwoordelijk voor hun ontplooiing, integratie & maatschappelijke deelname. Wij ondersteunen, dragen bij aan randvoorwaarden, brengen partijen bij elkaar en faciliteren samenwerking. Onderwijs is belangrijk voor de algemene en sociale ontwikkeling en de kwalificatie voor de arbeidsmarkt. Een goede samenwerking tussen onderwijs & instellingen draagt bij aan doorgaande ontwikkelingslijn & voorkomt uitval.

De samenleving bestaat bij de gratie van burgers die hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen. Die burger ontstaat niet vanzelf, daarvoor moet de samenleving investeren in bijvoorbeeld goed onderwijs.

NB: Het programma omvat die onderdelen van lokaal sociaal beleid, die niet of slechts op onderdelen verbonden zijn met de programma's Wmo, Jeugdzorg en Werk & Inkomen.

Hoofddoelstelling

Hoofddoelstelling	**Doelstelling** Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
Inwoners hebben voldoende mogelijkheden voor ontplooiing en participatie en dragen bij aan de leefbaarheid.	1) Leefbare kernen met inwoners die zich daarvoor inzetten	1.1) Deelname aan regionaal project Leefbaarheid samen met Provincie Gelderland, met een vraagpatronenonderzoek in Lienden/Lingemeer (HAN) en trendstudie door Alterra WUR; 1.2) Project Buurtjutters met succes voortgezet in ongeveer 20 gebieden; 1.3) Deelname aan nationale acties bevordert (Burendag, NLDoet, Schoonmaakdag, etc.); 1.4) Ook de laatste speeltuinen zijn in de loop van 2016 overgedragen aan verenigingen van inwoners.
	2) Volwassenen en kinderen zijn zich bewust van een gezonde leefstijl en keuzes die daaraan bijdragen.	2) Op alle basisscholen in onze gemeente voert de combinatiefunctionaris een programma uit rond een gezonde leefstijl, met thema's als: gezonde voeding, sport en bewegen.

Hoofddoelstelling (vervolg)

Hoofddoelstelling	Doelstelling Wat wilden we bereiken?	Prestaties Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
Inwoners hebben voldoende mogelijkheden voor ontplooiing en participatie en dragen bij aan de leefbaarheid.	3) Kinderen en ouders zijn in staat zelf problemen op te lossen.	We lieten een aantal projecten uitvoeren waarbij vrijwilligers ingezet werden: 3.1) Match; waarbij een volwassene een jongere wegwijs maakt in het sociale verkeer en/of helpt bij praktische problemen rond school en leren. 10 jongeren zijn afgelopen jaar op die manier begeleid. 3.2 Homestart; hierbij begeleidt een vrijwilliger een gezin met jonge kinderen om meer structuur aan te brengen in het gezinsleven. 15 gezinnen zijn op die manier begeleid. 3.3 De gemeente ondersteunde één oudergroep (waarbij ouders leren van elkaars ervaringen) 3.4 Daarnaast liet de gemeente een training geven aan kinderen waarvan de ouders in een problematische scheiding lagen. 8 kinderen maakten hiervan gebruik.
	4) We dragen bij aan een ononderbroken leer- en ontwikkelingslijn.	4.1) De gemeente organiseerde 5 keer een Lokale Educatieve Agenda (LEA). Dit is een overleg tussen gemeente, onderwijs en kinderdagverblijven. Andere partners (zoals bijvoorbeeld de bibliotheek) schuiven aan als de agenda daar aanleiding voor geeft. 4.2) Indigo gaf weerbaarheidstraining aan kinderen in groep 8 van de basisschool om hen voor te bereiden op de overgang naar het middelbaar onderwijs. 4.3) De gemeente startte het traject om te komen tot een gezamenlijke visie op de ontwikkeling van het kind.

Samenvattend de inkomsten en uitgaven van het programma

Wat heeft programma Samenlevingszaken gekost? (€ x 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Coördinerend portefeuillehouder: J.A. de Boer, A. Benschop, S.T. Klein- de Jong		
Lasten	4.040	**3.677**
Baten	-356	**-231**
Saldo Samenlevingszaken	3.684	**3.445**

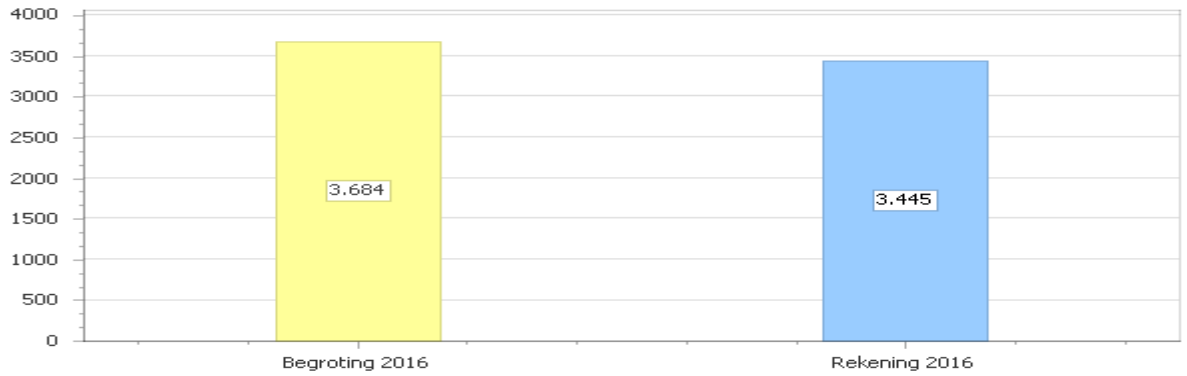

Ter informatie: de kern beheerproducten van het programma (het vaste beleidskader)

Onderwijsachterstandenbeleid

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Kinderen volgen geschikt onderwijs. 2. Kinderen beginnen zo veel mogelijk zonder taalachterstand aan het basisonderwijs.	1.1 We organiseren en financieren leerlingenvervoer als geschikt onderwijs niet op korte afstand beschikbaar is. 2.1. We laten een gecertificeerd (taal-) programma uitvoeren bij kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. 2.2. We meten het niveau van instroom in het basisonderwijs (met de entreetoets), na afronding van het programma. 2.3. Ouders van peuters met een indicatie voor taalontwikkelings-achterstand, krijgen een financiële bijdrage van de gemeente.	1.1 We maakten een analyse van de vervoersbewegingen van kinderen naar school. Doel is om te kijken naar mogelijkheden voor thuisnabij onderwijs. 1.2 Voor 147 kinderen regelde de gemeente vervoer van- en naar school. 2.1 40 kinderen maakten gebruik van het gecertificeerde programma op kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. 2.2 Kinderen stromen na het volgen van het programma beter in het basisonderwijs in. 2.3 We pasten de financiële regeling aan in 2016 en breidden de regeling uit: meer peuters kwamen in aanmerking voor de regeling en ouder met een lager inkomen krijgen de kosten van het programma vergoed.

Leesstimulering

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. De jeugd leest. 2. Ouderen die minder mobiel zijn, lezen.	1.1 In samenwerking met het onderwijs zetten we een leesmediacoach actief in op basisscholen. 1.2 We zorgen voor een aantrekkelijke collectie boeken voor kinderen van 4-12 jaar op basisscholen. 2.1 We monitoren de pilot servicepunt lezen in Lienden. 2.2 We stimuleren inwoners om deel te nemen aan een werkgroep in Lienden die leuke activiteiten ontwikkelt om jeugd aan het lezen te krijgen. 2.3 Een bezorgservice voor boeken functioneert in onze gemeente.	1.1 De prestaties voor leesstimulering beschrijven de situatie van de Pilot die in 2015 afliep. In 2016 nam de raad het besluit om de bibliotheek Lienden voort te zetten en in de loop van 2017 uit te breiden met drie servicepunten. 2.1 De bibliotheek in Lienden had eind 2016: 590 leden (waaronder 420 jeugdleden). Daarnaast richtte de gemeente een taalnetwerk op. 2.2 Daarnaast staat in het raadsbesluit nadrukkelijk het aanpakken van laaggeletterdheid en het ontwikkelen van taalhuizen genoemd. 2.3 De bezorgservice stopte vanaf 2016. Daarvoor in de plaats komen in 2017 de servicepunten.

Maatschappelijke accommodaties

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Voldoende en goede accommodaties voor maatschappelijke activiteiten. 2. Overdracht van de verantwoordelijkheid voor beheer en kosten naar gebruikers	1.1 We zorgen voor goed en planmatig onderhoud van de gemeentelijke accommodaties. 2.1 We maken (actualiseren) afspraken en sluiten overeenkomsten met gebruikers over beheer en kosten.	1.1 De gemeente formeerde een team Vastgoed. 1.2 De vastgoed portefeuille is overgedragen van team MO naar team Vastgoed. 1.3 Het team vastgoed maakte een meerjaren onderhoudsplan (MJOP). 1.4 In juni nam de raad een besluit over het gebruik van de functiecirkel voor de maatschappelijke accommodaties. 1.5 Voor cluster Maurik voerde de gemeente een onderzoek uit en hield de gemeente gesprekken met de gebruikers. 2.1 Waar dat nodig was, sloot de gemeente nieuwe overeenkomsten met gebruikers.

Openbare gezondheidszorg

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Gezonde inwoners.	1.1 Zorgen dat de gemeenschappelijke regeling GGD voor preventieve (en curatieve) gezondheidszorg volgens de wet wordt uitgevoerd. 1. 2 Afspraken maken met uitvoerders om regionale gezondheidsprojecten te realiseren. 1.3 Vervolg van het project om mensen met een uitkering, actief te laten werken aan hun gezondheid.	1.1 De GGD voerde de wettelijke taken uit. In 2016 werden de uitkomsten van het gezondheids-onderzoek onder jongeren bekend. Daarnaast voerde de GGD het gezondheidsonderzoek onder volwassenen en ouderen uit. Ook was de GGD betrokken bij het opzetten van het netwerk Geriatrie (overleg over kwetsbare ouderen met onder andere huisartsen, wijkverpleging en maatschappelijk werk). 1.2 IrisZorg, Indigo en RiBW voerden gezondheidsprojecten uit, bijvoorbeeld weerbaarheids-trainingen voor groep 8 van de basisschool, maar ook een kennis-bijeenkomst over het herkennen van depressie voor het Stib. IrisZorg bereikte 35 personen met het project Iris in de buurt, waarbij ze contact legden met mensen die een problematisch middelengebruik hebben. 1.3 Ook dit jaar was er een groep van 8 mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, die een programma volgden om actiever / gezonder te gaan leven.

Leefbaarheid en burgerparticipatie

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Leefbare kernen met inwoners die zich daarvoor inzetten en initiatief nemen / verantwoordelijkheid nemen. 2. Inwoners ervaren samenhang in de benadering van vraagstukken en projecten in dorpen	1.1 Stimuleren van dorpsorganisaties, dorpsplannen & leefbaarheidsprojecten. 1.2 Buurtbemiddeling, signalerings- groepen in dorpen en aanpak hinderlijke jeugdgroepen. 1.3 Beoordelen (honoreren) van initiatieven straat- en buurtcontactbijeenkomsten. 1.4 Opdrachten aan welzijns- en ondersteunings-organisaties voor begeleiding, activering en probleemoplossing. 2.1 Regisseren samenwerking tussen kernpartners in de ketens leefbaarheid en veiligheid. 2.2 Uitbouwen integrale aanpak openbare ruimte en leefbaarheid en maatschappelijke accommodaties	1.1.1 Continuering van het overleg Gemeentedorpsorganisaties voor aanpak knelpunten en verbetering van de samenwerking; 1.1.2 Deelname aan regionaal project Leefbaarheid samen met Provincie Gelderland, met een vraagpatronenonderzoek in Lienden/Lingemeer (HAN) en trendstudie door Alterra WUR; 1.2.1 Verdere uitbreiding van preventiegroepen en periodieke veiligheidsavonden; 1.2.2 Versterking van de ICT ondersteuning aan signaleringsgroepen opgestart; 1.3 Alle aanvragen voor straat- en buurtcontact-bijeenkomsten zijn beoordeeld en waar mogelijk gesubsidieerd. 1.4 Organisatie van oplossing leefbaarheids-conflicten met Buurtbemiddeling en begeleiding jeugdgroepen voortgezet; 2.1 7 bijeenkomsten Netwerk Leefbaarheid met politie, corporaties, gemeente en welzijnswerk;

Ter informatie: beheerproducten programma

Beheerproducten: meerjarig budget (x € 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Huisvesting scholen (S.T. Klein - de Jong)	1.077	**1.064**
Huisvesting gymzalen (S.T. Klein - de Jong)	351	**402**
Onderwijsachterstandenbeleid (A. Benschop)	99	**101**
Leerlingenvervoer en vervoerbewegingsonderwijs (A. Benschop)	516	**579**
Leesstimulering (A. Benschop)	131	**105**
Sport (A. Benschop)	53	**53**
Cultuur (J.A. de Boer)	72	**73**
Maatschappelijke accommodaties (S.T. Klein - de Jong)	577	**386**
Speelvoorzieningen (A. Benschop)	74	**69**
Nieuwkomers (A. Benschop)	16	**25**
Kinderopvang/buitenschoolse opvang (A. Benschop)	33	**30**
Openbare gezondheidszorg (A. Benschop)	466	**360**
Leefbaarheid en burgerparticipatie (A. Benschop)	218	**199**
Saldo Samenlevingszaken	3.683	**3.446**

Vergelijk begroot - werkelijk per beheerproduct per programma (x € 1.000,-)

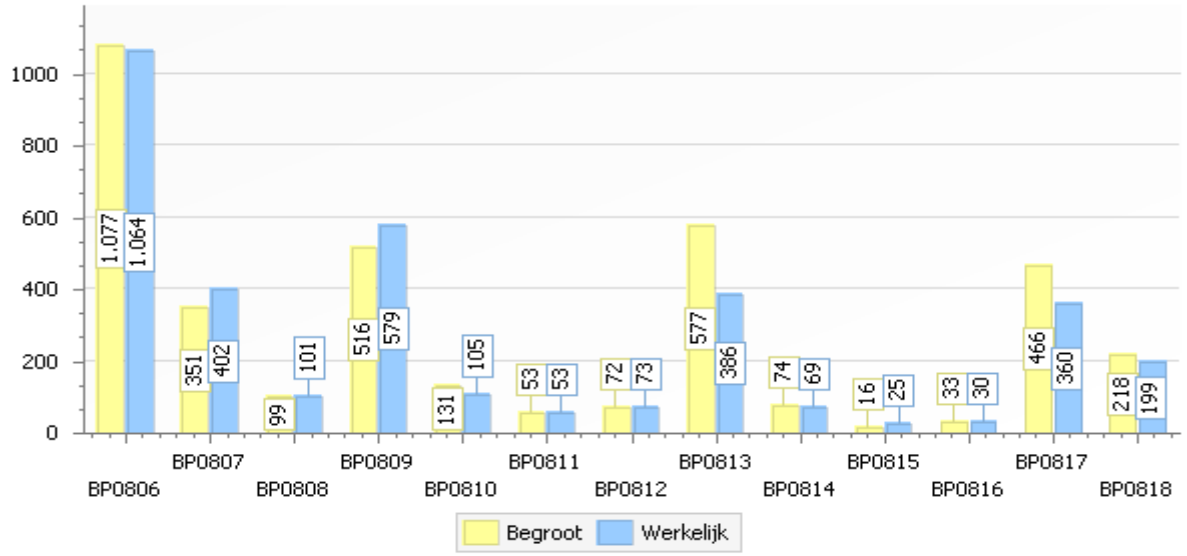

Specificatie belangrijkste verschillen per programma

Programma Samenlevingszaken *(bedragen in € x 1.000)*

Saldo beheerproduct Huisvesting scholen € 13 (voordeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- Zie voorstel overheveling 'Sanering asbest scholen'	45		I
- In 2016 ontvingen we het eerste voorschot van de stichting i.o. voor de nog openstaande vorderingen voor de Brede School in Maurik. Doordat we het eerste voorschot ontvingen, viel een gedeelte van de reservering uit de voorziening dubieuze debiteuren vrij. De middelen waren bedoeld voor de gebouwexploitatie en niet voor het verbeteren van de klimaatinstallatie of de beheersstichting. Hierover informeerden we u via RI-brief 'voortgang project Brede School Maurik oktober 2016' (RI/16/02787). Uiteindelijk bleek de bijdrage niet toereikend en hebben we een eenmalig nadeel in 2016 op de exploitatie van de school in Maurik. Voor 2017 reserveerden we een bedrag van € 92.000 om de exploitatie van de school in 2017 sluitend te krijgen.		29	I
- Overige kleine afwijkingen.		3	I
Totaal	**45**	**32**	

Saldo beheerproduct Huisvesting gymzalen € 51 (nadeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- Huuropbrengsten van de gymzalen blijven fors lager dan geraamd. De begrotingspost is op dit punt structureel te positief.		15	S
- Prinsenhof Buren is in 2015 verkocht; de gymzaal is in beheer gebracht bij de eigenaar van de Prinsenhof. In 2015 maakten we een schatting van de exploitatiekosten over 2015. De restant exploitatiekosten over 2015 zijn verantwoord in 2016. Samen met de reguliere kosten over 2016 leidt dit tot overschrijding.		15	I
- Schoonmaken gymzalen is in 2016 opnieuw aanbesteed. Dit levert een aanbestedingsnadeel op.		12	S
- Overige kleine afwijkingen.		9	I
Totaal		**51**	

Saldo beheerproduct Leerlingenvervoer en vervoer bewegingsonderwijs 63 (nadeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- Aantal vervoersbewegingen leerlingenvervoer stijgt. Dit zal het ene jaar meer zijn dan het andere jaar, maar een deel is structureel.		59	S
- Overige kleine afwijkingen.		4	I
Totaal		**63**	

Saldo beheerproduct Leesstimulering € 26 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Zie voorstel overheveling 'Budget leesstimulering'.	26		I
Totaal	26		

Saldo beheerproduct Maatschappelijke accommodaties € 191 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- Zie voorstel overheveling 'sloop zwembad Beusichem'	158		I
- Bij 't Heerenlogement in Beusichem waren problemen met de hemelwaterafvoer en hadden we te maken met niet voorziene onderhoudsmaatregelen.		28	I
- We maakten afspraken met de huurder van de Poort van Buren over huur en energiekosten. De huurder betaalt slechts de huur. De invordering van de afrekening energiekosten over 2015/2016 is discutabel. Vordering verloopt via deurwaarder.	32		I
- De gemeenteraad stelde eerder € 40.000 beschikbaar voor onderhoudsmaatregelen aan de kleine dorpshuizen. In afwachting van het op te stellen MJOP gaven we € 36.000 niet uit. De dorpshuizen maken onderdeel uit van het nieuwe MJOP.	36		I
- Overige kleine afwijkingen.		7	I
Totaal	**226**	**35**	

Saldo beheerproduct Samenlevingszaken € 106 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- In de raming stond ook nog een aanvullend bedrag voor Veilig Thuis, terwijl de uitgaaf elders geboekt is (beheerproduct bescherming en veiligheid jeugd)	35		I
- Daarnaast kregen we eenmalig geld terug dat de GGD in 2015 niet nodig had.	11		I
- De subsidie beschermde woonvorm was geboekt bij inloop GGZ, maar hoort op dit beheerproduct te worden geboekt.	14		I
- Daarnaast maakten we dit jaar minder gebruik van de extra uren jeugdverpleegkundige die in de raming staan.	23		I
- Ten slotte kregen we van de GGD de compensabele BTW terug.	23		I
Totaal	**106**		

Ter informatie: bestaande beleidskaders

- 2005: Verordening Wet kinderopvang
- 2007: Verordening Wet inburgering
- 2008: Subsidieverordening monumenten
- 2011: Afbouw middelen schoolbegeleiding
- 2011: Beleidsnotitie subsidie- en ondersteuningsbeleid
- 2011: Besluit maatschappelijke ondersteuning
- 2012: Beleidskader Speelruimte
- 2012: Lokaal gezondheidsbeleid
- 2012: Nota cultuur en sport
- 2012: Regiocontract 2012-2015
- 2012: Startnotitie onderwijs
- 2012: Uitvoeringsparagraaf gezondheidsnota
- 2013: Subsidieverordening Maatschappelijke Ontwikkeling Buren
- 2013: Nota jeugdbeleid: Een nieuwe blik op jeugd
- 2013: Visie sociaal domein: Samenredzame Samenleving
- 2014: Programma voor de Leefomgeving
- 2015: Startnotitie Maatschappelijke functies en Fysieke Infrastructuur
- 2015: Afwegingskader Accommodatiebeleid (najaar 2015)
- 2015: Evaluatie leesstimulering en nieuwe beleid leesstimulering (najaar 2015)
- 2015: Programma voor de Leefomgeving 2016 (najaar 2015)

Overige basisinformatie taakvelden
In 2017 vallen de beheerproducten van dit programma onder de onderstaande taakvelden:

Onderwijshuisvesting
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
Media
Sportbeleid en activering
Cultuur presentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
Beheer overige gebouwen en gronden
Sportaccommodaties
Musea
Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Samenkracht en participatie
Geëscaleerde zorg 18+
Volksgezondheid

Programma

Milieu

De visie van het programma

We zorgen er voor dat de leefomgeving duurzaam beheerd en ontwikkeld wordt. We bevorderen duurzaam bouwen, het gebruik van duurzame energiebronnen en we behouden of herstellen natuurlijke elementen in het landschap. We willen de burgers hierbij betrekken via bewustwording en participatie. We leggen daarbij nadrukkelijk een koppeling tussen milieu, recreatie en cultuur. Daarnaast beschermen we onze inwoners tegen onaanvaardbare risico's die de gezondheid en de veiligheid kunnen aantasten. Daarvoor stellen we regels vast, die we vervolgens handhaven.

Hoofddoelstelling

Hoofddoelstelling	**Doelstelling** Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
We ontwikkelen de leefomgeving met oog voor milieu en duurzaamheid.	1) De beleving van de landschappelijke waarden van het gemeentelijk grondgebied versterken.	1) Vanuit de in 2014 en in 2015 opgestarte gebiedsplannen stimuleren we burgers om initiatieven aan te dragen die het landschap versterken. In de gebiedsplannen staan inmiddels allerlei "landschapsprojecten". Enkele voorbeelden in uitvoering: • Kerk Avezaath: Klompenpad aangelegd. • Lienden, Lingemeer en Ommeren: dorpsentree opgeknapt met beplanting, ontwerp en begeleiding van ontmoetingstuin en speelruimte • Beusichem: samen met gemeente Culemborg wordt gewerkt aan een wandel/struinpad langs de Lek (Gesprekken met grondeigenaren zijn gaande.) • Verder waren dit jaar in diverse kernen werkgroepen actief zoals bijvoorbeeld hoogstamwerkgroepen, plantsoenwerkgroepen, en klompenpadenwerkgroepen
	2) Werken aan een duurzame werk- en leefomgeving.	2).Revolverend fonds: De 1e aanvraag is bestuurlijk goedgekeurd. Energiescans aangeboden en uitgevoerd. In mei is de verordening formeel gepubliceerd. En vervolgens zijn er 5 scans aangevraagd en 1 uitgevoerd. - Buurtjutters: 25 groepen hebben viermaal zwerfafval geraapt. - Donkerste dorp: Aanschijnspots van de kerken zijn uitgeschakeld in de nacht van 29 oktober 2016. Ambtelijk is ondersteuning verleend bij het organiseren van een kaarsjeswandeling in het Zoelense Bos tijdens de Nacht van de Nacht (door Staatsbosbeheer). - Er zijn 15 actieve signaleringsgroepen en WhatsApp groepen actief, deze staan in contact met werkgroepen levend landschap.
	3) Naleving van de wettelijke milieukaders.	3) De gemeente voerde in samenwerking met de ODR de wettelijke milieutaken uit. Met het werkprogramma ODR stelde u de prioriteiten vast.

Samenvattend de inkomsten en uitgaven van het programma

Wat heeft programma Milieu gekost? (€ x 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Coördinerend portefeuillehouder: A. Benschop, H.N. de Ronde		
Lasten	1.639	**1.646**
Baten	-1.694	**-1.757**
Saldo Milieu	-55	**-111**

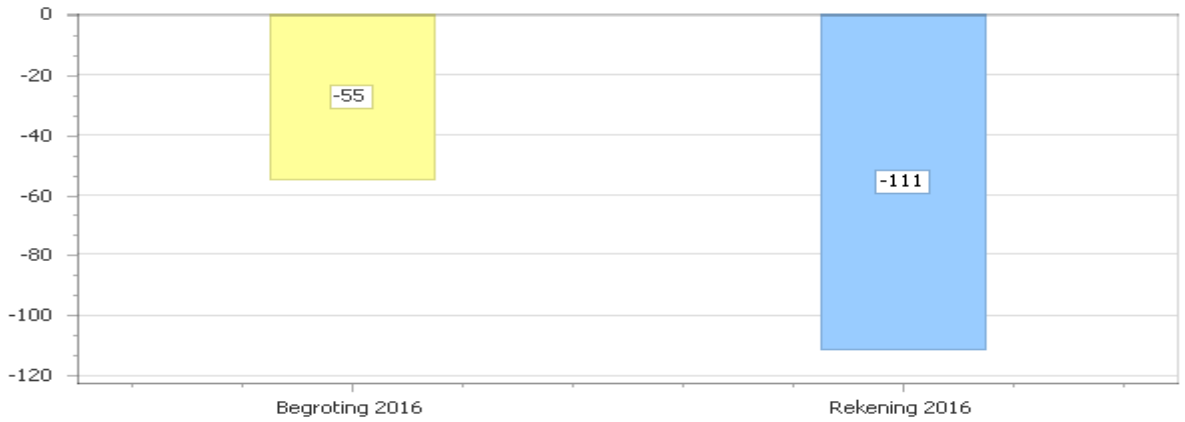

Ter informatie: de kern beheerproducten van het programma (het vaste beleidskader)

Milieu

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Niet wettelijke taken conform het Programma van de leefomgeving. 2. Het creëren, behouden en versterken van het karakteristieke Betuwse rivierenlandschap met haar eveneens karakteristieke landschapselementen.	1.1 Actualiseren en coördineren van de taken zoals opgenomen in het Programma van de leefomgeving. 2.1 Uitvoeren van de maatregelen die in het Landschap OntwikkelingsPlan zijn opgenomen.	1.1 In 2016 voerden we de in het programma voor de leefomgeving genoemde projecten uit. Bijvoorbeeld Buurtjutters en Revolverend fonds. Een klein aantal was niet te realiseren (bijvoorbeeld Energie coöperaties) en het opstellen van gebiedsplannen is achter geraakt op schema. 2.1 De al opgestelde plannen leidden inmiddels tot een groot aantal diverse projecten bijvoorbeeld speelruimte Middenweg in Lienden) en een evenzo groot aantal actief betrokken burgers. In 2016 hebben we ons dan ook voornamelijk hier op gericht. Deze actieve burgers werken inmiddels met de gemeente samen aan een betere leefomgeving. Een aantrekkelijk landschap is daar een zeer belangrijk onderdeel van.

Ter informatie: beheerproducten programma

Beheerproducten: meerjarig budget (x € 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Milieu (A. Benschop)	147	**91**
Afvalverwijdering- en verwerking (H.N. de Ronde)	-201	**-203**
Saldo Milieu	-54	**-112**

Vergelijk begroot - werkelijk per beheerproduct per programma (x € 1.000,-)

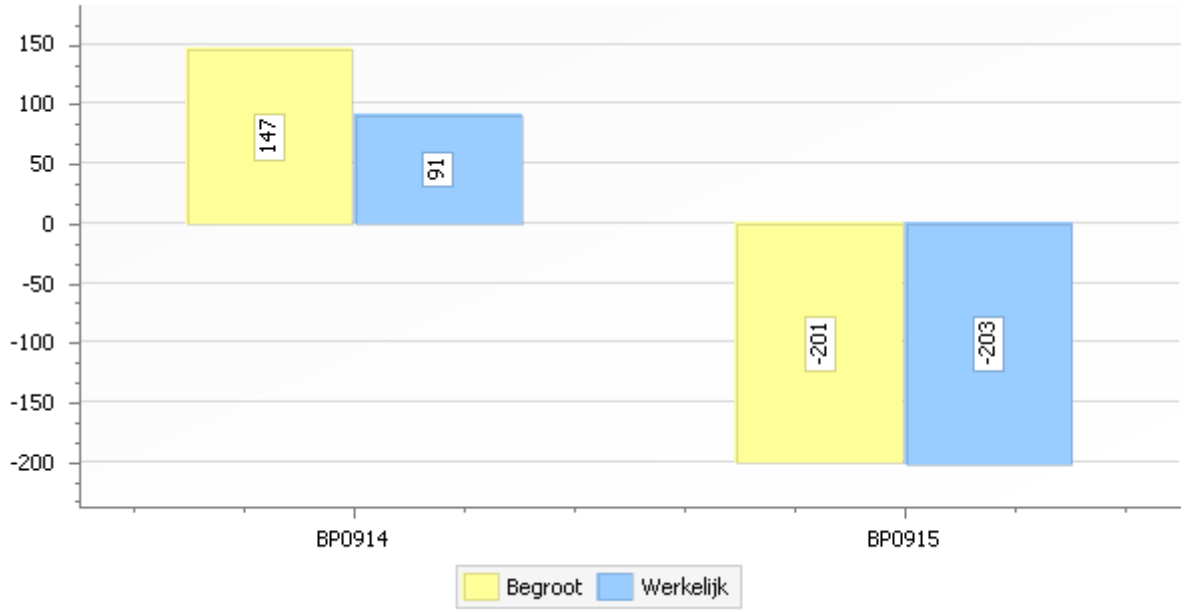

Specificatie belangrijkste verschillen per programma

Programma Milieu *(bedragen in € x 1.000)*

Saldo beheerproduct Milieu € 55 (voordeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- De verenigingen die meedoen met de 'actie buurtjutters' ontvangen een vergoeding. De betaalde vergoeding is lager dan geraamd.	25		I
- Wij ontvangen voor de 'actie buurtjutters' subsidie. De subsidie was niet begroot.	31		I
- Bijdrage provincie voor eerder verstrekte isolatiesubsidie.	15		I
- Wij namen deel aan een onderzoek naar landschappelijke inpassing van energieplantages.		5	I
- Er zat enige tijd tussen het vertrek van de medewerker die zich bezig hield met het LOP en de aanstelling van de nieuwe medewerker. Om de voortgang van de projecten niet te belemmeren is een extern adviseur ingehuurd.		11	I
Totaal	**71**	**16**	

Ter informatie: bestaande beleidskader

- 2012: Wgr OmgevingsDienst Rivierenland
- 2013: Dienstverleningsovereenkomst ODR
- 2015: Programma voor de leefomgeving 2016
- 2017: Werkprogramma ODR 2017

Overige basisinformatie taakvelden
In 2017 vallen de beheerproducten van dit programma onder de onderstaande taakvelden:

<u>Milieubeheer</u>
<u>Afval</u>

Programma

Wonen

De visie van het programma

We willen dat de inwoners van de gemeente Buren prettig kunnen wonen in de gemeente Buren. Het gaat daarbij om een goede woon- en leefomgeving. We zetten daarbij ons wettelijk kader zo efficiënt mogelijk en klantgericht in.

Hoofddoelstelling

Hoofddoelstelling	Doelstelling Wat wilden we bereiken?	Prestaties Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
We zorgen er voor dat inwoners prettig kunnen wonen in de gemeente Buren We werken met een actueel en afgestemd beleidskader. Daarnaast professionaliseren we de dienstverlening en vergunningverlening. Dat doen we door deze zo efficiënt mogelijk in te richten	1) We spelen in op de vraag naar woningen en woonklimaat in de gemeente Buren. We bouwen naar behoefte.	1) Met de provincie en regio maakten we afspraken over de te bouwen woningen. We stelden de Regionale Woonagenda en de Regionale Woningbouwprogrammering vast. We maakten prestatieafspraken met de beide woningcorporaties SWB en KleurrijkWonen. Om in te kunnen spelen op de woningbehoefte in de gemeente verhoogden we het aantal woningen in de lopende plannen in Lienden. Dat deden we omdat we daar een tekort aan geplande woningen constateerden. 2) Hooghendijck Beusichem Begin 2016 is het project over gegaan van gemeente/ Ballast Nedam naar Vario/ Looye. Na contract overname is er in 2016 voortvarend gebouwd. Ballast Nedam heeft nog negen woningen gerealiseerd en Vario/Looye startte met de bouw van dertien woningen, die we in 2017 opleveren. Daarnaast realiseerden we nog enkele particuliere woningen. De verwachtingen voor 2017/2018 zijn ook positief. 3) Voorstraat Lienden In 2016 bereikten we na vele jaren eindelijk overeenstemming met de SWB over de ontwikkeling van project de Voorstraat. De oude gemeentewerf verkopen we aan de SWB. De SWB zal dit project van maximaal 60 woningen (40 huur en 20 koop) verder ontwikkelen. De verwachting is dat in 2017 de bestemmingsplanprocedure doorlopen wordt en er eind 2017 begonnen kan worden met de bouw. Voor Lienden is dat erg belangrijk want er is de afgelopen jaren weinig nieuwbouw geweest terwijl er een behoorlijke vraag is naar woningen.
	2) We bieden inwoners een klantvriendelijke methode om nieuwe initiatieven te realiseren.	2. We geven inwoners de mogelijkheid hun initiatief op twee manieren mogelijk te maken. We doen dat met een reguliere bestemmingsplanprocedure of via de goedkopere veegplanprocedure. Daarnaast startten we de voorbereidingen voor de implementatie van de Omgevingswet zodat we daar in 2017 werkelijk mee aan de gang kunnen.

Samenvattend de inkomsten en uitgaven van het programma

Wat heeft programma Wonen gekost? (€ x 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Coördinerend portefeuillehouder: J.A. de Boer, S.T. Klein - de Jong, H.N. de Ronde		
Lasten	7.345	**6.679**
Baten	-4.699	**-3.661**
Saldo Wonen	2.646	**3.018**

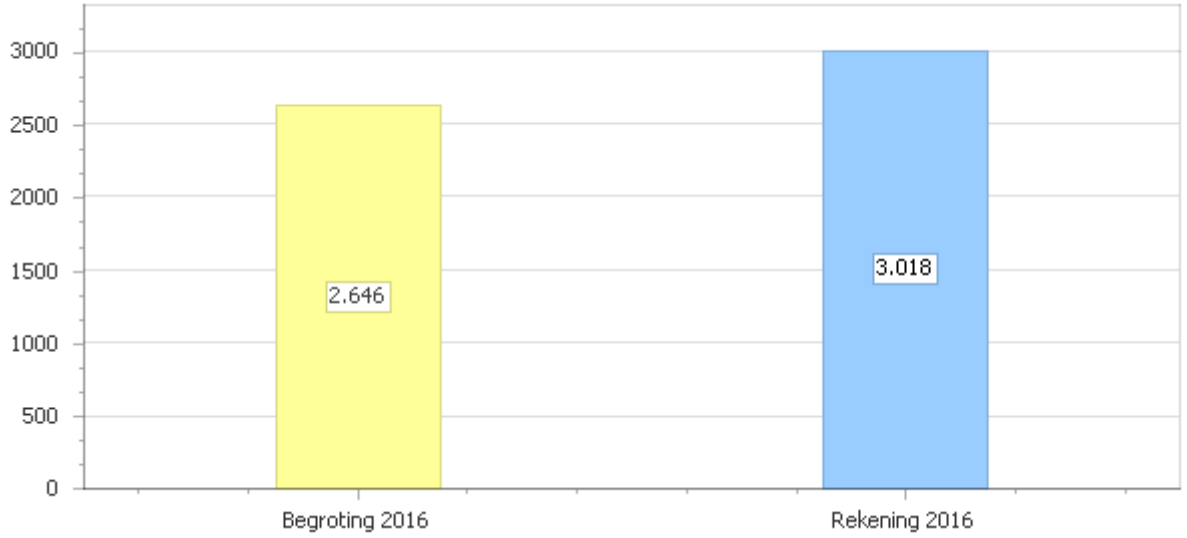

Ter informatie: de kern beheerproducten van het programma (het vaste beleidskader)

Ruimtelijke plannen

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Ondersteuning van initiatieven (projecten of derden) voor zover dat passend is binnen gestelde kaders en wet- en regelgeving.	1.1 Onherroepelijke ruimtelijke plannen. 1.2 Besluiten ter voorbereiding van de uitvoering van projecten, waaronder voorbereidingsbesluiten. 1.3 Afhandeling van verzoeken tot tegemoetkoming in de geleden planschade.	1.1 Het bestemmingsplan Buitengebied, zesde herziening maakte 15 nieuwe ontwikkelingen mogelijk in het buitengebied. Het bestemmingsplan Kernen Buren, tweede herziening maakte er 6 in de kernen mogelijk. Daarnaast werd een aantal project-bestemmingsplannen (Drieslag, Kroonheuvel en Zorglandgoed Assche Veld) en projectvergunningen (onder andere FruitNL) onherroepelijk. 1.2 In 2016 namen we geen voorbereidende besluiten. 1.3 Eventuele planschade wordt afgewenteld via overeenkomsten met belanghebbenden

Vergunningverlening & handhaving (ODR)

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat gingen we daarvoor doen?	**Planning & indicatoren** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Vergunningverlening: Adequate afhandeling van verzoeken om vergunning. 2. Toezicht en Handhaving bouw: Een hoge kwaliteit van de gebouwde omgeving, verbetering van de bestaande bebouwing. 3. Toezicht en handhaving milieu: Een schoon, veilig en duurzaam milieu.	1.1./2.1/3.1 Uitvoering van het werkprogramma ODR-Buren.	1.1 De ODR voerde het werkprogramma volledig uit. We gaven meer bouwvergunningen af dan voorzien. Dit komt door de aantrekkende economie. Het aantal milieuvergunningen bleef wat achter. De verwachting is dat dit het komend jaar zal herstellen. 2.1 Begin 2016 is het regionaal beleidskader VTH aangenomen. Hierin is voor de hele regio vastgelegd hoe de ODR het werk voor ons doet. Op Gelders niveau is het stelsel van omgevingsdiensten geëvalueerd. Hieruit blijkt dat het stelsel goed functioneert. Enkele verbeterpunten zijn opgenomen in een plan van aanpak. 3.1) Als opdrachtgevers waren we in 2016 bezig met het ontwikkelen van Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's). Ook staat de overgang naar output-financiering in 2018 op de agenda. Landelijke onderwerpen waar we op in spelen zijn energie, wet natuurbeheer en asbestdaken.

Ter informatie: beheerproducten programma

Beheerproducten: meerjarig budget (x € 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Ruimtelijke plannen (H.N. de Ronde)	823	**772**
Vastgoedinformatie (S.T. Klein - de Jong)	55	**46**
Gemeentelijke woningexploitatie (S.T. Klein - de Jong)	112	**130**
Exploitatieopzetten (H.N. de Ronde)	196	**851**
Basisregistratie adressen en gebouwen (J.A. de Boer)	90	**85**
Volkshuisvesting (S.T. Klein - de Jong)	123	**119**
Vergunningverlening en handhaving (ODR) (H.N. de Ronde)	1.220	**984**
Rijksmonumenten (H.N. de Ronde)	4	**8**
Gemeentelijke monumenten (H.N. de Ronde)	24	**21**
Saldo Wonen	2.647	**3.016**

Vergelijk begroot - werkelijk per beheerproduct per programma (x € 1.000,-)

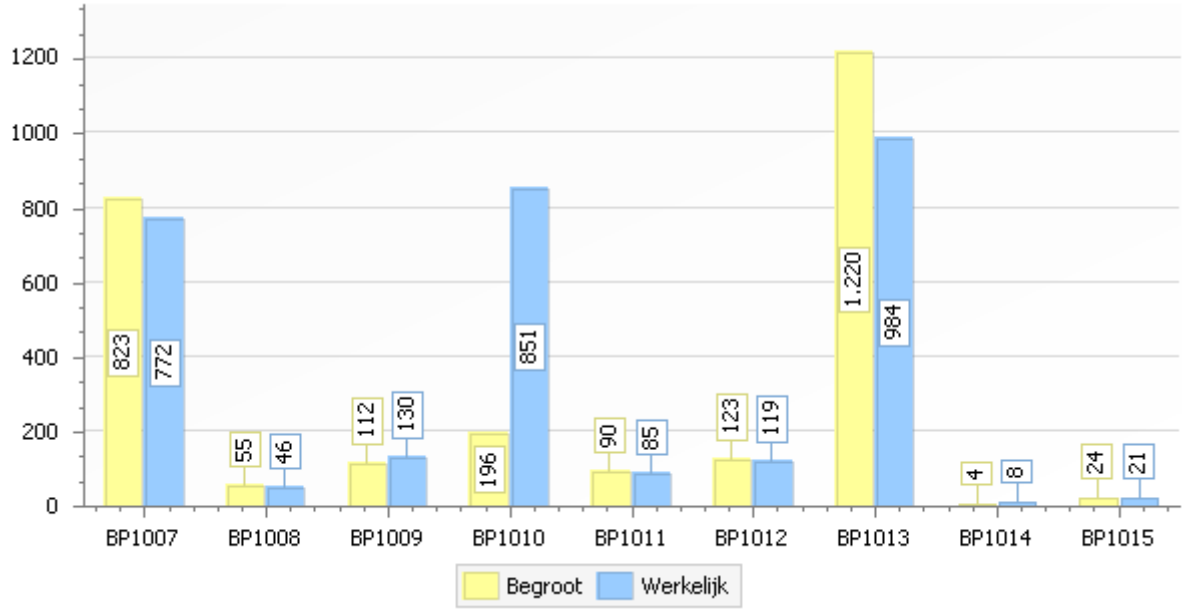

Specificatie belangrijkste verschillen per programma

Programma Wonen *(bedragen in € x 1.000)*

Saldo beheerproduct Ruimtelijke plannen € 51 (voordeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- Een initiatiefnemer betaalt naast kostenverhaal een bijdrage voor de reserve omgevingsgerichte uitgaven. Ten laste van deze reserve komen de projecten zoals deze in de uitvoeringsparagraaf van de structuurvisie zijn opgenomen. Dit jaar hebben meer ontvangen dan geraamd. Ten laste van het beheerproduct ruimtelijke plannen voegen we deze bijdrage toe aan de reserve.	59		I
- Overige kleine afwijkingen		8	I
Totaal	**59**	**8**	

Saldo beheerproduct Exploitatieopzetten € 656 (nadeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- Voor BT Doejenburg II blijkt dat in de praktijk dat behoefte bestaat aan kleinere kavels dan waar we bij de start van het project rekening mee hielden. Om in te spelen op deze behoefte is een nieuwe verkaveling gemaakt. Om ook de kleinere kavels bereikbaar te maken is een extra ontsluitingsweg nodig.		600	I
- Voor Het Woud is een extra verlies berekend. Het tekort is het saldo van een lager ontvangen verkoopprijs voor het Verenigingsgebouw en vrijval van budgetten.		41	I
- Meer uren dan geraamd zijn besteed aan niet project specifieke werkzaamheden.		11	**I**
- Overige kleine afwijkingen.		4	I
Totaal		**656**	

Saldo beheerproduct Vergunningverlening en handhaving ODR € 236 (voordeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- De legesopbrengst is hoger uitgevallen dan geraamd. De economie trekt aan en er wordt weer meer gebouwd.	236		I
Totaal	**236**		

Ter informatie: bestaande beleidskaders

- 2004: Welstandsnota
- 2008: Dorpsvisie Lienden
- 2008: Nota grondbeleid
- 2008: Subsidieverordening monumenten
- 2009: Beleidsnota permanente bewoning Recreatieverblijven
- 2009: Structuurvisie 2009-2019
- 2010: Beleidsnota kostenverhaal
- 2010: Bouwverordening
- 2010: Dorpsvisie Maurik 2025
- 2010: Erfgoedverordening
- 2010: Vergunningbeleidsplan
- 2010: Woonvisie Gelderland
- 2011: Beleidsregels bestemmingsplanafwijkingen
- 2011: Prioriteitstelling Woningbouw
- 2011: Structuurvisie Lingemeren
- 2012: Nota grondbeleid
- 2014: Woonvisie 2014-2020
- 2015: Bouwen voor behoefte

Overige basisinformatie taakvelden
In 2017 vallen de beheerproducten van dit programma onder de onderstaande taakvelden:

Ruimtelijke ordening
Overhead
Beheer overige gebouwen en gronden
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
Wonen en bouwen
Cultureel erfgoed

Programma

Dekking en onvoorzien

De begrote lasten zijn o.a. te onderscheiden in stelposten en de stortingen in de reserves. De begrote baten bestaan uit de algemene dekkingsmiddelen en de verrekeningen met de reserves.

Samenvattend de inkomsten en uitgaven

Wat heeft programma Dekking en onvoorzien gekost? (x € 1.000,-)

	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Coördinerend portefeuillehouder: H.N. de Ronde		
Lasten	20.831	**23.521**
Baten	-56.480	**-56.779**
Saldo Dekking en onvoorzien	-35.649	**-33.257**

Ter informatie: de kern beheerproducten van het programma (het vaste beleidskader)

Treasury

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat wilden we daarvoor doen?	**Verantwoording** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Opstellen en actualiseren meerjaren liquiditeitsprognose. 2. Voorzien in voldoende financiële middelen om de verschillende programma's uit te voeren. 3. Het voeren van risicomijdend treasurybeheer en optimaliseren van de renteresultaten.	1.1 Actueel beeld van de liquide middelen. 2.1 Gelden uitzetten en aantrekken indien nodig. De portefeuille goed afstemmen op de financieringsbehoefte. 3.1 Gelden uitzetten en aantrekken tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden bij partijen die voldoen aan de voorwaarden genoemd in het treasurystatuut.	1.1 In 2016 hadden we continu een actueel beeld van de liquide middelen. 2.1 We maken tweewekelijks of maandelijks een liquiditeitsprog-nose, op basis waarvan we de benodigde financiële middelen via een kortlopende geldlening aanvragen. 3.1 In 2016 profiteerden we binnen de marges van het treasurystatuut van de negatieve rente op kort geld. In de paragraaf financiering leest u hier meer over.

Algemene uitkering

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat wilden we daarvoor doen?	**Verantwoording** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Optimale raming door een adequaat beheer van variabele gegevens zoals bijv. het aantal wooneenheden en inwoners. 2. Zover mogelijk een tijdig inzicht in de ontwikkelingen rondom het gemeentefonds zodat we hier op tijd op anticiperen.	1.1 Berekeningen via het programma van Pauw. 2.1 Vertalen van de mei- en septembercirculaire voor de gemeente Buren.	1.1) We gebruikten in 2016 ook weer de ramingen van Pauw om de algemene uitkering voor de gemeente Buren in de begroting op te nemen. 2.1) De Mei- en Septembercirculaire zijn vertaald in de Kadernota en de 2e bestuursrapportage.

Belastingen

Doel Wat wilden we bereiken?	**Prestaties** Wat wilden we daarvoor doen?	**Verantwoording** Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan? (Planning & indicatoren)
1. Een financieel gezonde gemeente met een zo laag mogelijke belastingdruk voor de burgers; 2. Een volledige administratie waarin we alle belastingplichtigen opnemen; 3. Een optimale informatievoorziening naar derden.	1.1 Verzenden ca. 9.800 aanslagen 1.2 Actueel houden eigenaren en gebruikers van panden 2.1 Controleren op bezit van honden 2.2 Controleren van registratie op overnachtingen 3.1 Afhandelen van bezwaren en beroepen	1.1. We verzonden 9.770 aanslagen. De aanslagen zijn opgelegd met dagtekening 25-2-2016 en 30-04-2016. 1.2. Via het Kadaster en Basis Registratie Personen (BRP) houden we de belastingadministratie op het gebied van eigendom en gebruik actueel. 2.1 De administratie van de hondenbelasting blijft actueel door middel van een jaarlijkse hondencontrole. In 2016 zijn de dorpen Lienden, Zoelen, Kerk-Avezaath en Kapel-Avezaath gecontroleerd. 2.2 We controleren het aantal overnachtingen voor de toeristenbelasting. We brengen camping en/of B&B een persoonlijk bezoek en controleren ter plaatse de financiële administratie. 3.1 Bezwaren WOZ/Belastingen zijn in 2016 binnen de termijn afgehandeld. Een aantal beroepen is nog in behandeling bij de Rechtbank Gelderland.

Ter informatie: beheerproducten programma
Beheerproducten: meerjarig budget (x € 1.000,-)

Beheerproducten (portefeuillehouder)	Begroot 2016	**Werkelijk 2016**
Treasury (H.N. de Ronde)	-975	**-1.010**
Algemene uitkering (H.N. de Ronde)	-28.537	**-28.827**
Wet WOZ (H.N. de Ronde)	544	**520**
Belastingen (H.N. de Ronde)	-6.634	**-6.643**
Algemene baten en lasten (H.N. de Ronde)	541	**3.072**
Reserves (H.N. de Ronde)	-588	**-369**
Saldo Dekking en onvoorzien	-35.649	**-33.257**

Saldo beheerproduct Treasury € 35 (voordeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- Dit voordeel ontstaat doordat we voor het aantrekken van kort geld (kasgeld) veel minder rente betaalden dan verwacht. Dit had te maken met de gunstige omstandigheden op de geldmarkt. We verwachten dat de rente in de komende periode langzaam gaat stijgen. Daarom is dit effect niet structureel.	32		I
- Dit voordeel ontstaat door een correctie op het bedrag dat we nodig hebben voor de Startersleningen van de SVN.	10		I
- Overige kleine afwijkingen.		7	
Totaal	**42**	**7**	

Saldo beheerproduct Algemene uitkering € 290 (voordeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- In 2016 ontstaat een voordeel op de algemene uitkering. Dit voordeel bestaat uit nabetalingen voorgaande boekjaren en de december-circulaire was positiever dan de septembercirculaire. Hierover stuurden we u eerder een RI-brief (RI/16/02898).	290		
Totaal	**290**		

Saldo beheerproduct Reserves € 219 (nadeel)	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- We moeten conform de uitgangspunten van de reserve een bedrag storten in de OBR Omgevingsgerichte Uitgaven. Dit bedrag correspondeert met een overschot op het beheerproduct ruimtelijke plannen (geld ontvangen van initiatiefnemers). In volgende jaren wordt dit bedrag aangewend voor omgevingsgerichte uitgaven.		136	I
- De reserve Tollewaard moet worden aangevuld met de indexering uit het contract. Dit betekent een storting van € 83.000 in de reserve. Dit is een incidentele storting die we nog niet geraamd hadden.		83	I
Totaal		**219**	

Saldo BHP Algemene baten en lasten € 520 (nadeel) Excl. SALDO	**Voordeel**	**Nadeel**	**I/S**
- Betreft het restantsaldo van de post onvoorzien.	10		I
- Algemene post voorziening dubieuze debiteuren. Dubieuze debiteuren worden rechtstreeks geboekt ten laste van het beheerproduct waar de last tot uiting komt. Dit is het laatste jaar dat we deze post in de begroting hebben, vanaf 2017 is dit budget vervallen.	25		I
- Interne beheerproducten*:			
- Saldo salariskosten P&O (€ 487 Nadeel)		487	I
- Saldo overige personeelslasten (94 Voordeel)	94		I
- Saldo ICT(307 Voordeel)	307		I
- Saldo overige producten (465 nadeel)		465	I
Zie aparte specificatie interne beheerproducten hieronder			
- Overige kleine afwijkingen.		4	I
Totaal	**436**	**956**	

Saldo beheerproduct Belastingen € 8 (voordeel)	Voordeel	Nadeel	I/S
- In 2016 heeft het mooie weer in belangrijke mate bijgedragen aan de hoge meeropbrengst van ca. € 17.000 op de toeristenbelasting.	17		I
- Overige kleine afwijkingen.		9	I
Totaal	**17**	**9**	

* ***Specificatie afwijkingen interne beheerproducten:***

Saldo beheerproduct salariskosten en overige kosten € 487 (nadeel)	***Voordeel***	***Nadeel***	***I/S***
- Extra storting in voorziening pensioenen wethouders De reden van de extra eenmalige storting in de voorziening komt doordat de rekenrente daalde van 2,20% naar 0,864%. Een verlaging van de rekenrente veroorzaakt een verhoging van het te reserveren bedrag voor de gemeente		*321*	*I*
- Extra reservering voor het vakantiegeld 2016 in het kader van het IKB Voor het IKB reserveerden we bij de 1e bestuursrapportage 2016 in totaal € 210.000 om aan de verplichting van het vakantiegeld 2016 te kunnen voldoen. Dat bedrag bleek niet toereikend. Daarom stortten we € 55.000 bij.		*55*	*I*
- Saldo salarissen en inhuur ten laste van vacaturegelden Voor de salariskosten is in 2016 een budget beschikbaar van ruim € 9,3 miljoen. Dit budget is met € 66.000,- overschreden. Deze overschrijding is ontstaan door een combinatie van de verhoging van salariskosten door o.a. premiestijging ABP.		*66*	*I*
- Diverse personele uitgaven en vergoedingen Een gedeelte van de overige personeelskosten zijn verantwoord op de salariskosten. De raming van deze kosten staat ergens anders in de begroting (zie Bedrijfsvoering P&O)		*45*	*I*
- Wachtgelden wethouders Niet geraamde kosten wachtgeld wethouders en onttrekking uit voorziening wachtgelden wethouders. Per saldo is dit budgettair neutraal.	*72*	*72*	*S*
Totaal	***72***	***559***	

Saldo beheerproduct P&O € 94 (voordeel)	***Voordeel***	***Nadeel***	***I/S***
- Restant budget organisatieontwikkeling. Dit was een restantbudget uit de organisatieontwikkeling en betrof een laatste tranche van de middelen. Dit budget is niet uitgegeven.	*60*		*I*
- Medezeggenschap (Zie overhevelingsformulier)	*8*		*I*
- Een aantal beoogde opleidingen zijn in 2016 niet gevolgd. Dit veroorzaakt het overschot op dit budget.	*21*		*I*
- Overige kleine afwijkingen	***5***		*I*
Totaal	***94***		

Saldo beheerproduct ICT € 307 (voordeel)	***Voordeel***	***Nadeel***	***I/S***
- efficiency voordeel dienstverlening (zie overheveling RV I&A-plan)	*155*		*I*
- voordeel I&A plannen (zie overheveling RV I&A-plan)	*135*		*I*
- voordeel aanschaf hardware en telefonie De uitgaven voor de aanschaf van hardware, vaste telefonie en externe adviezen waren lager dan geraamd. De vervanging van de telefooncentrale is uitgesteld. Er is minder gebruik gemaakt van externe adviezen. De kosten voor software daarentegen waren hoger dan de raming. Het resultaat laat echter een positief saldo van € 17.000 zien.	*17*		*I*
Totaal	***307***		

Saldo overige interne producten	***Voordeel***	***Nadeel***	***I/S***
- Naar aanleiding van een boekenonderzoek door de Belastingdienst is het noodzakelijk een voorziening te treffen. Deze voorziening heeft betrekking op een naheffing en boete voor de loonheffing en een naheffing voor de BTW. De uiteindelijke naheffing voor de BTW is nog onzeker, we gaan bezwaar maken op de door de Belastingdienst geconstateerde punten.		*465*	*I*
Totaal		***465***	

Ter informatie: bestaande beleidskaders

- 2010: Normenkader
- 2011: Verordening 213a (Doelmatigheid)
- 2011: Verordening brandweerrechten
- 2013: Nota reserves en voorzieningen
- 2014: Heffingsverordeningen 2015
- 2014: Treasurystatuut 2014
- 2015: Verordening 212 (Financiële verordening)
- 2015: Treasurystatuut 2015 (najaar 2015)

Overige basisinformatie taakvelden
In 2017 vallen de beheerproducten van dit programma onder de onderstaande taakvelden:

Treasury
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
OZB-woningen
OZB-niet woningen
Belastingen overig
Overige baten en lasten
Mutaties reserves

Hoofdstuk 3 Paragrafen

Lokale heffingen

Kerninformatie:
De gemeente heeft naast de algemene uitkering vanuit het rijk, de mogelijkheid om zelf inkomsten te verwerven. De paragraaf Lokale heffingen geeft een beeld van het bestaande beleid en de geraamde inkomsten van de gemeentelijke heffingen.

Per belastingsoort geven wij aan wat het bestaande beleid is. Hierdoor krijgt u inzicht in de ontwikkeling van:
de geraamde inkomsten;
de lastendruk voor woningen en niet-woningen.

Doel:
De algemene middelen aan te vullen (d.m.v. belastingen) en de kosten van individuele diensten (d.m.v. leges en rechten) te verhalen

Nut:
De gemeentelijke heffingen zorgen voor de extra inkomsten die ingezet kunnen worden om eigen beleid uit te voeren

Noodzaak:
Het Rijk heeft als uitgangspunt bij het bepalen van de algemene uitkering dat de gemeente een bepaald bedrag aan eigen inkomsten heeft

Nieuwe elementen en veranderingen t.o.v. het voorgaande jaar:
In 2016 zijn er geen inhoudelijke veranderingen doorgevoerd. Alleen de hoogte van de tarieven is aangepast op basis van de Kadernota 2016.

Tarief	2015	2016
OZB Woning Niet-woning eigenaar Niet-woning gebruik	 0,1246 % 0,2145 % 0,1793%	 0,1257 % 0,2256 % 0,1894 %
Toeristenbelasting	€ 1,21 Per persoon, per overnachting	€ 1,21 Per persoon, per overnachting
Hondenbelasting	€ 62,70 per hond € 343,20 per kennel	€ 63,20 per hond € 345,95 per kennel
Precariobelasting op kabels en leidingen	€ 3,60 per strekkende meter	€ 5,00 per strekkende meter
Rioolheffing Woning Niet-woning	 € 217,- per aansluiting € 434,- per aansluiting	 € 217,- per aansluiting € 434,- per aansluiting
Onderhoud Graf	€ 118,00 per graf	€ 120,50 per graf

Financieel belang en risico's:
In onderstaand overzicht geven wij aan wat de geraamde en gerealiseerde opbrengst per heffing voor 2016 is.

	raming 2016	realisatie 2016
OZB	5.036.537,00	5.131.209,20
Toeristenbelasting	181.500,00	198.482,82
Hondenbelasting	212.050,00	208.196,88
Rioolheffing	2.520.238,00	2.559.515,00
Onderhoud graf	86.500,00	82.783,46
(Bouw)leges	794.600,00	1.037.464,00
Precariobelasting	1.198.000,00	1.203.947,40

Relatie met programma's en/of andere paragrafen:
Deze paragraaf heeft een relatie met het programma: Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien. In dat programma zijn de belastinginkomsten opgenomen.

Inleiding

Onder de naam lokale heffingen wordt een aantal aanslagen opgelegd. Dat zijn belastingen, rechten en leges. Deze heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente.

1. De gemeentelijke belastingen en rechten

Volgens de Gemeentewet kan de gemeente belastingen en rechten heffen. Er bestaat een verschil tussen belastingen en rechten.
Bij een belasting mag de gemeente het tarief en de opbrengst zelf bepalen. De onroerende zaakbelasting (OZB) is in Buren de belangrijkste lokale belasting. Daarnaast heeft Buren toeristenbelasting, hondenbelasting en precariobelasting op kabels en leidingen.
Bij de zogenaamde rechten is de gemeente niet helemaal vrij in het bepalen van het tarief. Het tarief van een recht mag maximaal kostendekkend zijn. Tegenover de betaling van rechten staan rechtstreekse diensten. Er mag dus niet bewust winst op worden gemaakt. De kostendekking wordt beoordeeld op basis van de begrote inkomsten en uitgaven. Wij kennen rioolheffing, begrafenisrechten en de leges voor paspoorten, rijbewijzen, vergunningen enz.

Grafisch ziet de opbrengst van de belastingen en rechten over de periode 2011-2016 er als volgt uit:

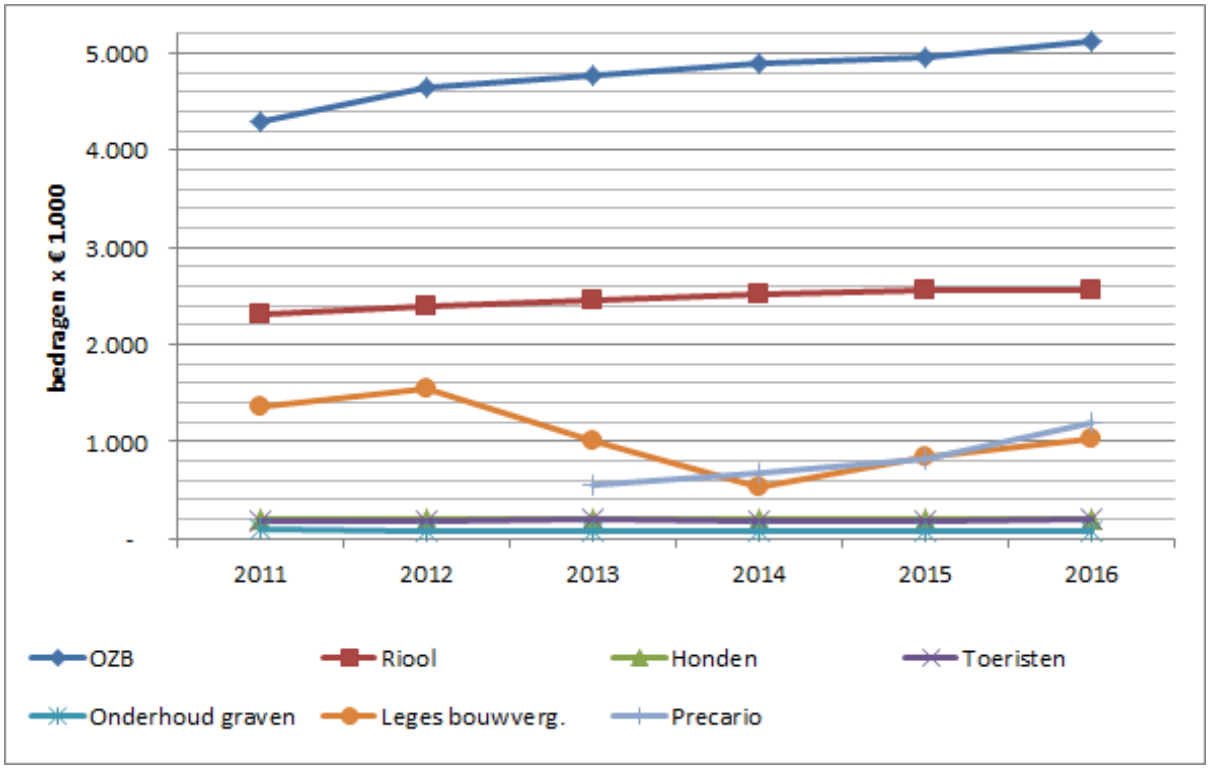

2. Het tarievenbeleid

Wij hanteren in onze gemeente het uitgangspunt dat de belastingdruk zo laag mogelijk is. Op het moment dat er extra geld nodig is, gaan we niet automatisch de belastingen verhogen. We proberen eerst op de uitgaven te korten. Per onderdeel ziet het beleid er als volgt uit:

2.1 OZB

De totale geraamde opbrengst in 2016 stijgt met € 245.000,-. Deze stijging wordt veroorzaakt door:

- inflatiecorrectie +0,8%;
- toename volume door nieuwbouw
- verhoging 2% uit het collegevoorstel dekkingsbehoefte 2016 en 2017
- aanvullend dekkingsvoorstel bij de programmabegroting 2016

De daadwerkelijke realisatie van de OZB-opbrengst laat in 2016 een kleine toename zien ten opzichte van de raming.

Het percentage (tarief) wordt op basis van de geraamde opbrengst en de nieuwe WOZ waarde berekend.

Kengetallen	2015	2016
Totaal WOZ waarde van woningen	2.751.230.000	2.803.322.000
Totaal WOZ waarde van niet-woning	452.329.000	434.324.000

2.2 Toeristenbelasting

Het tarief van 2016 is gelijk gebleven aan dat van 2015. Het tarief bedraagt € 1,21 per persoon, per overnachting.

Kengetallen	2015	2016
Aantal losse overnachtingen	45.940	57.796
Aantal vaste staanplaatsen *(niet in gebruik door inwoners van Buren)*	1.200	1.214

2.3 Hondenbelasting

De tariefopbouw van de hondenbelasting is eenvoudig. De hondenbezitter betaalt een vast bedrag per hond, per jaar. De enige uitzondering wordt gemaakt voor een kennel. Degene die een beroep doet op een kennelregistratie wordt voor een vast bedrag aangeslagen, onafhankelijk van het aantal honden dat aanwezig is. Bij het opstellen van de Kadernota 2016 is als uitgangspunt genomen dat het tarief ten opzichte van 2015 stijgt met de inflatiecorrectie uit de meicirculaire (0,8%). Het tarief voor 2016 komt daarmee op € 63,20 per hond en voor de kennel € 345,95.

Kengetallen	2015	2016
Aantal geregistreerde honden	3.239	3.574
Aantal geregistreerde kennels	13	11

2.4 Precariobelasting

Het tarief voor precariobelasting op kabels en leidingen is een bedrag per strekkende meter kabel of leiding. Het tarief voor 2016 stijgt ten opzichte van 2015 met € 1,40 tot € 5,00 per strekkende meter.

Kengetallen	2015	2016
Aantal strekkende meter kabels/leidingen	231.648	239.285

Wettelijk gezien mag er precariobelasting worden opgelegd voor kabels en leidingen van gas, water en elektriciteit. Contractueel is echter vastgesteld dat er geen belasting op water en elektriciteit mag worden opgelegd. Dit is de reden dat de gemeente Buren alleen precariobelasting oplegt voor gasleidingen. Deze belasting vervalt op 1 januari 2022. Dit is korter dan het eerdere wetsvoorstel waarin werd gesproken over een termijn van 10 jaar.
Wettelijk is bepaald dat er geen precariobelasting mag worden geheven voor leidingen van telecommunicatie. Deze categorie kunnen we dus ook niet aanslaan, omdat deze is vrijgesteld.

2.5 Rioolheffing

Het tarief van de rioolheffing komt voort uit de dekking van het gemeentelijk rioleringsplan. Voor 2016 kan volstaan worden met het handhaven van het huidige tarief. De tariefdifferentiatie tussen woningen (1 x tarief) en niet-woningen (2 x tarief) blijft hier van toepassing. Voor 2016 gelden tarieven van
€ 217,- en € 434,- voor een woning respectievelijk een niet-woning.

Kengetallen	2015	2016
Aantal woningen met rioolaansluiting	10.118	10.165
Aantal niet-woningen met rioolaansluiting	812	790

2.6 Onderhoudsrecht graven

In het vastgestelde Beleidsplan gemeentelijke begraafplaatsen. Hierin is vastgelegd dat het beheer van begraafplaatsen kostendekkend moet zijn. In 2016 bedroeg het tarief € 120,50. Door verplichte afkoopsom bij nieuwe uitgegeven graven loopt de opbrengst jaarlijks onderhoudsrecht terug.

Kengetallen	2015	2016
Aantal graven met jaarlijks onderhoudsrecht	746	684

2.7 Leges

In de regel worden de leges jaarlijks met het inflatiepercentage verhoogd. Het uitgangspunt is dat wij werken met kostendekkende tarieven. Enige jaren geleden is een doelmatigheidsonderzoek op kostentoerekening en kostendekkendheid uitgevoerd. De naar aanleiding hiervan verfijnde systematiek voor het toerekenen van kosten wordt nog actueel geacht.

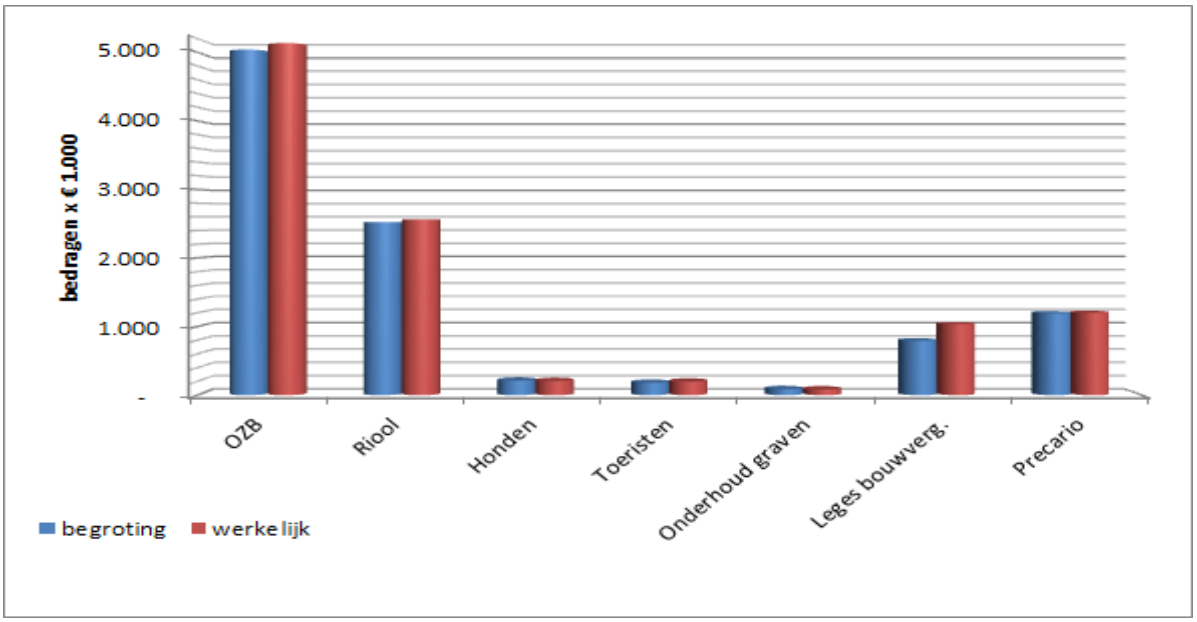

In bovenstaande staafdiagrammen ziet u de begrote opbrengst en de werkelijke opbrengst. Hierbij geldt bedragen x 1.000.

3. Belastingdruk

Wanneer we spreken over lokale belastingdruk, gaat het om de optelsom van de OZB, de afvalstoffenheffing en het rioolheffing. Gebaseerd op de tarieven van 2016 ziet de belastingdruk in de regio er als volgt uit:

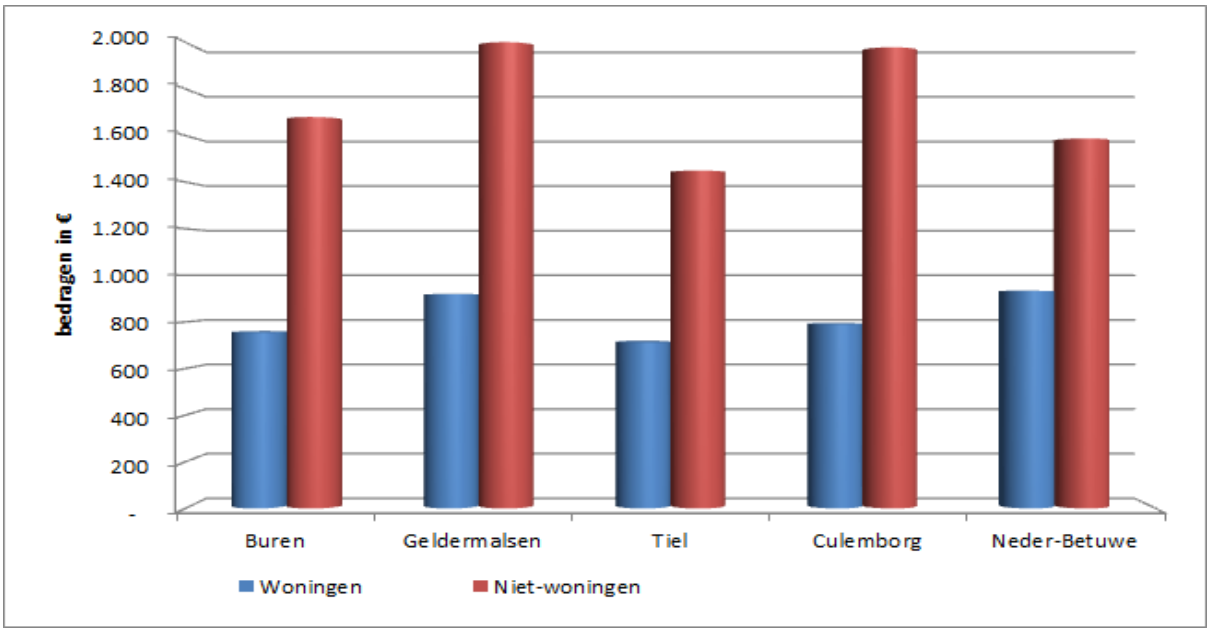

In bovenstaande staafdiagrammen is uitgegaan van een woning met waarde van € 275.000,-. Voor de niet-woning is uitgegaan van een waarde van € 300.000,-.

De hogere belastingdruk voor Burense niet-woningen wordt met name veroorzaakt door de tariefdifferentiatie in de rioolheffing. In onderstaand overzicht ziet u de tarieven van de diverse gemeenten.

Overzicht tarieven 2016

	Buren	Geldermalsen	Tiel	Culemborg	Neder-Betuwe
Woning					
OZB	0,1257 %	0,1504 %	0,1174 %	0,1309 %	0,1927 %
Afval	€ 192	€ 192	€ 192	€ 192	€ 192
Riool	€ 217	€ 312	€ 197	€ 238	€ 216
Niet-woning					
OZB	0,4150 %	0,5795 %	0,4174 %	0,5799 %	0,4589 %
Riool	€ 434	€ 312	€ 197	€ 238	€ 216

5. Het kwijtscheldingsbeleid

Voor mensen met een (heel) laag inkomen is gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de aanslag OZB mogelijk. Dit is het geval wanneer aan de voorwaarden voor kwijtschelding van de invorderingswet is voldaan. Daarbij wordt ook gekeken naar de bezittingen van de burger. Verzoeken om kwijtschelding worden jaarlijks ingediend en beoordeeld. Kwijtschelding is alleen mogelijk voor de aanslag OZB.

6. Waardering onroerende zaken (WOZ)

De Waarderingskamer ziet toe op de kwaliteit en tijdigheid van de taxatiewerkzaamheden. De Waarderingskamer gaf goedkeuring aan de uitgevoerde werkzaamheden. Voor de uitvoeringskosten van de wet WOZ ontvangt de gemeente een vergoeding van de afnemers (Belastingdienst en Waterschap). De vergoeding is opgenomen in de berekening van de algemene uitkering.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Doel:
Inzicht geven in de ontwikkeling van risico's in 2016 en latere jaren en aangeven hoe robuust de begroting is.

Nut:
Het inzichtelijk maken van de financiële gevolgen van risico's.

Noodzaak:
Verplicht onderdeel van de jaarrekening.

Kerninformatie:
De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bij de begroting geeft aan hoe de financiële positie van de gemeente zich verhoudt tot de risico's. Om dat te kunnen beoordelen, wordt inzicht gegeven in de restrisico's en het daarvoor benodigde weerstandsvermogen afgezet tegen de aanwezige weerstandscapaciteit.

De raad is verantwoordelijk voor een structureel sluitende begroting, waarbij een buffer wenselijk is om tegenvallers op te vangen. De omvang van die buffer is afhankelijk van de risico's. Daarbij gaat het om onder andere budgettaire risico's, exploitatierisico's en bedrijfsvoeringsrisico's.

In de weerstandsparagraaf van de begroting 2016 is inzicht in de verwachte risico's gegeven. De oorspronkelijke raming van het noodzakelijke weerstandsvermogen voor 2016 was € 7,6 mln. Dit bedrag is daarna door mutaties (jaarrekening 2015), onttrekking voor de risicoreserve Grondexploitaties en de recentere risico-inventarisaties naar beneden bijgesteld (zie hoofdstuk 2).

Nieuwe elementen en veranderingen t.o.v. het voorgaande jaar:
- In 2017 is de Startnotitie Weerstandsvermogen en Risicobeheersing vastgesteld door de raad. Hierin is een aantal uitgangspunten vastgelegd die als basis dienen voor de Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing. Deze nota is op 23 mei 2017 aan de raad voorgelegd ter besluitvorming.

- Nieuwe risico's die zich in de afgelopen periode hebben aangediend, hebben betrekking op de in 2019 nog in te voeren Omgevingswet en daarnaast de Omzetbelasting-regels. Door nieuwe en / of complexe regelgeving op deze terreinen zijn we genoodzaakt om daarvoor de risico's te inventariseren in beeld te brengen.

Financieel belang en risico's:
In deze paragraaf gaan wij in op risicovolle ontwikkelingen zoals die zich concreet in 2016 hebben voorgedaan en op de financiële consequenties daarvan. Zo gaan wij dieper in op een aantal risico's en geven een vooruitblik naar de komende jaren.

- De verwachte negatieve ontwikkeling van de algemene uitkering is voor 2016 feitelijk achterwege gebleven.
- De verliezen in de grondexploitaties leiden in 2016 niet tot aanspraak op het weerstandsvermogen;
- Risico van mogelijke faillissementen bij verbonden partijen hebben zich in 2016 niet voorgedaan;
- De risico's van de decentralisatie taken rijk / gemeenten zijn groot;
- De afbouw van de precariobelasting vindt tot 2022 plaats. Dit vangen we niet op binnen het weerstandsvermogen, maar in de komende begrotingen.
- De Omgevingswet zal, zoals het er nu uit ziet, in 2019 in werking treden. Dit zal van onze organisatie de nodige voorbereidingen vergen. Vooralsnog is niet voldoende (in geld) uit te drukken wat daarvan de risico's zijn. Dit zal in de komende ja(a)r(en) duidelijk moeten worden.

Relatie met programma's en/of andere paragrafen:
- risico's grondexploitaties in de paragraaf grondbeleid;
- renterisico's in de paragraaf financiering;
- bedrijfsvoeringsrisico's zoals bv. voor aansprakelijkheid of automatisering in de paragraaf bedrijfsvoering;
- alle programma's.

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de ontwikkeling van de risico's in 2016 en latere jaren. In deze paragraaf gaan wij in op de risicovolle ontwikkelingen zoals die zich concreet in 2016 hebben voorgedaan en op de financiële consequenties daarvan in 2016 en de doorwerking naar 2017.

Deze paragraaf geeft daarmee inzicht in omstandigheden of incidenten die in 2016 tot schade of verlies hebben geleid en waarvoor middelen uit het weerstandsvermogen zijn aangewend. Tot slot geven wij een beeld van ons weerstandsvermogen en weerstandscapaciteit.

De ontwikkeling van de algemene uitkering valt in 2016, net als in 2015, positiever uit dan begroot. Deze ontwikkeling werd voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. In onze tussentijdse rapportages, de buraps, kon hiermee nog geen rekening worden gehouden, omdat de laatste stand pas in december bekend werd.
Daarnaast hielden we bij de begroting 2016 ook rekening met de effecten van de economische ontwikkeling op de instroom in de WWB, de stijging van de OZB en de ontvangsten uit leges. Een waardedaling van de woningmarkt werkt door de door ons gekozen systematiek niet door in het heffingstotaal. De OZB-opbrengsten waren vrijwel volgens raming, de instroom WWB was licht negatief en de leges opbrengsten laten een licht positief beeld zien. Verder hebben zich in 2016 geen wezenlijke knelpunten voorgedaan voor de gemeente door de faillissementen bij uitvoerende partijen of verbonden partijen. Daarnaast is door de regisserende rol van onze gemeente het aantal verbonden partijen gegroeid in de afgelopen jaren. De hieraan verbonden risico's zijn inmiddels in beeld gebracht en afgewenteld of afgedekt. Wat wel nieuwe risico's met zich meebrengt, is de samenwerking met Neder-Betuwe op het gebied van de Participatiewet en Schuldhulpverlening.

We inventariseren en analyseren alle mogelijke risico's middels een risicomanagementmodule. We proberen nu richtlijnen te formuleren om tot een onderbouwd risicoprofiel te komen en daarmee tegelijkertijd een onderbouwde berekening van de benodigde weerstandscapaciteit te maken. Daarvoor hangen we aan de waarschijnlijkheid waarmee de geïnventariseerde risico's optreden een dekkingspercentage en houden we rekening met de mogelijke frequenties van het zich voordoen van de risico's. De waarschijnlijkheid is uitgedrukt in 5 percentagegroepen:

Van zeer klein	0-10%
Klein	11-30%
Gemiddeld	31-70%
Groot	71-90%
Zeer groot	91-100%

De verwachte impact van risico's (in euro's) moet worden aangepast voor de gewenste mate van zekerheid. Deze zekerheidsfactor wordt bepaald op basis van risicosimulatie. Op basis daarvan is het uitgangspunt dat onze gemeente in ieder geval met 75-90% zekerheid haar risico's kan afdekken met het weerstandsvermogen. Ook wordt rekening gehouden met incidentele en structurele risico's. Op basis van vergelijkende studies bij gemeenten kan het best een zekerheidsfactor van 90% dekking worden gehanteerd. De berekening van het benodigde weerstandsvermogen dat wordt weergegeven in de weerstandsparagraaf bij de begroting en de jaarrekening is in de afgelopen twee jaren minimaal gebaseerd op dit risico-dekkingspercentage van 90%. Bij de begroting 2017 gaan we uit van een gemiddeld dekkingsniveau. De provincie heeft gevraagd om het afdekkingsniveau van de risico's expliciet door de raad te laten vaststellen. Inmiddels is daartoe de startnotitie weerstandsvermogen en risicobeheersing door de raad vastgesteld. Het voorstel voor een nota weerstandsvermogen en risicobeheersing staat vervolgens in 2017 op de raadsagenda.

1. Ontwikkelingen 2016 in bestaande en nieuwe risico's

Voor 2016 en latere jaren hebben wij een aantal structurele of incidentele risico's benoemd in het weerstandsvermogen. Hieronder worden de feitelijke ontwikkelingen 2016 en de doorwerking naar 2017 en latere jaren aangegeven.

1.1 Aansprakelijkheid

De gemeente voert veel taken uit en loopt daarbij risico's. Bij het uitvoeren van taken is de gemeente verantwoordelijk voor een tijdige en correcte uitvoering. Inwoners/ belanghebbenden kunnen de gemeente hierop (financieel) aanspreken. De wettelijke regelingen zoals de Wet Dwangsom, de Wet Nadeelcompensatie en Schadevergoeding bij onrechtmatige overheidsbesluiten en het Burgerlijk Wetboek (onrechtmatige daad) zijn drie belangrijke grondslagen voor het aansprakelijk stellen van de gemeente. De afgelopen jaren is vooral te zien dat bij onderhandelingen (precontractuele fase) bij projecten met derden geclaimd wordt zodra de onderhandelingen worden beëindigd.

De risico's worden beperkt door maatregelen in de processen, zodat tijdig de afhandeling van verzoeken plaatsvindt. Door de invoering van wetgeving zoals de Regeling Suwinet, Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG), en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (in 2018) worden dit soort risico's beperkt. Daarnaast worden door de Wet meldplicht Datalekken en de invoering van contractmanagement risico's beperkt. Verder zijn verzekeringen afgesloten tegen de financiële consequenties van mogelijke gebreken in de uitvoering van onze taken. Bij grondexploitaties sluiten we overeenkomsten met de ontwikkelaars van gronden af om o.a. planschades af te dekken.

Ingebrekestelling Wet Dwangsom:
In 2016 is de gemeente 23 maal in gebreke gesteld voor het niet tijdig beslissen op een verzoek. In 22 gevallen werd alsnog het besluit tijdig genomen. In 1 situatie bleek dat niet mogelijk. Het bedrag dat werd betaald is € 160,00.

Wet Openbaarheid van Bestuur
Aantal ingediende verzoeken op grond van de Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB) in 2016 is 36.
Hieronder schematisch een overzicht van de afgelopen jaren.

Jaar	Aantal
2012	5
2013	35
2014	60
2015	61
2016	36

Er is een afname van het aantal Wob-verzoeken in 2016. Wel zijn de Wob-verzoeken omvangrijker en complexer. De behandeltijd per Wob-verzoek is zeker nog fors te noemen. Per complex Wob-verzoek is bijvoorbeeld 36 uur nodig om de gegevens te verzamelen en daarover een afgewogen besluit te nemen. Formele verzoeken in het kader van de Wet hergebruik overheidsinformatie zijn in 2016 voor het eerst ontvangen. Dit waren er twee.

Aantal ingediende schadeclaims
Er zijn 44 aansprakelijkstellingen in 2016 ontvangen. De meeste aansprakelijkstellingen zijn afgehandeld. Alleen de complexe claims, zoals Lingemeer, Zevenmorgen etc. lopen meerjarig door. Er is in 2016 geen schadebedrag uitbetaald. De informele aanpak is in een aantal aansprakelijkstellingen toegepast en was effectief.

Aantal ontvangen bezwaarschriften 90, verdeeld in:

<u>Afdeling Inwonerszaken</u>	
WMO	19
Werk & Inkomen	38
<u>Afdeling Ruimte</u>	
Ruimtelijke plannen	3
<u>Afdeling Bedrijfsvoering</u>	
Juridische Zaken	3
Bijzondere Wetten	3
<u>ODR</u>	
Diverse besluiten	24

Van de 90 bezwaarschriften, zijn er 2 gegrond verklaard. Hiervan is één gegrondverklaring hersteld (nadeel voor belanghebbende is opgeheven) in verband met een motiveringsgebrek in het besluit.

In 2016 is voor de financiële effecten voor de aansprakelijkheidsrisico's een bedrag van € 330.000, - gereserveerd. Op dit bedrag is geen aanspraak gemaakt in 2016. We blijven de komende jaren de financiële gevolgen van de Wet Dwangsom en Beroep en de hieruit voortvloeiende claimcultuur volgen. Op het gebied van Privacy en ICT zien wij een landelijke tendens dat deze risico's toenemen als er een "lek" is. Op basis van de nieuwste risico-inventarisatie stellen we voor om het bedrag in 2017 bij te stellen naar € 360.000, -.

<u>1.2 Opvang bij rampen en calamiteiten</u>
Landelijk is de Handreiking "Regionaal Risicoprofiel" opgesteld. De wet Veiligheidsregio verplicht de uitwerking van verschillende risicoprofielen. Dit profiel brengt de risico's van alle gemeenten in de regio Gelderland-Zuid duidelijk in kaart. De risico's voor onze gemeente bleven ten opzichte van voorgaande jaren ongeveer hetzelfde.

In 2016 is voor de financiële effecten voor de opvang bij rampen en calamiteiten een begrotingsbedrag van € 150.000,- gereserveerd. Op dit bedrag is geen aanspraak gemaakt in 2016. Op basis van de nieuwste risico-inventarisatie stellen we voor dit bedrag in 2017 te verhogen naar € 160.000.

1.3 Verbonden partijen

We benoemen in de paragraaf verbonden partijen bij de begroting 2016 een aantal risico's. De deelnemende gemeenten delen de financiële gevolgen daarvan. Wanneer we rekening houden met de laatste tussentijdse rapportages doen we in 2016 geen beroep op dit gedeelte uit het weerstandsvermogen van de gemeente Buren. De totale bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen gezamenlijk overschrijden we met ca. € 6.000,- ten opzichte van de begroting. Dit vangen we op binnen het rekeningresultaat 2016.

De gemeente vervult via het WSW een achtervang-positie voor leningen van twee corporaties. Als deze instellingen failliet gaan dan moet onze gemeente een grote financiële bijdrage leveren. Ook als woningcorporaties in andere gemeenten failliet gaan, dan is het mogelijk dat een financieel beroep op onze gemeente wordt gedaan. Doel is om steeds voldoende inzicht te hebben en houden op de financiën en ontwikkelingen bij deze twee corporaties. De risico's voor de gemeente van deze achtervang-positie zijn zeer klein.

Ontwikkelingen:
Verbonden partijen houden steeds vaker zelf al een buffer (weerstandsvermogen) aan om eventuele tegenvallers op te vangen. De algemene reserves die verbonden partijen aanhouden zijn groter en het is gangbaar dat normbedragen hiervoor worden afgesproken. De kans dat ze een financieel beroep doen op de gemeenten wordt daarmee steeds kleiner.
In 2016 is voor de financiële effecten voor de risico's van verbonden partijen een bedrag van € 100.000,- gereserveerd. Op dit bedrag is geen aanspraak gemaakt in 2016. Op basis van de nieuwste risico-inventarisatie stellen we voor om dit bedrag in 2017 te verhogen naar € 110.000.

1.4 Open einde regelingen / decentralisaties

Het gaat bij open einde regelingen met name om regelingen als de Participatiewet, Leerlingenvervoer en Maatschappelijke Ondersteuning. De risico's van de open einde regelingen zijn groot, ook gezien de veranderingen bij de uitvoering van deze regelingen. Eén van deze risico's is de ontwikkeling van de uitvoeringskosten bij de Werkzaak en de kosten van het "WSW-gat" (verschil tussen bijdrage van het rijk en de WSW-uitkeringen) in de komende jaren. Enigszins onduidelijk is nu hoe dit risico zich in de komende tijd zal gaan ontwikkelen.

Daarnaast zijn de nieuwe uitvoeringstaken voor de WMO en de Jeugdwet vanaf 2015 een risico. De gemeente heeft sinds 2015 een veel groter takenpakket met een open einde karakter en loopt op dit gebied grotere risico's. Het gaat dan met name om de uitvoering van de nieuwe WMO en Jeugdwet. Om deze risico's af te dekken hebben we per 1 januari 2016 een aparte reserve Sociaal Domein (WMO en Jeugd) ingesteld. Deze reserve staat los van het risicobedrag voor de eerdergenoemde andere open einde regelingen in het weerstandsvermogen.

In 2016 is voor de financiële effecten voor de open einde regelingen (exclusief WMO en Jeugd) een bedrag van € 300.000,- gereserveerd in de begroting. Op dit bedrag wordt geen aanspraak gemaakt in 2016. Op basis van de nieuwste risico-inventarisatie stellen we voor om dit bedrag in 2017 te verhogen naar € 440.000.

1.5 Grondexploitaties.

Bij het opstellen van een grondexploitatie worden de risico's per project ingeschat en in de exploitatieberekening meegenomen. Als het risico zich niet voordoet, valt het bedrag vrij ten gunste van het resultaat van het project. Naast deze risico's die per project goed zijn in te schatten kunnen zich algemene risico's voordoen. Dit zijn externe ontwikkelingen die niet-project specifiek zijn en waar de gemeente geen invloed op heeft. Het gaat bijvoorbeeld om risico's van nakoming van overeenkomsten tussen gemeente en initiatiefnemer en risico's bij projecten waarin de gemeente samenwerkt met een marktpartij, het risico van een onverwachte kostenstijging en een tegenvallende economische markt waardoor de grondverkoop vertraging oploopt. De risico's doen zich niet bij alle projecten tegelijk voor, al was het maar omdat de projecten in verschillende fasen van uitvoering verkeren.
Hiervan uitgaande is in 2016 een buffer van € 1,26 miljoen nodig. Dit bedrag is lager dan bij de begroting 2016 berekend. Dit komt omdat een aantal projecten eind 2015 zijn afgesloten, de raad heeft besloten geen rente meer toe te rekenen aan het BT Doejenburg II en twee projecten in de afrondende fase verkeren. Naast dit weerstandsvermogen is nu voor BT Doejenburg II een reserve van € 9.500.000 beschikbaar voor het risico van niet verkoopbaarheid van het resterende deel van het bedrijventerrein.

In 2016 is voor de financiële effecten van de risico's van de grondexploitaties een bedrag van € 4.000.000 in de begroting gereserveerd binnen het weerstandsvermogen voor bovenstaande projecten. Daarvan is eerder besloten om hiervan € 3.400.000 beschikbaar te stellen voor de reserve Doejenburg. Eind 2016 resteert dan het bedrag van € 600.000 voor de overige risico's. Op basis van de nieuwste risico-inventarisatie stellen we voor om het risicobedrag voor grondexploitaties in 2017 te verhogen naar € 1.260.000.

1.6 Rentewijzigingen

Het gaat hierbij om het risico van grote wijzigingen in de rentevoet. Door deze buffer kunnen we sterke rentewijzigingen de komende tijd (deels) opvangen. De rentevoet is in 2016, net als in 2015, voor leningen heel erg laag geweest. Door de wijzigingen in de BBV-regelgeving passen we vanaf 2017 de rekenrente aan en vervalt het hiermee samenhangende risico grotendeels. Daarnaast is het risico van een stijging van marktrente beperkt omdat we én geld aantrekken én geld uitzetten.
In 2016 is voor de financiële effecten van rentewijzigingen een bedrag van € 200.000 in de begroting gereserveerd. Op dit bedrag is geen aanspraak gemaakt in 2016. Op basis van de nieuwste risico-inventarisatie stellen we voor om dit bedrag in 2017 te verlagen naar € 50.000.

1.7 Maatschappelijke risico's en veiligheid

De gemeente is als eigenaar verantwoordelijk voor de instandhouding van eigendommen. Bijvoorbeeld voor gebouwen, groenvoorzieningen, wegen en bruggen lopen we door onduidelijkheid over de onderhoudsstatus of door incidentele tegenvallers (b.v. kapotgevroren wegen) grotere risico's. Mocht er sprake zijn van gebrekkig of achterstallig onderhoud, dan wordt de gemeente aansprakelijk gesteld als daardoor (letsel-) schade ontstaat. Dit risico is namelijk niet verzekerbaar.
Voor deze risico-categorie is in 2016 een bedrag van € 330.000 in de begroting gereserveerd. Op dit bedrag is geen aanspraak gemaakt in 2016. Op basis van de nieuwste risico-inventarisatie stellen we voor om dit bedrag in 2017 hetzelfde als in 2016, € 330.000, te houden.

1.8 Diverse overige risico’s

Hierbij gaat het om een verscheidenheid aan risico’s van calamiteiten, automatisering, stagnering economie, grondsanering, personeelsrisico's, klimaatveranderingen, vergrijzing, het niet tijdig actualiseren van bestemmingsplannen, openbare orde, besmettelijke ziektes etc. etc. Dergelijke risico’s worden waarschijnlijker en groter aangezien de samenleving hogere eisen stelt en complexer wordt. Hieronder vallen ook risico's die het gevolg zijn van Europees, nationaal, provinciaal en regionaal beleid die gemeenten bepaalde verplichtingen opleggen. Voor de overige diverse risico's gaat het om 22 benoemde risico's. Daarvan zijn voor calamiteiten, ruimtelijk beheer en de ontwikkeling van de algemene uitkering de grootste risicobedragen gereserveerd. Ook is in 2016 het nieuwe risico op btw-naheffingen hier meegenomen (zie ook 1.9).
In 2016 is voor de diverse risico's een bedrag van € 330.000,- gereserveerd. Op dit bedrag wordt geen aanspraak gemaakt in 2016. Op basis van de nieuwste risico-inventarisatie stellen we voor om in 2017 het risicobedrag voor de diverse overige risico's te verlagen naar € 300.000,-.

1.9 Ontwikkelingen 2016

Voor 2016 en / of met name latere jaren zijn op basis van deze jaarrekening de volgende ontwikkelingen te herkennen:

Omgevingswet

De Omgevingswet gaat in 2019 in werking en deze wet zal, afhankelijk van het lokale ambitieniveau, grote gevolgen hebben voor de gemeente. De Omgevingswet moet meer overzicht, minder regels, meer lokaal maatwerk en meer ruimte voor initiatieven gaan bieden. Het gaat vanaf 2019 niet meer om de vraag 'Mag het wel?' maar om 'Draagt het bij aan een goede leefomgeving?' De gemeente zal veel meer achteraf toetsen en handhaven in plaats van vooraf een vergunning verlenen.
Het invoeren van de Omgevingswet is een externe ontwikkeling. De oorzaak van het risico is zelf moeilijk te beheersen of te beïnvloeden. Van de Omgevingswet weten we dat gemeente Buren een toekomstige inspanning moet gaan leveren. Maar welke inspanning onze gehele organisatie hiervoor moet gaan leveren, wanneer en wat het kost, is nu zeer lastig in te schatten. Een eerste stap nu om hier meer duidelijkheid over te krijgen is het doen van een impactanalyse. Vooralsnog nemen we hiervoor geen risicobedrag mee in het weerstandsvermogen. Bij de Kadernota 2018 zullen we de diverse financiële effecten van de Omgevingswet in kaart brengen, waarna de raad haar (richtinggevende) keuzes voor de invoering kan maken. Ook maken we in 2017 het projectplan (volgens VNG-model) voor de invoering van de Omgevingswet.

Omzetbelasting
Door de huidige complexe en steeds veranderende regels voor omzetbelasting bestaat er een groot risico dat we deze regelgeving onjuist interpreteren en toepassen. Er bestaat hierdoor een kans op naheffingen van omzetbelasting door de belastingdienst. Voor dit risico is een risicobedrag meegenomen onder de post diverse overige risico's.

Grondexploitaties
De raad heeft eerder besloten geen rente meer toe te rekenen aan het BT Doejenburg II en twee projecten in de afrondende fase. Daarnaast is € 3.400.000 onttrokken aan het weerstandsvermogen voor de reserve Doejenburg.

Beheer en onderhoud Tollewaard
“In 2015 kwam de overeenkomst met Rijkswaterstaat met betrekking tot de Tollewaard tot stand. In deze overeenkomst maakten we afspraken over het beheer van de Tollewaard, inclusief overdracht van de brug door Rijkswaterstaat en de aanleg van een struinpad. Momenteel blijkt dat het lastig is om onderdelen uit deze overeenkomst uit te voeren. Daarover zijn we in gesprek met Rijkswaterstaat. Hieruit vloeien voorlopig geen grote financiële risico’s, maar het is lastig om aan de beleidsmatige doelstellingen invulling te geven. Hierover informeren we u verder in de loop van 2017.”

2. Samenvatting benodigd weerstandsvermogen 2016 en ontwikkelingen 2017

Risico inventarisatie	*Jaarrekening 2015*	*Begroting 2016*	*Begroting 2017*	*Bijgestelde ontwikkeling 2017 n.a.v. jaarrekening 2016*
Aansprakelijkheid	400.000	350.000	700.000	360.000
Opvang bij rampen en calamiteiten	230.000	150.000	165.000	160.000
Verbonden partijen incl. WSW	800.000	100.000	100.000	110.000
Open einderegelingen excl. WMO / Jeugd	665.000	300.000	410.000	440.000
Grondexploitaties	5.300.000	4.000.000	1.145.000	1.260.000
Rentewijzigingen	200.000	100.000	275.000	50.000
Maatschappelijke risico's en veiligheid	0	330.000	250.000	330.000
Diverse overige risico's	875.000	330.000	300.000	300.000
Totaal	**8.470.000**	**5.660.000**	**3.345.000**	**3.010.000**
Saldo toevoegingen / onttrekkingen 2015:	- 1.822.000			
Saldo jaarrekening per 1-1-2016:	**6.648.000**			
Saldo toevoegingen / onttrekkingen 2016:	- 2.988.000			
Mutatie risico-inventarisatie bij begroting 2017	- 315.000			
Voorstel mutatie o.b.v. risico-inventarisatie bij jaarrekening 2016	**-335.000**			
Saldo per 1-1-2017	**3.010.000**			

Gevolgen voor resultaatsbestemming
In 2016 waren de toevoegingen en onttrekkingen weerstandsvermogen in totaal € 2.988.000. Uit de nieuwste risico-inventarisatie die we begin 2017 deden, blijkt dat er in 2017 € 335.000 minder voor de risico's nodig is dan eerder is begroot. Met name is een lager bedrag nodig voor de risico's van aansprakelijkheid en de rente. Bij de jaarrekening 2016 stellen we daarom voor om het risicobedrag per 1 januari 2017 te verlagen naar het bedrag van € 3.010.000.

Berekening weerstandsratio
Om te bepalen of het weerstandsvermogen per 31 december 2016 toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste en de beschikbare weerstandscapaciteit. Het (incidenteel) beschikbare vermogen definiëren we als volgt:

(Incidenteel) beschikbaar vermogen	**per 31-12-2016**
Incidenteel onvoorzien	€ 0
Incidenteel onbenutte belastingcapaciteit	€ 0
Vrije beschikbare reserve	€ 1.078.462
Weerstandsvermogen	€ 3.659.500
Totaal	€ 4.737.962

$$\text{Ratio weerstandsvermogen 31-12-2016} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandsvermogen}} = \frac{4.737.962}{3.659.500} = 1,3$$

$$\text{Ratio weerstandsvermogen o.b.v. nieuwe doorrekening} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandsvermogen}} = \frac{4.288.000^{*}}{3.010.000} = 1,42$$

* Stand van de reserves is gebaseerd op raadsvergadering 23 mei.

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

ratio weerstandsvermogen	**Betekenis**
Groter dan 2,0	Uitstekend
Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
Tussen 1,0 en 1,4	**Voldoende**
Tussen 0,8 en 1,0	Onvoldoende
Tussen 0,6 en 0,8	Ruim onvoldoende

Volgens de bovenstaande tabel krijgt de weerstandsratio per 31 december 2016 van de gemeente Buren de beoordeling "voldoende". Vooruit blikkend naar 2017 wordt per 1 januari 2017 weerstandsratio iets hoger, namelijk 1,6. De bijbehorende beoordeling daarvan is "ruim voldoende".

Financiële kengetallen

Kengetal	**2015**		**2016**		**2016**		**2017**		**2018**	**2019**	**2020**
	realisatie		**begroting**		**realisatie**		**begroting**		**meerjarig**		
Structurele exploitatieruimte	1,83%	+	0,53%	+	5,68%	+	-0,43%	-	0,13%	0,31%	0,12%
Netto schuldquote	43%	+	38%	+	22%	+	41%	+	36%	29%	24%
Netto schuldquote gecorrigeerd	42%	+	37%	+	18%	+	41%	+	36%	29%	24%
Solvabiliteitsratio	38%	+/-	43%	+/-	42%	+/-	44%	+/-	44%	46%	49%
Belastingcapaciteit (lokale lasten)	106%	-	104%	+/-	101%	+/-	104%	+/-	104%	104%	104%
Grondexploitatie	38%	-	33%	-	31%	+/-	37%	-	33%	30%	24%

Betekenissen:
+ = weinig tot geen risico / categorie-onderverdeling A
+/- = beperkt, matig risico / categorie-onderverdeling: B
- = (mogelijk) risicovol / categorie-onderverdeling C

N.B: In de bovenstaande meerjarencijfers 2017-2020 is voor de solvabiliteitsratio het positieve resultaat 2016 verwerkt.

<u>Beoordeling kengetallen</u>

Structurele exploitatieruimte
Afgelopen jaren zijn steeds structurele bezuinigingsrondes uitgevoerd waardoor onze structurele exploitatieruimte matig tot voldoende is gebleken. De begrote cijfers van 2016 lieten zien dat er incidenteel in de gemeentelijke begroting weinig tot geen ruimte is voor structurele tegenvallers of nieuw beleid. De jaarcijfers 2016 kenmerken zich door een groot aantal incidentele lasten. Op structurele budgetten (zoals WMO/Jeugd) was echter een overschot waar te nemen. Na 2017 valt meerjarig vooralsnog een lichte verbetering te zien van de structurele exploitatieruimte in de begroting.

Netto schuldquote (gecorrigeerd)
Onze netto schuldquote zegt iets over onze schuldenlast en bijbehorende inkomsten. De kritische grens ligt volgens de laatste inzichten ongeveer bij 110-130%. Daar blijft onze gemeente zeer ruim onder. Er is dus nog ruimte op de balans om de nodige investeringen te doen in de komende jaren en we hoeven daarom op dit onderdeel (nog) geen pas op de plaats te maken. De netto schuldquote gecorrigeerd met de leningen is in onze gemeente vrijwel gelijk aan de netto schuldquote.

Solvabiliteit
Onze vermogenspositie (verhouding tussen eigen en totaal vermogen = solvabiliteitsratio) is de afgelopen jaren "matig" doordat veel geïnvesteerd is in met name grondexploitaties, zonder dat daar een toename van het eigen vermogen door winstneming tegenover stond. Daardoor is het eigen vermogen in de afgelopen jaren afgenomen en is de beoordeling van de solvabiliteitsratio "matig" (tussen 30-50%). In 2016 en in de komende jaren is de dalende trend van de afgelopen jaren gekeerd en zien we een stijgende lijn van 42% naar 49% voor de solvabiliteitsratio (50% of hoger is een goed), waardoor er geen extra corrigerende maatregelen nodig zijn. Hoe hoger dit percentage is, des te beter we aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen.

Belastingcapaciteit (lokale lasten)
De gehanteerde normen van de provincie waren voor de belastingcapaciteit zijn: < 95% = voldoende, 95-105% = matig en >105% is onvoldoende. Een lager percentage geeft aan of er nog ruimte is om belastingen te verhogen. In 2016 komen we uit op een "matige" beoordeling van de belastingcapaciteit. Het kengetal voor de belastingcapaciteit is 101% in 2016.

Grondexploitatie
In onze gemeente is in 2016 het kengetal voor de grondexploitatie 31%. We behalen daarmee volgens de normering het oordeel "matig" terwijl dit in voorgaande jaren "risicovol" was. Hoe lager het percentage, hoe minder risico we lopen. Het getal geeft namelijk aan hoe groot de grondpositie is in relatie tot de totale geraamde baten. In de volgende jaren zal dit kengetal naar verwachting aflopen naar 24%. De hebben een aantal stappen gemaakt om de grondexploitatierisico's te verkleinen in de afgelopen jaren. Met de nog te maken stappen in de komende jaren om de risico's van grondexploitaties verder te verkleinen, is nu de verwachting in 2017 en latere jaren dat de beoordeling "matig" van kracht blijft.

Onderhoud kapitaalgoederen

Kerninformatie:
In deze paragraaf geven we het beleidskader voor het onderhoud van de kapitaalgoederen en de vertaling van de financiële consequenties naar de begroting aan. Per kapitaalgoed gaan we in op het beleidskader, de middelen, de begroting en de stand van de voorziening.

Nieuwe elementen en veranderingen t.o.v. het voorgaande jaar:
In 2016 hebben we de visie op de openbare ruimte uitgewerkt in een integraal beleid openbare ruimte. Op basis van dat beleid maken we toekomstplannen voor de herinrichting, herstructurering, nieuwbouw, verkeer, vervoer en beheer. In 2016 hebben we een start gemaakt met de verkenning van het beleid in een integraal beleidsplan.

Doel:
Een helder en volledig overzicht van de kapitaalgoederen en de financiële middelen.

Nut:
Het inzichtelijk maken van de kaders (kwaliteit, kwantiteit en geld).

Noodzaak:
Verplicht onderdeel van de begroting. Artikel 12, eerste lid BBV.

Financieel belang en risico's:
Kapitaalgoederen leggen blijvend een groot beslag op de gemeentelijke begroting. Gemiddeld gaat ieder jaar 15% van de totale middelen naar de exploitatie (onderhoud, beheer, afschrijving, rentekosten enz.) van kapitaalgoederen. achterstallig onderhoud kan leiden tot risico's en daarbij mogelijke aansprakelijkstelling van de gemeente. Bovendien kan het leiden tot kapitaalvernietiging.

In januari 2016 stelde u het beleidsplan IBOR vast. U gaf het college de opdracht om vanaf 2016 meerjarenplannen en jaarplannen voor het beheer van de openbare ruimte op te stellen. Mogelijk heeft de uitkomst invloed op de voorziening. Dit is een algemeen risico. De door u gekozen integrale kwaliteitsniveaus kunnen namelijk leiden tot wijziging in programmering van investeringen. Ook kunnen nieuwe organisatiedoelstellingen of bestaande doelstellingen, vanwege de integrale benadering, breder geïmplementeerd worden waardoor kostenverschuivingen kunnen optreden.

Relatie met programma's en/of andere paragrafen:
De kapitaalgoederen vervullen een belangrijke rol bij het verwezenlijken van andere programma's zoals Milieu, Onderwijs, Verkeer, Openbare orde en veiligheid, Maatschappelijke ontwikkelingen en Wonen.
Voor de onderliggende beleid- en beheerplannen verwijzen we naar programma Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur onderdeel Bestaande beleidskader.

Inleiding

Vanuit de zorg voor een structureel goed, veilig en efficiënt leef-, werk- en woonmilieu voor de burger geeft onze gemeente jaarlijks aanzienlijke bedragen uit aan het vervangen/vervaardigen en onderhouden van kapitaalgoederen. De openbare ruimte bestaat uit een aantal kapitaalgoederen, zoals wegen, riolering, groen, openbare verlichting, gebouwen enz. Kapitaalgoederen zijn “duurzame productiemiddelen”: de zaken die we nodig hebben om de diensten en goederen die we aan onze burgers leveren te produceren. Water, wegen en bruggen zijn onontbeerlijk voor de economische ontwikkelingen van een gemeente. Straatlantaarns en inrichting van het openbaar groen leveren een belangrijke bijdrage aan de sociale veiligheid. Om onderwijs te geven zijn schoolgebouwen nodig. De riolering draagt bij aan de gemeentelijke milieudoelstellingen. Kortom: kapitaalgoederen spelen een belangrijke rol bij de programmadoelen die we als gemeente willen realiseren.

Kapitaalgoederen leggen blijvend een groot beslag op de gemeentelijke begroting. Gemiddeld gaat ieder jaar 15% van de totale middelen naar de exploitatie (onderhoud, beheer, afschrijving, rentekosten, enz.) van kapitaalgoederen. Jaarlijks indexeren we de budgetten. Ook passen we, indien van toepassing, de budgetten aan als gevolg van areaaluitbreiding.

Bedragen x € 1.000

Overzicht kapitaalgoederen (bedragen x € 1000)	**Saldo voorziening**	**Mutatie**	**Saldo voorziening**	**Meerjarenbegroting**			
Beleidskader	**01-01-2016**	**2016**	**31-12-2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Wegen	927	720	1.647	2.466	2.466	2.505	2.505
Civiele kunstwerken	65	171	236	243	243	243	243
Onderhoud gebouwen	764	129	893	78	78	78	78
Openbare verlichting	319	- 9	310	280	280	280	280
Baggeren watergangen	389	- 71	318	30	141	141	141
Totaal	**2.464**	**940**	**3.404**	**3.097**	**3.208**	**3.247**	**3.247**

In bovenstaande tabel gaat het om de mutatie van de voorzieningen. Meerjarig geven we de storting aan in de voorziening.

Overzicht kapitaalgoederen (bedragen x € 1000)	**Saldo voorziening**	**Mutatie**	**Saldo voorziening**	**Meerjarenbegroting**			
Beleidskader	**01-01-2016**	**2016**	**31-12-2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
- voorziening GRP	3.399	49	3.448	197	305	241	198
- onderhoud riool (gemalen)	340	285	625	325	325	400	450
- Vervanging riolering	200	200	400	200	200	200	200
Begraafplaatsen							
- afkoopsom onderhoud	260	- 96	164	-21	-20	-20	-18
- afkoopsom grafrechten	55	- 36	19	4	4	4	4
Totaal	**4.254**	**402**	**4.656**	**505**	**614**	**625**	**634**

Tegenover de kosten van deze kapitaalgoederen staan inkomsten. In bovenstaande tabel gaat het om de mutatie van de voorzieningen. Meerjarig geven we de verrekening met de voorziening aan. Beide kapitaalgoederen zijn kostendekkend.

Overzicht kapitaalgoederen (bedragen x € 1000)	**Saldo voorziening**	**Totaal begroting**	**Totaal werkelijk**	**Meerjarenbegroting**			
Beleidskader		**2016**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Groen	N.v.t.	1.229	1.161	1.230	1.230	1.230	**1.230**
Totaal	**N.v.t.**	**1.229**	**1.161**	**1.230**	**1.230**	**1.230**	**1.230**

In bovenstaande tabel gaat het om de totale kosten voor het groenonderhoud. Tegenover de kosten staan geen inkomsten. Het overschot / tekort aan het einde van het begrotingsjaar nemen we mee in de jaarrekening.

1. Wegen

1.1 Algemeen

Op basis van het beheerplan wegen en de meerjarenplanningen voerden we de jaarlijkse onderhoudswerkzaamheden aan de wegen uit. Bij de uitvoering hanteerden we uitgangspunten en randvoorwaarden die vastliggen in het beheerplan wegen. Omdat de financiële middelen beperkt zijn, onderhouden we de wegen op een sober kwaliteitsniveau. Het onderhoudsniveau is vastgesteld op niveau Basis wat staat voor heel en veilig.

1.2 Financiële middelen

In 2016 hebben we een bedrag van € 2.393.467,- gestort in de voorziening Wegen. Dit bedrag is inclusief areaaluitbreiding en indexering (CBS index). De uitvoering van het onderhoud bekostigen we uit de voorziening Wegen. De komende 3 jaar is er een bedrag van totaal € 1.600.000 extra beschikbaar gesteld om van een aantal wegen de funderingsconstructie te verzwaren.

1.3 Toelichting voorziening Wegen

Via een jaarlijkse inspectie van de wegen bepaalden we aan welke wegen we voor de jaren daarop onderhoudswerkzaamheden moeten verrichten. Omdat de uitgaven per jaar fluctueren, gebruiken we de voorziening Wegen als egalisatievoorziening.

1.4 Doorkijk toereikendheid van de voorziening voor de jaren 2017 t/m 2020

De voorziening Wegen is voor deze periode toereikend om het onderhoudsprogramma, opgenomen in het meerjarig beleidsplan, uit te voeren.

1.5 Risico's

- De prijzen voor asfalt (o.a. olie) fluctueren de laatste jaren sterk;
- Het onderhoudsniveau is afhankelijk van het beschikbare budget, bij een structurele verlaging van het budget is het vastgestelde onderhoudsniveau niet meer haalbaar.
- Door toename van het (zware)verkeer op de wegen neemt de belasting op zowel de bovenlaag als de fundering toe. Bij de jaarlijkse inspectie blijkt dat op een aantal plaatsen de fundering bezwijkt. Voor een zestal wegen is een bedrag beschikbaar gesteld om de fundering te verzwaren. Het is goed mogelijk dat in de komende jaren meer funderingen moeten worden verzwaard. De kosten voor het structureel verbeteren (verzwaren) van de fundering zijn niet opgenomen in het beheerplan wegen.

2. Openbare Verlichting

2.1 Algemeen

Op basis van het beleidsplan openbare verlichting en de meerjarenplanningen voerden we de jaarlijkse onderhoudswerkzaamheden aan de openbare verlichting uit. Bij de uitvoering hanteerden we de uitgangspunten en de randvoorwaarden, die vastliggen in het beleidsplan openbare verlichting. Het onderhoudsniveau is vastgesteld op niveau "aandacht".

2.2 Financiële middelen

In 2016 hebben we een bedrag van € 292.051,- (excl. energie) gestort in de voorziening Openbare verlichting. Dit bedrag is inclusief areaaluitbreiding en indexering. De uitvoering van het reguliere onderhoud bekostigen we uit de voorziening openbare verlichting.

2.3 Toelichting voorziening Openbare verlichting

Via een jaarlijkse inspectie van de openbare verlichting bepaalden we aan welke lichtmasten/armaturen er voor de jaren daarop onderhoudswerkzaamheden moeten plaatsvinden. Omdat de uitgaven per jaar fluctueren, gebruiken we de voorziening Openbare verlichting als egalisatievoorziening.

2.4 Doorkijk toereikendheid van de voorziening voor de jaren 2017 t/m 2020

De voorziening Openbare verlichting is voor deze periode toereikend om het onderhoudsprogramma, opgenomen in het meerjarig beleidsplan, uit te voeren.

2.5 Risico's

- De stijging van de prijzen van onder andere staal en aluminium kan hoger zijn dan begroot;
- Het onderhoudsniveau is afhankelijk van het beschikbare budget, bij een structurele verlaging van het budget is het vastgestelde onderhoudsniveau niet meer haalbaar.

3. Civieltechnische kunstwerken

3.1 Algemeen

Op basis van het beleidsplan civieltechnische kunstwerken en de meerjarenplanningen voerden we de jaarlijkse onderhoudswerkzaamheden aan de civieltechnische kunstwerken (bruggen, duikers en dergelijke) uit. Bij de uitvoering hanteerden we de uitgangspunten en randvoorwaarden die vastliggen in het beleidsplan civieltechnische kunstwerken. Het onderhoudsniveau is vastgesteld op niveau " functioneel".

3.2 Financiële middelen

In 2016 hebben we een bedrag van € 237.794,- gestort in de voorziening Civiele kunstwerken. Dit bedrag is inclusief areaaluitbreiding en indexering. De uitvoering van het reguliere onderhoud bekostigen we uit de voorziening Civiele kunstwerken.

3.3 Toelichting voorziening Civiele kunstwerken

Via een vijfjaarlijkse inspectie van de civieltechnische kunstwerken bepaalden we aan welke kunstwerken er voor de jaren daarop volgend onderhoudswerkzaamheden moeten plaatsvinden. Omdat de uitgaven per jaar fluctueren, gebruiken we de voorziening Civiele kunstwerken als egalisatievoorziening.

3.4 Doorkijk toereikendheid van de voorziening voor de jaren 2017 t/m 2020

De voorziening Civiele kunstwerken is toereikend om het vastgestelde onderhoudsprogramma uit te voeren.

3.5 Risico's

Het onderhoudsniveau is afhankelijk van het beschikbare budget, bij een structurele verlaging van het budget is het vastgestelde onderhoudsniveau niet meer haalbaar.

4. Riolering

4.1 Algemeen

De gemeente moet op een verantwoorde wijze zorg dragen voor de inzameling en het transport van afvalwater binnen het grondgebied. Het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) is de basis voor de werkzaamheden aan de gemeentelijke riolering. Het GRP is dynamisch van opzet. Wijzigingen in beleid, uit te voeren projecten of meerjarenplanning nemen we in het GRP op. De consequenties vertalen en beoordelen we financieel.

4.2 Financiële middelen

Uitgangspunt bij de vaststelling van het GRP is dat de uitgaven en inkomsten met betrekking tot het plan op de exploitatie budgettair neutraal verlopen. De opbrengst van de rioolheffing moet op termijn toereikend zijn om de exploitatie- en investeringskosten op te vangen. In 2016 stelde de gemeenteraad de rioolheffing voor 2017 vast. Het woningtarief bedraagt € 217,-; voor niet-woningen geldt het dubbel tarief.

4.3 Toelichting voorzieningen GRP

Er zijn drie voorzieningen aan het GRP gekoppeld:

- Voorziening GRP:

Eventuele jaarlijkse tekorten c.q. overschotten vangen we op met deze egalisatievoorziening. Bij de financiële actualisatie van het GRP stemmen we de ontwikkeling van het tarief van de rioolheffing af op de ontwikkeling van de stand van de voorziening.

- Voorziening Vervangingsinvesteringen

Deze voorziening is ingericht voor rioolvervangingen vanaf 2020. Het doel van deze voorziening is om te sparen voor investeringen zodat we in een keer kunnen afbetalen en daarmee rentekosten voorkomen.
De raming hiervoor stelden we op in 2014 op basis van de toen bekende informatie uit rioolinspecties. Het huidige beeld wijkt niet af. We stellen tijdig de raming zo nodig bij, op basis van de jaarlijkse rioolinspectiegegevens. Hiervoor gebruiken we de actualisatie van het GRP

- Voorziening Beheer Gemalen

Deze voorziening egaliseert de kosten voor het langjarig beheer van de gemalen (met uitzondering van klein onderhoud). De voorziening is toereikend.

4.4 Doorkijk toereikendheid van de voorziening voor de jaren 2017 t/m 2020

Volgens het plan zijn de inkomsten samen met de voorzieningen meerjarig toereikend.

5. Water

5.1 Algemeen

De gemeente en het Waterschap zijn waterpartners. De zorg voor de waterhuishouding ligt primair bij het waterschap, maar de gemeente heeft ook watergangen in beheer. Het waterplan verwoordt de volgende visie: “De waterpartners streven naar een gezond, veerkrachtig, kwalitatief goed, aantrekkelijk en op de toekomst berekent watersysteem".

5.2 Financiële middelen

In 2009 vond er een onttrekking plaats van € 510.000,- uit de algemene reserve. In de periode van 2012-2017 vinden de onttrekkingen plaats uit de bestemmingsreserve Beheer oppervlaktewater.

In 2016 hebben we met het waterschap een oplossing gevonden voor de wateroverlast aan de Achterstraat in Lienden. Het waterschap voert dit in 2017 uit. Er was onvoldoende personele capaciteit bij beide partners beschikbaar om de overdracht van het stedelijk water voor te bereiden. Dit pakken we in 2017 op. In 2015 besloot u om € 100.000 extra vrij te laten vallen uit de bestemmingsreserve Beheer oppervlaktewater.
Bij het opstellen van het waterplan zijn alle knelpunten geïnventariseerd en op kosten gezet. Bij een aantal punten deden we de aanname: “Waar rook is, is vuur”. Veel genoemde problemen bleken bij nader onderzoek erg mee te vallen of juist niet doelmatig oplosbaar. Ook ging een aantal zaken niet door vanwege gewijzigde prioriteitsstelling.

5.3 Risico’s

- Het beleid is erop gericht stedelijk water in beheer en onderhoud over te dragen aan het Waterschap;
- Uit een inventarisatie volgen mogelijk nog extra werkzaamheden die nodig zijn om watergangen te kunnen overdragen.

6. Baggeren

6.1 Algemeen

Het waterschap ziet er op toe dat de watergangen van derden op diepte blijven, dit is de diepteschouw. In 2015 stelde de raad de randvoorwaarden voor het uitvoeringsplan vast. In 2016 stelde het college het uitvoeringsplan vast. In de winter (baggerseizoen) van 2016-2017 hebben we volgens planning gebaggerd.

6.2 Financiële middelen

In 2015 is er € 220.000 vanuit de algemene middelen in de voorziening gestort. In 2016 en 2017 storten we € 30.000,- en vanaf 2018 storten we jaarlijks € 141.000,- in de voorziening.

6.3 Toelichting voorziening baggeren

In het baggerseizoen 2019-2020 voeren we weer een baggerproject uit.

6.4 Doorkijk toereikendheid van de voorziening voor de jaren 2017 t/m 2025

De voorziening is toereikend voor de uitvoering van het plan. Evaluatie van uitgevoerde projecten kan aanleiding zijn tot bijstelling.

6.5 Risico’s

Het waterschap brengt met ingang van 2013 transportkosten voor ontvangstplichtige bagger in rekening. In 2015 is de sterke wens vanuit de inwoners genoemd om de singels op het Lingemeer uit te diepen, Wanneer we aan deze wens tegemoetkomen, betekent dat extra investeringen. Als deze meelopen met de reguliere baggerprojecten zal dat op zijn vroegst in 2019 aan de orde zijn.

7. Groen

7.1 Algemeen

Op basis van meerjarenplanningen voerden we de jaarlijks onderhoudswerkzaamheden aan de openbare groenvoorzieningen uit. Bij de uitvoering hanteerden we de uitgangspunten en randvoorwaarden die vastliggen in het groenbeheerplan. Deze wordt in 2017 ge-update.
Het ambitieniveau voor het beheer is vertaald in het Integraal DVO met daarin het Beeldkwaliteitsplan voor de openbare ruimte. Hierin is ook het dagelijks onderhoud aan bijvoorbeeld verharding, straatmeubilair en riolering opgenomen. Het onderhoud wordt sinds 2012 uitgevoerd door Avri.

7.2 Financiële middelen

In 2016 gaven we ruim € 1,2 miljoen uit aan onderhoud. Aan het groenbeheerplan is geen egalisatie voorziening groen gekoppeld. We willen dit voor 2017 wel toevoegen.

7.3 Risico's

- In 2016 hebben we onderzoek laten doen naar de Essentak sterfte. Van de 6000 Essen zijn er 800 essen aangetast. Dit gaat extra geld kosten aan onderhoud en vervanging.
- In 2016 is onderzoek gedaan naar de bomen op Lage Korn, deze slaan niet aan. Er is groeiplaatsverbetering en vervanging van de bomen nodig, dit gaat extra geld kosten.

Beide gevolgen nemen we op in de eerste bestuursrapportage 2017.

8. Begraafplaatsen

8.1 Algemeen

Op basis van meerjarenplanningen voerden we de jaarlijks onderhoudswerkzaamheden op de Gemeentelijke begraafplaatsen uit. Bij de uitvoering hanteerden we de uitgangspunten en randvoorwaarden die vastliggen in het begraafplaatsplan. De doelstelling is om de begraafplaatsen kostendekkend te beheren.

8.2 Financiële middelen

Door het actualiseren van de administratie en het ruimen van graven is er voldoende capaciteit op de begraafplaatsen. De doelstelling is kostendekkend beheer. Doordat minder mensen kiezen voor begraven, dalen de inkomsten en is de verwachting dat de tarieven in de toekomst moeten stijgen.

8.3 Toelichting voorziening begraafplaatsen

Om zeker te zijn van voldoende onderhoudsgelden voor de toekomst maken we gebruik van de voorziening “Afkoopsommen onderhoud graven” en de voorziening “Afkoopsommen grafrecht”. Alle afkoopsommen voor het onderhoud en het grafrecht voegen we toe aan de voorziening. De kosten voor het ruimen van graven en het onderhouden van begraafplaatsen bekostigen we uit deze voorzieningen.
In 2016 is het onderzoek naar de privatisering van de begraafplaatsen afgerond. Er was op dat moment geen interesse in de regio en de private sector om het onderhoud en beheer over te nemen. In de 2^{e} helft van 2017 wordt als onderdeel in het nieuwe beleidsplan nogmaals gekeken of er een stichting gevormd kan worden waarin kerken, gemeente en relevante organisaties zitting hebben.

8.4 Doorkijk toereikendheid van de voorziening voor de jaren 2017 t/m 2020

Vanaf 2009 is het eenmalige recht voor het onderhouden van begraafplaatsen per grafruimte ingevoerd. Doordat het onderhoud voor een langere termijn wordt afgekocht, genereerden we in één keer voldoende middelen. De mogelijkheid om jaarlijks voor onderhoud te betalen, is vervallen. Hierdoor ontstond een kostendekkende exploitatie. In 2012 en 2013 is de voorziening aangesproken door hoge reguliere onderhoudskosten uitgevoerd door de Avri. Hiervoor is de voorziening niet bestemd en onttrekken we meer dan we toevoegen. In 2014 hebben we minder inkomsten dan geraamd door een daling van het aantal begraven. Hierdoor moeten we voor 2014 opnieuw de voorziening aanspreken. In 2015 zijn we kostendekkend geweest en is gestart met het onderzoek naar het privatiseren van de begraafplaatsen. In 2016 hebben we de voorziening weer aan moeten spreken, ditmaal om op 7 begraafplaatsen (totaal 189 plaatsen) voldoende capaciteit te creëren. Maar ook door hogere regulieren onderhoudskosten door de Avri.

8.5 Risico’s

- Van de inkomsten is vooral het aantal te leveren producten niet beïnvloedbaar. Het aantal uit te geven graven fluctueert per jaar;
- Uit landelijk onderzoek blijkt dat de keuze voor cremeren verder toeneemt. Ook in onze gemeente neemt het aantal uit te geven graven af en dalen de inkomsten. Op de lange termijn is de verwachting dat deze trend zal doorzetten. Om de begraafplaatsen kostendekkend te kunnen blijven beheren zal het nodig zijn de tarieven te verhogen of de beleidskaders bij te stellen.

9. Gebouwen

9.1 Algemeen

Voor het onderhoud aan alle gemeentelijke gebouwen stelden we een onderhoudsprogramma vast. Dit Meer-Jaren-Onderhoud-Programma (MJOP) actualiseren we vierjaarlijks. De recente actualisatie van het MJOP is gestart in 2016. Deze actualisatie omvat een conditiemeting van alle gebouwen en een nieuw meerjarenonderhoudsprogramma voor de komende 10 jaren. Vastgoedobjecten die geen waarde toevoegen aan de vastgoedportefeuille stoten we indien mogelijk af.

9.2 Financiële middelen

Op basis van het oude beheerplan gebouwen berekenden we een structurele onderhoudslast. Het 10 jaar gemiddelde bedraagt ca. € 356.250,- voor groot en regulier onderhoud.

9.3 Toelichting voorziening Onderhoud gebouwen

Voor de uitvoering van het onderhoudsprogramma gebouwen maken we onderscheid in klein en groot onderhoud. Het bedrag voor onderhoud dat we niet in het geplande jaar uitgeven, storten we in de voorziening. Groot en uitgesteld onderhoud betalen we uit de voorziening.
Het gemeentehuis te Maurik namen we niet op in het beheerplan gebouwen. Hiervoor is een 10-jaren onderhoudsplan opgesteld. De kosten voor het onderhoud van het gemeentehuis (ad € 100.000,-) bekostigen we rechtstreeks uit de exploitatie.

9.4 Doorkijk toereikendheid van de voorziening voor de jaren 2017 t/m 2020

De voorziening is gebaseerd op het oude MJOP 2013/2023. Op 28 juni 2016 besloot de raad budget beschikbaar te stellen voor het opstellen van een nieuw MJOP. Op basis van de conditiemeting van alle gemeentelijke gebouwen stellen we begin 2017 een volledige actualisatie van het MJOP op en leggen wij de financiële gevolgen daarvan met een voorstel begrotingswijziging aan de raad voor. Tot die tijd hanteren we de bestaande uitgangspunten en putten we uit de beschikbare financiële middelen in de exploitatie en de voorziening Onderhoud gebouwen.

9.5 Risico's

- Extra investeringen voor verborgen gebreken aan gebouwen;
- Door de slechte vastgoedmarkt blijven te koop staande gemeentelijke objecten langer in beheer en onderhoud. Hiervoor is geen raming opgenomen in het meerjarenprogramma onderhoud gemeentelijke gebouwen.
- Bij de analyse van de vastgoedportefeuille is duidelijk geworden dat we verantwoordelijk zijn voor een aantal panden die nog niet in het MJOP zitten. Bij de actualisatie van het MJOP volgend jaar nemen we alle objecten op die in eigendom zijn.

10. Kengetallen

Kengetallen:	**Werkelijk per 31/12/2014**	**Werkelijk per 31/12/2015**	**Werkelijk per 31/12/2016**
Riolering	**Aantal**	**Aantal**	
Inspectieputten (stuks)	4.600	4.830	5.030
Rioolstrengen (km)	167	173	175
Bergbezinkvoorzieningen (stuks)	18	18	18
Straatkolken (stuks)	8.400	8.500	9.200
Persleidingen (km)	181	182	182
Rioolpersgemalen (stuks)	109	108	108
Drukrioleringsunits (stuks)	847	840	841
IBA's (stuks)	61	61	61
Infrastructuur			
Oppervlakte wegen (m2)	2.165.100	2.165.560	2.165.560
Wegen (km)	400	400	400
Wegen binnen de kom (km)	122	122	122
Wegen buiten de kom (km)	278	278	278
Civiele kunstwerken (stuks)	455	460	462
Lantaarnpalen (stuks)	4.215	4.231	4.176
Groen			
Bomen (stuks)	22.200	23.194	22.195
Bosplantsoen (ha)	32	30	30
Sierplantsoen (ha)	10	10	11
Gazons (ha)	42	37	38
Grasbermen (ha)	171	172	172
Watergangen en vijvers (km)	310	310	310

Gebouwen:	**Aantal per 31-12-2016**
	Aantal
Eigen huisvesting: Gemeentehuis	1
Woningen: (waarvan 1 valt binnen het project Doejenburg II)	6
Gemeentewerf: Lienden	1
Brandweerkazerne: Buren	1
Dorpshuizen: - in volle eigendom (5): Lienden, Maurik, Beusichem, Ravenswaaij, Rijswijk; - medeverantwoordelijk voor onderhoud (4): Asch, Erichem, Kerk-Avezaath en Zoelen. *Ecksternest Eck en Wiel is verkocht o.b.v. erfpacht en Ingen is verkocht en wordt gesloopt.*	9
Kleine Verenigingsgebouwen: De Breipot, voormalige Jeugdsoos (BTT / SDG), Het Binnen. De Molenboomgaard is in 2016 gesloopt.	3
Gymzalen (waarvan 2 bij een dorpshuis).	9
Sportvelden: 8 voetbalverenigingen, 1 korfbalclub, 3 tennisclubs (erfpacht). *Gebouwen veelal niet van de gemeente.*	12
Commercieel: Poortgebouw en Heerenlogement	2
Bijzondere objecten: Museum, Synagoge	2
Begraafplaats: aula's en bergingen	12
Kerktorens: (inclusief aantal torens alleen uurwerken)	13
Monumenten: - 2 molens; - kanon, 3 dorpspompen, stadswallen, historische muren in Buren	8
Overige: - 1 zwembad Beusichem (sloop in voorbereiding) - 3 Muziektenten (Ingen, Beusichem en Eck en Wiel) - 2 garageboxen - 2 Schuurtje Ravenswaaij/Zoelmond bij Kerk - 2 standplaatsen woonwagens	10
Scholen	16

Financiering

Doel:
Inzicht geven in de financiering van de gemeentelijke activiteiten

Nut:
Vermijden en beheersen van risico's op het gebied van financiering

Noodzaak:
Verplicht onderdeel van de programmabegroting voortvloeiend uit de Wet Fido

Kerninformatie:
De paragraaf verschaft inzicht in de financieringsmethodiek van de gemeente en de risico's die hiermee samenhangen. Treasury is het bedrijfsproces dat zich daarmee bezig houdt. Het wettelijk kader hiervoor is vastgelegd in de wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido).

De nadruk in deze paragraaf ligt op het verschaffen van inzicht in de wijze waarop we aan de treasuryfunctie uitvoering geven. Het beleid van de gemeente Buren is vastgelegd in het Treasurystatuut.

De belangrijkste treasuryfuncties zijn: de financiering van het beleid en/of het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn.

Nieuwe elementen en veranderingen t.o.v. het voorgaande jaar:
Onze financieringsbehoefte is op basis van de meerjarenramingen eind 2016 € 0,5 mln hoger dan begin 2016. Dit houdt verband met de nog wat tegenvallende ontwikkelingen van de grondexploitaties in 2016.

We hebben in het 2e kwartaal 2016 één nieuwe lineaire langlopende lening aangetrokken van € 3 miljoen. Dit is grotendeels gedaan om bestaande leningen in 2016 te herfinancieren.

De gemiddelde werkelijke rentekosten zijn over het jaar 2016 lager dan in 2015. De marktrente was in 2016 historisch laag. De renteopbrengsten en dividenduitkeringen zijn iets hoger dan in 2015. Het gemiddelde rentetarief in 2016 voor de gehele leningenportefeuille is 1%. Dit is 0,2% lager dan in 2015. Het gemiddelde rentetarief is gebaseerd op de lang- en kortlopende leningenportefeuille.

Financieel belang en risico's:
De financieringsbehoefte geeft aan of we geld nodig hebben of geld uit kunnen zetten. In 2016 is er een financieringstekort. De verwachting is dat dit tekort in de komende jaren afneemt.

Het grootste risico op het gebied van financiering is het renterisico. We voldoen in 2016 aan de wettelijke norm voor het aanhouden van kasgeld, de kasgeldlimiet. We voldoen in 2016 daarnaast ook aan de renterisiconorm.

We lopen geen liquiditeitsrisico omdat we als gemeente voldoende leningen kunnen aantrekken bij verschillende marktpartijen.

Relatie met programma's en/of andere paragrafen:
Er ligt een duidelijke relatie met de paragraaf weerstandsvermogen en het grondbeleid.

Daarnaast is er sprake van totaalfinanciering. Dit houdt in dat alle gemeentelijke activiteiten invloed hebben op de doelstelling om de financieringsfunctie op een betrouwbare en degelijke wijze te realiseren. Bij een goede inschatting van totaalfinanciering treedt geen overtolligheid op van geleende middelen en houden we de rentekosten daardoor zo laag mogelijk voor onze gemeente.

1 Algemeen

1.1 Inleiding

Het doel van de paragraaf financiering is om de financieringsactiviteiten en de beleidsvoornemens ten aanzien van risicobeheer van de financieringsportefeuille op een betrouwbare en degelijke wijze weer te geven. Nut en noodzaak bestaan uit het vermijden en beheersen van risico's op het gebied van financiering en het is een verplicht begrotingsonderdeel is op basis van de Wet Fido.
De nadruk ligt op het verschaffen van inzicht in de wijze waarop we aan de treasuryfunctie uitvoering geven. De belangrijkste treasuryfuncties zijn: de financiering van het gemeentebeleid en/of het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn.

1.2 Ontwikkelingen

Eind 2015 is het treasurybeleid van de gemeente Buren opnieuw vastgelegd in het Treasurystatuut. Hierin zijn de wettelijke kaders voor beheersing van de financiële risico's uit de Wet Fido uitgewerkt.
Daarnaast is het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) gewijzigd en is eind augustus 2016 door de commissie BBV een nieuwe rentenotitie BBV gepubliceerd. In die notitie wordt ingegaan op de wijzigingen in de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en jaarstukken. De bepalingen en richtlijnen van deze notitie treden verplicht in werking met ingang van het begrotingsjaar 2018 en de nieuwe regels zijn aanbevolen vanaf begrotingsjaar 2017. De gemeente Buren volgt deze aanbeveling op en past de nieuwe renteregels toe vanaf begrotingsjaar 2017.

Vanaf 2017 zullen in onze begroting en jaarrekening alle rentelasten en –baten gepresenteerd worden onder het taakveld Treasury. Op basis van het toepassen van de nieuwe BBV-regels uit de Notitie Rente houden we in 2017 1% aan als rentelast op de investeringen (als onderdeel van de kapitaallasten). Het gemiddelde rentetarief wordt berekend over al onze kort- en langlopende leningen in 2017. Het bij de begroting gecalculeerde omslagrentepercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond.

De omslagrente wordt bij de begroting berekend door de werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde van de vaste activa per 1 januari die integraal gefinancierd zijn. Het toerekenen van rente aan de taakvelden vindt vervolgens plaats via het taakveld Treasury.
Hoewel in het BBV de mogelijkheid vooralsnog blijft bestaan om een rentevergoeding (of een vergoeding voor de inflatie) over het eigen vermogen en de voorzieningen te berekenen en deze door te belasten aan de taakvelden, adviseert de Commissie BBV vanwege het verlangde inzicht, de eenvoud en transparantie deze systematiek niet meer toe te passen vanaf 2017. Gemeente Buren volgt het advies van de Commissie BBV en rekent vanaf 2017 geen rentevergoeding over het eigen vermogen en de voorzieningen.

Eind 2016 is de totale financieringsbehoefte van gemeente Buren lager dan vooraf is geraamd. Dit komt vooral door de lagere uitgaven voor investeringen (grondexploitaties) en het sociaal domein in 2016 dan vooraf was bedacht.
We verwachten nu ook dat het totaalbedrag van de langlopende leningenportefeuille in de komende jaren verder zal gaan afnemen. Daarnaast verwachten we een lichte stijging van de marktrente voor de langlopende leningen vanaf de 2^{e} helft van 2017, de rente voor kortlopende leningen blijft in 2017 laag.

1.3 Risico's

Het grootste risico op het gebied van financiering is het renterisico. Dit renterisico lopen we bij het aantrekken en uitzetten van gelden. We hebben in 2016 aan de wettelijke renterisiconorm voldaan (zie 2.3). Ook voldoen we in 2016 aan de kasgeldlimiet (zie 2.2). Hierdoor is het renterisico over kortlopende leningen beperkt. Daarnaast is het liquiditeitsrisico nihil omdat we als gemeente steeds voldoende leningen kunnen aantrekken bij verschillende geldaanbieders.

1.4 Treasurybeleid

Het Treasurystatuut van de gemeente Buren is eind 2015 vastgesteld. We maakten bij de opstelling daarvan gebruik van de Handreiking Treasury 2015 van het Ministerie van Financiën. In het statuut zijn de wettelijke kaders voor beheersing van de financiële risico's uit de Wet Fido nader uitgewerkt. Ook staan in het statuut de gemeentelijke doelstellingen, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en de administratieve organisatie rondom het beheer van liquiditeiten op korte en lange termijn. De verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en jaarstukken. Vanaf 2017 gelden voor de verwerking van de rentelasten en -baten de regels uit de rentenotitie BBV.

In de inleiding zijn de belangrijkste treasuryfuncties aangegeven: de financiering van het gemeentebeleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. De Wet Fido heeft deze functies aan strenge regels gebonden door de invoering van het schatkistbankieren in december 2013. Regel is dat overtollige middelen bij het Rijk worden aangehouden. In 2016 voldoet de gemeente Buren aan de voorwaarde om haar overtollige middelen niet boven het drempelbedrag van € 374.000 (0,75% van de begrotingslasten) uit te komen. Zie hiervoor ook de toelichting op de balans over het schatkistbankieren. Tegelijkertijd is de Wet houdbare overheidsfinanciën (wet Hof) in werking getreden. Die wet regelt dat de schulden van de totale Nederlandse overheid niet te hoog worden. Ook de gemeenten hebben een plek in deze wet gekregen. Zij worden medeverantwoordelijk voor het terugdringen van het Nederlandse begrotingstekort. Er is een macronorm van 3% voor het totale EMU-tekort van de gezamenlijke gemeenten. De gezamenlijke gemeenten moet onder deze macronorm blijven. De hoogte van de schulden van gemeenten afzonderlijk, waaronder de gemeente Buren, wordt hiermee echter niet begrensd.

1.6 Totaalfinanciering en rentekosten eigen vermogen

De gemeente Buren werkt vanuit totaalfinanciering. Kenmerk voor totaalfinanciering is dat we de tegoeden en schulden van de gemeentelijke afdelingen niet apart maar gebundeld aanhouden, hoofdzakelijk bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Dit bundelen van schulden en tegoeden leidt er toe dat we alle gemeentelijke kastekorten en –overschotten salderen voordat we ons op de kapitaalmarkt begeven om leningen aan te trekken of gelden uit te zetten.

In 2016 golden voor onze begroting de volgende rente-uitgangspunten:

- Een inflatiepercentage van 0,8% (volgens meicirculaire 2015);
- Een omslagrente van 4%. Met ingang van 2016 laten we de algemene reserve meegroeien met de inflatie;
- De *bespaarde* rente wordt berekend over de algemene reserve (excl. het geblokkeerd gedeelte) en de overige bestemmingsreserves.
- Van de *bespaarde* rente (4%) voegen we alleen het inflatiegedeelte (0,8%) toe aan het vrije gedeelte van de algemene reserve. Uitzondering hierop is de overige bestemmingsreserve besteed (de OBRB). Bij de OBRB voegen we de *bespaarde* rente volledig toe aan de reserve zelf, omdat we over onze investeringen ook 4% rente berekenen (behalve de grexen, daarover berekenen we 3%);
- Bij het opstellen van de begroting 2016 bepalen we of we het vrije gedeelte van de algemene reserve mee moeten laten groeien met de inflatie;
- Rentetoevoegingen vinden niet plaats aan de voorzieningen;

2 Risicobeheer

2.1 Algemeen

Een belangrijke doelstelling van de treasuryfunctie is het voeren van een risicomijdend treasurybeleid. Om dit te realiseren is in het Treasurystatuut bepaald dat de gemeente Buren alleen leningen aan derden mag verstrekken voor de uitoefening van haar publieke taak. Ook het uitzetten van gelden moet risicomijdend zijn.

Naast risicomijdend gedrag bij het aantrekken en uitzetten van gelden is het ook van belang dat we renteschommelingen oftewel renterisico's voorkomen. Het renterisico wordt in beeld gebracht met behulp van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Beide instrumenten worden door de provincie gehanteerd bij het uitoefenen van haar toezichthoudende taak en worden hierna uitgewerkt.

2.2 Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente maximaal met rood staan en kortlopende geldleningen mag financieren. Deze limiet is 8,5% van het bedrag van de lasten in de begroting. Voor het jaar 2016 is onze kasgeldlimiet berekend op € 4,4 miljoen en in 2017 wordt dit iets lager. € 4,2 miljoen.

In afgelopen jaren is de kasgeldlimiet incidenteel overschreden. In de periode 2014-2016 zijn vanwege de groter wordende financieringsbehoefte en ter herfinanciering, 4 nieuwe langlopende leningen aangetrokken. In het 2e kwartaal 2016 is één langlopende lening van € 3 miljoen afgesloten. Dit ook om te kunnen blijven voldoen aan de kasgeldlimiet van € 4,4 miljoen in 2016. Na het 2e kwartaal 2016 is de kasgeldlimiet niet meer overschreden en de verwachting is dat in 2017 geen nieuwe langlopende leningen nodig zijn om onder de kasgeldlimiet te blijven.

Hieronder volgt een overzicht van de kasgeldlimiet en de ontwikkeling van het benodigd kortlopend krediet:

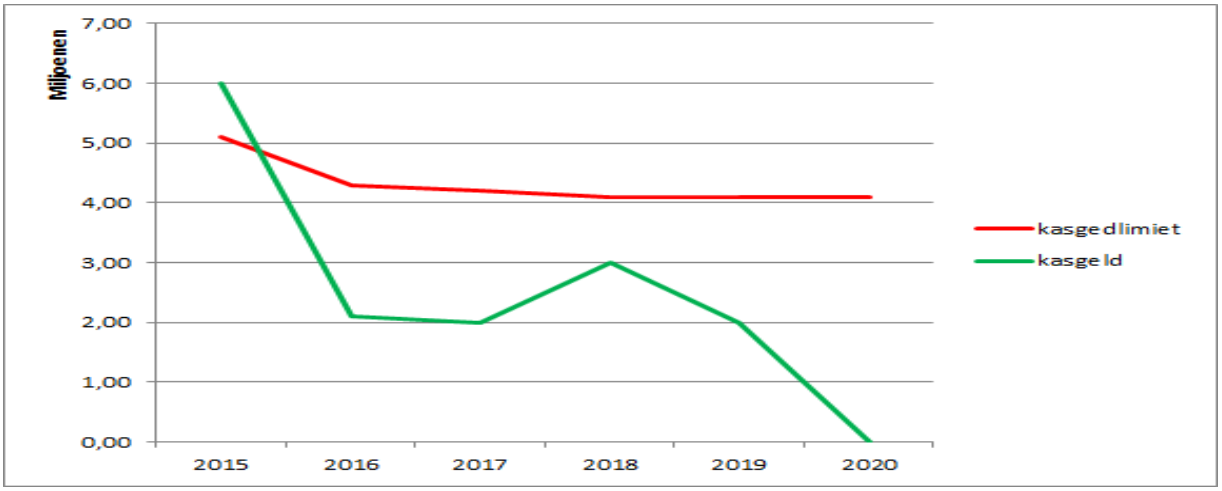

2.3 Renterisiconorm

De renterisiconorm betekent dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Deze norm is bedoeld om door de jaren heen tot een goede opbouw van de leningenportefeuille te komen. Door een goede opbouw wordt het renterisico (door renteaanpassingen en herfinanciering van de leningen) van jaar tot jaar voldoende beperkt. Het renterisico wordt bepaald op basis van de aflossingsbedragen van onze leningen in de toekomstige jaren. Deze moeten immers (her-)gefinancierd worden tegen het dan geldende, nu nog onbekende, rentepercentage.

De renterisiconorm is gebaseerd op de verwachte meerjarige begrotingscijfers. (Te hoge) rentelasten leggen (te veel) beslag op de begrotingsruimte en zijn nadelig voor onze gemeentelijke financiële positie. De rentetarieven van langlopende leningen zijn voor langere tijd vaststaand tegen een laag gemiddeld rentetarief. Daarmee beperken we het renterisico en kunnen we de langlopende rentelasten goed ramen in de komende jaren. Daarnaast beperken we het renterisico ook nog door einddata van leningen in verschillende jaren te laten vallen én de keuze te maken voor leningen met jaarlijkse aflossingen (in plaats van leningen met volledige aflossing op einddatum).

Hieronder volgt de renterisiconorm en het renterisico 2015-2020 gebaseerd op de jaarcijfers 2015-2016 en de begroting 2017-2020:

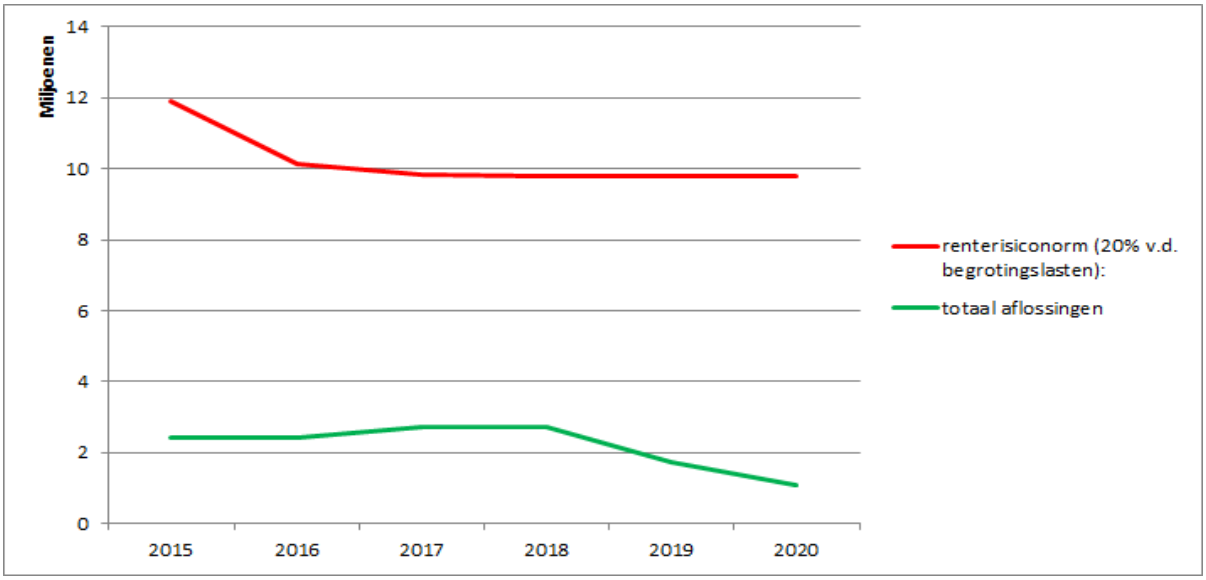

De gemeente Buren blijft ook in de komende jaren ruim onder de gestelde renterisiconorm van 20% van het begrotingstotaal. Het bijbehorende normbedrag daarvoor is 8,7 mln. In 2016 is het her-gefinancierde bedrag € 2,4 mln. Daarnaast is € 0,5 miljoen extra aan langlopende leningen aangetrokken ten opzichte van eind 2015.

2.4 Leningen- en aandelenportefeuille

Aangetrokken leningen
We hebben 5 langlopende leningen aangetrokken waarvan de werkelijke stand per 31-12-2016 als volgt is (in euro's):

Oorspronkelijk bedrag	Geldgever	Laatste jaar aflossing	Rentepercentage	Leningbedrag per 31-12-2016	Rente 2016
5.513.430	BNG	2019	4,48%	827.014	37.187
6.806.703	BNG	2019	4,48%	1.021.006	45.910
5.000.000	BNG	2018	1,23%	2.000.000	33.551
8.000.000	BNG	2024	0,93%	6.400.000	66.691
3.000.000	BNG	2026	0,53%	3.000.000	10.894
Totaal:				**13.248.020**	**194.234**

Hiervan is één nieuwe 10-jaars lening van € 3 miljoen afgesloten in 2016 tegen een rentetarief van 0,53%.

Aandelen en uitgezette leningen
De gemeente bezit 25.953 aandelen van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). In 2016 is de dividenduitkering ongeveer € 25.000, ongeveer € 10.000 hoger dan in 2015. De verwachting voor 2017 is € 20.000. Daarnaast heeft de gemeente Buren een achtergestelde lening uitgegeven aan Vitens. Vitens betaalt ons jaarlijks een aflossing op deze lening van ongeveer € 100.000. Daarnaast ontvangen we in 2016 van Vitens € 92.000 aan dividenduitkering en een rentebedrag van € 19.000.

2.5 Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte geeft aan of de gemeente geld nodig heeft of geld kan uitzetten. In 2016 heeft gemeente Buren, net als in de afgelopen jaren, nog steeds een financieringstekort dat met name is ontstaan door de investeringen in grondexploitaties. In 2016 zijn de totale jaarlijkse uitgaven lager geweest dan de inkomsten. In de komende jaren verwachten we ook dat werkelijke uitgaven lager zijn dan de inkomsten. Hieronder is de financieringsbehoefte in beeld gebracht:

Tabel: Financieringsmiddelen voor de periode 2016-2020:

Financieringsbehoefte	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Materiële vaste activa	31	32	32	31	30
Financiële vaste activa	1	1	1	1	1
Boekwaarde grondexploitaties*	23	21	17	15	14
Totale behoefte	**55**	**54**	**50**	**47**	**45**

Bedragen x € 1 mln
** minus verliesvoorzieningen*

De bedragen hierboven betreffen de verwachte boekwaarden op 1 januari van het genoemde kalenderjaar. De boekwaarden grondexploitaties zijn vermeld exclusief de meest actuele berekende boekverliezen. De financieringsbehoefte neemt vanaf 2016 af.

De weergegeven bedragen zijn de verwachte boekwaarden op 1 januari van het genoemde kalenderjaar. Binnen onze gemeente zijn de volgende eigen financieringsmiddelen beschikbaar:

Financieringsmiddelen	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Reserves en voorzieningen	33	36	37	38	38
Langlopende geldleningen	13	13	11	8	6
Totale middelen	**46**	**49**	**48**	**46**	**44**
Uitgezette middelen	0	0	0	0	0
Totale beschikbare middelen	**46**	**49**	**48**	**46**	**44**

Bedragen x € 1 mln

Op basis van de bovenstaande 2 tabellen becijferen we wat het financieringsoverschot c.q. het financieringstekort is:

Benodigde financieringsmiddelen	2016	2017	2018	2019	2020
Financieringsbehoefte	55	54	50	47	45
Financieringsmiddelen	46	49	48	46	44
Totaal tekort / overschot aan middelen	**9**	**6**	**2**	**1**	**1**
Krediet(-limiet) kortlopend	-4	-4	-2	-1	-1
Benodigde langlopende financieringsmiddelen	**5**	**2**	**0**	**0**	**0**

Bedragen x € 1 mln

Uit de cijfers 2016 en de meerjarencijfers 2017-2020 blijkt dat de financieringsbehoefte in de komende jaren verder afneemt.

2.6 Relatiebeheer

De huisbankier van de gemeente Buren is de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Deze relatie is vastgelegd in een zogenaamde raamovereenkomst. Hierin zijn onder andere afspraken vastgelegd over de rentepercentages van in rekening-courant geleende gelden. De raamovereenkomst is in 2015 geactualiseerd. Daarbij zijn met name de rentepercentages van de in rekening-courant geleende gelden iets minder gunstig dan voorheen en is het offertetraject voor aan te trekken leningen geformaliseerd.

2.7 Rentekosten en renteopbrengsten

Hieronder volgt een overzicht van de rentekosten en -opbrengsten 2016 t/m 2020. Voor onderstaande cijfers gebruikten we de jaarcijfers 2016 en de meerjarenbegroting 2017 t/m 2020 als grondslag.

Bedragen x € 1.000	2016	2017	2018	2019	2020
Toegerekende rentelasten aan reserves & voorzieningen	886	0	0	0	0
Te betalen rente kortlopende leningen	0	9	15	25	27
Te betalen rente langlopende geldleningen	194	151	103	57	47
Te ontvangen rente over kortlopende geldleningen	-17	0	0	0	0
Te ontvangen rente over langlopende geldleningen	-19	-17	-12	-7	-5
Rente investeringen	0	-318	-310	-303	-293
Totale rentelasten	**1.044**	**-175**	**-204**	**-228**	**-224**

Bedragen x € 1000

N.B: de bovenstaande cijfers zijn gebaseerd op de huidige leningenportefeuille. Daarnaast stoppen we vanaf 2017 met toegerekende rentelasten aan reserves en voorzieningen. Hierdoor zijn de rentelasten in de meerjarenbegroting vanaf 2017 gewijzigd in een bate.

Bedrijfsvoering

Kerninformatie:
De bedrijfsvoeringsparagraaf bij de rekening geeft de realisatie weer van de voorgenomen ontwikkelingen uit de paragraaf bij de begroting. Voor 2016 waren dat de vernieuwing van de begroting, een duurzaam financieel evenwicht en de uitvoering van de participatie wet. Deze zijn zoals voorgenomen gerealiseerd.
Vooruitlopend op de nieuwe opzet had de bedrijfsvoeringsparagraaf 2016 een compacte en sobere opzet. In het verlengde hiervan heeft ook deze verantwoording een sobere opzet.

Nieuwe elementen en veranderingen t.o.v. het voorgaande jaar:

Voor 2016 stonden de implementatie van bestaande plannen, innovaties en ambities centraal. Door de ontwikkelingen rond de brede school, het nieuwe college en het nieuw coalitie akkoord zijn diverse voornemens niet of anders ingevuld. Dat is met name van invloed geweest op de organisatie ontwikkeling.

Onverminderd was 2016 gericht op het realiseren van een solide begroting met een duurzaam structureel evenwicht die niet meer afhankelijk is van de grondexploitatie projecten. Waarbij met name het risico profiel van de grondexploitaties aanzienlijk verlaagd is

Doel:
Excellente dienstverlening en efficiënte organisatie

Nut:
Inzicht in de ontwikkeling van de organisatie

Noodzaak:
Nodig om ambitie uit het coalitieakkoord te realiseren en door landelijke ontwikkelingen

Financieel belang en risico's:
De financiële gevolgen en de benodigde investeringen worden in specifieke onderdelen verantwoord. Ook zijn elders in de rekening voor activiteiten al specifieke verantwoordingen opgenomen. Er is in deze bedrijfsvoeringsparagraaf wel een financieel overzicht opgenomen over de uitputting van het krediet organisatieontwikkeling.

Relatie met programma's en/of andere paragrafen:
Er is een belangrijke relatie met de politiek bestuurlijke ambities in het coalitieakkoord. Verder gaat het in op de innovaties in het sociaal domein en ontwikkelingen rond digitalisering en het vernieuwen van de P&C-cyclus.

1. Inleiding

2016 is een bewogen jaar geweest en de gevolgen van de onderzoeken naar onder andere de brede school hebben een grote impact gehad. Zo heeft het geresulteerd in een nieuw college, veranderingen in het management en een reeks verbeterpunten voor de organisatie. Het heeft er ook toe geleid dat de ingezette organisatieontwikkeling is opgeschort. Nu begin 2017 wordt dit met andere accenten weer opgepakt. Diverse andere cruciale ontwikkelingen hebben wel doorgang gevonden zoals het afbouwen van de risico's die Buren door haar grondexploitaties liep, de ontwikkeling van een nieuwe begroting, uitvoering van de participatie wet voor Neder-Betuwe en digitalisering van bijvoorbeeld de facturenstroom.
En uiteraard ging de dienstverlening aan de burgers, bedrijven en instellingen door.
In deze paragraaf gaan we verder in op de realisatie van de ontwikkelingen zoals die in de bedrijfsvoeringsparagraaf van de begroting 2016 genoemd zijn.

2. Gezond perspectief voor de grondexploitaties

In de algemene beschouwingen van de begroting 2016 hebben we aangegeven dat de financiële gevolgen van de grondexploitaties op termijn niet "houdbaar" zouden blijven en maatregelen noodzakelijk maakte. In 2015 was daar al een begin mee gemaakt met het voorstel "Bouwen naar behoefte". Ook is het project Maurik West afgeboekt omdat het geen reëel ontwikkelpotentieel meer had. In 2015 zijn we ook gestart met het terugbrengen van de interne rekenrente van 4% naar 3%.

Voor 2016 is het rentepercentage verlaagd naar 1%. Verder is bepaald dat indien binnen een project de rente niet meer terugverdiend kan worden, wij geen rentelasten meer toe rekenen. Een van de grote risico's was het Plan Hooghendijck. Dat is in 2016 afgestoten en verkocht aan een andere ontwikkelaar. Een ander groot risico was het bedrijventerrein Doejenburg II onder andere omdat er door de economische crisis nauwelijks vraag naar kavels was. De raad besloot daarom om voor een deel van het risico (6,7 ha) € 9.500.000 te reserveren. Om de verkoop van bedrijfskavels op de resterende 6 ha van Doejenburg II een impuls te geven, is in 2017 gestart met het steviger promoten van het bedrijventerrein. Een van die maatregelen is de mogelijkheid van uitgifte door erfpacht.
Met dit pakket aan maatregelen zijn de risico's van de grondexploitaties vergaand afgebouwd en daarmee zijn ook de effecten voor de begroting beter beheersbaar.

3. Duurzaam financieel evenwicht

De begroting 2016-2019 gaf op basis van de lopende beleidskaders een meerjarig sluitend beeld. Om het meerjarige beeld sluitend te houden hebben we in 2016 met name gekeken naar de relatie van de begroting met de grondexploitaties en zijn zoals hiervoor aangegeven ingrijpende maatregelen nodig geweest. Daarbij werd tevens de afhankelijkheid van de grondexploitaties op structurele basis met ongeveer € 300.000 verminderd. Ook werkten we verder aan het invullen van de taakstellingen uit de Begroting op Peil en konden we een niet-realistische taakstelling (handhaving illegale bewoning) van € 100.000 schrappen. Mede door een gunstige septembercirculaire en een positief economisch beeld, bleek het mogelijk om voor 2020 een structureel sluitend beeld aan de raad voor te leggen.
Op dit moment staat de gemeente er gematigd positief voor, maar blijft aandacht voor met name de invulling van taakstellingen noodzakelijk. In de begroting 2018 werken we verder aan het duurzaam financieel evenwicht en richten we ons op het structurele exploitatiesaldo.

4. Digitaliseren (intern)

De ontwikkeling van digitaal werken ging ook in 2016 verder. Maar omdat Buren nog geen toestemming had om uitsluitend digitaal te archiveren, werd grotendeels digitaal gewerkt en op papier gearchiveerd. De toestemming van de archiefinspectie is inmiddels binnen en naar verwachting is "Digitaal Werken" in het 2de kwartaal 2017 zover, dat het college het zogenaamde het handboek kan vaststellen. Dan kan er volledig digitaal gewerkt en gearchiveerd worden. Dan hoeven geen papieren archieven meer te worden aangehouden.

Ook is gekeken naar wat er aan hardware nodig is om volledig digitaal te kunnen werken, bellen en vergaderen, maar ook welke randvoorwaarden er nodig zijn zoals een goede wifi-ontvangst. Dat wordt in 2017 met het bestaande budget gerealiseerd. Hiermee wordt de basis gelegd voor de verdere digitalisering en uitrol van digitaal werken met digitale vaardigheden, spelregels, etc.

Verder is ook gewerkt aan het digitaal maken van processen op basis van de LEAN principes. Intern zijn hiervoor begeleiders opgeleid in het continue verbeteren en digitaal maken van de processen in onze organisatie. Zo werd eind 2016 gewerkt aan: facturen, veegplannen en verhuur gymzalen.

5. Digitaliseren (klantcontacten)

Uitgangspunt voor deze digitalisering in 2016 was het door de raad in juni 2015 vastgestelde dienstverleningsbeleid onder de noemer “Een tevreden klant – dienstverlening op maat”. De uitdaging voor 2016 was het digitaliseren van de klantvraag in een integrale aanpak. Deze digitalisering is dan ook niet los te zien van de interne digitaliseringsslag. In 2016 bent u over beide projecten geïnformeerde tijdens de raadinformatieavond van 29 augustus.

Inmiddels is met het project Samen Online de aanbesteding van de vervangingen van onze website in een open webconcept afgerond en zijn we in januari 2017 gestart met de realisatie van onze geheel nieuwe website. Ook hebben we 2016 gebruikt om te kijken naar onze ambities en de verplichtingen die op ons afkomen vanuit de wereld van de informatievoorziening. Deze zijn beschreven in het I&A beleidsplan 2017 – 2021 dat uw raad in het voorjaar 2017 is voorgelegd.

6. Samenwerken waterketen

In vervolg op het nationale bestuursakkoord Water (2011) is in ons gebied het Netwerk Waterketen regio Rivierenland opgericht. Speerpunt was samenwerking op het gebied van Onderzoek en Analyse van het functioneren van rioolsystemen. Afgelopen jaar werden in dat kader de besturingssystemen van alle inliggende gemeente gekoppeld met een centrale database. Dit is de eerste stap om de werking van de systemen te optimaliseren. In kleiner verband deden we mee met gezamenlijk reinigen en inspecteren van de riolering. Naast aanbestedingsvoordeel leverde dit kwaliteitsverbetering op doordat we ook het toezicht op de uitvoering van het werk samen deden.
De verdere ontwikkeling van de samenwerking zal voornamelijk betrekking blijven hebben op beheermatige zaken. De gedachte is om regio breed het “waterbeleid” te harmoniseren, maar voor het zover is zal er nog wel wat water door de rivier gaan.

7. Uitvoering Participatie wet grootschaliger

Per 1 januari 2016 zijn we naast schuldhulpverlening ook de Participatie wet voor inwoners van Neder-Betuwegaan gaan uitvoeren. Voor ons was dat een verdubbeling van het cliëntenbestand en van het aantal medewerkers. Ons uitvoeringsapparaat werd hierdoor robuuster. Hierdoor zijn er geen “eenmensfuncties” meer en zijn ook verlof en kortdurende ziekte makkelijker op te vangen.
Om een goed beeld krijgen van de cliënten en het cliëntenbestand zijn we helaas gedurende het hele jaar bezig geweest met het (opnieuw) opbouwen van het cliëntenbestand van Neder-Betuwe. De cliëntdossiers die we overgedragen kregen waren namelijk verouderd, onvolledig en van slechte kwaliteit. We hebben daarom met elke cliënt een gesprek gevoerd om zowel het recht op uitkering correct vast te stellen en de kansen op de arbeidsmarkt te beoordelen. Neder-Betuwe heeft de meerkosten hiervan aan ons vergoed.
Onze huidige relatie met de Werkzaak beperkt zich tot heden tot contacten over (de kosten van) de Burense inwoners met een SW dienstverband.

8. Innovatie en vernieuwing in de WMO en de Jeugdzorg

Bij de invoering van Wmo en Jeugdwet was de eerste prioriteit dat ondanks de verandering een goede zorg aan onze inwoners verleend bleef worden. Een tweede accent lag op de interne bedrijfsvoering en doorontwikkeling van het gebiedsteam Stib. Door ziekte en personele wisselingen konden we niet alle stappen zetten die gepland waren. Ook bleek het ontwikkelen van goede administratieve processen een forse uitdaging voor ons, onze ketenpartners en de ICT bedrijven. De ontwikkeling van stuurinformatie met periodieke rapportages begint op gang te komen, maar is nog niet op het gewenste niveau.
Op het gebied van innovatie zijn wel de eerste stappen gezet. Zo zijn bijvoorbeeld nieuwe verbindingen gelegd tussen het gebiedsteam, onderwijs, jeugdverpleegkundigen en Veilig Thuis. Dit met als doel o.a. het afschalen van (dure) specialistische zorg. Ook hebben we geïnvesteerd in projecten met inzet van vrijwilligers.

9. Ontwikkeling team vastgoed

In de begroting 2016 is over vastgoed aangegeven dat 2016 in het teken staat van de personele sterkte van het team en het inrichting van processen. Dit met als doel een toekomstbestendige vastgoedportefeuille en het voldoen aan onze beheerverplichtingen. Belangrijk moment daarin was, dat uw raad op 20 september 2016 de Vastgoednota heeft vastgesteld en koos voor een ontwikkelscenario met als uitgangspunten:

- niet functioneel vastgoed stoten we af wat resulteert in een verkleinde vastgoedportefeuille;
- een formatie met eigen medewerkers die het volledige beheer van de vastgoedportefeuille oppakken.
- In bijzondere situaties kan capaciteit ingehuurd worden voor specifieke kennis, piekbelasting, etc..

Hierna zijn in het najaar van 2016 vacatures opengesteld en is het team per 1 januari 2017 op sterkte.

Een andere ontwikkeling is dat de raad op 28 juni 2016 de middelen beschikbaar stelde voor het opstellen van een nieuw MJOP (Meer Jaren Onderhoud Programma). Na de aanbesteding en de gunning is eind 2016 met het werk aan het nieuwe MJOP gestart. De resultaten worden naar verwachting begin 2017 opgeleverd. Hiermee kunnen wij u een onderbouwd onderhoudsplan met budget voor leggen.

10. Verbonden partijen

In april 2015 hebben wij u geïnformeerd over de quick-scan verbonden partijen 2015 en deden we zeven aanbevelingen om de sturing op verbonden partijen te verbeteren. Hierbij kwam ook naar voren dat het weinig perspectief biedt als Buren dit solistisch oppakt en dat regionale afstemming van belang is. Om hier een vervolg aan te geven, is in 2016 regio breed geïnventariseerd wat de mogelijkheden zijn om dit met onze partners op te pakken. Die inventarisatie is door ons uitgevoerd en samen met Culemborg getrokken. De eerste rapportage is begin 2017 afgerond en zal aan uw raad worden aangeboden.

11. Organisatieontwikkeling

Eind 2012 is op basis van een voorstel aan uw raad het traject “Buren naar een tevreden Klant!” gestart. Dit traject had twee doelen. Enerzijds was het gericht op nieuwe uitdagingen die vroegen om een professionele organisatie en een flexibele organisatie die om kan gaan met nieuwe ontwikkelingen, zoals de diverse vormen van samenwerking die toen op handen waren als de BNW-samenwerking. Dit leverde onder andere een vraag op naar de inrichting van gemeentelijke regie. Anderzijds was het doel om bij de dienstverlening aan onze klanten beter aan te sluiten bij de werkelijke klantvraag.
Belangrijk hierbij is om op te merken dat daarbij "regie" nooit benoemd is al leidend organisatieprincipe voor de organisatie-inrichting. Het was/is dan ook geen ontwikkeling naar een organisatie als een compacte kerneenheid die alle uitvoering extern georganiseerd heeft. De vraag waar Buren voor stond was we om regie en opdrachtgeverschap te ontwikkelen daar waar het wettelijke taken betrof (als ODR, Veiligheidsregio of RAR). Of in geval waar vanuit meerwaarde samen gewerkt of werkzaamheden extern geplaatst konden worden. Die meerwaarde betrof dan vooral voordelen t.a.v. kwaliteit, kwetsbaarheid of kosten.
Wat betreft die regie is dat zoals voorgenomen opgepakt. Zo is in de afgelopen jaren gewerkt aan de ontwikkeling van de regierol richting verbonden partijen als ODR, Avri en Regio-organisatie.
Verder is in de afgelopen jaren onder andere een nieuwe structuur voor de organisatie neergezet en zijn klantonderzoeken gedaan op basis waarvan concrete verbeteringen in de dienstverlening zijn doorgezet. Het accent voor de ontwikkeling in 2016 was de ontwikkeling van cultuur, houding en gedrag van de organisatie en medewerkers, maar ook de ontwikkelingen als opdrachtgeverschap en projectmatig werken.

De eerder al genoemde ontwikkelingen, na de onderzoeken als die over de Brede School, de val van het college en de veranderingen in het management hebben feitelijk de afronding van het traject “Naar een tevreden Klant” opgeschort. Daarna heeft de “organisatiescan” van de nieuwe secretaris voor aanvullende inzichten en aandachtspunten voor de verdere organisatieontwikkeling gezorgd. Dit vindt zijn weerslag in het verbeterplan dat in het najaar van 2016 door de secretaris is gepresenteerd. Bij de ontwikkeling van dit verbeterplan is vanuit het perspectief van onze "klanten", de besturing, de processen, de organisatie en de cultuur kritisch naar de organisatie gekeken. Dat resulteerde in een reeks heel diverse verbeterpunten als: missie en visie van de organisatie, tweemaandelijkse rapportages, inwerkprogramma, management filosofie en kantine gebruik. Kortom een breed scala aan onderwerpen die inmiddels via het concernplan en de teamplannen hun weg richting realisatie vinden. Wat dat betreft heeft 2016 als het gaat om de organisatieontwikkeling in het teken gestaan van een “herbezinning”, waarna in feite een nieuw traject is gestart, dat aansluit op de eerdere ontwikkelingen.
In het verlengde daarvan heeft uw raad in februari 2017 ook een RI brief (RI/17/02973) ontvangen over de afsluiting van het in 2012 voor de organisatieontwikkeling krediet. In deze jaarrekening signaleren we daarnaast een vrijval over 2016 als gevolg van niet tot besteding komen van een bij de rekening 2015 overgeheveld budget voor projectmatigwerken. Wij stellen voor deze middelen ook in 2017 daarvoor in te zetten, omdat volgens het verbeterplan projectmatigwerken één belangrijk verbeterpunt voor 2017 is.

12. Implementatie vernieuwing Planning & Control-cyclus

In 2015 is met uw raad het project gestart om de P&C cyclus te herijken. Dit met als doel de informatie in de begroting, rekening, kadernota en tussenrapportages beter af te stemmen op uw behoefte. De gezamenlijke ambitie is, dat het resulteert in begrijpelijke en leesbare P&C producten en een voor de organisatie overzichtelijk en compact ontwikkelingsproces.
In 2016 is met uw raad gewerkt aan de ontwikkeling, opzet en bouw van de nieuwe begroting 2017, Daarbij is gelijk de administratieve en systeemtechnische inrichting aangepast en geactualiseerd aan de nieuwe BBV voorschriften. Zie: http://buren.begroting-2017.nl. Voor 2017 staan de tussenrapportages op het programma en in de loop van dit jaar gaan we met uw raad aan de slag met ontwikkeling van de vernieuwde opzet voor de rekening 2017.

In de begroting 2017 is voor het eerst ook invulling gegeven aan het coalitie akkoord “samen komen we verder” van 7 april 2016. Met het uitvoeringsplan (RI/16/02757) van begin oktober 2016 geeft het college aan hoe ze dit akkoord oppakt.

13. Ontwikkeling personele omvang (in fte)

	exclusief Griffie	
	Begroting	Jaarrekening
2014	117,97	123,28
2015	119,10	129,93
2016	122,15	130,41

	inclusief Griffie	
	Begroting	Jaarrekening
2014	120,43	125,62
2015	121.40	132,39
2016	124,49	132,87

De stijging tussen begroting 2016 en jaarrekening 2016 kan worden verklaard door:

- de verdere uitbreiding van het team WMO/Jeugd. In 2016 is een omslag gemaakt van het inhuren van medewerkers naar het zelf in dienst nemen. Het gaat dan om 5 fte.
- De keuze die is gemaakt voor de vorming van het nieuwe team Vastgoed tot eigen personeel.

14. Kengetallen

In de begroting 2016 zijn geen kengetallen opgenomen met betrekking tot kwaliteit en dienstverlening. Dit in afwachting van de herijking P&C-cyclus en wat de werkelijke informatiebehoefte van uw raad is. Dat is inmiddels meegenomen in de vernieuwde begroting 2017 en zal nog verder door ontwikkeld worden.
Wel waren we volgens het BBV verplichte vijf financiële indicatoren opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen & risicobeheersing. Ook in deze rekening treft u die vijf indicatoren aan. Die geven samen een beeld over de financiële positie van de gemeente. Het gaat dan om:

* Structurele exploitatieruimte
* Netto schuldquote
* Solvabiliteit
* Lokale lasten / belastingcapaciteit
* Grondexploitatie

15. Rekenkamer

Rapport informatieveiligheid:
De Rekenkamercommissie (RKC)heeft in haar onderzoek van 2016 geconcludeerd dat de gemeente haar zaken in grote lijnen goed op orde heeft. Zoals de RKC heeft aanbevolen zijn we inmiddels, in januari 2017, van start gegaan met de implementatie van de BIG (Baseline informatieveiligheid gemeenten). De GAP-analyse (het verschil tussen de gewenste en de huidige stand van zaken met betrekking tot de BIG-normen) hebben we eind februari afgerond en voor eind mei willen we met alle medewerkers en leidinggevenden bewustwordingsworkshops gehouden hebben.
Naar aanleiding van de GAP-analyse maken we een Risicoanalyse met het bijbehorende plan van aanpak. Over de uitvoering daarvan adviseren we uiterlijk in het 3^{e} kwartaal de raad.

Rapport P&O
De aanbevelingen van de rekenkamer in het follow-up rapport van het eerdere onderzoek naar het P&O beleid in Buren, zijn door het college onderschreven. Inmiddels is de daarbij toegezegde nota over het strategisch personeelsbeleid in de raad besproken. Op basis van die besluitvorming wordt het beleid verder praktisch opgepakt en uitgewerkt. Daarnaast is in 2016 ook begonnen met het verbeteren van de periodieke sturingsinformatie. Dat was ook een belangrijke aanbeveling uit het rekenkamer rapport.

Rapport Onderzoek leges
Het rapport doet aanbevelingen om de problematiek rond leges en de onderbouwing van de leges als één project onder één projectmanager te organiseren. De werkelijkheid is echter dat hier 3 ontwikkelingen samenkomen die elk een eigen dynamiek en traject kennen.

1. De kosten toerekening van Buren die heringericht moet worden in het kader van de herijking van de P&C-cyclus en de vernieuwing van het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV).
2. Afstemming op regionaal niveau met ODR-partners over de systematiek en de onderbouwing van de bouwleges.
3. De onderbouwing van de overige leges die we in eigen beheer hebben.

In 2016 zijn deze aanbevelingen grotendeels in de legesverordening 2017 verwerkt. In 2017 ronden we de laatste open eindjes af. In de paragraaf lokale heffingen van de begroting 2017 is informatie opgenomen over de opbouw van de tarieven van de heffingen en de leges. Verder is uw raad begin 2017 geïnformeerd op de achterliggende uitgangspunten en systematieken.

Verbonden partijen

Kerninformatie:
Verbonden partijen zijn privaat- of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Deze partijen voeren beleid uit voor de gemeente. Onder bestuurlijk belang verstaan we: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang bedoelen we dat de gemeente middelen ter beschikking stelt.
Een partij die jaarlijks een subsidie krijgt, maar waaraan geen andere financiële verplichtingen zitten met een juridische afdwingbaarheid door derden, is geen verbonden partij.

Nieuwe elementen en veranderingen t.o.v. het voorgaande jaar:
Ten opzichte van de begroting 2016 zijn er twee ontwikkelingen die we nog niet uit kunnen werken in deze paragraaf:
- Lander gaat over in de Werkzaak.
- De AVRI wordt een zelfstandige gemeenschappelijke regeling en valt niet meer onder de Regio Rivierenland.

Doel:
Inzicht geven in partijen waarin we een bestuurlijk en financieel belang hebben.

Nut:
In beeld brengen waar we mogelijk risico's lopen.

Noodzaak:
Verplicht onderdeel van de begroting. Artikel 15, eerste lid BBV.

Financieel belang en risico's:
De gemeente blijft beleidsmatig en bestuurlijk verantwoordelijkheid houden ten aanzien van deze partijen. De middelen die de gemeente ter beschikking stelt is ze kwijt in geval van faillissement van de verbonden partij en/of financiële problemen bij de verbonden partijen kunnen worden verhaald op de gemeente.

Uit de paragraaf verbonden partijen komen geen directe risico's naar voren. We benoemen wel in algemene bewoordingen een aantal risico's. Deze risico's staan in de begroting van de verbonden partijen. Hiervoor reserveren ze vaak zelf middelen. Als gemeente Buren reserveren we € 250.000 voor deze risico's in het weerstandsvermogen mocht een verbonden partij een beroep doen op middelen van de gemeente.

Relatie met programma's en/of andere paragrafen:
De verbonden partijen hebben betrekking op de programma's, Bestuur en burger, Openbare orde en veiligheid, Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur, Lokale economie, Onderwijs, Maatschappelijke voorzieningen, Werk en Inkomen, Milieu en Wonen.

I. De verbonden partijen

De gemeente Buren neemt deel in de volgende gemeenschappelijke regelingen:

1. Regio Rivierenland	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Tiel
Samenstelling	De Regio Rivierenland is een samenwerkingsverband van tien gemeenten tussen de grote rivieren. Dit gebied bestaat uit de Betuwe, de Bommelerwaard en gedeelte Land van Maas en Waal. Het samenwerkingsverband wordt gevormd door de gemeenten: Tiel, Culemborg, Zaltbommel, Geldermalsen, Maasdriel, Neerijnen, Lingewaal, West Maas en Waal, Neder-Betuwe en Buren.
Verplichte deelname	Nee
Alternatieve deelname	Deelname aan een andere regio of uit de regio stappen is mogelijk maar brengt kosten met zich mee. Daarbij moeten bepaalde onderwerpen, bijvoorbeeld op verzoek van de provincie regionaal afgestemd worden. Uittreden uit de regio is daarom geen wenselijke optie.
Relatie met andere verbonden partijen	- Er is een huurdersrelatie met de Omgevingsdienst Rivierenland en GGD Gelderland-Zuid. Zij zijn gevestigd in panden van Regio Rivierenland. - De AVRI is tot december 2015 een uitvoeringsonderdeel van de Regio Rivierenland. De reguliere taak van de AVRI is het verwijderen van huishoudelijk afval. De plus taak is het onderhouden van de openbare ruimte en handhaven. De AVRI onderhoudt sinds 1 maart 2012 ook de openbare ruimte van de gemeente Buren.
Publiek belang	
Programma	Alle programma's
Doelstelling	Regio Rivierenland behartigt de (gezamenlijke) belangen van de gemeenten en voert gemeenschappelijke taken uit, o.a. van provinciaal- en rijksbeleid. Ook ondersteunt de regio de gemeenten in bestuurlijk, beleidsmatig en strategisch opzicht op verschillende beleidsterreinen. De regio ondersteunt op beleidsmatig gebied regionale samenwerking op gebied van: - Wonen/Zorg - Mobiliteit/Bereikbaarheid - Speerpunten: 1) Logistiek; 2) Agribusiness; 3) Recreatie en Toerisme. Naast deze beleidsmatige onderwerpen was er tot 2016 het Regiocontract 2012-2015. In het contract wordt een groot aantal projecten samen met de provincie, andere gemeenten en het bedrijfsleven uitgevoerd. De regio voert voor de gemeente Buren een aantal specifieke taken uit: - inkoop; - leerplicht; - sociale recherche; - basismobiliteit.
Besluit tot deelname	In de jaren '80 van de vorige eeuw is het Intergemeentelijk Orgaan Rivierenland ingesteld. De Regio Rivierenland is daar de opvolger van. De gemeente Buren is na de herindeling 01-01-1999 lid gebleven.
Bestuurlijk belang	De stemverhoudingen in het algemeen bestuur zijn gebaseerd op inwonersaantallen. Gemeente Buren heeft 11/100 stemmen in het algemeen bestuur. De burgemeester is als vertegenwoordiger namens de gemeente Buren aangewezen. Het Algemeen bestuur is budgetverantwoordelijk en toetst de programma's vanuit de programmaraden op integraliteit. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden die maximaal 45% van de stemmen in het algemeen bestuur hebben. Het dagelijks bestuur richt zich op de drie speerpunten. Ook voert het dagelijks bestuur het beheer over de regio organisatie en bewaakt de kwaliteit van de uitvoering en bedrijfsvoering van de organisatie. Het algemeen bestuur bewaakt de strategische koers en de integraliteit van samenwerking.

	Het richt zich op beleid en stuurt op de samenhang en afstemming tussen de onderwerpen die in de speerpuntberaden en projectgroepen aan bod komen. Naast de voorzitter is dit de portefeuillehouder bedrijfsvoering en dienstverlening. Per speerpuntberaad is er een vertegenwoordiger uit het college van burgemeester en wethouders.
Invloed gemeente	Voor wat betreft de invloed op beleidsniveau is er beperkte invloed. Het algemeen bestuur beslist namelijk bij meerderheid van stemmen. Voor in het Algemeen Bestuur besloten wordt, worden voorstellen ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraden of de colleges. Het lid van het algemeen bestuur legt verantwoording af aan de gemeenteraad. Voor de specifieke taken is er meer sturing mogelijk omdat deze contract gestuurd zijn.

Financieel belang

	De gemeentelijke financiële bijdrage			
Begroot - werkelijk			Begroot	Werkelijk
	Bijdrage 2015		€ 365.265	€ 353.935
	Bijdrage 2016		€ 362.275	€ 355.641
	Bijdrage 2017 (inclusief € 79.000 reg. investeringsfonds)		€ 429.289	PM
Wat was de ontwikkeling van de vermogenspositie / wat is de toekomstige ontwikkeling?		**31-12-2014**	**31-12-2015**	**31-12-2016** (excl. AVRI)
	Reserves	€ 3.465.000	€ 3.437.000	€ 2.277.000
	Voorzieningen	€ 9.103.000	€ 5.583.000	€ 137.000
	Rekeningresultaat	€ 364.000	€ 69.000	€ 107.000
	<u>Accountantscontrole</u> De controle van de jaarrekening 2016 is afgerond. De accountant (FSV) heeft aangekondigd een goedkeurende controleverklaring af te geven, zowel t.a.v. de getrouwheid als de rechtmatigheid. Als gevolg van de afsplitsing van Avri zijn de activa en passiva die samenhangen met de bedrijfsactiviteiten van Avri per 1-1-2016 overgedragen aan GR AVRI. Daardoor is het balanstotaal aanzienlijk gedaald en zijn de ter vergelijking opgenomen cijfers in de balans per 31-12-2015 niet vergelijkbaar De reserves en voorzieningen per 31-12-2016 zijn op basis van de jaarrekening 2016.			
Welke (Financiële) risico's liepen we / wat zijn de toekomstige risico's?	**Nieuwe en gewijzigde risico's** 1. De afgelopen jaren is gewerkt om de vaste gemeentelijke bijdrage van de gemeenten voor Contractgestuurde dienstverlening om te zetten naar dienstverleningsovereenkomsten. Dit heeft een toename van de financiële risico's bij Regio Rivierenland tot gevolg. Financiële risico's en eventuele tekorten bij de uitvoering van taken voor gemeenten kunnen worden opgevangen door inzet van de risicoreserve Contractgestuurde dienstverlening. 2. In 2013 is een inventarisatie uitgevoerd naar de financiële risico's bij het Regiokantoor van Regio Rivierenland, waarbij tevens een koppeling is gelegd met de saldi van reserves en voorzieningen om de risico's te kunnen dekken. De in de balans opgenomen algemene reserve van € 474.000 wordt voldoende geacht voor het afdekken van de financiële risico's. 3. In aanvulling op de uitgevoerde risico-inventarisatie bij het Regiokantoor is een vervolgonderzoek uitgevoerd, specifiek gericht op frauderisico's. Frauderisico's kunnen (latent) aanwezig zijn zowel op het gebied van onttrekking van geld of goederen aan de organisatie als ook met betrekking tot de financiële verantwoording. Doel van de frauderisico-analyse is vast te stellen hoe het staat met de kwaliteit van beheersing van frauderisico's. Er functioneren voldoende controle- en beheersingsmaatregelen binnen het Regiokantoor van Regio Rivierenland. De frauderisico's worden als 'laag' gekwalificeerd. Overig De financiële positie is goed en de financieringsverhoudingen zijn gezond. Het kapitaalbeslag in vaste activa is gefinancierd met lang vermogen (reserves en langlopende BNG-lening.			

Doelen, ontwikkelingen en verantwoording	
Zijn de doelen in 2016 behaald?	*Bestuurlijke samenwerkingsstructuur* Vanaf medio 2015 is de regio gaan bouwen op een gewijzigde structuur, passend bij de opgaven uit het in 2015 vastgestelde visiedocument. In 2016 is meer structuur in de vergaderen gebracht. De regiomiddagen worden positief ervaren. De regio werkt nu aan kwaliteitsverbetering van inhoud en werkwijze rondom het bestuurlijke besluitvormingsproces. *Regiocontract 2012-2015*. Het Regiocontract 2012-2015 is inmiddels afgerond. De speerpunten zijn opgepakt en worden uitgevoerd. *Contractgestuurde dienstverlening* De resultaten van contractgestuurde dienstverlening zijn pas bekend bij de jaarrekening van de Regio Rivierenland.
Welke ontwikkelingen staan er gepland de komende jaren?	In 2017 wordt het ambitiedocument met regionale speerpunten voor de komende jaren voor verder uitgewerkt. Dat gebeurt in jaarplannen en soms afzonderlijke projecten, zoals het Regionaal Investeringsfonds.
Verantwoording- en informatieplicht	Vindt enerzijds plaats via de begroting, tussentijdse (financiële) verantwoording en de jaarrekening van de Regio. De stukken behandelt de raad tijdens de voorbespreking. Anderzijds informeert het college de besluitvormende raad via de paragraaf Verbonden partijen in begroting / jaarrekening van de gemeente. Gedurende het begrotingsjaar worden besluiten van het Algemeen bestuur ter kennisname gebracht in de voorbespreking van de raad.

2. Hulpverlening & Veiligheid Gelderland-Zuid (VRGZ)	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Samenstelling	De VRGZ is een samenwerkingsverband van achttien gemeenten op basis van de Wet Veiligheidsregio's en bestaat uit: - de Regionale Ambulancevoorziening (RAV); - Gemeenschappelijke Meldkamer Gelderland-Zuid; - Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR); - Regionale Brandweer. De politie Gelderland-Zuid en deze gemeenschappelijke regeling vormen samen de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ).
Verplichte deelname	Ja, op basis van de Wet gemeenschappelijke regeling en de Wet op de veiligheidsregio.
Alternatieve deelname	Niet mogelijk.
Relatie met andere verbonden partijen	Geen
Publiek belang	
Programma	Openbare Orde en Veiligheid
Doelstelling	De VRGZ zorgt voor een veilige regio. Rampen en crises worden zo goed mogelijk voorkomen en bestreden. Inwoners kunnen rekenen op snelle en goede geneeskundige hulpverlening en brandweerzorg.
Besluit tot deelname	30 mei 2003
Bestuurlijk belang	De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur. Daarnaast neemt de adviseur integrale veiligheid deel aan een adviesraad en diverse werkgroepen waarin het regionale beleid wordt gecreëerd.
Invloed gemeente	Beperkte invloed. Het Algemeen Bestuur beslist namelijk bij meerderheid van stemmen. De voorbereidende raad kan een zienswijze indienen over de begroting en jaarrekening van de VRGZ.
Financieel belang	
	De gemeentelijke financiële bijdrage

			Begroot	Werkelijk
Begroot – werkelijk	Bijdrage 2015		€ 1.802.797,-	€ 1.799.704,-
	Bijdrage 2016		€ 1.812.421,-	€ 1.809.048,-
	Bijdrage 2017		€ 1.826.124,-	PM
Wat was de ontwikkeling van de vermogenspositie / wat is de toekomstige ontwikkeling?		**31-12-2014**	**31-12-2015**	**31-12-2016**
	Reserves	5.881.000,-	5.666.000,-	5.920.000,-
	Voorzieningen	628.000,-	1.008.000,-	1.784.000,-
	Rekeningresultaat	185.000,-	357.000,-	* 793.000,-
	* In dit resultaat is opgenomen de vrijval van 2 bestemde reserves voor in totaal € 981.000,-.. De reserves en voorzieningen per 31-12-2016 zijn op basis van de jaarrekening 2016.			

Welke (Financiële) risico's liepen we / wat zijn de toekomstige risico's?	Begin 2015 heeft het algemeen bestuur een nieuwe nota risicomanagement en weerstandsvermogen vastgesteld. In 2016 zijn bij de verschillende organisatieonderdelen de risico's in kaart gebracht. Deze risico's zijn gerubriceerd en gewaardeerd Het rapport van bevindingen van de accountant bij de jaarrekening 2016 geeft geen aanleiding tot extra toelichting.
Doelen, ontwikkelingen en verantwoording	
Zijn de doelen in 2016 behaald?	De VRGZ maakt een doorontwikkeling door binnen de eigen organisatie. Deze verandering is merkbaar binnen de gemeenschappelijke meldkamer waarbij volgens een vast protocol wordt uitgevraagd bij meldingen. Brandbestrijding en hulpverlening blijven een lokaal karakter houden. Het bezetten van de verschillende brandweerkazernes binnen de regio zijn immers noodzakelijk om snel adequate hulp te kunnen bieden. Bovendien blijft de brandweer afhankelijk van veel vrijwilligers voor deze uitrukfuncties.

	De brandweer is in 2016 anders georganiseerd: er wordt niet meer gewerkt in geografische clusters, maar vanuit negen thema's (vakgebieden): 1. Brandveilig leven 2. Omgevingsveiligheid 3. Veilig bouwen 4. Toezicht en handhaving 5. Materieel 6. Vakbekwaamheid 7. Operationele Dienst 8. Beleid, advies en ondersteuning 9. Kennis, informatie en innovatie De taken in het kader van de Regionale Ambulance Voorziening en de Crisisbeheersing zijn ook volgens plan uitgevoerd.
Welke ontwikkelingen staan er gepland de komende jaren?	Discussie over weerstandsvermogen en herverdeling bijdrage brandweerbudgetten.
Verantwoording- en informatieplicht	Vindt enerzijds plaats via de begroting, tussentijdse (financiële) verantwoording en de jaarrekening van de VRGZ. Deze stukken worden behandeld in de voorbespreking van de raad. Anderzijds informeert het college de besluitvormende raad via de paragraaf Verbonden partijen in begroting en jaarrekening van de gemeente. Gedurende het begrotingsjaar worden besluiten van het Algemeen bestuur ter kennisname gebracht in de voorbespreking van de raad.

3. Regionaal Archief Rivierenland	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats	Tiel
Samenstelling	Het Regionaal Archief Rivierenland (RAR) is een samenwerkingsverband dat de archiefbewaarplaats beheert voor de gemeenten Tiel, Culemborg, Geldermalsen, Neerijnen, Neder-Betuwe, Maasdriel, Zaltbommel en Buren. Het Waterschap Rivierenland heeft een dienstverleningsovereenkomst gesloten met het RAR.
Verplichte deelname	Overeenkomstig de gemeenschappelijke regeling wel.
Alternatieve deelname	Een ander gezamenlijk alternatief is er niet. Een alternatief is dat we zelf de archiefbescheiden volgens de voorschriften inrichten en verzorgen.
Relatie met andere verbonden partijen	Geen.
Publiek belang	
Programma	Maatschappelijke voorzieningen
Doelstelling	Het RAR houdt naast het beheer van de archiefbewaarplaats toezicht op het beheer van de nog niet naar die archiefbewaarplaats(en) overgebrachte stukken. Het gaat hierbij om het beheer van statische archieven. De archieven worden geordend en toegankelijk gemaakt en in studiezalen kosteloos beschikbaar gesteld voor onderzoek.
Besluit tot deelname	7 september 1991
Bestuurlijk belang	De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur van het RAR. Vergaderingen van het Algemeen Bestuur worden voorafgegaan door een Beeld- en Oordeelvormende vergadering (BOV). De gemeente Buren wordt hierin vertegenwoordigd door een raadslid.
Invloed gemeente	Beperkte invloed. Algemeen Bestuur beslist bij meerderheid van stemmen.
Financieel belang	
	De gemeentelijke financiële bijdrage

		Begroot	Werkelijk
Begroot – werkelijk	Bijdrage 2015	€ 249.216,-	€ 246.562,-
	Bijdrage 2016	€ 251.391,-	€ 251.391,-
	Bijdrage 2017	€ 258.568,-	PM

		31-12-2014	**31-12-2015**	**31-12-2016**
Wat was de ontwikkeling van de vermogenspositie / wat is de toekomstige ontwikkeling?	Reserves	€ 620.746,-	€ 515.671,-	€ 415.939,-
	Voorzieningen	€ 112.305,-	€ 89.869,-	€ 86.208,-
	Rekeningresultaat	€ 18.135,-	€ 9.484,-	€ 8.677,-
	De reserves en voorzieningen per 31-12-2016 zijn op basis van de (concept)jaarrekening 2016.			

Welke (Financiële) risico's liepen we / wat zijn de toekomstige risico's?	Via de nieuw vastgestelde Gemeenschappelijke Regeling RAR, die op 1-1-2014 in werking trad, staan de deelnemende gemeenten in formele zin gezamenlijk garant voor de aangegane geldleningen t.b.v. de nieuwbouw. Artikel 27, lid 3 Gemeenschappelijke Regeling luidt als volgt: Voor het betalen van rente en aflossing van geldleningen en in rekening-courant opgenomen gelden staan de deelnemers garant voor zover terzake door andere overheidsorganen geen garantie is verstrekt. Het aandeel Buren is niet specifiek aan te geven. We staan met acht gemeenten garant. Momenteel is het weerstandsvermogen nog boven de norm. Echter, door de uitbreiding en de investering in digitalisering nemen deze reserves, die onderdeel zijn van het weerstandsvermogen, significant af.
Doelen, ontwikkelingen en verantwoording	
Zijn de doelen in 2016 behaald?	Ja
Welke ontwikkelingen staan er gepland de komende jaren?	Het realiseren van de uitbreiding van de depotcapaciteit. In 2016 heeft een reorganisatie plaats gevonden. De organisatie van het RAR is aangepast aan digitalisering.
Verantwoording- en informatieplicht	Vindt enerzijds plaats via de begroting, tussentijdse (financiële) verantwoording en de jaarrekening van het RAR. Deze stukken worden behandeld bij de voorbespreking van de raad. Anderzijds informeert het college de besluitvormende raad via de paragraaf Verbonden partijen in begroting en jaarrekening van de gemeente.

4. Werkzaak Rivierenland	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Geldermalsen
Samenstelling	LANDER was tot 1 januari 2016 een samenwerkingsverband van acht gemeenten (Culemborg, Buren, Geldermalsen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Neerijnen, Zaltbommel en Tiel). LANDER voerde de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW), de voormalige Wet Inschakeling Werkzoekenden (WIW) en de voormalige Regeling In- en Doorstroombanen (I/D) uit. Met ingang van 1 januari 2016 ging GR LANDER op in de GR Werkzaak Rivierenland.
Verplichte deelname	Op basis van de Wet gemeenschappelijke regeling. Uittreden is mogelijk. Wanneer zich die vraag voor doet, bepaalt het Algemeen Bestuur de voorwaarden en gevolgen van uittreding.
Alternatieve deelname	Bij uittreding moeten we een andere uitvoeringsorganisatie zoeken. Gevolg hiervan is dat onze inwoners met een WSW, WIW / ID dienstverband dan worden ontslagen. In afwachting van een ander / nieuw dienstverband komen zij op de wachtlijst bij de nieuwe uitvoeringsorganisatie.
Relatie met andere verbonden partijen	Werkzaak Rivierenland voert ook werk uit voor de AVRI. De AVRI maakt onderdeel uit van de Regio Rivierenland.
Publiek belang	
Programma	Werk & Inkomen
Doelstelling	De WSW is afgesloten voor nieuwe instroom. "Oude" WSW werknemers houden hun rechtspositie. Nieuwe mensen binnen de doelgroep WSW vallen nu onder de Participatiewet. De "oude" WSW werknemers hebben nu een dienstverband bij de GR Werkzaak. Gemeente Buren neemt deel aan de GR Werkzaak voor de Burense oud- WSW-ers. In 2016 waren dit 95 WSW-werkplekken.
Besluit tot deelname	De gemeenschappelijke regeling is op 5 maart 2015 aangegaan door het college en de burgemeester van de gemeenten Buren, Culemborg, Geldermalsen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Neerrijnen, Tiel, West Maas en Waal en Zaltbommel, waarbij door hun gemeenteraden toestemming is verleend voor het aangaan van deze regeling.
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder van Buren participeerde in het algemeen bestuur van de Werkzaak.
	Beperkt invloed. Beslissingen met financieel gevolg worden bij meerderheid van stemmen genomen. We zijn gehouden die besluitvorming te volgen.
Financieel belang	
De gemeentelijke financiële bijdrage	Voor financiering van de WSW ontvangt de gemeente Buren dit budget van het rijk. Dit budget dragen we volledig over aan De Werkzaak. Tot nu toe was dit budget voldoende voor uitvoering van de WSW. Door rijksbezuinigingen in 2016 ontstaat er echter een "WSW-gat", dus een verschil tussen wat het Rijk betaalt aan subsidies voor de groep WSW-ers. Daarnaast betalen we de Werkzaak voor de uitvoeringskosten.

Begroot – werkelijk

	Begroot	Werkelijk
Resultaat 2014 - Lander	€ 2.547.435,-	€ 2.676.363,-
Resultaat 2015 - Lander	€ 2.567.062,-	€ 2.581.180,-
Resultaat 2016 - Werkzaak	€ 2.583.000,-	€ 2.560.000,-

Tegenover deze uitgaven staan inkomsten van het Rijk. Per saldo is dit budgetneutraal t/m 2015. Vanaf 2016 is dit niet meer budgetneutraal.
Ons eigen aandeel is in 2016 € 101.000 + de kosten bedrijfsvoering van afgerond € 240.000.

Wat was de ontwikkeling van de vermogenspositie / wat is de toekomstige ontwikkeling?

	31-12-2014	31-12-2015	31-12-2016
Reserves	9.078	5.410	8.531
Voorzieningen	2.667	358	650
Rekeningresultaat	-305	NNB	NNB

Het saldo van de reserves en voorzieningen per 31-12-2016 is op basis van de jaarrekening 2016.

Welke (Financiële) risico's liepen we / wat zijn de toekomstige risico's?	Het Rijksbudget WSW voor 2016 stond onder druk door zowel de aanpassingen in dit macrobudget als de economische en politieke ontwikkelingen betreffende arbeidsparticipatie. Voor ons groeide daarmee de financiële verantwoordelijkheid.

Doelen, ontwikkelingen en verantwoording	
Zijn de doelen in 2016 behaald?	Het Rijk legt iedere gemeente een taakstelling op ten aanzien van het aantal te plaatsen WSW-er's. Voor 2016 is deze taakstelling volledig gerealiseerd.
Welke ontwikkelingen staan er gepland de komende jaren?	De GR LANDER werd opgeheven m.i.v. 01-01-2016. LANDER ging op in een nieuwe GR, de 'Werkzaak Rivierenland'. Gemeente Buren nam deel aan deze GR voor de uitvoeringstaak 'Wet Sociale Werkvoorziening'.
Verantwoording- en informatieplicht	De Werkzaak wordt op alle uitvoeringsonderdelen jaarlijks gecontroleerd door de accountant. We ontvangen van De Werkzaak periodiek uitvoeringsoverzichten. Hierin wordt aangegeven wat de budgettaire ontwikkelingen zijn. Het Dagelijks bestuur en de leden van het Dagelijks Bestuur afzonderlijk, zijn aan het Algemeen bestuur verantwoording verschuldigd voor het door hen gevoerde beleid. Het Algemeen bestuur en het Dagelijks bestuur van De Werkzaak geven aan de raden van de deelnemende gemeenten ongevraagd alle informatie, die voor een juiste beoordeling en van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is.

5. Omgevingsdienst Rivierenland	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Tiel
Samenstelling	De Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) bestaat uit 10 regiogemeenten, de provincie Gelderland (als partner) en alle Gelderse gemeenten voor het Ketentoezicht. (de ODR voert deze uit voor de hele provincie).
Verplichte deelname	Inbreng milieu: voor de vergunningverlening, toezicht en handhavingstaken. (VTH-taken)
Alternatieve deelname	Inbreng Wabo: voor de vergunningverlening, toezicht en handhavingstaken. (VTH-taken: omgevingsvergunningen)
Relatie met andere verbonden partijen	Ja. Er is een huurderrelatie met de Regio Rivierenland. De ODR huurt het gebouw van de bestuursdienst Regio Rivierenland. Er is een relatie met de Veiligheidsregio op het gebied van gebruiksvergunningen, calamiteiten en rampenbestrijding.
Publiek belang	
Programma	Milieu en wonen
Doelstelling	De vorming van de uitvoeringsdiensten moet primair de kwaliteit en professionaliteit van de VTH-taken van de omgevingsvergunning verbeteren. Aanvragen en beschikkingen vinden voornamelijk plaats op basis van beleid. De behandeling dient een a-politiek karakter te krijgen. Daarbij ligt de nadruk om te komen tot een meer efficiënte en daarmee goedkopere uitvoering. Doelstelling is om in de komende 5 jaren per jaar 1% te bezuinigen en 1% efficiency voordeel te behalen.
Besluit tot deelname	26-06-2012
Bestuurlijk belang	Iedere gemeente heeft één zetel in het Algemeen bestuur. Een wethouder is als vertegenwoordiger namens de gemeente aangewezen. Het Dagelijks bestuur wordt gevormd door een viertal bestuurders, waarvan één als voorzitter. De vier bestuurders vertegenwoordigen de clusters van gemeenten en de provincie, zodat deze op een aantal velden samenwerken en bepalen volgens welke systematiek de overhead van de ODR is verdeeld. Namens het cluster BNLW heeft de burgemeester van Neder-Betuwe zitting in het DB.
Invloed gemeente	Beperkte invloed. Elk lid heeft stemrecht. Gemeenten die Wabo-breed de VTH-taken inbrengen hebben op de vrijwel alle onderwerpen twee stemmen. De gemeenten die alleen de verplichte milieutaken inbrengen, hebben één stem. Op organisatorische en financiële onderwerpen hebben alle partners één stem. Het Algemeen bestuur beslist bij meerderheid van stemmen.
Financieel belang	

Begroot – werkelijk		Begroot	Werkelijk
	Realisatie 2014	€ 1.999.149,-	€ 1.999.483,-
	Realisatie 2015	€ 2.069.915,-	€ 2.069.915,-
	Realisatie 2016	€ 2.083.785,-	€ 2.080.132,-

Wat was de ontwikkeling van de vermogenspositie / wat is de toekomstige ontwikkeling?		**31-12-2014**	**31-12-2015**	**31-12-2016**
	Reserves	€ 453.250	€ 701.000	€ 672.000
	Voorzieningen	0	0	0
	Rekeningresultaat	€ 1.075.000	€ 417.204	€ 429.000
	Vermogensontwikkeling 2016 is nog concept, omdat besluitvorming hierover nog niet plaats vond.			

Welke (Financiële) risico's liepen we / wat zijn de toekomstige risico's?	In samenwerking met de opdrachtgevers heeft de ODR in 2015 een regionaal beleidskader VTH-taken opgesteld. De gemeente Buren heeft deze in 2016 aangenomen. Hiermee is het uitvoeringsbeleid voor de regio gelijk getrokken. Dit draagt ook bij aan het a-politiek maken van de VTH-taken. Per 1 januari 2018 betalen we de ODR niet meer vooraf (inputfinanciering) maar per product (outputfinanciering). Om deze overgang goed te laten verlopen, zal er een degelijke voorbereiding in 2017 moeten plaatsvinden.
Doelen, ontwikkelingen en verantwoording	
Zijn de doelen in 2016 behaald?	De ODR heeft in 2016 het werkprogramma volledig uitgevoerd. 98,65% van de uren zijn gemaakt. Er zijn meer bouwvergunningen afgegeven dan voorzien. Dit komt door de aantrekkende economie. Het aantal milieuvergunningen bleef wat achter. De verwachting is dat dit het komend jaar zal herstellen.

	Als opdrachtgevers zijn wij in 2016 bezig geweest met het ontwikkelen van Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's). Zo kunnen we niet alleen monitoren wat de ODR voor ons doet, maar ook hoe ze het doen. Ook staat de overgang naar outputfinanciering in 2018 op de agenda.
Welke ontwikkelingen staan er gepland de komende jaren?	- Overgang van input naar output financiering in 2018; - Toewerken naar nieuwe afspraken voor heffen / innen van leges in 2017; - Wetsvoorstel Private kwaliteitsborging dat begin 2017 door de tweede kamer is aangenomen. De voortgang hiervan hangt af van de planning van de eerste kamer. - Komst Omgevingswet in 2018. - Invoering Wet Natuurbeheer per 1 januari 2017. - Afspraken met provincie en rijk op het gebied van energie. - Sanering asbestdaken per 2024.
Verantwoording- en Informatieplicht	Vindt enerzijds plaats via de begroting, tussentijdse (financiële) verantwoording en de jaarrekening van de ODR. Deze stukken worden behandeld bij de voorbespreking van de raad. Anderzijds informeert het college de besluitvormende raad via de paragraaf Verbonden partijen in begroting en jaarrekening van de gemeente. Gedurende het begrotingsjaar worden besluiten van het Algemeen bestuur ter kennisname gebracht in de voorbespreking van de raad.

6. B.V. Recreatiemaatschappij Uit®waarde			
Juridische vorm	Besloten Vennootschap		
Vestigingsplaats	Kerk-Avezaath		
Bestuur en toezicht	De organen zijn: het bestuur, de raad van commissarissen en de algemene vergadering van aandeelhouders. Er is geen hoogste orgaan in een vennootschap. Er is geen hiërarchie van organen. Elk orgaan heeft haar eigen taken en bevoegdheden.		
Verplichte deelname	Nee		
Alternatieve deelname	Niet direct, dan moeten we zelf taken oppakken.		
Relatie met andere verbonden partijen	Geen		
Publiek belang			
Programma	Lokale economie		
Doelstelling	Beheren van openbare dagrecreatievoorzieningen. Daarbij gaat het om: negen gebieden, (met jaarlijks 1 á 1,5 miljoen bezoekers), fiets- en wandelpaden & routes, kano- & skateroutes en fiets- & voetveren. In opdracht van de gemeenten werkt Uit®waarde aan uitbreiding van de toeristische infrastructuur, o.a. wandelroutenetwerk. De organisatie neemt ook het beheer en onderhoud voor haar rekening. In 1999 is Uit®waarde verzelfstandigd. De onderneming is gericht op het behartigen van maatschappelijk taken, zoals omschreven in de kernactiviteit. De rol van de recreatieschappen is hierbij veranderd. De kernactiviteit is het duurzaam in stand houden, verbeteren en uitbreiden van de openbare recreatie toeristische infrastructuur. Het werkgebied van de Recreatie-schappen Nederrijn, Lek, Waal, Lingebied en Over-Betuwe is voor een breed publiek in het Rivierenland. Er zijn twee bedrijfsonderdelen: dagrecreatie & terreinbeheer en het routebureau.		
Besluit tot deelname	1 januari 1999		
Bestuurlijk belang	We zijn door een wethouder vertegenwoordigd in het bestuur van het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal. Bestuur wordt gevormd door vertegenwoordigers van acht deelnemende gemeenten. Vanuit dit recreatieschap en de recreatieschappen Lingegebied en Over-Betuwe is de BV Uit®waarde ontstaan.		
Invloed gemeente	Invloed gering. Onze wethouder neemt zitting in Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal. Onze wethouder heeft geen zitting in de raad van commissarissen van de BV Uit®waarde. De raad van commissarissen beslist bij meerderheid van stemmen.		
Financieel belang			
De gemeentelijke financiële bijdrage	€ 0,00 Eenmalig afgekocht, na de oprichting van de B.V. Recreatie-maatschappij Uit®waarde in 1999.		
Begroot – werkelijk		Begroot	Werkelijk
	Realisatie 2000 t/m heden	N.v.t.	N.v.t.
Wat was de ontwikkeling van de vermogenspositie / wat is de toekomstige ontwikkeling?	Uit het jaarverslag 2015 blijkt dat de netto vermogenswaarde van de deelneming B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied te Kerk-Avezaath € 27.647.250,- bedraagt. Het jaarverslag 2016 is pas in juni beschikbaar.		
Welke (Financiële) risico's liepen we / wat zijn de toekomstige risico's?	We lopen geen financiële risico's voor de exploitatie van Uit®waarde. In 2004 is de gemeenschappelijke regeling gewijzigd. In de regeling legden we vast dat alle uitvoerende taken bij de verzelfstandige organisatie zijn gelegd.		
Doelen, ontwikkelingen en verantwoording			
Zijn de doelen in 2016 behaald?	We werden door een wethouder vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur. In opdracht van de regiogemeenten werkte Uit®waarde aan de uitbreiding van de toeristische infrastructuur (wandel-, fiets- en kanoroutes) De organisatie neemt ook het beheer en onderhoud voor haar rekening. De gestelde doelen zijn gehaald. Het voet- en fietsveer Rhenen - Lienden voldoet ruimschoots aan de verwachtingen. In het seizoen 2016 werden 13.880 passagiers overgezet.		

Welke ontwikkelingen staan er gepland de komende jaren?	De deelnemende gemeenten werken samen aan belangenbehartiging op het gebied van openluchtrecreatie en toerisme, natuur en landschap. Daarbij gaat het vooral om: 1. Afronden wandelroutenetwerk in Rivierenland 2. Actualiseren van het bestaande fietsroutenetwerk 3. Realiseren van camperplaatsen 4. Verbetering recreatieterreinen, o.a. De Meent in Beusichem
Verantwoording- en informatieplicht	Vindt enerzijds plaats via de begroting en de jaarrekening van Uit®waarde. Deze stukken worden behandeld bij de voorbespreking van de raad. Anderzijds informeert het college de besluitvormende raad via de paragraaf Verbonden partijen in begroting en jaarrekening van de gemeente. Gedurende het begrotingsjaar worden besluiten van de Raad van Commissarissen ter kennisname gebracht van de gemeenteraad.

7. GGD Gelderland-Zuid	
Juridische vorm	(Wettelijke) Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Samenstelling	Er is een Algemeen Bestuur (AB) waarin de wethouders van de 18 deelnemende gemeenten zitten. Het AB kiest uit zijn midden een DB.
Verplichte deelname	De gemeente is wettelijk verplicht om een GGD in stand te houden. De wet verplicht om het werkgebied van de GGD samen te laten vallen met het werkgebied van de veiligheidsregio. Dat betekent dat meerdere gemeenten samen een GGD in stand houden.
Alternatieve deelname	Er is geen alternatief
Relatie met andere verbonden partijen	- Regio Rivierenland - Veiligheidsregio
Publiek belang	
Programma	Programma 8: Samenlevingszaken
Doelstelling	De GGD voert namens de gemeente de wettelijke taken uit van de Wet Publieke Gezondheid (WPG). Volgens deze wet heeft de gemeente een taak op het gebied van de preventieve volksgezondheid.
Besluit tot deelname	De raad besloot tot deelname op 21-05-2013
Bestuurlijk belang	De wethouder volksgezondheid vertegenwoordigt de gemeente Buren in het Algemeen Bestuur. De gemeente Buren is niet vertegenwoordigd in het Dagelijks Bestuur.
Invloed gemeente	Iedere gemeente heeft per 20.000 inwoners 1 stem. De gemeente Buren heeft daarmee 1 stem in de besluitvorming. Er zijn 18 gemeenten, waaronder de gemeente Nijmegen. De invloed van de gemeente Buren is klein.
Financieel belang	

Begroot – werkelijk

Deze Gemeenschappelijke Regeling is gestart per 1 juli 2013, waardoor er geen cijfers 2012 zijn. Het begrote bedrag voor 2016 is inclusief 2 bijdragen voor Veilig Thuis (€ 54.000) in totaal. In 2016 wordt duidelijk in hoeverre deze bijdragen daadwerkelijk nodig zijn. .

	Begroot	Werkelijk
Resultaat 2014	€ 617.392,-	€ 607.874,-
Resultaat 2015	€ 594.329,-	€ 594.329,-
Resultaat 2016	€ 691.119,-	€ 720.063,-

Wat was de ontwikkeling van de vermogenspositie / wat is de toekomstige ontwikkeling?

	31-12-2014	**31-12-2015**	**31-12-2016**
Reserves	€ 1.964.000	€ 1.062.000	€ 382.000
Voorzieningen	€ 1.715.000	€ 989.000	€ 745.000
Rekeningresultaat	- € 172.000	- € 421.000	- € 174.000

Vermogensontwikkeling 2016 is nog concept op basis van de begroting 2016, omdat definitieve cijfers over 2016 nog niet beschikbaar zijn. Rekeningresultaat is een raming op basis van de begroting. .

Welke (Financiële) risico's liepen we / wat zijn de toekomstige risico's?	GGD is een calamiteiten-organisatie, met bijbehorende risico's.
Doelen, ontwikkelingen en verantwoording	
Zijn de doelen in 2015 behaald?	Doel van de GGD is namens de deelnemende gemeente uitvoering te geven aan de Wet Publieke Gezondheid (WPG). Daarnaast voert de GGD de taak Veilig Thuis uit.
Welke ontwikkelingen staan er gepland de komende jaren?	Sinds 2015 heeft de GGD ook een taak als toezichthouder in het kader van de Wmo en preventieve jeugdhulp. Ook voert de GGD sinds 2015 Veilig Thuis uit. In 2016 waren er grote problemen bij Veilig Thuis. Veilig thuis kwam in 2016 ook onder verscherpt toezicht te staan. Met een verbeterplan (w.o. ook extra tijdelijke middelen) probeerde de GGD in 2016 aan de door de Inspectie Jeugdzorg en Inspectie Gezondheidszorg gestelde eisen te voldoen. Een betere afstemming tussen Veilig Thuis en ons gebiedsteam Stib is een onderdeel van het verbeterplan.

Verantwoording- en Informatieplicht	Deze vindt enerzijds plaats via de begroting, tussentijdse (financiële) verantwoording en de jaarrekening van de GGD Gelderland-Zuid. Deze stukken worden behandeld bij de voorbespreking van de raad. Anderzijds informeert het college de besluitvormende raad via de paragraaf Verbonden partijen in begroting en jaarrekening van de gemeente. Gedurende het begrotingsjaar worden besluiten van het Algemeen bestuur ter kennisname gebracht in de voorbespreking van de raad. De raad kan bij begrotingsvoorstellen een zienswijze geven.

8. NV Bank Nederlandse Gemeenten	
Juridische vorm	Naamloze Vennootschap (NV)
Vestigingsplaats	Den Haag
Bestuur en toezicht	De N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is een bank die volledig in overheidsbezit is. De helft van de aandelen is van de Staat. De andere 50% is van de gemeenten en provincies.
Verplichte deelname	De gemeente is vanwege de financiële verhoudingen met het rijk verplicht een bankrekeningnummer bij de BNG te openen. Hierop worden de algemene uitkering en andere rijksvoorschotten uitbetaald. Wij zijn niet verplicht om de BNG te kiezen als onze huisbankier.
Alternatieve deelname	Als huisbankier kunnen we kiezen voor Nederlandse banken die voldoen aan ons Treasurystatuut.
Relatie met andere verbonden partijen	N.v.t.
Publiek belang	
Programma	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien
Doelstelling	De BNG heeft als doelstelling de uitoefening van het bankbedrijf ten dienste van overheden en instellingen van maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Besluit tot deelname	Op 24 mei 2011 heeft het college van B&W besloten om een nieuwe financieringsovereenkomst met de BNG af te sluiten. Binnen deze raamovereenkomst zijn de afspraken vastgelegd voor kredieten, tarieven in rekening-courant en voorwaarden voor het afsluiten van kasgeld, deposito's en vaste geldleningen.
Bestuurlijk belang	De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van € 2,50).
Invloed gemeente	Het aantal aandelen van de BNG bedraagt 55.690.720. We bezitten 23.953 aandelen. Dit is 0,04%.
Financieel belang	
De financiële bijdrage	N.v.t.
Vermogenspositie	Het eigen vermogen van de BNG bedraagt per 1-1-2016 € 4.163 miljoen en per 31-12-2016 € 4.486 miljoen. Dit is een stijging van € 323 miljoen. De winst van de BNG is in 2016 63% hoger dan in 2015: € 369 miljoen (in 2015 € 226 miljoen). In 2016 is de winst per aandeel € 6,63 en het dividend per aandeel € 1,65 (2015: winst = € 4,06 / dividend € 1,02). De dividenduitkering in 2016 (over 2015) komt voor ons uit op ongeveer € 24.000. De verwachte dividenduitkering in 2017 (over 2016) is ongeveer € 38.000.
(Financiële) risico's	We bezitten 23.953 aandelen. Deze aandelen hebben een nominale waarde van € 2,50 per aandeel. In totaal is dat € 59.882,50. De aandeelhouders ontvangen jaarlijks een dividenduitkering.
Doelen, ontwikkelingen, verantwoording en kengetallen	
Doel	De BNG is de bank van en voor de overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Daarmee speelt de BNG een essentiële rol in de financiering van publieke taken. Haar dienstverlening is gericht op houdbaarheid van de Nederlandse overheidsfinanciën.
Ontwikkelingen	Gedurende 2016 hebben zich geen veranderingen voorgedaan in het belang van aandeelhouders in BNG Bank. (Hierbij is het gevolg van een eventuele gemeentelijke samenvoeging buiten beschouwing gelaten). Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2017.
Verantwoording- en informatieplicht	De BNG heeft een jaarlijkse aandeelhoudersvergadering. Daarnaast wordt verantwoording afgelegd in een jaarverslag maar ook op tal van andere plaatsen: op de website, in artikelen, via lezingen, toespraken etc.
Relevante kengetallen	Sinds 1994 heeft BNG de Triple-A status. Zowel Moody's, Standard & Poor's als Fitch heeft BNG de hoogste rating toegekend. Deze rating geeft de kredietwaardigheid van BNG aan. Mede hierdoor kan BNG haar klanten optimaal van financiering voorzien, omdat tegen scherpe voorwaarden geld kan worden aangetrokken op de internationale geld- en kapitaalmarkten.

9. NV Vitens	
Juridische vorm	Naamloze vennootschap (NV)
Vestigingsplaats	Utrecht
Bestuur en toezicht	De aandelen van Vitens zijn voor 100 procent in handen van provincies en gemeenten. Het dagelijkse bestuur van het drinkwaterbedrijf is in handen van de verschillende raden en commissies.
Verplichte deelname	Ja
Alternatieve deelname	N.v.t.
Relatie met andere verbonden partijen	N.v.t.
Publiek belang	
Programma	Openbare ruimte vervoer en infrastructuur
Doelstelling	Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland. Ze voorzien de provincies Friesland, Overijssel, Flevoland, Gelderland en Utrecht en een aantal gemeenten in Noord-Holland en Drenthe van betrouwbaar drinkwater.
Besluit tot deelname	Historisch gegroeid vanuit WMG (Waterleiding Maatschappij Gelderland)
Bestuurlijk belang	Stem als aandeelhouder.
Invloed gemeente	Het aantal aandelen van Vitens bedraagt 5.777.247. De gemeente Buren bezit 24.035 aandelen. Dit is 0,416%.
Financieel belang	
De gemeentelijke financiële bijdrage	N.v.t.
Vermogenspositie	Het eigen vermogen van Vitens bedraagt per 31-12-2015 € 471.700.000,-. De winst van Vitens was in 2015 € 93.300.000,-. De solvabiliteit bedraagt 25%.
(Financiële) risico's	Gemeente Buren bezit 24.035 preferente aandelen. Deze aandelen hebben een boekwaarde van afgerond € 4.000,- De aandeelhouders ontvangen jaarlijks dividend. In 2016 ontvingen we van Vitens over 2015 € 78.246 dividend. De gewone aandelen van Vitens zijn in 2007 voor ruim € 1.611.200,- verkocht. Dit bedrag komt in 15 jaarlijkse termijnen van € 107.414,-binnen. De nog te ontvangen aflossing bedraagt per 31-12-2016 € 537.060,-
Doelen, ontwikkelingen en verantwoording	
Doel	Door te investeren in duurzaamheid en innovatie zorgt Vitens ervoor dat ook in de toekomst de continuïteit van betrouwbaar drinkwater in goede handen is. Duurzame waterwinning is belangrijk voor Vitens.
Ontwikkelingen	Organisatieontwikkeling van binnen naar buiten.
Verantwoording- en informatieplicht	Vitens heeft een jaarlijkse aandeelhoudersvergadering. Daarnaast wordt verantwoording afgelegd in een jaarverslag.
Relevante kengetallen	Omzet 2015 330,8 miljoen euro Aansluitingen 2,5 miljoen Aantal klanten 5,6 miljoen Leidingnet 49.000 kilometer Wateromzet 352,1 miljoen m³ Aantal medewerkers 1.383 Gemiddelde drinkwaterprijs. 0,00109 euro per liter

10. Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	
Juridische vorm	Vereniging
Vestigingsplaats	Den Haag
Bestuur en toezicht	Het bestuur bestaat uit een voorzitter, een vicevoorzitter, drie burgemeesters, drie wethouders, drie raadsleden, een secretaris, een griffier en de voorzitters van de vaste beleidscommissies. Minimaal zijn er dertien bestuursleden. Het maximumaantal wordt bepaald door het aantal voorzitters van vaste beleidscommissies. De algemene vergadering kiest de leden van het bestuur, keurt jaarverslag en jaarrekening goed en spreekt zich uit over algemeen bestuursbeleid. Toegang tot de vergadering hebben de VNG leden.
Verplichte deelname	Nee. Artikel 6 statuten. Opzegging dient schriftelijk te geschieden. Na opzegging eindigt het lidmaatschap op 31 december van het jaar volgende op dat jaar waarin de opzegging heeft plaats gehad
Alternatieve deelname	N.v.t.
Relatie met andere verbonden partijen	N.v.t.
Publiek belang	
Programma	N.v.t.
Doelstelling	Samen met alle gemeenten en het bureau van de VNG zorgen voor een krachtig en kwalitatief goed lokaal bestuur. Verder het gebruik kunnen maken van de dienstverlening en het platform voor opinievorming en vernieuwing.
Besluit tot deelname	De Vereniging is opgericht op 28-02-1912. Het is onbekend hoe lang we lid zijn.
Bestuurlijk belang	De VNG is een dienstverlenende organisatie en biedt een platform voor opinievorming en vernieuwing. De VNG is de belangenbehartiger van alle gemeenten en is dan ook regelmatig gesprekspartner van andere overheden, leden van het parlement, maatschappelijke organisaties en belangenverenigingen.
Invloed gemeente	Jaarlijks, uiterlijk in de maand juni, wordt een algemene vergadering van leden gehouden. Maatstaf voor het aantal stemmen is de grootte van de gemeente.
Financieel belang	
De gemeentelijke financiële bijdrage	De jaarlijkse contributie is afgerond € 29.000,--.
Vermogenspositie	Het eigen vermogen van de VNG € 63.600.000,- (Jaarrekening VNG 2015)
(Financiële) risico's	Het financieel resultaat bedraagt € 949.000,- (Jaarrekening VNG 2015)
Doelen, ontwikkelingen en verantwoording	
Doel	Samen met alle gemeenten staat de VNG voor kracht en kwaliteit van het lokaal bestuur. De VNG ondersteunt gemeenten bij hun verdere ontwikkeling tot eerste overheid, de overheid die het dichtst bij burgers en bedrijven staat.
Ontwikkelingen	De VNG ondersteunt gemeenten bij hun verdere ontwikkeling tot eerste overheid, de overheid die het dichtst bij burgers en bedrijven staat.
Verantwoording- en informatieplicht	De VNG organiseert bijeenkomsten voor haar leden. Daarnaast wordt verantwoording afgelegd in een jaarverslag maar ook op tal van andere plaatsen: op de website, in artikelen, via lezingen, toespraken etc.
Relevante kengetallen	Geen relevante kengetallen.

Grondbeleid

Kerninformatie:
We willen vanuit een regiefunctie onze doelstellingen bereiken:
- aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden;
- medewerking verlenen aan ontwikkeling van plannen door particuliere initiatiefnemers.

De financiële resultaten van de onderhanden zijnde projecten bewaken we continu. Dit doen we o.a. door het periodiek opstellen van een grondexploitatieberekening. Waar het gaat om gemeentelijk bezit hanteren we het uitgangspunt dat we niet strategisch gemeentelijk bezit afstoten of dat we herontwikkeling mogelijk maken.

Nieuwe elementen en veranderingen t.o.v. het voorgaande jaar:

Ten opzichte van 2015 is in 2016:
- de rekenrente verlaagd van 3,5% naar 1%,
- geen rente toegerekend aan het project BT Doejenburg II,
- voor het verliesgevend project Het Woud de rente berekend over de balanswaarde in plaats van de boekwaarde. De balanswaarde is de boekwaarde -/- de voorziening voor verlies,
- de algemene beheerkosten niet meer toegerekend aan de projecten en ten laste van het jaarrekeningresultaat gebracht. In het verleden werden deze kosten omgeslagen over de onderhanden projecten.

Doel:
Doel van het grondbeleid is bevordering van het maatschappelijk gewenst ruimtegebruik en bevordering van een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten bij locatieontwikkeling.

Nut:
Verhoging van de kwaliteit van het ruimtegebruik.

Noodzaak:
Verplicht onderdeel van de programmarekening.

Financieel belang en risico's:

Het voeren van grondbeleid brengt risico's met zich mee. Wat betreft deze risico's is er een relatie met:
- nota grondbeleid, hoofdstuk risico;
- nota reserves en voorzieningen;
- nota weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Relatie met programma's en/of andere paragrafen:

- paragraaf weerstandsvermogen
- programma Lokale economie
- programma Wonen

Inleiding

Grondbeleid zorgt er voor dat de gemeente ruimtelijk gewenste ontwikkelingen kan realiseren. We zorgen daarmee voor een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten bij ruimtelijke plannen. De gemeente Buren kent geen zelfstandig Grondbedrijf. De resultaten van de grondexploitatie maken onderdeel uit van het resultaat zoals in de jaarrekening van de gemeente is vermeld. De winsten en verliezen uit de grondexploitatie hebben invloed op de financiële positie van de gemeente.

1. Beleid

1.1 Structuurvisie en de Wet ruimtelijke ordening

Het doel van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is een goede regeling bieden voor het verhalen van kosten. De wet biedt de mogelijkheid een bijdrage te vragen voor binnenplanse verevening en locatie-eisen te stellen bij het voeren van een particuliere grondexploitatie.

Bij het ontwikkelen van een locatie spelen grondbezit en het voeren van een grondexploitatie een belangrijke rol. De Wro biedt de gemeente de mogelijkheid om de ruimtelijke ontwikkeling te sturen en geeft de gemeente instrumenten om de particuliere grondexploitatie te begeleiden. Volgens de Wro is elke gemeente verplicht één of meerdere structuurvisies op te stellen voor het gehele grondgebied. De structuurvisie is het strategisch document in het kader van de ruimtelijke ontwikkeling en vormt een toetsingskader voor de beoordeling van nieuwe plannen en initiatieven en voor nieuw op te stellen bestemmingsplannen. In de structuurvisie wordt de basis gelegd voor verevening van bovenplanse kosten en een te vragen bijdrage voor ruimtelijke ontwikkelingen. De raad stelde 27 oktober 2009 de structuurvisie voor de gemeente Buren vast. Hierin sprak de raad zich uit over het beoogde beleid tot 2019. In de uitvoeringsparagraaf wordt aangegeven hoe de gemeente het neergelegde beleid wil gaan verwezenlijken.

1.2 Nota Grondbeleid

De nota grondbeleid is een strategische nota die op hoofdlijnen de kaders geeft voor het uit te voeren grondbeleid. Hierdoor voeren wij een transparant grondbeleid. In 2016 was de nota grondbeleid 2012 - 2016 van toepassing. De raad stelde januari 2017 de nota grondbeleid 2017 - 2020 vast. De vastgestelde kaders zijn qua inhoud niet gewijzigd ten opzichte van de nota grondbeleid 2012 - 2016.

1.3 Grondverwerving

Het uitgangspunt is dat we gronden minnelijk verwerven. Wanneer dat niet lukt, zetten we het instrument van onteigening in. De mogelijkheden die de Wet voorkeursrecht gemeenten biedt, zetten we optimaal in. Voordat we gronden verwerven, stellen we een verwervingsplan op.

Als we kosten moeten verhalen dan doen we dat op basis van contracten. Dit is het zogenaamde ‘private spoor’ van de Grondexploitatiewet. Conform de gedachte achter de Wro zet de gemeente Buren in eerste instantie in op een intentie-, samenwerkings-, realisatie-, en/of een grondexploitatieovereenkomst met de initiatiefnemer van een ontwikkellocatie.

1.4 Notitie “Bouwen voor behoefte”

We onderzochten hoe vraag en aanbod van woningen zich in de periode tot 2025 tot elkaar verhouden. We onderscheiden daarbij voor de gemeente vier deelgebieden. In die deelgebieden blijken aanbod en vraag niet goed bij elkaar te passen. We gebruiken de komende jaren om die aansluiting te verbeteren.

2. Grondprijzen

Het grondprijsbeleid is geregeld in de nota grondbeleid. Wij stellen de grondprijzen marktconform vast. De twee methoden die we gebruiken zijn de residuele waardemethode en de comparatieve methode. Het college van burgemeester en wethouders werkt het grondprijsbeleid jaarlijks uit in een grondprijzenbrief. De raad ontvangt de grondprijzenbrief ter kennisname.

3. De financiële resultaten (winst- en verliesneming)

Volgens het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moet bij het opstellen van de jaarrekening rekening worden gehouden met het realisatiebeginsel en het voorzichtigheidsbeginsel.

Het realisatiebeginsel houdt in dat positieve resultaten in de jaarrekening worden verantwoord als zij zijn gerealiseerd. Tussentijdse winstneming is mogelijk als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. Er is een betrouwbare, actuele kostprijscalculatie vastgesteld;
2. De opbrengsten zijn nagenoeg geheel gerealiseerd, er vinden geen belangrijke verkopen meer plaats;
3. De nog te maken kosten zijn goed in te schatten en kunnen op een verantwoorde wijze worden toegerekend aan het gerealiseerde en niet-gerealiseerde deel van de grondexploitatie.

Als niet aan bovenstaande voorwaarden is voldaan wordt een positief resultaat volledig verantwoord in het jaar waarin de grondexploitatie wordt afgesloten.

Het voorzichtigheidsbeginsel houdt in dat kosten aan de grondexploitatie worden toegerekend op het moment dat zij worden voorzien. Voor grondexploitaties met een verwacht verlies wordt een voorziening gevormd. De voorziening wordt opgenomen tegen contante waarde.

Als een grondexploitatie met een positief resultaat wordt afgesloten wordt de winst toegevoegd aan het jaarrekeningsaldo. De raad besluit bij het vaststellen van de jaarrekening over de bestemming van het resultaat.

Eind 2016 zijn er geen projecten die aan de voorwaarden van tussentijdse winstneming voldoen. Er worden geen projecten afgesloten.

4. Risico's bouwgrondcomplexen

Wij bieden de raad jaarlijks een herziening van de grondexploitaties aan. Wij rapporteren in dit raadsvoorstel over de voortgang en de financiële situatie van de grondexploitaties. Het voeren van grondexploitaties brengt verschillende risico's met zich mee. De paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement gaat hier ook op in. Binnen het weerstandsvermogen is bij de begrotingsbehandeling 2017 in november 2016 afgerond € 1.145.000 gereserveerd voor het afdekken van risico's voor de grondexploitaties. Bij de actualisatie voor de jaarrekening 2016 is dit bedrag in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geactualiseerd naar € 1.260.000,-.
Voor plannen die naar verwachting alleen met verlies worden gerealiseerd wordt een voorziening ter hoogte van de berekening van het verlies gevormd. Eind 2016 is de omvang van de voorziening € 5.174.000. Er zijn twee verliesgevende projecten, te weten Het Woud en Bedrijventerrein Doejenburg II. In onderstaande tabel staat de mutatie in 2016.

Project	**Verwacht verlies 1-1-2017**	**Verwacht verlies 1-1-2016**
Het Woud Ingen	775.000	734.000
Maurik Oost bedrijventerrein Doejenburg II	4.405.000	3.805.000
Totaal	**5.180.000**	**4.539.000**

5. Ontwikkeling en bespreking bouwgrondcomplexen

5.1 Resultaten per project

In deze paragraaf staat een overzicht van de onderhanden projecten, het berekende resultaat per 1 januari 2017, per 1 januari 2016 en de geplande einddatum. In paragraaf 5.2. staat een korte toelichting per project. De grondexploitaties zijn per 1 januari 2017 herzien.

In onderstaand overzicht staan de resultaten van de herziening. Negatieve resultaten worden met een '-' teken aangegeven. Voor deze berekende verliezen is bij de jaarrekening een voorziening gevormd.

Project	**Resultaat per 1-1-2017**	**Resultaat per 1-1-2016**	**Verschil**	**Geplande einddatum**
Scharenburg Zoelen	82.000	82.000	0	31-12-2018
Het Woud Ingen	- 775.000	- 734.000	- 41.000	31-12-2017
Bedrijventerrein Doejenburg II	- 4.405.000	- 3.805.000	- 600.000	31-12-2025
Teisterbant Kerk Avezaath	0	0	0	pm
Hooghendijck Beusichem	207.0000	207.0000	0	31-12-2022
TOTAAL	**- 4.891.000**	**- 4.250.000**	**- 641.000**	

Naast de in het overzicht genoemde projecten zijn particuliere initiatieven in ontwikkeling. De initiatieven worden separaat behandeld of "liften" mee met het veegplan. Dit is afhankelijk van de wens van de initiatiefnemer. Uitgangspunt is dat de gemeente medewerking verleent aan realisatie van de plannen, onder de voorwaarde dat de gemaakte kosten op de initiatiefnemer worden verhaald.

5.2 Korte samenvatting van de voortgang van de projecten

Scharenburg Zoelen
Dit is een uitbreidingslocatie aan de noordzijde van de kern Zoelen. Het bestemmingsplan is onherroepelijk. Uitvoering van het bestemmingsplan vindt in drie fasen plaats. De woningen van fase 1 en 2 zijn gebouwd. De inrichting van het openbaar gebied wordt in 2017 afgerond. Hiermee is tevens fase twee afgerond.

Het Woud te Ingen
Het plan Het Woud ligt aan de noordkant van de kern Ingen. Sinds maart 2012 is het bestemmingsplan onherroepelijk. De woningen zijn gebouwd. In 2016 is het nieuwe verenigingsgebouw in gebruik genomen en is het perceel van het voormalige verenigingsgebouw als woningbouwlocatie verkocht. Wat resteert zijn afrondende werkzaamheden aan het openbaar gebied.

BT Doejenburg II te Maurik
Het plan Doejenburg II vormt een uitbreiding van het bestaande bedrijventerrein Doejenburg. De destijds op de locatie gevestigde sportvoorzieningen van voetbal, scouting, korfbal en tennis zijn verplaatst. In 2015 is gestart met de sloop van de opstallen, in 2016 zijn de opstallen van de Tennisvereniging Luno gesloopt.

De verkoop van de kavels stagneert al een paar jaar. In 2016 is een koopovereenkomst gesloten waarvan de levering van het perceel in 2017 plaatsvindt. In 2016 was er veel aandacht voor verkoop stimulerende maatregelen. De raad stemde september 2016 in met de voorgestelde activiteiten. Deze worden met name in 2017 en 2018 uitgevoerd.
Een groot deel van het terrein is bouwrijp gemaakt. De laatste fase van het bouwrijpmaken wordt afhankelijk van de voortgang van de grondverkopen gepland.

Teisterbant te Kerk Avezaath
Het plangebied ligt aan de noordwestzijde van Kerk Avezaath. De raad stelde december 2013 de ruimtelijke visie vast. In 2016 waren de resultaten van het woningbehoefteonderzoek bekend. De resultaten worden in 2017 verder uitgewerkt. Daarna informeren wij u over mogelijke vervolgstappen.

Hooghendijck Beusichem
Plan Hooghendijck is een uitbreidingslocatie aan de rand van Beusichem. Het bestemmingsplan is sinds augustus 2010 onherroepelijk. In 2007 tekenden gemeente en Ballast Nedam Bouw een samenwerkingsovereenkomst om voor gezamenlijke rekening en risico de grondexploitatie te voeren. Deze samenwerking is beëindigd en de overeenkomst is overgenomen door een andere ontwikkelaar. Het project is voor de gemeente afgesloten. Wat rest is de afwikkeling van de overeenkomst de komende jaren. Deze overeenkomst loopt door tot 2022.

De gemeente verhuurt een perceel grond aan de rand van het plan. De huurders hebben een optie tot koop waardoor realisatie op dit moment nog onzeker is. De overeengekomen koopsom van € 207.000 wordt na verkoop als winst genomen. Na verkoop van dit perceel en het afwikkelen van de overeenkomst met de ontwikkelaar kan het project worden afgesloten.

5.3 Overzicht van nog te verkopen grond

Project	**oppervlakte in m²**
Bedrijfskavels	
Bedrijventerrein Doejenburg II	125.000
Woningbouw	
Scharenburg	0
Het Woud	0
Teisterbant	nog niet bekend
Hooghendijck	1.152

5.4 Verschillenanalyse

In bovenstaande tabel in paragraaf 5.1. staan de geraamde resultaten per 1 januari 2017 en de geraamde resultaten per 1 januari 2016. Onderstaand een korte toelichting op het verschil.

Het Woud Ingen

Nadeel per 01-01-2017	€ 775.000
Nadeel per 01-01-2016	- 734.000
Toename nadeel	€ 41.000

Voor de werkzaamheden van de inrichting van het openbaar gebied is een definitieve calculatie opgesteld. Ten opzichte van de vorige raming kunnen de werkzaamheden voor een lager bedrag worden uitgevoerd (+ € 12.000). In de vorige grondexploitatie was een bijdrage aan de reserve omgevingsgerichte uitgaven geraamd. De nieuwe BBV regels geven aan dat ten laste van verliesgevende projecten geen bijdrage aan een reserve mag komen. De bijdrage van € 9.000 (+) aan de reserve is afgeraamd. De gemeente had een reeds lang bestaande koopovereenkomst voor het perceel van het oude verenigingsgebouw. Deze koopovereenkomst bleek in 2016 niet houdbaar. De grond is voor een lager bedrag verkocht (- € 68.000). In 2016 zijn afspraken met een particulier initiatiefnemer gemaakt. Deze betaalde de overeengekomen exploitatiebijdrage (+ € 6.000).

Maurik Oost bedrijventerrein Doejenburg II

Nadeel per 01-01-2017	€ 4.405.000
Nadeel per 01-01-2016	- 3.805.000
Toename nadeel	€ 600.000

In de praktijk blijkt dat behoefte bestaat aan kleinere kavels dan waar bij de start van het project rekening mee was gehouden. Om in te spelen op deze behoefte is een nieuwe verkaveling gemaakt. Om ook de kleinere kavels bereikbaar te maken is een extra ontsluitingsweg nodig. De kosten van aanleg van de weg en derving van inkomsten omdat minder m² uitgeefbaar zijn totaal € 613.000. In 2016 is een exploitatiebijdrage ontvangen, kan een raming voor diverse verwervingskosten komen te vervallen en is een korting verleend op de verkoopprijs van een kavel (€ 13.000).

Kostentoerekening aan de grondexploitaties

De kwaliteitscommissie deed in haar evaluatie van de jaarrekening 2011 verbetervoorstellen. Zij gaf aan dat in de jaarrekening een overzicht van de kostentoerekening van de interne kosten en rente dient te komen. De interne kosten betreffen de doorberekende uren van personeel aan de verschillende projecten. De rentetoerekening betreft de omslagrente die we als kosten meenemen in de projecten. Hieronder treft u dit overzicht aan voor de periode 2014-2017.

Overzicht kostentoerekening aan de grondexploitaties

	Werkelijk 2014	**Werkelijk 2015**	**Werkelijk 2016**	**Begroot 2017**
interne kostentoerekening	514.000	384.000	147.000	169.000
rentetoerekening	1.308.000	1.245.000	7.000	14.000

Transities sociaal domein

Doel:
Inwoners die dat nodig hebben effectief en professioneel ondersteunen op het gebied van meedoen, werk en zorg, waarbij we zoveel mogelijk uitgaan van de eigen kracht van inwoners en hun netwerken.

Nut:
Inwoners met en zonder beperkingen nemen volwaardig deel aan de samenleving en weten zich daarbij ondersteund.

Noodzaak:
De gemeente wordt verantwoordelijk voor nieuwe taken op het gebied van de Participatiewet, Wmo en Jeugdzorg. De opdracht is dat de gemeente dit beter en met minder kosten uitvoert. Daarvoor is een transformatie nodig.

Kerninformatie:
Sinds 2015 voert de gemeente nieuwe taken uit: de Wmo begeleiding en verzorging, de Jeugdzorg en de Participatiewet. Het overhevelen van deze nieuwe taken ging gepaard met bezuinigingen. De gemeente moest ook in 2016 deze nieuwe taken uit gaan voeren met een kleiner budget dan voorheen beschikbaar was. Een dubbele opdracht dus. Bij het uitvoeren hiervan stond het belang centraal van onze inwoners die gebruik maken van deze zorg. Dit zijn vaak kwetsbare inwoners.

Nieuwe elementen en veranderingen t.o.v. het voorgaande jaar:
Participatiewet
De Participatiewet speelt zich af aan de onderkant op de arbeidsmarkt. Het streven is om zoveel mogelijk mensen naar vermogen mee te laten doen. Als het kan in een betaalde baan. Participatie in de samenleving staat centraal. Bij deze ontwikkelingen worden gemeenten en SW-bedrijven (sociale werkplaats) geconfronteerd met extra bezuinigingen. Onder de Participatiewet vallen alle mensen die voorheen een beroep deden op de WWB, Wajong of WSW.

Wmo 2015
Door de decentralisatie van extramurale begeleiding en een deel persoonlijke verzorging uit de AWBZ (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) kregen we de opdracht om thuiswonende mensen met beperkingen beter te ondersteunen om zoveel mogelijk zelfredzaam te zijn en deel te nemen aan de samenleving. Dichtbij huis, met oplossingen op maat, algemene voorzieningen en met inzet van het sociale netwerk. Door de versobering van de AWBZ doen we een groter beroep op collectieve en individuele voorzieningen. Ouderen wonen langer zelfstandig. De Wmo 2015 ging op 1 januari 2015 in en verving de Wmo uit 2007.

Jeugdzorg
Sinds 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor zorg aan minderjarigen. Naast het lokale preventieve jeugdbeleid worden gemeenten nu ook verantwoordelijk voor jeugdzorg. De jeugdzorg was voorheen op afstand geplaatst bij provincies, zorgverzekeraars en AWBZ. De vraag naar jeugdhulp is de afgelopen jaren gestegen. Het nieuwe stelsel moet een einde maken aan de bureaucratie en versnipperde hulpverlening.

Financieel belang en risico's:
De uitvoering in het sociaal domein brengt risico's met zich mee.
-Allereerst omdat het om kwetsbare inwoners gaat. Er kunnen zich calamiteiten voordoen.
-Daarnaast zijn er financiële risico's aan de uitvoering verbonden. De uitkering van het Rijk loopt terug, terwijl de zorgvraag lijkt te stijgen.
-In de verantwoording lopen we ook een risico. Vorig jaar kreeg de helft van de gemeentes geen goedkeurende accountantsverklaring op dit onderdeel.

Relatie met programma's en/of andere paragrafen:
Er zijn relaties met verschillende andere programma's:
- Wmo, Jeugd, en Samenlevingszaken
- Bestuur en burger: sociale samenhang
- Orde en Veiligheid: veiligheid en leefbaarheid, huiselijk geweld en kindermishandeling
- Openbare ruimte: samenhang wonen-welzijn-zorg; toegankelijkheid
- Werk en Inkomen: Participatiewet, verband maatwerkvoorziening met inkomenssteun, bijzondere bijstand en (aangepast/beschermd) werk
- Wonen: samenhang wonen-welzijn-zorg, beschermd wonen en maatschappelijke opvang, woningaanpassingen, wonen met zorg.

Er is verband met de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing vanwege vele nieuwe taken Wmo, Jeugdzorg en Participatiewet, de hoge kosten en risico's die hiermee gemoeid zijn.
In het lopende Regiocontract 2012-2015 zitten verschillende projecten die een relatie hebben met de Wmo2015, Participatiewet en Jeugdwet hebben en waar Buren aan deelneemt.

Inleiding

2016 was het tweede jaar waarin de gemeente de nieuwe taken in het sociaal domein uitvoerde. Dit jaar stond in het teken van meer van elkaar leren en meer ervaring op doen met de relatief nieuwe vormen van zorg. Daarnaast de werkdruk in het gebiedsteam Stib onveranderd hoog. Tenslotte waren er grote zorgen rond Veilig Thuis, waar het samengaan van twee organisaties (Steunpunt Huiselijke Geweld en Advies en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling) lange tijd voor problemen zorgde.

1. Beleidsuitgangspunten van de raad

1.1 Focus op eigen kracht en kracht van het netwerk

Eigen kracht is het vermogen van burgers om te doen wat gedaan moet worden in het dagelijkse leven, zonder dat hierbij blijvende hulp van anderen of voorzieningen nodig zijn. Burgers lossen waar mogelijk hun problemen zelf op, waarbij het vragen van hulp uit de eigen omgeving geen zwakte maar een kracht is. Alles uiteraard binnen acceptabele grenzen, ook binnen de grenzen van de veiligheid.

Hoe deden we dat in 2016?

De transformatie vraagt ook om een verandering bij de burgers. Wij faciliteren deze verandering. Centraal staat dat burgers meer in hun eigen kracht komen. Tijdens het keukentafelgesprek zochten we daarom bewust naar de ‘kracht’ van de burger en de mogelijkheden binnen zijn of haar eigen netwerk. Daarnaast zochten we in 2016 nadrukkelijk de samenwerking met Welzijn Buren. We boden ondersteuning aan vrijwilligers (vrijwilligerssteunpunt) en aan mantelzorgers (mantelzorgsteunpunt).

1.2 Van zware zorg naar lichte zorg

De gemeente wenst een verschuiving van zware zorg naar lichte en ambulante zorg, met daarbij een versterking van de nulde en eerste lijn. Ondersteuning en zorg vinden meer plaats binnen de lokale samenleving in netwerken en minder in de vorm van opvang in instellingen of dure specialistische zorg. De motivatie hiervoor is tweeledig: het is gewenst problematiek eerder en zo mogelijk 'lichter' aan te pakken én er spelen financiële motieven (zware zorg = dure zorg).

Hoe deden we dat in 2016?

Stib is de toegangspoort tot zorg en ondersteuning. Daarnaast investeerden we op lokaal niveau door lokale initiatieven of innovaties te subsidiëren, onder andere een project met basisscholen en kinderdagverblijven en een initiatief van het jongerenwerk. In de individuele hulptrajecten kozen we, waar dat zinvol was voor beschikkingen met een korte looptijd, om in een later stadium te kunnen evalueren of de indicatie bij te stellen. In het kader van tijdig op- en afschalen werkte Stib samen met de SAVE-teams en het Veiligheidshuis.

1.3 Verschuiving naar vrij toegankelijke voorzieningen en van Individueel naar Collectief

De gemeente wil bereiken dat er op basis van een individuele benadering samen met betrokkene en zijn/haar netwerk de meest efficiënte en effectieve oplossing komt, passend bij het doel dat moet worden bereikt. Vrij toegankelijke en collectieve voorzieningen gaan voor individuele of maatwerkvoorzieningen.

Hoe deden we dat in 2016?

In 2016 breidden we de vrij toegankelijke voorzieningen uit. Onder andere door meer Algemeen Maatschappelijk Werk en meer MEE mogelijk te maken. Daarnaast zorgde de gemeente voor ondersteuning door vrijwilligers, bijvoorbeeld door projecten van Humanitas.

1.4 Samenwerken en verbinden

Mensen in het team werken met een brede blik, waardoor er een integrale aanpak is. Samenwerking en verbinding betekent dat er één continu proces is voor de cliënt, een proces dat zo eenvoudig en overzichtelijk mogelijk is en waar de burger zelf de regie over heeft. Het betekent ook dat de burger met één aanspreekpunt te maken heeft en dat hij met zo min mogelijk verschillende gezichten in de ondersteuning en hulp te maken krijgt.

Hoe deden we dat in 2016?

We investeerden niet alleen in de samenwerking binnen Stib, maar ook in de interne (binnen verschillende afdelingen) en externe samenwerking (met onze maatschappelijke partners) van de gemeente. Wij informeerden praktijkondersteuners, huisartsen en basisscholen over Stib, over onze werkwijze en over de contractafspraken die we maakten met zorgaanbieders. Om op die manier de verwijzingen zo goed mogelijk te stroomlijnen. Ook met Team Werk & Inkomen werd samenwerking gezocht, om de verschillende domeinen dichter bij elkaar te brengen.

1.5 Het perspectief van de cliënt: faciliteren, keuzevrijheid en klanttevredenheid

Er is snel, laagdrempelig en –op maat- ondersteuning beschikbaar voor burgers die niet in staat zijn op eigen kracht informatie, advies of passende ondersteuning/hulp te vinden. Deze ondersteuning is er ook voor de directe kring om de cliënten: ouders, volwassen kinderen, vrijwillige verzorgers. Inwoners hebben de keuze uit meerdere zorgaanbieders en het gebruik van het persoonsgebonden budget wordt door de gemeente gestimuleerd. Inwoners zijn tevreden zijn over de geleverde producten en/of dienstverlening waar zij op grond van de Wmo 2015 en Jeugdwet gebruik van maken.

Hoe deden we dat in 2016?

Cliëntondersteuning is één van de onderdelen binnen Stib. Deze vorm van ondersteuning wordt door twee organisaties aangeboden. Afhankelijk van de aard van de ondersteuning kunnen we daardoor maatwerk leveren. We stimuleerden in 2016 het gebruik van een persoonsgebonden budget. We informeerden onze cliënten actief over de mogelijkheden en ondersteunden mensen die graag zelf hun zorg en ondersteuning wilden inkopen.

1.6 Kwaliteit en innovatie van zorg

Het behouden en versterken van de kwaliteit van zorg en het stimuleren van voldoende innovatie. Innovatie moet vooral gericht zijn op: de versterking van het preventieve veld, het naar voren trekken van functies uit de 2e lijn (hulpverlening en consultatie) naar de 1e lijn en de samenwerking tussen de 0e, 1e en 2e lijn.

Hoe deden we dat in 2016?

We continueerden de lokale initiatieven en vernieuwende ideeën om de Wmo- en Jeugdzorg te verbeteren. We zochten naar projecten die vernieuwend zijn in de zorg, die leiden tot betere zorg, gericht zijn op het voorkomen van inzet van langdurige en dure zorg, die voorzien in een behoefte van inwoners en de zelfredzaamheid van inwoners bevorderen. Zes initiatiefnemers kregen subsidie om hun idee uit te voeren. We monitoren de voortgang en onderzochten of de projecten echt leiden tot vernieuwing en verbetering.

1.7 Toegankelijkheid dienstverlening en openbare gebouwen gewaarborgd

De openbare gebouwen én de dienstverlening/voorzieningen waarvoor de gemeente verantwoordelijk is, zijn ook voor burgers met een beperking goed toegankelijk.

Hoe deden we dat in 2016?

Het verbeteren van de toegankelijkheid van de dienstverlening was in 2016 een belangrijk aandachtspunt. We zochten voortdurend naar verbeteringen om Stib beter vindbaar en makkelijk toegankelijk te maken. De fysieke toegankelijkheid van openbare gebouwen was in 2016 geen speerpunt. We kregen geen signalen dat er urgente problemen zijn.

1.8 Meerkosten chronisch zieken en gehandicapten

Het bijdragen in de meerkosten van chronisch zieken en gehandicapten door een nieuwe regeling te ontwerpen en in te voeren die in de plaats komt van de huidige Burense categoriale bijzondere bijstand voor chronisch zieken, gehandicapten en ouderen.

Hoe deden we dat in 2016?

We voerden de Verordening tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten gemeente Buren uit. De tegemoetkoming is vastgesteld op € 350,- per jaar.

2. Gebiedsteams

Het Stib is een belangrijk instrument om de beleidsuitgangspunten van de raad te realiseren. Wie hulp of ondersteuning van de gemeente nodig heeft, klopte in 2016 aan bij het Stib. Het voordeel van Stib is dat de medewerkers integraal inspelen op de situatie van de betreffende cliënt. Dat kan omdat alle relevante eerstelijns-hulpverleners deelnemen in het team. De lijnen tussen hulpverleners zijn dus kort. Stib helpt om de transformatie in het sociaal domein te bewerkstelligen:

- meer verantwoordelijkheid voor inwoners en hun sociale netwerken;
- verschuiving van individuele hulp naar collectieve voorzieningen;
- meer integraal werken met andere zorgverleners (één plan en één regisseur);
- terugdringen van de kosten van zorg en ondersteuning, de gemeente moet de nieuwe taken immers uitvoeren met bezuinigde decentralisatiebudgetten.

Om het Stib te begeleiden is er sinds 2016 een teamleider Stib. Deze teamleider stuurde en ondersteunde de medewerkers en stimuleerde de samenwerking en het delen van kennis en ervaring binnen Stib. Ook was er aandacht voor ontwikkeling door middel van opleiding en deskundigheidsbevordering. Om de medewerkers inhoudelijk te ondersteunen kocht de gemeente een aantal uren consultatie en advies van een orthopedagoog in. Deze konden medewerkers van het Stib om advies vragen bij ingewikkelde zaken.

Bezuinigingen

Kerninformatie:
Tijdens de begrotingsraad in november 2014 stelde u bezuinigingen vast uit het project Begroting op Peil 2018. In deze paragraaf geven we de voortgang weer.

Nieuwe elementen en veranderingen t.o.v. het voorgaande jaar:
De paragraaf bezuinigingen is nieuw ten opzichte van vorig jaar.

Doel:
Inzicht in de voorgang van de bezuinigingen.

Nut:
In beeld brengen welke taakstellingen we nog moeten realiseren ten opzichte van het totaal.

Noodzaak:
Alle bezuinigingen moeten we realiseren om onder repressief toezicht van de provincie te vallen.

Financieel belang en risico's:
Het is van belang dat we alle taakstellingen realiseren om in aanmerking te komen voor repressief toezicht. We lopen het risico onder preventief toezicht te vallen wanneer we niet alle bezuinigingen concreet invullen.

Relatie met programma's en/of andere paragrafen:
De opgelegde taakstelling hebben betrekking op alle programma's.

Vastgestelde taakstelling overzicht 04-11-2014:		**2016**	**2017**	**2018**
- I Verbonden partijen			50.000	50.000
- II Verminderen niet-wettelijke taken		100.000	105.000	105.000
- III Taakstelling eigen organisatie		249.000	299.000	449.000
- IV Taakstelling bestaande budgetten		458.000	463.000	474.000
- V Verhogen inkomsten		295.000	395.000	395.000
Vastgestelde taakstelling inclusief correcties		**1.102.000**	**1.312.000**	**1.473.000**
Niet gerealiseerde taakstelling				
29b	(Personele) efficiency-effecten	- 80.000	- 105.000	- 230.000
30	Verminderen aantal werkplekken	- 30.000		
39	Anti-discriminatie voorziening	- 5.000	- 5.000	- 5.000
48	Beëindigen uitkering bij illegale bewoning	100.000	100.000	100.000
55	Verhogen precariorechten	- 145.000	- 145.000	- 145.000
Totaal nog te realiseren		**742.000**	**957.000**	**993.000**
Totaal gerealiseerd		842.000	839.500	850.500
Totaal procesmatig gerealiseerd		0	62.500	62.500
Totaal nog te realiseren		0	**55.000**	**80.000**

Gerealiseerd in €

Nr	**Omschrijving**	**2016**	**2017**	**2018**
11	Drank- en horecatoezicht	10.000	10.000	10.000
13	*Jeugdgezondheidszorg*			
	- Intake huisbezoek	10.000	10.000	10.000
	- Aantal consultatiebureau	20.000	20.000	20.000
	- Patch	8.000	8.000	8.000
	- Aantal CJG inlooppunten	12.000	12.000	12.000
	- Match en HOME-start	18.000	18.000	18.000
15	Verkeer en vervoer - Educatie	3.000	3.000	3.000
18	Voorlichting en communicatie	15.000	20.000	20.000
22	Openbare orde en veiligheid - jaarwisseling	5.000	5.000	5.000
29b	(Personele) efficiency-effecten (efficiency sociaal domein)	50.000	50.000	50.000
29b	(Personele) efficiency-effecten (verhuur gemeentehuis)	20.000	20.000	20.000
31	Heroverwegen secundaire arbeidsvoorwaarden	24.000	24.000	24.000
32a	Afschaffen catering	35.000	35.000	35.000
33	Verminderen elektriciteitsbudget gemeentehuis	10.000	10.000	10.000
35	AVRI	260.000	260.000	260.000
36	Beëindigen landelijke boomplantdag	2.000	2.000	2.000
47	Papierarm werken	9.000	12.500	12.500
55	Verhogen precariorechten	150.000	150.000	150.000
58	Verhogen OZB		100.000	100.000
59	Onderhoud wegen (wegenbeheerplan)	100.000	100.000	100.000
60	Verlagen budget MTO	11.000	0	11.000
	Totaal in €	**872.000**	**869.500**	**880.500**
61	Compensatie OZB verenigingen (betreft uitgaven)	- 30.000	- 30.000	- 30.000
		842.000	**839.500**	**850.500**

Procesmatig gerealiseerd in €

Nr	**Omschrijving**	**2016**	**2017**	**2018**
1 - 6	Verbonden partijen (ODR, RAR, Werkzaak, RR, GGD, VRGZ)		50.000	50.000
47	Papierarm werken		12.500	12.500
	Totaal in €		**62.500**	**62.500**

Nog te realiseren

Nr	**Omschrijving**	**2016**	**2017**	**2018**
29b	(Personele) efficiency-effecten		25.000	50.000
30	Verminderen aantal werkplekken		30.000	30.000
	Totaal in €		**55.000**	**80.000**

Hoofdstuk 4 Jaarrekening

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding
De voorschriften uit het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) vormen het kader voor de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling. De jaarrekening stellen we op met inachtneming van deze voorschriften. Alle aanpassingen en aanvullingen van het BBV tot en met 31-12-2016 verwerkten we in deze grondslagen.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balansonderdeel anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting of voorziening gevormd te worden.

In 2016 is door de invoering van het Individueel keuze Budget (IKB) per 01-01-2017 voor het vakantiegeld van juni 2016 t/m december 2016 een kortlopende schuld opgenomen van € 265.000,- Dit bedrag wordt in mei 2017 uitbetaald aan de medewerkers.

Balans

Vaste activa

Investeringen met economisch nut
Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. In die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.
Volledigheidshalve vermelden wij dat op investeringen die vóór 2004 gedaan zijn soms extra is afgeschreven zonder economische noodzaak (ter verlichting van toekomstige lasten). Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt.
Waardering gemeentehuis.
In 2015 is de boekwaarde van het gemeentehuis verlaagd van afgerond € 8 miljoen naar € 4 miljoen. Dit is gerealiseerd door € 4 miljoen vanuit de bestede bestemmingsreserve gemeentehuis te storten in een voorziening afwaardering gemeentehuis. Deze voorziening is een correctie op de boekwaarde van het gemeentehuis. In juni 2015 heeft de raad besloten om het bestemmingsplan van het gebied waarop gemeentehuis staat te wijzigen. Vervolgens heeft de raad op 9 november 2015 bij de behandeling van de begroting 2016 besloten om de functie van het gemeentehuis te wijzigen van maatschappelijk naar bedrijfseconomisch, met als beoogd doel om delen van het gemeentehuis te gaan verhuren.

Volgens artikel 59 lid 2 BBV wordt het gemeentehuis door het besluit van de Raad en de wijziging van het bestemmingsplan nu aangemerkt als materiële vaste activa met een economische functie, want het gemeentehuis kan nu bijdragen aan het genereren van middelen. Hierdoor is er sprake van een duurzame waardevermindering.

Investeringen, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven
Voor investeringen met een economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven geldt dat:
hiervoor gevormde voorzieningen in mindering moeten worden gebracht op het investeringsbedrag. De overige eisen zijn gelijk als genoemd bij de investeringen met een economisch nut. Het begrip "investeringen met een economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven" (zie artikel 35) is door de Commissie BBV geïntroduceerd in haar laatste besluit van 25 juni 2013. In artikel 62 is hiervoor het nieuwe lid 4 opgenomen dat verwijst naar de verplichte afboeking van de gevormde voorziening.

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut
Aankoop en vervaardiging van activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden onder aftrek van bijdragen van derden ten laste van de exploitatie gebracht. Indien hiervan bij raadsbesluit wordt afgeweken, wordt het actief lineair afgeschreven over de verwachte levensduur van het actief. Zie bijlage 2: afschrijvingstabel vaste activa.

De afschrijvingstermijnen in de staat van activa 2016 zijn in overeenstemming met de "herziene nota waardering- en afschrijvingsbeleid 2014-2018", vastgesteld op 20 december 2016.

<u>Vlottende activa</u>

Voorraden
De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, dan wel lagere marktwaarde. De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.
Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

In september 2008 is door de gemeenteraad besloten dat bij verwachte winstgevende bouwgrondexploitaties tussentijdse winstneming alleen mogelijk is onder de volgende voorwaarden:
- er is een betrouwbare, actuele kostprijscalculatie aanwezig;
- de opbrengsten zijn gerealiseerd, en er vinden geen belangrijke verkopen meer plaats.
- de nog te maken kosten zijn goed in te schatten en kunnen op een verantwoorde wijze worden toegerekend op het gerealiseerde en niet-gerealiseerde deel van de grondexploitatie.

Wanneer niet aan een of meer van de bovenstaande voorwaarden wordt voldaan dan is de situatie duidelijk en moet de boekwinst volledig worden verantwoord in het boekjaar waarin de grondexploitatie is gerealiseerd.

Voorziening verwachte verliezen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de verwachte oninbaarheid is een voorziening opgenomen die in de balanstelling in mindering gebracht is op de vorderingen. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

De van Europese Unie, het rijk en overige Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen, die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, zijn verantwoord onder de overlopende activa.

Liquide middelen en overlopende posten
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Er zijn geen voorzieningen voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.
Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen structureel daalt tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. De actuele waarde ligt boven de verkrijgingsprijs.

Vaste passiva
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

De onderhoudsvoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen.
In de paragraaf “onderhoud kapitaalgoederen” die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid nader uiteengezet. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter op de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde tenzij anders vermeldt.
Onder de vlottende passiva worden afzonderlijk opgenomen de netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar en de overlopende passiva.

In de balans worden onder de netto-vlottende schulden afzonderlijk opgenomen:
- kasgeldleningen;
- banksaldi;
- overige schulden.

In de balans worden onder de overlopende passiva afzonderlijk opgenomen:
a. verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume;
b. de van de Europese Unie, rijk en overige Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren;
c. overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.

Borg- en Garantstellingen
Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Balans per 31-12-2016

ACTIVA	31-12-2015	31-12-2016	PASSIVA	31-12-2015	31-12-2016
VASTE ACTIVA			**VASTE PASSIVA**		
- kosten geldleningen /saldo agio en disagio	0	0			
- kosten onderzoek en ontwikkeling	0	0	- Algemene reserve	7.466.202	4.737.963
			-Bestemmingsreserves:	9.592.238	18.606.106
			- Gerealiseerde resultaat	6.655.015	1.523.431
- Immateriele vaste activa	**0**	**0**	**Totaal eigen vermogen**	**23.713.455**	**24.867.500**
Investeringen met economisch nut:			Voorz. verplichtingen, verliezen en risico's	1.247.220	2.312.652
- gronden uitgegeven in erfpacht	0	0	Door derden beklemde mid. (spec.aanw.)	4.919.231	5.085.119
- ov. investeringen met een economisch nut	19.168.006	18.513.749	Onderhoudsegalisatievoorzieningen	2.655.074	3.523.916
- invest.,waarvoor ter bestrijding v.d. kstn. een heffing kan worden geheven	8.221.837	8.409.734			
Invest. in openb. ruimte met maatsch. nut	0	0			
- Materiele vaste activa	**27.389.843**	**26.923.483**	**Voorzieningen**	**8.821.525**	**10.921.687**
Kapitaalverstrekkingen aan:					
- deelnemingen	0	0	- Obligatieleningen	0	0
- gemeenschappelijke regelingen	0	0			
- overige verbonden partijen	0	0	Onderhandse leningen van:		
Leningen aan:			- binnenl. pens.fondsen en verz.instellingen	0	0
- openbare lichamen (artikel 1 wet Fido)	0	0	- binnenl. banken en ov. fin. instellingen	12.664.027	13.248.020
- woningbouwcorporaties	0	0	- binnenl. bedrijven	0	0
- deelnemingen	0	0	- openbare lichamen (artikel 1 wet Fido)	0	0
- overige verbonden partijen	0	0	- overige binnenlandse sectoren	0	0
			- buitenlandse instellingen	0	0
- Overige langlopende geldleningen u/g	809.409	691.868			
- Uitzettingen 's Rijks schatkist >= 1 jaar	0	0	Waarborgsommen	83.129	79.865
- Uitzettingen van Nederlands schuldpapier >=	0	0	Door derden belegde gelden	0	0
- Ov. uitzettingen met een looptijd >= 1 jaar	207.449	217.018			
- Bijdrage aan activa eigendom derden	0	0			
- Financiele vaste activa	**1.016.858**	**908.886**	**Vaste schulden met loopt. langer dan 1 jr.**	**12.747.156**	**13.327.885**
Totaal vaste activa	**28.406.701**	**27.832.369**	**Totaal vaste passiva**	**45.282.136**	**49.117.072**
VLOTTENDE ACTIVA			**VLOTTENDE PASSIVA**		
Grond en hulpstoffen:					
- niet in exploitatie genomen gronden	0	0			
- overige grond- en hulpstoffen	0	0			
Onderhanden werk: gronden in expl.	23.211.701	20.977.289			
Gereed product en handelsgoederen	0	0			
Vooruitbetalingen	0	0			
- Voorraden	**23.211.701**	**20.977.289**			
			Netto-vlott. schulden met rente lt < 1 jr		
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar			- kasgeldleningen bij openbare lichamen	0	0
- vorderingen op openbare lichamen	5.203.691	5.113.118	- overige kasgeldleningen	8.000.000	4.500.000
- verstrekte kasgeldlen. aan openb. lich.	0	0			
- overige verstrekte kasgeldleningen	0	0	- Banksaldi	595.851	0
- rek.-courantverh. met het Rijk	728.818	1.590.674			
- rek.-courantverh. met niet fin. instellingen	0	0	- Overige schulden	4.013.853	2.972.197
- overige vorderingen	2.023.610	2.023.864			
- uitzettingen in 's Rijks schatkist	0	0			
- uitzettingen van Nederlands schuldpapier	0	0			
- overige uitzettingen	0	0			
- Uitzett. met rentetypische looptijd < 1 jr	**7.956.119**	**8.727.656**	**- Netto-vlott. schulden met rente lt < 1 jr**	**12.609.704**	**7.472.197**
Kassaldi	4.773	6.718			
Banksaldi	16.795	209.357			
- Liquide middelen	**21.568**	**216.075**			
- Overl. activa nog te ontvangen bijdr. EU			- Overl. passiva vooruit ontvangen bijdr. EU		
- Overl. activa nog te ontvangen bijdr. Rijk		10.000	- Overl. passiva vooruit ontvangen bijdr. Rijk		
- Overl. activa nog te ontv. bijdr. ov.overheid	11.317	18.972	- Overl. pass. vooruit ontv. bijdr. ov.overheid	40.359	36.166
- Overige overlopende activa	1.986.382	1.170.812	- Overige overlopende passiva	3.661.589	2.327.738
- Overlopende activa	**1.997.699**	**1.199.784**	**- Overlopende passiva**	**3.701.948**	**2.363.904**
Totaal vlottende activa	**33.187.087**	**31.120.804**	**Totaal vlottende passiva**	**16.311.652**	**9.836.101**
TOTAAL-GENERAAL	**61.593.788**	**58.953.173**	**TOTAAL-GENERAAL**	**61.593.788**	**58.953.173**
			Gewaarborgde geldleningen/garanties	**2.805.869**	**2.590.507**

Toelichting op de balans

Algemene opmerking
De accountantscontrole vond vorig jaar in twee delen plaats. Na de reguliere controle vond een controle plaats op het sociaal domein, omdat deze cijfers pas later bekend waren. Naar aanleiding van deze controle zijn de cijfers in de balans op 3 onderdelen aangepast. In overleg met de accountant is deze correctie via een addendum verwerkt op de cijfers in de jaarstukken 2015.

De beginbalans per 01-01-2016 sluit aan op de cijfers in het addendum jaarrekening 2015.

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa
Immateriële vaste activa worden niet geactiveerd. De boekwaarde is nihil.

Materiële vaste activa
Door gewijzigde regelgeving in het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording), moet vanaf 2014 de materiële vaste activa verder worden uitgesplitst. De investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, wordt apart gepresenteerd.
Het belangrijkste voorbeeld van een dergelijke investering betreft de riolering.

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2016	Voorziening afwaardering gemeentehuis	Balans waarde 31-12-2016
Overige investeringen met economisch nut	23.169	22.514	4.001	18.513
Investeringen, waarvoor we ter bestrijding van de kosten een heffing kunnen heffen	8.222	8.410	0	8.410
Investeringen in openbare ruimte met maatschappelijk nut	0	0	0	0
Totaal	**31.391**	**30.924**	**4.001**	**26.923**

Op grond wordt niet afgeschreven.

De investeringen worden per categorie als volgt onderverdeeld:	Met economisch nut		Met heffing	
Boekwaarde ultimo	**31-12-2015**	**31-12-2016**	**31-12-2015**	**31-12-2016**
Gronden en terreinen	3.090	2.974	19	19
Woonruimten	0	0		
Bedrijfsgebouwen	18.654	18.330		
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	12	9	8.170	8.361
Vervoermiddelen	0	23		
Machines, apparaten en installaties	760	598		
Overige materiële vaste activa	653	580	33	30
Totaal	**23.169**	**22.514**	**8.222**	**8.410**

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen weer:

	Balans waarde 31-12-15	Boek waarde 31-12-15	Ver-meer-dering	Ver-min-dering	Af-schrij-ving	Bij-dragen derden	Boek waarde 31-12-16	Voor-ziening afwaar-dering	Balans waarde 31-12-16
Gronden en terreinen	3.109	3.109	0	116	0	0	2.993	0	2.993
Woonruimten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gebouwen	14.654	18.655	450	226	490	59	18.330	4.001	14.329
Grond-,weg-& waterbouwwerken	8.181	8.181	1.096	0	701	206	8.370	0	8.370
Vervoermiddelen	0	0	23	0	0	0	23	0	23
Machines, apparaten & installaties	760	760	0	2	160	0	598	0	598
Overige materiële vaste activa	686	686	120	0	196	0	610	0	610
Totaal	**27.390**	**31.391**	**1.689**	**344**	**1.547**	**265**	**30.924**	**4.001**	**26.923**

De grootste posten onder de kolom vermindering betreffen de verkoop van een woning aan de Prinses Marijkelaan in Maurik, de werf in Buren en de verkoop van een woning uit het voormalige complex Ecksternest.
De kolom bijdrage derden betreft een bijdrage van de PWA-school in Beusichem in de verbouwingskosten van de school en een bijdrage van het Waterschap Rivierenland voor schadevergoeding in het project van de dijkverzwaring.
De kolom afschrijving heeft betrekking op de normale afschrijvingen en de extra afschrijvingen in het lopende jaar.

De grootste investeringen (uit de kolom vermeerderingen hierboven) in het boekjaar staan in onderstaand overzicht vermeld.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2016	Cumulatief besteed t/m 2016
Renovatie PWA school Beusichem	2.609	245	2.531
Aanleg riolering t.b.v. projecten van de afdeling ruimte die gestart zijn in 2013	1.157	822	1.307
Totaal	**3.766**	**1.067**	**3.838**

Voor de overschrijding van 150 op de riolering wordt verwezen naar de verschillenanalyse investeringen.

Financiële vaste activa
Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2016 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Boek waarde 01-01-16	Ver-meer-dering	Ver-min-dering	Aflossing /Afschrij-ving	Afwaar dering	Boek waarde 31-12-16
Overige langlopende leningen	809	0	0	117	0	692
Overige uitzettingen met looptijd > 1 jaar	207	101	91	0	0	217
Totaal	**1.016**	**101**	**91**	**117**	**0**	**909**

De bedragen die zijn opgenomen onder de kolom vermeerdering (101) en onder de kolom vermindering (91), vallen voor het grootste gedeelte tegen elkaar weg. Het gaat hierbij om het overhevelen van geld van een oude regeling naar een nieuwe in het kader van het stimuleringsfonds voor huisvesting. Het grootste gedeelte van de aflossing (108) betreft de lening voor de in het verleden verkochte aandelen Vitens.

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

	2015	2016
Bouwgronden niet in exploitatie genomen	0	0
Onderhanden werk: bouwgronden in exploitatie genomen	23.212	20.977
Totaal	**23.212**	**20.977**

Het verloop van de bouwgronden is in onderstaand overzicht opgenomen.

Grondexploitatie	Balans waarde 01-01-16	Boek-waarde 01-01-16	In-veste-ringen netto	In-kom-sten netto	Re-sul-taat	Boek-waarde 31-12-16	Ver-wacht verlies com-plex **)	Balans waarde 31-12-16
		+	+	-	+	=	-	=
BT Doejenburg II	17.176	20.981	104	22	0	21.063	-4.405	16.658
Teisterbant Kerk-Avez.	999	999	16	0	0	1.015	0	1.015
't Woud Ingen	-81	653	200	294	0	559	-775	-216
Scharenburg	-238	-238	7	0	0	-231	0	-231
Hooghendijck B'chem	5.356	5.356	66	1.671	0	3.751	0	3.751
Subtotaal iegg *)	**23.212**	**27.751**	**393**	**1.987**	**0**	**26.157**	**-5.810**	**20.977**
Totaal	**23.212**	**27.751**	**393**	**1.987**	**0**	**26.157**	**-5.180**	**20.977**

*) Op verzoek van de provincie wordt er vanaf 2014 een onderscheid gemaakt in de presentatie tussen niet in exploitatie genomen gronden (niegg) en in exploitatie genomen gronden (iegg). In 2016 is er bij de gemeente Buren geen sprake meer van niet in exploitatie genomen gronden (niegg).

De balanswaarde nam in 2016 met € 2,2 miljoen af. In plan Hooghendijck verkochten wij kavels aan de ontwikkelaar. In plan Het Woud verkochten wij een perceel met bestemming woningbouw. Er was een totaal aan verkopen van € 2,0 miljoen. De kosten waren € 400.000. Dit betreft voornamelijk kosten voor begeleiding van de projecten en een bijdrage voor de bouw van het nieuwe verenigingsgebouw.

De voorziening voor verwachte verliezen is met € 641.000 toegenomen. Zie de tabel hieronder:

Complex	31-12-2015	mutatie 2016	31-12-2016
't Woud	734	41	775
BT Doejenburg II	3.805	600	4.405
Totaal	**4.539**	**641**	**5.180**

Binnen de algemene reserve is in de begroting 2016 € 1.260.000 gereserveerd voor het opvangen van algemene risico's binnen de grondexploitaties.

Kostenontwikkeling bouwgrondcomplexen
Hieronder staat een overzicht van de onderhanden projecten, het berekende resultaat per 1 januari 2017, per 1 januari 2016 en de geplande einddatum. In paragraaf grondbeleid staat een korte toelichting per project. De grondexploitaties zijn per 1 januari 2017 herzien. Negatieve resultaten worden met een '-' teken aangegeven. Voor deze berekende verliezen is een voorziening gevormd.

Project	Resultaat per 1-1-2017	Resultaat per 1-1-2016	Verschil	Geplande einddatum
Scharenburg Zoelen	82	82	0	31-12-2018
Het Woud Ingen	- 775	- 734	- 41	31-12-2017
Bedrijventerrein Doejenburg II	- 4.405	- 3.805	-600	31-12-2025
Teisterbant Kerk Avezaath	0	0	0	pm
Hooghendijck Beusichem *	207	207	0	31-12-2022
TOTAAL	**- 4.891**	**- 4.250**	**- 641**	

Kunnen we de komende jaren nog meer verliezen verwachten?
Jaarlijks maken we per 1 januari een integrale herziening van de grondexploitaties in onze gemeente. Deze herziening sluit steeds aan bij de jaarrekening. Beide documenten worden in dezelfde raadsvergadering vastgesteld. In het desbetreffende raadsvoorstel Herziening grondexploitaties per 1 januari 2017 (RV/17/00762) en de daarbij horende bijlage brengen wij voor de lopende projecten de risico's in beeld. Met ingang van 2016 rekenen we geen rente meer toe aan Doejenburg II. Bij de andere complexen is het rentepercentage 1%.
Per 31-12-2016 zijn er geen " niet in exploitatie genomen (NIEGG)" bouwgrondcomplexen meer.

Uitzettingen korter dan één jaar
De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Soort vordering	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-12-2016
Vorderingen op openbare lichamen	5.203	5.113
Rekening courant verhouding met het Rijk	729	1.591
Overige vorderingen	2.024	2.024
Totaal	**7.956**	**8.728**

De splitsing tussen vorderingen op openbare lichamen, rekening courant verhouding met het Rijk en overige vorderingen vloeit voort uit de richtlijnen van de Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Op de balans is het saldo van schatkistbankieren met het rijk verantwoord onder "Rekening courant verhouding met het Rijk. Het saldo per 31-12-2016, € 1.591.000,- is begin 2017 stapsgewijs teruggeboekt naar onze hoofdrekening bij de BNG. Op 9 februari 2017 is het saldo voor het schatkistbankieren met het Rijk € 0.

De post "Vorderingen op openbare lichamen" kan als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-12-2016
a. BTW compensatiefonds	3.671	3.210
b. Rijkswaterstaat	1.314	1.691
c. Ministerie van financiën	-/-15	120
d. Regio Rivierenland	61	0
e. Gemeente Neder-Betuwe	65	40
f. Provincie Gelderland	23	23
g. Waterschap Rivierenland	18	0
h. Diversen	66	29
Totaal vorderingen openbare lichamen	**5.203**	**5.113**

Ad b. De post van bijna € 1,7 miljoen heeft betrekking op de Tollewaard, waarbij Rijkswaterstaat een afkoopsom betaalt aan de gemeente voor toekomstig onderhoud van de brug.

De post "Overige vorderingen" kan als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-12-2016
i. Debiteuren algemene dienst	1.223	1.091
j. Voorziening dubieuze debiteuren algemene dienst	-/- 579	-/- 384
k. Debiteuren Inwonerszaken Werk en inkomen	1.482	1.501
l. Voorziening dubieuze debiteuren Werk en Inkomen	-/- 600	-/- 604
m. Debiteuren belastingen	486	410
n. Overige	12	10
Totaal overige vorderingen	**2.024**	**2.024**

Ad i. Debiteuren algemene dienst
De openstaande posten van de algemene dienst bedragen per 05-05-2017 nog € 503.000,-.
Het gaat totaal om ruim 200 posten en van die posten zijn er een 6-tal die tussen de € 20.000,- en de € 50.000,- liggen.

Ad j Voorziening dubieuze debiteuren
Deze voorziening dient om eventuele verliezen op oninbare vorderingen van de debiteuren van de Algemene Dienst op te vangen. Jaarlijks wordt een actuele berekening gemaakt voor het risico dat we lopen met de openstaande debiteuren. Van deze debiteuren wordt beoordeeld of ze dubieus zijn. Voor alle debiteuren 2015 en ouder (tenzij vast staat dat de vordering wordt ontvangen) vormen we een voorziening van 100% (statische methode). Het saldo van de voorziening daalde ten opzichte van vorig jaar met € 195.000,-.

Ad k. Debiteuren Inwonerszaken Werk en Inkomen
Debiteuren PW - Bijzondere Bijstand – IOA - BBZ. Het debiteurenbestand voor de diverse uitvoeringsregelingen is op 31-12-2015 doorgelicht en gewogen voor terugbetaling van de vorderingen. Hiervoor zijn landelijke percentages aangehouden. Op basis van deze waardering gaat de gemeente Buren er van uit dat een gedeelte niet wordt ontvangen. Hiervoor is een aparte voorziening debiteuren Werk en Inkomen ingesteld. In 2016 nam het uitstaande bedrag aan vorderingen met € 19.000,= toe.
N.B.: van de vorderingen m.b.t. de IOAZ-BBZ is bij ontvangst een terugbetalingsverplichting van 75% aan het Rijk van toepassing. Hiervoor is een crediteur opgenomen.

Ad l. Voorziening Dubieuze Debiteuren Werk en Inkomen
Deze voorziening dient om eventuele verliezen op oninbare vorderingen van de debiteuren van Werk en Inkomen op te vangen. Op 31-12-2016 is een nieuwe berekening gemaakt over alle openstaande debiteuren Werk en Inkomen. Het saldo van de voorziening nam t.o.v. vorig jaar met € 4.000,- toe.

Ad m. Debiteuren belastingen
Hierna volgt een specificatie van het verloop van de nog openstaande belasting debiteuren

Jaar	**Kohierbedrag**	**31-12-2016**
2012	7.406	1
2013	7.660	29
2014	7.831	68
2015	7.966	61
2016	7.605	251
Totaal	**30.468**	**410**

Voor de belasting debiteuren 2016 zijn de aanmaningen en dwangbevelen in 2016 verzonden.
Het kohierbedrag in 2016 is € 7,6 miljoen. Van dit bedrag staat per 31-12-2016 nog € 251.000,= open.

Liquide middelen
Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	2015	**2016**
Kassaldi	5	7
Banksaldi	17	209
Totaal	**22**	**216**

Het totale banksaldo staat aan de activa kant onder de post liquide middelen opgenomen.
In 2016 is het totale saldo per bank positief.

Schatkistbankieren
Op 15 december 2013 is de verplichte regeling schatkistbankieren opgenomen in de Wet Fido. Vanaf dat moment zijn wij verplicht om onze overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Gemeente Buren heeft met de BNG een contract afgesloten dat de overtollige middelen boven het drempelbedrag van 0,75% van de begrotingslast (€ 374.000,-) automatisch af te romen naar een bankrekening van het Rijk. Hierdoor voldoen wij automatisch aan onze verplichting om af te romen. In 2016 hebben wij net als voorgaande jaren een liquiditeitstekort. Dit betekent dat het saldo incidenteel wel eens boven het drempelbedrag uitkomt. De gemiddelde kwartaalbedragen blijven hier wel onder. Voor overige informatie zie ook de paragraaf financiering in het jaarverslag. Het BBV stelt verplicht om een overzicht per kwartaal van het verloop van de bankrekeningen te maken. Daarmee wordt zichtbaar of er al dan niet sprake is van overtollige middelen en over- of onderschrijding van het drempelbedrag.

Dit wordt in de onderstaande tabel weergegeven:

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
drempelbedrag	373.695	373.695	373.695	373.695
gebruik drempelbedrag	99.248	128.492	184.065	122.784
onderschrijding drempelbedrag	-274.447	-245.203	-189.630	-250.911

Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

	2015	2016
Overige overlopende activa	1.987	1.171
Overlopende activa: nog te ontvangen bijdragen van overige overheidslichamen***)**	11	29
Totaal	1.998	1.200

*) Sinds 2015 eist het BBV een verdere uitsplitsing van de nog te ontvangen bijdragen van overheidslichamen. Dit heeft tot gevolg dat deze post in de balans is uitgesplitst in bijdragen van de EU, van het Rijk en van overige overheidslichamen. Een specificatie per categorie staat in de tabel hieronder.

Overige overlopende activa

De specificatie van het saldo is hieronder opgenomen:

€ 335.000 bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen
€ 105.000 premies verzekeringen
€ 191.000 licenties en overige ICT
€ 36.000 personele lasten
€ 59.000 abonnementen
€ 427.000 overlopende posten (debiteuren)
€ 18.000 overige overlopende activa
€ 1.171.000

De post overlopende activa: nog te ontvangen bijdragen van overheidslichamen is in de tabellen hieronder verder gespecificeerd.

Overheidsbijdragen van het Rijk	**Saldo per 01-01-2016**	**Toevoeging**	**Ten gunste van exploitatie**	**Saldo per 31-12-2016**
ESF subsidie (duurzame inzetbaarheid)	0	10	0	10
Totaal	**0**	**10**	**0**	**10**

Overheidsbijdragen overige overheid	**Saldo per 01-01-2016**	**Toevoeging**	**Ten gunste van exploitatie**	**Saldo per 31-12-2016**
Landschap ontwikkelplan (LOP)	5	14	0	19
ISV (stedelijke vernieuwing) ‘t Woud	6	0	6	0
Totaal	**11**	**14**	**6**	**19**

PASSIVA **(bedragen x € 1.000,-)**

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

	2015	2016
Algemene reserve	7.466	4.738
Bestemmingsreserves:		
- overige bestemmingsreserves	9.592	18.606
Subtotaal bestemmingsreserves	**9.592**	**18.606**
Resultaat na bestemming	6.655	1.523
Totaal incl. saldo na bestemming	**23.713**	**24.867**

Het verloop in 2016 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven.

Reserves	Saldo per 01-01-16 excl. saldo 2015 +	Toe-voe-ging +	Ont-trek-king -	Bestem-ming pos. resul-taat 2015 +	Onttrek-king i.v.m. kapitaal-lasten -	Saldo per 31-12-2016 =
Algemene reserve	**7.466**	**4.620**	**14.003**	**6.655**	**0**	**4.738**
- Algemene reserve *)	7.466	4.620	14.003	6.655	0	4.738
Nog te bestemmen resultaat	**0**	**1.523**	**0**	**0**	**0**	**1.523**
- Resultaat 2016	0	1.523	0	0	0	1.523
BESTEMMINGSRESERVES:	**9.592**	**15.140**	**5.774**	**0**	**352**	**18.606**
1. Bestemmingsreserve overige:						
- BTW compensatiefonds	23	0	23	0	0	0
- Omgevingsgerichte uitgaven	731	136	50	0	0	817
- Egalisatie accres algemene uitkering	300	0	100	0	0	200
- Beheer oppervlaktewater	191	0	70	0	0	121
- Ontwikkeling (regisserende) gem. Buren	425	0	251	0	0	174
- Maatschappelijk investeringen	285	0	175	0	0	110
- Risico's grondexploitatie	139	9.360	0	0	0	9.499
- Beheer en onderhoud Tollewaard	0	1.397	0	0	0	1.397
- Deelfonds sociaal domein	0	3.068	0	0	0	3.068
- Overlopende posten	713	1.081	984	0	0	810
2.Bestemmingsreserve besteed:						
- Gemeentehuis	4.362	11	4.121	0	0	252
- Heractivering riolering	1.427	57	0	0	200	1.284
- Afbouw verplichtingen sport & dorpshuis	263	0	0	0	89	174
- Nieuwbouw school Maurik-Oost	9	1	0	0	9	1
- Kapitaallasten IHP 2007-2016	724	29	0	0	54	699
Totaal	**17.058**	**21.283**	**19.777**	**6.655**	**352**	**24.867**

*) In de Algemene Reserve zit een geblokkeerd gedeelte als buffer voor het weerstandsvermogen. Over dit gedeelte wordt geen rente berekend. Het saldo van het geblokkeerde gedeelte bedraagt per 31-12-2016 € 3.659.500,-. Onder “Bestemming resultaat” staat de toevoeging of onttrekking van de bestemming van het resultaat van het voorgaande jaar. Onder de kolom “onttrekking in verband met kapitaallasten” staan de verminderingen die betrekking hebben op de bestede bestemmingsreserves. Deze verminderingen worden aangewend ter dekking van kapitaallasten.

Nadere toelichting reserves

Algemene reserves
In de raad van december 2015 is de Nota reserves en voorzieningen 2015 vastgesteld.
Binnen de reserves wordt onderscheid gemaakt tussen de algemene reserve en bestemmingsreserves. De algemene reserve heeft een algemeen karakter en is vrij aanwendbaar.

Algemene reserve (bedragen x € 1.000)

Afdeling		**Max. looptijd**	**Minimaal bedrag**			**Max. bedrag**
Bedrijfsvoering		**n.v.t.**	**2.500**			**Niet van toepassing**
Jaar	1 jan.	Stortingen:	Onttrekkingen	31 dec.	Rente %	Bedrag rente
2011	9.832	* 8.328	5.598	12.562	4,00-0	293
2012	12.562	* 6.666	5.038	14.190	2,25-0	119
2013	14.190	* 3.732	5.981	11.941	1,50-0	163
2014	11.941	* 1.419	2.373	10.987	1,50-0	106
2015	10.987	4.053	* 7.575	7.465	1,25-0	0
2016	7.465	*11.275	14.003	4.737	0,80-0	7

** inclusief saldo jaarrekening*

Doel: De reserve dient als dekkingsmiddel bij het opvangen van financiële tegenvallers en calamiteiten. In beginsel is de algemene reserve vrij besteedbaar aangezien de raad geen bestemming heeft gegeven aan deze reserve.

Van de algemene reserve is een bedrag van € 3.660.000,- geblokkeerd. Dit is de buffer om calamiteiten op te vangen. Zie de specificatie hieronder.

Aansprakelijkheid	360.000
Opvang bij rampen en calamiteiten	160.000
Verbonden partijen incl. WSW	110.000
Open- einde- regelingen (excl. WMO / jeugd)	440.000
Grondexploitaties	1.260.000
Rentewijzigingen	50.000
Maatschappelijke risico's en veiligheid	330.000
Diverse overige risico's	300.000
Vrijval in 2017 i.v.m. geactualiseerde risicoberekening	650.000
Totaal weerstandsvermogen 31-12-2016	**3.660.000**

Voeding: bij de vaststelling van de begroting wordt besloten welk gedeelte van de bespaarde rente in de Algemene Reserve wordt gestort. Over het geblokkeerde gedeelte van de algemene reserve wordt geen rente berekend.

Risico van opheffen: opheffen kan niet omdat de algemene reserve het eigen vermogen van de gemeente is waaraan de raad nog geen bestemming heeft gegeven. Elk jaar wordt het rekeningresultaat zonder bestemming toegevoegd aan de algemene reserve. Daarnaast houden we in ieder geval een minimale buffer aan om tegenvallers op te vangen (geblokkeerd gedeelte).

Type: Algemene reserve (AR)

Ontwikkeling algemene reserve in 2016 (incl. het geblokkeerde gedeelte)		
Specificatie toevoegingen en onttrekkingen	Algemene reserve	Alg. reserve geblokkeerd
Algemene reserve per 01-01-2016 (exclusief saldo jaarrekening 2015)	**818.701**	
Algemene reserve per 01-01-2016 (geblokk. gedeelte / weerstandsvermogen)		**6.647.500**
Verminderingen:		
Saldo jaarrekening 2016 (zie raadsbesluit RV/16/00667)	6.655.015	
Algemene reserve per 01-01-2016 (inclusief saldo jaarrekening 2015)	**7.473.716**	**6.647.500**
Rentebijschrijving 2016 (cf. primitieve begroting en nota reserves & voorzieningen)	29.007	
Vermeerderingen (overboekingen vanuit andere reserves/voorz.)		
Vrijval OBR gemeentehuis - 1e wijz. 2016 RV/15/00608	4.000.000	
Vrijval OBR gemeentehuis - 1e wijz. 2016 RV/15/00608	79.315	
Amend. VVD - Onttrekking reserve regis. gemeente (RV/15/00608)	100.000	
Onttrekking uit vrije gedeelte algemene reserve (RV/16/00667)		412.000
Overige vermeerderingen		
n.v.t.		
Totaal vermeerderingen 2016	**4.208.322**	**412.000**
Verminderingen tgv andere reserves:		
Overboeking naar bes. res. Risico's Grondexploitaties (RV/16/00667)		-2.600.000
Overboeking naar bes. res. Risico's Grondexploitaties (RV/16/00667)		-800.000
Overboeking naar bes. res. Risico's Grondexploitaties (RV/16/00667)	-3.900.000	
Overboeking naar bes. res. Risico's Grondexploitaties (RV/16/00667)	-1.860.000	
Overboeking naar bes. res. Risico's Grondexploitaties (RV/16/00667)	-200.875	
Overboeking naar bes. res. Beheer en onderhoud Tollewaard (RV/16/00667)	-1.314.000	
Overboeking naar bes. res. Zorg in natura Jeugd en WMO (RV/16/00667)	-1.863.000	
Overboeking naar het geblokk. gedeelte van de algemene reserve (RV/16/00667)	-412.000	
Overboeking naar bes. res. Overlopende posten (RV/16/00667)	-834.500	
Verminderingen t.g.v. de exploitatie:		
Verlies ivm contractovername Hoogendijck (RV/15/00638)	-219.201	
Totaal verminderingen in 2016	**-10.603.576**	**-3.400.000**
Stand Algemene Reserve per 31-12-2016	**1.078.462**	**3.659.500**

Overige bestemmingsreserves (OBR)

Algemene opmerking: hieronder is per reserve informatie opgenomen over het verloop en het doel van de reserve. Voor verdere informatie wordt verwezen naar de Notitie reserves en voorzieningen 2015.

OBR BTW-Compensatiefonds

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Bedrijfsvoering	t/m 31-12-2016	0	Niet van toepassing
Saldo 31-12-2015: € 23.000,-		Saldo 31-12-2016: € 0,-	
Doel: de in 2003 ontvangen vergoeding bij de invoering van het BTW-Compensatiefonds (BTW-CF) wordt door een jaarlijkse onttrekking t/m 2016 ten gunste van de exploitatie gebracht. Deze reserve wordt beëindigd per 31-12-2016.			

OBR Omgevingsgerichte uitgaven en bovenplanse verevening

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	Niet bepaald	0	€ 1.000.000,-
Saldo 31-12-2015: € 731.000,-		Saldo 31-12-2016: € 817.000,-	
Doel: de reserve is bedoeld voor de uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen zoals opgenomen in de Structuurvisie Buren 2009-2019. Conform de primitieve begroting is € 49.500,- onttrokken aan deze reserve. Er is € 136.000,- aan bijdragen ontvangen. Deze bijdragen zijn gestort in deze reserve.			

OBR Egalisatie accres algemene uitkering

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Bedrijfsvoering	t/m 31-12-2020	0	Niet van toepassing
Saldo 31-12-2015: € 300.000,-		Saldo 31-12-2016: € 200.000,-	
Doel: het egaliseren van de algemene uitkering van 2011 t/m 2016. Deze maatregel is genomen om de effecten van de teruglopende algemene uitkering op te vangen. Conform de primitieve begroting 2016 is € 100.000,- aan deze reserve onttrokken.			

OBR Beheer oppervlaktewater

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	t/m 31-12-2017	0	Niet van toepassing
Saldo 31-12-2015: € 191.000,-		Saldo 31-12-2016: € 121.000,-	
Doel: Op landelijk niveau zijn in 2003 afspraken gemaakt over het waarborgen van de waterbelangen. Een onderdeel hiervan was het opstellen van waterplannen door gemeenten en waterschappen waarbij geanticipeerd wordt op de doelstellingen van de Europese Kader Richtlijn Water. In 2016 is conform de primitieve begroting € 70.000,- onttrokken aan deze reserve.			

OBR Ontwikkeling (regisserende) gemeente Buren

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Bedrijfsvoering	t/m 31-12-2019	0	€ 1.000.000
Saldo 31-12-2015: € 425.000,-		Saldo 31-12-2016: € 174.000,-	
Doel: Deze bestemmingsreserve is gevormd in het kader van de organisatieontwikkeling en regisserende gemeente Buren om kosten zoals frictiekosten en extern advies te kunnen bekostigen. In 2016 is € 251.500,- uit deze reserve onttrokken. De raad heeft hierover bij de volgende begrotingswijzigingen besloten: - 1e wijziging 2016: Amendement VVD: vrijval t.g.v. algemene reserve € 100.000,- - 1e wijziging 2016: Frictiekosten voormalig afdelingshoofd € 49.000,- - 2e wijziging 2016: Project herijking P&C-cyclus € 40.000,- - 6e wijziging 2016: Online begroting € 14.000,- - 12 wijziging 2016: Burgerpeiling € 13.500,- - 13 wijziging 2015 Verbetering financiële processen + wijzigingen BBV € 35.000,- Totaal € 251.500,-			

OBR Maatschappelijke investeringen

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Inwonerszaken	t/m 31-12-2018	0	€ 1.000.000
Saldo 31-12-2015: € 285.000,-		Saldo 31-12-2016: € 110.000,-	
Doel: Deze reserve is bedoeld voor investeringen met een maatschappelijk doel. Conform de 13e begrotingswijziging is in 2016 € 175.000,- uit deze reserve onttrokken voor de sloop van het zwembad in Beusichem			

OBR Risico's grondexploitaties

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Bedrijfsvoering	Niet bepaald	0	Niet van toepassing
Saldo 31-12-2015: € 139.000,-		Saldo 31-12-2016: € 9.500.000,-	
Doel: Creëren van een buffer om maatregelen binnen de grondexploitaties op te vangen. In 2016 is € 9.360.875,- aan deze reserve toegevoegd. De raad heeft hierover bij de volgende begrotingswijzigingen besloten: - 1e wijziging 2016: Begroting 2016: RV/15/00608 Dekking risico's Doejenburg € 3.900.000,- - 12 wijziging 2016: Jaarstukken 2015: RV/16/00667: Risico's Grondexploitaties' aan te vullen conform RV/15/00608 € 5.460.875,- Totaal € 9.360.875,-			

OBR Beheer en onderhoud Tollewaard

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Bedrijfsvoering	Niet bepaald	0	Niet van toepassing
Saldo 31-12-2015: € 0,-		Saldo 31-12-2016: € 1.397.000,-	
Doel: Voor het toekomstige beheer en onderhoud van de brug Tollewaard (met uitzondering van de vervanging) hebben we een eenmalige afkoopsom van Rijkswaterstaat ontvangen van afgerond € 1,4 miljoen. Bij de behandeling van de jaarstukken 2015 (RV/16/00667) is besloten om de ontvangen bijdrage van € 1.314.000,- in deze reserve te storten. Dit bedrag is in 2016 aangevuld met € 83.000,-			

OBR Deelfonds sociaal domein

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Bedrijfsvoering	Niet bepaald	0	Niet van toepassing
Saldo 31-12-2015: € 0,-		Saldo 31-12-2016: € 3.068.000,-	
Doel: Eventuele jaarlijkse overschotten / tekorten binnen het sociaal domein te egaliseren. Bij de behandeling van de jaarstukken 2015 (RV/16/00667) is besloten om € 1.863.000,- uit het saldo van de jaarrekening voor toekomstige kosten van het sociaal domein te reserveren. Dit bedrag is bij de 2e Burap 2016 (RV/16/00719) aangevuld met: - ZIN Jeugdgezondheidszorg € 280.000 - Maatwerkvoorzieningen € 720.000 - PGB WMO € 205.000 Totaal € 1.205.000			

OBR overlopende posten jaarrekening

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Bedrijfsvoering	n.v.t.	0	Niet van toepassing
Saldo 31-12-2015: € 713.000,-		Saldo 31-12-2016: € 810.000,-	
Doel: Niet uitgegeven middelen in het ene jaar, hevelen we over naar het jaar waarin we de kosten maken. Bij de 2e Burap en de jaarrekening beslist de gemeenteraad of de restantbudgetten in het nieuwe jaar weer beschikbaar worden gesteld. **Actuele onderbouwing van de noodzaak en omvang:** Restant eerdere jaren: – Ruimtelijke plannen *(Bestemmingsplannen Buitengebied en De kernen)* 285 – Opheffen beschikbaarheidsknelpunten *(aanpassing de Dries en parkeren Buren)* 120 – Versterken Limes door de bouw van Limestorens 100 – Informatie- & automatiseringsplan *(implementatiekosten)* 58			

2e Burap 2016:	
– project SOL	43
– BAG	39
– bestemmingsplan buitengebied	95
– lokaal innovatiebudget	70
Totaal	810

Overige Bestemmingsreserves besteed (OBRB)
De bestemmingsreserves besteed hebben allemaal als doel om de kapitaallasten van de desbetreffende investering geheel of gedeeltelijk af te dekken. Als de reserve zou worden opgeheven is er (meerjarig) geen dekking meer voor de kapitaallasten in de exploitatie.

OBRB Gemeentehuis Maurik

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Bedrijfsvoering	t/m 31-12-2064	0	€ 13.015.000,-
Saldo 31-12-2015: € 4.362.000,-		Saldo 31-12-2014: € 252.000,-	

Doel: dekking kapitaallasten gemeentehuis Maurik

In 2016 is per saldo € 4.110.000,- onttrokken aan deze reserve. Dit bedrag bestaat uit de volgende componenten:

- rentetoevoeging	+ € 11.000
- onttrekking kapitaallasten 2016	- € 42.000
- onttrekking voor risico bedrijventerrein Doejenburg (RV/15/00608)	- € 4.079.000
Totaal	- € 4.110.000

N.B.: De onttrekking van ruim € 4.000.000 betekent dat we de kapitaallasten voor het gemeentehuis nu opvangen binnen de lopende exploitatie.

OBRB Heractivering riolering

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	Loopt gelijk met div. investeringen	0	€ 5.300.000,-
Saldo 31-12-2015: € 1.427.000,-		Saldo 31-12-2016: € 1.284.000,-	

Doel: dekking kapitaallasten (rente en afschrijvingen) oude investeringen riolering.

Het saldo van de reserve is gelijk aan de boekwaarde van de bijbehorende investeringen. Op het moment dat alle investeringen zijn afgeschreven is de reserve leeg.
In 2016 is per saldo € 143.000,- onttrokken aan deze reserve. Dit bedrag bestaat uit de volgende componenten:

- rentetoevoeging	+ € 57.000
- onttrekking kapitaallasten 2015	- € 200.000
Totaal	- € 143.000

OBRB afbouw verplichtingen sport en dorpshuizen

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Inwonerszaken	T/m 31-12-2018	0	€ 612.176,-
Saldo 31-12-2015: € 263.000,-		Saldo 31-12-2015: € 174.000,-	

Doel: dekking van een gedeelte van de kapitaallasten voor sportaccommodaties, dorpshuizen en het kunstgrasveld van BZS.
In 2016 is ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten € 89.000,- onttrokken aan deze reserve.

OBRB Nieuwbouw school Maurik-Oost

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Inwonerszaken	t/m 31-12-2017	0	Niet van toepassing
Saldo 31-12-2015: € 9.000,-		Saldo 31-12-2016: € 1.000,-	

Doel: gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten van de Brede school in Maurik-Oost.

In 2016 is per saldo € 8.000,- onttrokken aan deze reserve. Dit bedrag bestaat uit de volgende componenten:

- rentetoevoeging	+ € 1.000
- onttrekking kapitaallasten 2016	- € 9.000
Totaal	- € 8.000

OBRB Kapitaallasten IHP 2007-2016

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Inwonerszaken	t/m 31-12-2016	0	Niet van toepassing
Saldo 31-12-2015: € 724.000,-		Saldo 31-12-2016: € 699.000,-	

Doel: dekking van de kapitaallasten vanaf 2010 van het IHP 2007-2016.

In 2016 is per saldo € 25.000,- onttrokken aan deze reserve. Dit bedrag bestaat uit de volgende componenten:

- rentetoevoeging	+ € 29.000
- onttrekking kapitaallasten 2015	- € 54.000
Totaal	- € 25.000

Voorzieningen

Algemene opmerking: hieronder is per voorziening informatie opgenomen over het verloop en het doel van de voorziening. Voor verdere informatie wordt verwezen naar de Notitie reserves en voorzieningen 2015.

Het verloop van de voorzieningen in 2016 wordt in onderstaand overzicht weergegeven.

	Saldo per 01-01-16 +	**Toevoe-ging +**	**Onttrek-king/ vrijval -**	**Directe aanwen-ding -**	**Saldo per 31-12-16 =**
Verplichtingen, verliezen en risico's					
- Pensioenen wethouders	1.071	471	21		1.521
- Wachtgelden Wethouders	0	315	138		177
- Boekenonderzoek Belastingdienst	0	466	0		466
Nog te maken kosten afgesloten complex					
- Nieuw Meerten	3		3		0
- Bedrijventerrein Buren III	24			4	20
- Lage Korn Buren	39			7	32
- Maurik Oost sport/infrastructuur	95			1	94
- Eksternest Eck en Wiel	15		9	6	0
- Kosten De Slaag Maurik	2				2
Door derden beklemde middelen					
- Afkoop onderhoud begraafplaats 2010	229	175	240		164
- Afkoop grafrechten begraafplaats 2010	49	43	40	34	18
- Beheer Rioolgemalen	607	432		414	625
- Vervanging riolering (vrij verval)	200	200			400
- Gemeentelijk Riolerings Plan	3.399	49			3.448
- Goedkope woningbouw	436			6	430
Onderhoudsegalisatievoorzieningen					
- Onderhoud gebouwen	763	256	5	121	893
- Openbare verlichting	319	292		301	310
- Wegen	926	2.394		1.673	1.647
- Civiele kunstwerken	64	238		66	236
- Baggeren watergangen	389	30		101	318
- Onderhoud IHP 2007-2016	191			70	121
Totaal	**8.821**	**5.361**	**456**	**2.804**	**10.922**

Nadere toelichting van de voorzieningen

Verplichtingen, verliezen en risico's
Bij deze voorzieningen gaat het om onzekere verplichtingen die te zijner tijd tot schulden kunnen leiden of om voorzieningen die een schatting betreffen van de lasten voortvloeiend uit risico's die samenhangen met bedrijfsvoering.

VZ Pensioenen wethouders

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Bedrijfsvoering	Doorlopend	0	Niet vastgesteld
Saldo 31-12-2015: € 1.071.000,-		Saldo 31-12-2016: € 1.521.000,-	

Doel: dekking van (toekomstige) pensioenverplichtingen van de gewezen wethouders.

De toename in 2016 van € 450.000,- wordt veroorzaakt door een toename van de pensioenverplichtingen. Deze toename is op basis van een actuele berekening per 31-12-2016.

De reden dat het gereserveerde bedrag t.o.v. 2015 zo is gestegen, komt door een aanpassing van de rekenrente bij het ABP. De rekenrente is gedaald van 2,20% naar 0,864%. Een verlaging van de rekenrente veroorzaakt een verhoging van het te reserveren bedrag voor de gemeente.
Wij hebben RAET een actuele berekening laten maken voor **alle** pensioenverplichtingen per 31-12-2016 van de huidige en voormalige wethouders.

VZ wachtgelden wethouders

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Bedrijfsvoering	t/m 31-12-2017	0	Niet vastgesteld
Saldo 31-12-2015: € 0,-		Saldo 31-12-2016: € 177.000,-	

Besluit/grondslag: RV/16/00696 (1e Burap 2016)
Doel: dekking van de wachtgeldverplichtingen van in 2016 vertrokken wethouders.

In 2016 is per saldo € 177.000,- toegevoegd aan deze voorziening. Dit bedrag bestaat uit de volgende componenten:

- vorming voorziening wachtgelden (RV/16/00696)	+ € 315.000
- onttrekking i.v.m. betaalde wachtgelden 2016	- € 73.000
- vrijval i.v.m. actuele berekening per 31-12-2016	- € 65.000
Totaal	- € 177.000

VZ boekenonderzoek Belastingdienst

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Bedrijfsvoering	t/m 31-12-2017	0	Niet vastgesteld
Saldo 31-12-2015: € 0,-		Saldo 31-12-2016: € 466.000,-	

Besluit/grondslag: rapport boekencontrole belastingdienst april 2017
Doel: dekking financiële consequenties naheffingsaanslag BTW en loonbelasting

In 2016 en 2017 heeft de belastingdienst op basis van een steekproef een boekencontrole uitgevoerd op de BTW en loonbelasting over het dienstjaar 2015. Eind april 2017 hebben wij het controlerapport ontvangen. In dit rapport worden de volgende voorlopige naheffingsaanslagen opgelegd:

naheffing BTW	€ 290.332
naheffing Loonbelasting	€ 140.417
Totaal	€ 430.749

Daarnaast hebben we € 35.105,- in de voorziening gestort vanwege een mogelijke boete voor de naheffing op de loonbelasting. De financiële risico's zijn afgedekt ten laste van het resultaat van 2016. Wat de uiteindelijke bedragen zijn die we moeten betalen is voor de naheffing BTW onduidelijk. We maken tegen deze naheffing bezwaar bij de Belastingdienst. Bij de jaarstukken 2017 wegen we de hoogte van deze voorziening opnieuw.

VZ Nog te maken kosten afgesloten bouwgrondcomplex Nieuw-Meerten

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	t/m 31-12-2016	0	Afhankelijk van geraamde kosten
Saldo 31-12-2015: € 3.000,-		Saldo 31-12-2016: € 0,-	
Besluit/grondslag RV/13/00346 Doel: het bedrag in deze voorziening is bestemd voor nog te maken kosten voor dit in 2013 afgesloten bouwgrondcomplex. In 2016 is het restant van € 3.000 vrijgevallen omdat het niet meer nodig is. Er worden geen kosten meer gemaakt.			

VZ Nog te maken kosten afgesloten bouwgrondcomplex Bedrijventerrein Buren III

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	t/m 31-12-2016	0	Afhankelijk van geraamde kosten
Saldo 31-12-2015: € 24.000,-		Saldo 31-12-2016: € 20.000,-	
Besluit/grondslag RV/13/00346 Doel: het bedrag in deze voorziening is bestemd voor nog te maken kosten voor dit in 2013 afgesloten bouwgrondcomplex. In 2016 is per saldo € 4.000,- uitgegeven aan groenaanleg, verharding etc.			

VZ Nog te maken kosten afgesloten bouwgrondcomplex Lage Korn Buren

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	t/m 31-12-2016	0	Afhankelijk van geraamde kosten
Saldo 31-12-2015: € 39.000,-		Saldo 31-12-2016: € 32.000,-	
Besluit/grondslag RV/13/00346 Doel: het bedrag in deze voorziening is bestemd voor nog te maken kosten voor dit in 2013 afgesloten bouwgrondcomplex. In 2016 is per saldo € 7.000,- uitgegeven aan groenaanleg en verharding etc.			

VZ Nog te maken kosten afgesloten bouwgrondcomplex Maurik Oost sport/infrastructuur

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	t/m 31-12-2016	0	Afhankelijk van geraamde kosten
Saldo 31-12-2015: € 95.000,-		Saldo 31-12-2016: € 94.000,-	
Besluit/grondslag RV/13/00346 Doel: het bedrag in deze voorziening is bestemd voor nog te maken kosten voor dit in 2013 afgesloten bouwgrondcomplex. In 2016 is per saldo € 1.000,- uitgegeven aan groenaanleg en verharding etc.			

VZ Nog te maken kosten afgesloten bouwgrondcomplex Ecksternest Eck en Wiel

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	t/m 31-12-2016	0	Afhankelijk van geraamde kosten
Saldo 31-12-2015: € 15.000,-		Saldo 31-12-2016: € 0,-	
Besluit/grondslag RV/13/00346 Doel: het bedrag in deze voorziening is bestemd voor nog te maken kosten voor dit in 2013 afgesloten bouwgrondcomplex. In 2016 is het restantsaldo van € 15.000,-uitgegeven aan groenaanleg en verharding etc.			

VZ Nog te maken kosten afgesloten bouwgrondcomplex De slaag Maurik

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	t/m 31-12-2016	0	Afhankelijk van geraamde kosten
Saldo 31-12-2015: € 2.000,-		Saldo 31-12-2016: € 2.000,-	
Besluit/grondslag RV/13/00346 Doel: het bedrag in deze voorziening is bestemd voor nog te maken kosten voor dit in 2013 afgesloten bouwgrondcomplex. In 2016 zijn geen kosten gemaakt ten laste van deze voorziening.			

Door derden beklemde middelen

VZ Afkoopsommen onderhoud begraafplaats 2010

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	planperiode	0	Niet bepaald
Saldo 31-12-2015: € 229.000,-		Saldo 31-12-2016: € 164.000,-	
Doel: Deze voorziening is gevormd om het onderhoud van de begraafplaatsen nu en in de toekomst te kunnen dekken en fluctuaties in de uitgaven op te vangen. In 2016 is € 175.000,- gestort (afkoopsommen) en € 240.000,- (gemaakte kosten) onttrokken aan deze voorziening. Voor een nadere toelichting zie paragraaf 3: onderhoud kapitaalgoederen.			

VZ Afkoopsommen grafrechten begraafplaats 2010

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	Planperiode	0	Niet bepaald
Saldo 31-12-2015: € 49.000,-		Saldo 31-12-2016: € 18.000,-	
Doel: Deze voorziening wordt gevormd met de afkoop(sommen) van de grafrechten begraafplaatsen. Met deze financiële middelen waarborgen we de capaciteit van begraven in de toekomst In 2016 is € 43.000,- gestort (afkoopsommen) en € 74.000,- (gemaakte kosten) onttrokken aan deze voorziening. Voor een nadere toelichting zie paragraaf 3: onderhoud kapitaalgoederen.			

VZ Beheer rioolgemalen

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	Planperiode	0	Niet bepaald
Saldo 31-12-2015: € 607.000,-		Saldo 31-12-2016: € 625.000,-	
Besluit/grondslag RV/13/00349 (INT/1302764) Doel: Deze voorziening is gevormd om de kosten van langjarig beheer van de rioolgemalen te dekken. In 2016 is € 432.000,- gestort (afkoopsommen) en € 414.000,- (gemaakte kosten) onttrokken aan deze voorziening. Voor een nadere toelichting zie paragraaf 3: onderhoud kapitaalgoederen.			

VZ onderhoud riolering (vrij verval)

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	Planperiode	0	Niet bepaald
Saldo 31-12-2015: € 200.000,-		Saldo 31-12-2016: € 400.000,-	
Besluit/grondslag RV/13/00349 (INT/1302764) Doel: bekostigen vervangingsinvesteringen riolering. Tot en met 2020 zijn er geen onttrekkingen uit deze voorziening. In 2016 is € 200.000,- gestort in deze voorziening. Voor een nadere toelichting zie paragraaf 3: onderhoud kapitaalgoederen.			

VZ Gemeentelijk Riolering Plan

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	Planperiode	Egalisatiereserve	bestemmingsreserve
Saldo 31-12-2015: € 3.399.000,-		Saldo 31-12-2016: € 3.448.000,-	

Besluit/grondslag RV/14/00551 (omzetten reserve naar een voorziening)
Doel: het op lange termijn egaliseren van de kosten en opbrengsten uit het gemeentelijk rioleringsplan voor een stabiele tariefontwikkeling.

In 2016 is € 49.000,- toegevoegd aan deze voorziening.

Voor een nadere toelichting zie paragraaf 3: onderhoud kapitaalgoederen.

VZ goedkope woningbouw

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	Onbekend	0	Niet bepaald
Saldo 31-12-2015: € 436.000,-		Saldo 31-12-2016: € 430.000,-	

Besluit/grondslag RV/14/00551
Doel: stimulering van goedkope woningbouw
In de jaren 2009 t/m 2014 is van de provincie geld ontvangen voor de stimulering van goedkope woningbouw. Met de provincie is afgestemd dat dit geld wordt ingezet voor "wonen in de breedste zin van het woord".

In 2016 is € 5.000,- onttrokken uit deze voorziening.

Conform de BBV worden deze ontvangen gelden vanaf 2014 gerubriceerd onder voorzieningen.

Onderhoudsegalisatievoorzieningen
Deze voorzieningen worden gevormd ter egalisering van in de tijd onregelmatig gespreide kosten. Het gaat dan over (toekomstige) lasten waar de gemeente niet ‘onderuit’ kan. Hierbij valt te denken aan de terugkerende onderhoudswerkzaamheden.

VZ Onderhoud gebouwen

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	T/m 31-12-2018	0	Niet van toepassing
Saldo 31-12-2015: € 763.000,-		Saldo 31-12-2016: € 893.000,-	

Besluit/grondslag: RV/13/00303
Doel: bekostigen van toekomstig groot onderhoud en uitgesteld groot onderhoud. Egaliseren van uitgaven.

In 2016 is € 255.000,- gestort en € 125.000,- onttrokken aan deze voorziening.

De voorziening “onderhoud gebouwen” is toereikend om het vastgestelde onderhoudsprogramma uit te voeren. Voor een nadere toelichting zie paragraaf 3: onderhoud kapitaalgoederen.

VZ Openbare verlichting

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	planperiode	0	Niet van toepassing
Saldo 31-12-2015: € 319.000,-		Saldo 31-12-2016: € 310.000,-	

Besluit/grondslag: RV/13/00318
Doel: bekostigen van toekomstig groot onderhoud en uitgesteld groot onderhoud. Egaliseren van uitgaven.

In 2016 is € 292.000,- gestort en € 301.000,- onttrokken aan deze voorziening.

De voorziening “openbare verlichting” is toereikend om het vastgestelde onderhoudsprogramma uit te voeren. Voor een nadere toelichting zie paragraaf 3: onderhoud kapitaalgoederen.

VZ Wegen

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	Planperiode	0	Egalisatievoorziening
Saldo 31-12-2015: € 926.000,-		Saldo 31-12-2016: € 1.647.000,-	

Besluit/grondslag: B-2010-5900
Doel: bekostigen van toekomstig groot onderhoud en uitgesteld groot onderhoud. Egaliseren van uitgaven.

In 2016 is € 2.394.000,- gestort en € 1.673.000,- onttrokken aan deze voorziening.

De voorziening “wegen” is toereikend om het vastgestelde onderhoudsprogramma uit te voeren. Voor een nadere toelichting zie paragraaf 3: onderhoud kapitaalgoederen.

VZ Civiele kunstwerken

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Inwonerszaken	Planperiode	0	Niet van toepassing
Saldo 31-12-2015: € 64.000,-		Saldo 31-12-2016: € 236.000,-	

Besluit/grondslag: B-2010-5900
Doel: bekostigen van toekomstig groot onderhoud en uitgesteld groot onderhoud. Egaliseren van uitgaven.

In 2016 is € 238.000,- gestort en € 66.000,- onttrokken aan deze voorziening.

De voorziening “civiele kunstwerken” is toereikend om het vastgestelde onderhoudsprogramma uit te voeren. Voor een nadere toelichting zie paragraaf 3: onderhoud kapitaalgoederen.

VZ Baggeren watergangen

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Ruimte	Planperiode	0	Niet van toepassing
Saldo 31-12-2015: € 389.000,-		Saldo 31-12-2016: € 318.000,-	

Besluit/grondslag: RV/13/00292
Doel: bekostigen van (incidentele) baggerwerkzaamheden. Egaliseren van uitgaven.

In 2016 is € 30.000,- gestort en € 101.000,- onttrokken aan deze voorziening.

De voorziening “wegen” is toereikend om het vastgestelde onderhoudsprogramma uit te voeren. Voor een nadere toelichting zie paragraaf 3: onderhoud kapitaalgoederen.

VZ onderhoud Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2007- 2016

Afdeling	Looptijd	Minimaal bedrag	Maximaal bedrag
Inwonerszaken	t/m 31-12-2016	0	Niet van toepassing
Saldo 31-12-2015: € 191.000,-		Saldo 31-12-2016: € 121.000,-	

Besluit/grondslag: het actuele IHP-beheerplan
Doel: bekostigen van toekomstig en uitgesteld groot onderhoud.

Voor de gemaakte kosten is in 2016 € 70.000,- onttrokken aan deze voorziening.

Restant is bedoeld voor:

- Brede school Maurik (RV/16/38618)	€ 84.500
- Bijdrage aan CPOB (bijdrage op basis van huidig IHP	€ 1.500
- School Erichem	€ 35.000
Totaal	€ 121.000

Onderhandse leningen:	**2015**	**2016**
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	12.664	13.248
Waarborgsommen	83	80
Totaal	**12.747**	**13.328**

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2016.

	Saldo 01-01-2016	Vermeerdering	Aflossing	Saldo 31-12-2016
Onderhandse leningen	12.664	3.000	2.416	13.248
Waarborgsommen	83	4	7	80
Totaal	**12.747**	**3.004**	**2.423**	**13.328**

De totale rentelast voor het jaar 2016 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 198.000,-. In 2016 is er een nieuwe lening afgesloten van € 3000.000,- bij de BNG met een looptijd van 10 jaar.

VLOTTENDE PASSIVA

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	2015	2016
Kasgeldlening	8.000	4.500
Banksaldi	596	0
Crediteuren	4.014	2.972
Overlopende passiva	3.702	2.364
Totaal	**16.312**	**9.836**

Het saldo van het aangetrokken korte geld (kasgeldlening en banksaldi) is ten opzichte van vorig jaar met € 4 miljoen gedaald. Voor een uitgebreide omschrijving van de financiële positie van de gemeente Buren zie de paragraaf financiering in het jaarverslag. Verklaring voor de 0-stand van banksaldi onder de kolom 2016. Er is dit jaar sprake van een positief banksaldo, dat volgens de BBV voorschriften aan de activa kant van de balans wordt gepresenteerd.

Crediteuren Algemene Dienst

	31-12-2015	04-04-2017	31-12-2016
Crediteuren 2015	5.656	-2	-2
Crediteuren 2016	0	-21	2.974
Totaal	**5.656**	**-23**	**2.972**

Het openstaande saldo per 04-04-2017 bestaat hoofdzakelijk uit openstaande creditnota's. Dit verklaart ook de negatieve bedragen in de kolom onder 04-04-2017.

Hieronder staat de specificatie van de in de balans opgenomen overige overlopende passiva:

Overlopende passiva

	2015	2016
Nog te betalen bedragen	2.875	411
Vooruit ontvangen bedragen	55	4
Overlopende posten (crediteuren)	672	1.595
Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	36	301
Overlopende passiva bijdragen overheidslichamen	40	36
Waarborgsommen kortlopend	21	5
Diverse overlopende passiva	3	12
Totaal	**3.702**	**2.364**

De post arbeidskosten gerelateerde verplichtingen is met ruim € 265.000 gestegen. Deze stijging wordt veroorzaakt door de opname van een verplichting voor vakantiegeld 2016 i.v.m. de invoering van het IKB (Individueel Keuze Budget).

Het verloop van de overlopende passiva bijdrage overheidslichamen in 2016 wordt in onderstaand overzicht weergegeven.

Overheidsbijdragen	saldo per 01-01-2016	toe-voeging	naar exploitatie	saldo per 31-12-2016
- Isolatiesubsidie 2014	22	0	22	0
- Programma voor de leefomgeving 2015-2018	6	30	0	36
- Landschapsontwikkelplan	12	0	12	0
Totaal	**40**	**30**	**34**	**36**

Waarborgen en garanties
Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen kan als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd worden:

Geldnemer	Aard / omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Restant begin jaar	Restant eind Jaar
Vitens	drinkwatervoorziening	189.200	1,85%	179	154
Woningstichting	woningbouw	5.506	100%	2.550	2.382
Sportverenigingen	sportaccommodatie	172	100%	59	37
Groene Kruis	gebouw	23	100%	18	18
Totaal		**194.901**		**2.806**	**2.591**

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Leasecontracten
De kopieermachines die in het gemeentehuis staan worden gehuurd via Ricoh. De huurovereenkomst loopt tot 31-3-2017. De jaarlijkse kosten van deze overeenkomst bedragen ongeveer € 62.000.
Dit contract is inmiddels met 3 maanden verlengd omdat het MT vooraf meerdere uitgewerkte scenario's wilde zien. Dit kostte meer tijd. De aanbesteding loopt op dit moment.

Eigen bijdrage CAK
Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, begeleiding of een financiële tegemoetkoming hiervoor is op grond van de WMO een eigen bijdrage verschuldigd. Deze eigen bijdrage is afhankelijk van de gemeentelijke verordening WMO en de inkomensgegevens van de aanvrager. In de wet is bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage niet wordt uitgevoerd door de gemeente maar door het CAK. Op basis van privacy overwegingen is de gegevens verstrekking van het CAK aan de gemeente Buren beperkt door het CAK. De wetgever heeft gekozen om het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK te laten uitvoeren. Hiermee geeft de wetgever aan dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is.

Het CAK is verantwoordelijk voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen. Jaarlijks geeft het CAK een mededeling af over de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen (Third party mededeling). Bij het afgeven van deze mededeling betrekt het CAK niet de juistheid, volledigheid en tijdigheid van de gegevens van andere ketenpartners. De gemeente heeft daarom geen mededeling over de volledigheid van de eigen bijdragen bij de jaarrekening 2016. Hierdoor is er beperkte zekerheid over de eigen bijdragen WMO door het CAK van € 263.818,- in de jaarrekening 2016. De Third Party mededeling is nog niet ontvangen over 2016.

Verplichtingen WMO/Jeugd
De op te nemen verplichtingen over 2016 zijn voor WMO en Jeugd verantwoord als onderdeel van de nog te betalen posten 2016. Voor een aantal onderdelen binnen WMO en Jeugd bleek dit nog niet mogelijk. Dit betreft specifiek de regionale en bovenregionale verrekening van activiteiten in het kader van WMO en Jeugd. Over 2015 kwam deze definitieve verrekening pas november 2016 tot stand. Het is op dit moment daarom nog niet mogelijk een bedrag hiervoor als verplichting of eventueel als debiteur op te nemen. In 2016 is het nadeel over 2015 verantwoord als onderdeel van de exploitatie. Daarmee is de risicoreserve die we op basis van de cijfers 2015 hebben aangelegd, niet aangewend. De reserve blijft beschikbaar voor eventuele tegenvallers over 2016.

Overzicht van baten en lasten

Bedragen (x € 1.000,=)	Raming begrotingsjaar voor wijziging (prim. begr.)			Raming begrotingsjaar na alle begr. wijzigingen			Realisatie begrotingsjaar jaarrekening		
Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1 - Bestuur en burger	5.060	-592	4.468	5.575	-632	4.943	5.509	-742	4.767
Programma 2 - Openbare orde en veiligheid	2.122	-30	2.092	2.129	-35	2.094	2.108	-33	2.075
Programma 3 - Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur	10.344	-3.470	6.874	11.139	-3.992	7.147	10.892	-4.296	6.596
Programma 4 - Lokale economie	620	-178	442	923	-280	643	833	-920	-87
Programma 5 - Werk en inkomen	6.453	-2.075	4.378	8.540	-4.093	4.447	8.398	-4.319	4.079
Programma 6 - Jeugd	5.030	-118	4.912	5.212	-178	5.034	5.513	-84	5.429
Programma 7 - Wmo	6.706	-447	6.259	5.392	-327	5.065	4.372	-326	4.046
Programma 8 - Samenlevingszaken	3.851	-221	3.630	4.040	-356	3.684	3.677	-231	3.446
Programma 9 - Milieu	1.683	-1.801	-118	1.639	-1.694	-55	1.646	-1.757	-111
Programma 10 - Wonen	6.882	-4.328	2.554	7.345	-4.699	2.646	6.679	-3.661	3.018
Programma Dekking en onvoorzien: Treasury	66	-2.310	-2.244	77	-1.051	-974	40	-1.050	-1.010
Programma Dekking en onvoorzien: Algemene uitkering	0	-27.649	-27.649	0	-28.537	-28.537	0	-28.827	-28.827
Programma Dekking en onvoorzien: Belastingen	671	-6.660	-5.989	671	-6.761	-6.090	649	-6.772	-6.123
Programma Dekking en onvoorzien: Vennootschapsbel.*	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Programma Dekking en onvoorzien: Overige posten	338	0	338	1.028	0	1.028	1.548	0	1.548
Totaal saldo van baten en lasten (- = batig)	**49.826**	**-49.879**	**-53**	**53.710**	**-52.635**	**1.075**	**51.864**	**-53.018**	**-1.154**
Toevoeging/onttrekking aan reserves per programma:									
Programma 1 - Bestuur en burger	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Programma 2 - Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Programma 3 - Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur	57	-271	-214	1.371	-320	1.051	1.454	-320	1.134
Programma 4 - Lokale economie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Programma 5 - Werk en inkomen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Programma 6 - Jeugd	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Programma 7 - Wmo	0	0	0	3.068	0	3.068	3.068	0	3.068
Programma 8 - Samenlevingszaken	31	-151	-120	29	-327	-298	29	-327	-298
Programma 9 - Milieu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Programma 10 - Wonen	363	-21	342	9.361	0	9.361	9.497	0	9.497
Programma Dekking en onvoorzien	356	-651	-295	5.713	-19.483	-13.770	5.713	-19.483	-13.770
Totaal mutaties reserves	**807**	**-1.094**	**-287**	**19.542**	**-20.130**	**-588**	**19.761**	**-20.130**	**-369**
Gerealiseerde resultaat (- = batig)	**50.633**	**-50.973**	**-340**	**73.252**	**-72.765**	**487**	**71.625**	**-73.148**	**-1.523**

* Vennootschapsbelasting
Met ingang van 2016 hebben wij te maken met de Wet modernisering Vpb-plicht overheids ondernemingen.
Voorzover de gemeente een onderneming drijft, vanuit de optiek van de vennootschapsbelasting, moet over gerealiseerde winsten maximaal 25% (tot € 200.000: 20%) vennootschapsbelasting worden betaald. Echter, indien een vrijstelling van toepassing is blijft heffing achterwege. Veel activiteiten van gemeente Buren worden niet als ondernemingsactiviteit aangemerkt omdat niet aan het (fiscale) winstvereiste wordt voldaan. Voorzover wel sprake is van een onderneming geldt in het algemeen een vrijstelling. Bijvoorbeeld omdat sprake is van een overheidstaak.
Gemeente Buren heeft voorals nog geconcludeerd dat zij met haar bouwgrondcomplexen door de 'ondernemingspoort' gaat. De parameters die daarbij horen worden nog afgestemd met de belastingdienst. Zo ook de parameters ten behoeve van een eventuele fiscale openingsbalanswaardering en de winstberekening. Als gevolg van de onzekerheden over de parameters kan nog geen zekerheid worden verkregen over de eventuele vennootschapsbelastinglast. Overigens gelden deze onzekerheden voor alle gemeenten. Eventuele vrijstellingen zijn niet van toepassing op de bouwgrondcomplexen.

De mutaties met het eigen vermogen kunnen worden gespecificeerd als volgt:					
Stortingen in het eigen vermogen	**Toelichting belangrijkste stortingen**	**Begroot**	**Werkelijk**	**Incidenteel**	**Structureel**
Algemene reserve	Storting rente	29	29	29	
Algemene reserve	Vrijval bestemmingsreserve besteed gemeentehuis	4.079	4.079	4.079	
Algemene reserve	Vijval bestemmingsreserve regisserende gemeente Buren	100	100	100	
Algemene reserve (geblokkeerd gedeelte)	Extra buffer risicoprofiel (weerstandsvermogen)	412	412	412	
Omg.gerichte uitgaven & bovenplanse verevening	Bijdragen derden vanuit ruimtelijke plannen	-	136	136	
Reserve Overlopende posten	Storting overlopende posten jaarrekening 2015 -> 2016	835	835	835	
Reserve Overlopende posten	Lokaal innovatiebudget	70	70	70	
Reserve Overlopende posten	Project SOL	43	43	43	
Reserve Overlopende posten	Ruimtelijke plannen	95	95	95	
Reserve Overlopende posten	BAG	39	39	39	
Reserve Beheer en onderhoud Tollewaard	Afkoopsom	1.314	1.397	1.397	
Reserve Risico grondexploitaties	Buffer voor toekomstige risicos	9.361	9.361	9.361	
Reserve Deelfonds sociaal domein	Reservering niet uitgegeven budgetten	3.068	3.068	3.068	
Reserve Gemeentehuis	Jaarlijkse storting bespaarde rente	11	11	11	
Reserve Heractivering riolering	Jaarlijkse storting bespaarde rente	57	57	57	
Reserve Nieuwbouw school Maurik Oost	Jaarlijkse storting bespaarde rente	1	1	1	
Reserve Kapitaallasten IHP 2007 - 2016	Jaarlijkse storting bespaarde rente	28	28	28	
		19.542	**19.761**	**19.761**	**-**
Onttrekkingen aan het eigen vermogen	**Toelichting belangrijkste onttrekkingen**	**Begroot**	**Werkelijk**	**Incidenteel**	**Structureel**
Algemene reserve	T.g.v. reserve Overlopende posten 2015 -> 2016	-835	-835	-835	
Algemene reserve	T.g.v. algemene reserve geblokkeerd (weerstandsvermogen)	-412	-412	-412	
Algemene reserve	T.g.v. reserve risico grondexploitaties	-5.961	-5.961	-5.961	
Algemene reserve	T.g.v. reserve Beheer en onderhoud Tollewaard	-1.314	-1.314	-1.314	
Algemene reserve	T.g.v. reserve Deelfonds sociaal domein	-1.863	-1.863	-1.863	
Algemene reserve	T.g.v. exploitatie uitgaven (nota vastgoed)	-45	-45	-45	
Algemene reserve	T.g.v. exploitatie uitgaven (asbestsanering scholen)	-174	-174	-174	
Algemene reserve (geblokkeerd gedeelte)	T.g.v. reserve risico grondexploitaties	-3.400	-3.400	-3.400	
Reserve BTW-Compensatiefonds	T.g.v. de exploitatie i.v.m. invoering BTW-Compensatiefonds	-23	-23	-23	
Omgevingsger. Uitgaven/bovenplanse verevening	T.g.v. exploitatie uitgaven (voetgangersbrug kasteeltuin Buren)	-49	-49	-49	
Reserve Overlopende posten	T.g.v. expl. uitgaven (overhevelen 2015 -> 2016 jaarrek 2015)	-835	-835	-835	
Reserve Overlopende posten	T.g.v. expl. uitgaven (Tidal flow Rhenen)	-100	-100	-100	
Reserve Overlopende posten	T.g.v. expl. uitgaven (actie Buurtjutters)	-50	-50	-50	
Reserve Maatschappelijke investeringen	T.g.v. exploitatie uitgaven (sloop zwembad Beusichem)	-175	-175	-175	
Reserve Beheer oppervlakte water	T.g.v. exploitatie uitgaven (diverse uitgaven)	-70	-70	-70	
Reserve Ontwikkeling regie gemeente Buren	T.g.v. exploitatieuitgaven (diverse projecten)	-102	-102	-102	
Reserve Ontwikkeling regie gemeente Buren	T.g.v. algemene reserve (amendement VVD)	-100	-100	-100	
Reserve Ontwikkeling regie gemeente Buren	T.g.v. exploitatie uitgaven (frictiekosten)	-49	-49	-49	
Reserve Reserve Egalisatie acress alg. uitkering	T.g.v. exploitatie uitgaven (algemene dekking)	-100	-100	-100	
Reserve Gemeentehuis	T.g.v. voorziening afwaardering gemeentehuis	-4.079	-4.079	-4.079	
Reserve Gemeentehuis	Jaarlijks ter dekking van de kapitaallasten	-42	-42		-42
Reserve Heractivering riolering	Jaarlijks ter dekking van de kapitaallasten	-201	-201		-201
Reserve Afbouw verplichting sport & dorpshuizen	Jaarlijks ter dekking van de kapitaallasten	-89	-89		-89
Reserve Nieuwbouw school Maurik Oost	Jaarlijks ter dekking van de kapitaallasten	-9	-9		-9
Reserve Kapitaallasten IHP 2007 - 2016	Jaarlijks ter dekking van de kapitaallasten	-53	-53		-53
		-20.130	**-20.130**	**-19.736**	**-394**
Generaal totaal		-588	-369	25	-394

Overzicht van incidentele baten en lasten

Overzicht incidentele baten en lasten
Op grond van BBV-artikel 19, lid c is in de begroting een overzicht van de incidentele baten en lasten verplicht. Volgens BBV-artikel 28, lid c moeten we in de toelichting op de programmarekening eveneens zo'n overzicht opnemen.

In onderstaand overzicht maken we een vergelijking van de realisatie van de incidentele baten en lasten met de begrotingscijfers. Hierdoor ontstaat een totaalbeeld van de incidentele baten en lasten ten opzichte van de primitieve begroting inclusief eventuele tussentijdse (incidentele) wijziging.

Programma's		**Structureel**		**Incidenteel**		**Totaal**	
		Lasten	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
1	Bestuur en burger	5.032	- 557	477	-185	5.509	- 742
2	Openbare orde en veiligheid	2.108	- 33	0	0	2.108	- 33
3	Openbare ruimte, vervoer & infra	10.839	- 4.213	53	- 83	10.892	- 4.296
4	Lokale economie	652	- 107	181	- 813	833	- 920
5	Werk en inkomen	8.319	- 4.319	79	0	8.398	- 4.319
6	Jeugd	5.513	- 84	0	0	5.513	- 84
7	Wmo	4.296	- 326	76	0	4.372	- 326
8	Samenlevingszaken	3.496	- 69	181	- 162	3.677	- 231
9	Milieu	1.614	- 1.735	32	- 22	1.646	- 1.757
10	Wonen	5.950	- 3.421	729	- 240	6.679	- 3.661
D&O	Treasury	40	- 1.050	0	0	40	- 1.050
D&O	Algemene uitkering	0	- 28.827	0	0	0	- 28.827
D&O	Belastingen	649	- 6.772	0	0	649	- 6.772
D&O	Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
D&O	Overige posten	291	0	1.257	0	1.548	0
Gerealiseerd totaal saldo baten & lasten		**48.799**	**- 51.513**	**3.065**	**- 1.505**	**51.864**	**- 53.018**
Toevoeging/onttrekking aan reserves		98	- 394	19.663	-19.736	19.761	- 20.130
Gerealiseerd resultaat (excl. saldo)		**48.897**	**- 51.907**	**22.728**	**-21.241**	**71.625**	**- 73.148**

Mutaties reserves per programma's		**Stor-ting**	**Onttrek-king**	**Stor-ting**	**Onttrek-king**	**Stor-ting**	**Onttrek-king**
3	Heractivering riolering	57	- 201	0	0	57	- 201
3	Beheer oppervlaktewater	0	0	0	- 70	0	- 70
3	Omgevingsgerichte uitgaven	0	0	136	- 49	136	- 49
3	Beheer en onderhoud Tollewaard	0	0	1.397	0	1.397	0
7	Deelfonds sociaal domein	0	0	3.068	0	3.068	0
8	School Maurik Oost	1	- 9	0	0	1	- 9
8	Integraal huisvestingsplan	29	- 53	0	0	29	- 53
8	Afbouw sport & dorpshuizen	0	- 89	0	0	0	- 89
8	Maatschappelijke investeringen	0	0	0	- 175	0	- 175
10	Risico's grondexploitaties	0	0	9.361	0	9.361	0
D&O	Ontwikkeling regie gemeente Buren	0	0	0	- 252	0	- 252
D&O	Overlopende posten	0	0	1.081	- 985	1.081	- 985
D&O	BTW compensatiefonds	0	0	0	- 23	0	- 23
D&O	Egalisatie accres alg. uitkering	0	0	0	- 100	0	- 100
D&O	Gemeentehuis	11	- 42	0	- 4.079	11	- 4.121
D&O	Algemene reserve (geblokkeerd)	0	0	412	- 3.400	412	- 3.400
D&O	Algemene reserve	0	0	4.208	- 10.603	4.208	- 10.603
Toevoeging/onttrekking aan reserves		**98**	**- 394**	**19.663**	**- 19.736**	**19.761**	**- 20.130**

In onderstaand overzicht geven we een nadere toelichting op de incidentele baten en lasten van het gerealiseerde totaalsaldo baten en lasten. Voor een nadere toelichting op de incidentele stortingen en onttrekkingen verwijzen we naar onderdeel 4 "Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening" in hoofdstuk 4.

Begrotings wijziging	Incidentele baten	Raming ná wijziging	Realisatie
Programma 1: Bestuur en burger			
N.v.t.	Onttrekking voorziening wachtgeld wethouders	0	- 65
P	ODR Communicatie	- 124	- 120
		- 124	**- 185**
Programma 2: Openbare orde en veiligheid			
	Niet van toepassing		
Programma 3: Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur			
N.v.t.	Afkoopsom beheer en onderhoud Tollewaard	0	- 83
		0	**- 83**
Programma 4: Lokale economie			
P + 1	Verkoop panden en gronden	- 150	- 786
N.v.t.	Project restgroen	0	- 27
		- 150	**- 813**
Programma 5: Werk en inkomen			
	Niet van toepassing		
Programma 6: Jeugd			
	Niet van toepassing		
Programma 7: Wmo			
	Niet van toepassing		
Programma 8: Samenlevingszaken			
N.v.t.	Vrijval voorziening dubieuze debiteuren. We ontvingen oude openstaande vorderingen Brede school Maurik	0	- 65
16	Bijdrage Basis Buren verbouwing Brede school Maurik	- 97	- 97
		- 97	**- 162**
Programma 9: Milieu			
N.v.t.	Afrekening isolatiesubsidie	0	- 22
		0	**- 22**
Programma 10: Wonen			
N.v.t.	Bijdrage ruimtelijke plannen	0	- 136
N.v.t.	Inkomsten BAG	0	- 13
12	Subsidie Ingeborg 't Woud	- 90	- 91
		- 90	**- 240**
Programma: Dekking en onvoorzien			
	Niet van toepassing		
Totaal incidentele baten		**- 461**	**- 1.505**

Begrotings wijziging	Incidentele lasten	Raming ná wijziging	Realisatie
Programma 1: Bestuur en burger			
N.v.t.	Proceskosten	0	18
7	Overlopende post 2015 > 2016: Inhuur expertise vastgoed	92	92
12	Storting in voorziening wachtgelden wethouders	314	314
P	Communicatie ODR	85	27
P	Verkiezingen	28	26
		519	**477**
Programma 2: Openbare orde en veiligheid			
	Niet van toepassing		
Programma 3: Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur			
5	Aanleg brug kasteeltuin Buren	49	8
N.v.t.	Onderhoud Tollewaard	0	14
N.v.t.	Meerwerk opdrachten AVRI	0	28
P + 7	Beheer oppervlaktewater	78	3
		127	**53**
Programma 4: Lokale economie			
P	Inhuur voor verkoop van panden gronden	25	40
7	Kosten verkoop klaarmaken panden	160	99
7	Overlopende post 2015 > 2016: Budget regiocontract	60	8
N.v.t.	Project restgroen	0	34
		245	**181**
Programma 5: Werk en inkomen			
7	Overlopende post 2015>2016: Innovatiebudget 2015/2016	82	79
		82	**79**
Programma 6: Jeugd			
	Niet van toepassing		
Programma 7: Wmo			
7	Overlopende post 2015 > 2016: Transitiebudget 3D's	76	76
		76	**76**
Programma 8: Samenlevingszaken			
10	Asbestsanering scholen	174	109
13	Sloop zwembad Beusichem	175	17
16	Schadevergoeding gebruiker zwembad Beusichem	28	28
N.v.t.	Herstelwerkzaamheden 't Heerenlogement	0	27
		377	**181**
Programma 9: Milieu			
1	Overlopende post 2015 > 2016: Actie Buurtjutters	50	25
N.v.t.	Betaalde isolatiesubsidie	0	7
		50	**32**
Programma 10: Wonen			
N.v.t.	Toename verwacht verlies Doejenburg II	0	600
N.v.t.	Toename verwacht verlies Het Woud	0	41
12	Doorbetaling impulssubsidie 't Woud	90	88
		90	**729**
Programma: Dekking en onvoorzien			
7	Overlopende post 2015 > 2016: Organisatieontwikkeling	70	55
12	Verplichting vakantiegeld 2016 i.v.m. invoering IKB	210	265
P	Aanvulling voorziening pensioenen wethouders	150	471
N.v.t.	Naheffing loonbelasting + boete i.v.m. boekenonderzoek	0	176
N.v.t.	Naheffing BTW i.v.m. boekenonderzoek	0	290
		430	**1.257**
Totaal incidentele lasten		**1.966**	**3.065**

Overzicht verschillenanalyse baten en lasten

Verklaring verschil begroting / jaarrekening

Verwacht nadelig rekeningresultaat bij de 2e bestuursrapportage 2016	- € 487.000
Werkelijk rekeningresultaat 2016	+ € 1.523.000
Te verklaren verschil	€ 2.010.000

Bedragen x € 1.000,-

Nr.	Programma	Totaal te verklaren verschil begroting / rekening	
1	Bestuur en burger	177	Voordeel
2	Openbare orde en veiligheid	19	Voordeel
3	Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur	551	Voordeel
4	Lokale economie	729	Voordeel
5	Werk en inkomen	367	Voordeel
6	Jeugd	-395	Nadeel
7	Wmo	1.019	Voordeel
8	Samenlevingszaken	238	Voordeel
9	Milieu	57	Voordeel
10	Wonen	- 371	Nadeel
	Dekking en onvoorzien (exclusief saldo)	- 381	Nadeel
Verschil begroting/ rekening		**2.010**	**Voordeel**

In hoofdstuk 2 programmaverantwoording is bij ieder programma een analyse per beheerproduct opgenomen. Een afwijking groter dan € 25.000,- lichten we toe.

Overzicht lasten en baten per kostensoort

	Lasten Categoriën Programma's	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Raming 2016 na wijziging	Realisatie 2016	Verschil realisatie 2015 - realisatie 2016	Verschil 2016 raming - realisatie
0.0	Niet in te delen lasten	-	-	-452	-	-	-452
1.1	Loonbetalingen en sociale premies	-	-	-	2	-2	-2
1.2	Loonbetalingen en sociale premies	-	-	-	-	-	-
2.1	Werkelijk betaalde rente	27	3	35	-	3	35
2.2	Toegerekende rente	-	-	-	-	-	-
2.3	Afschrijvingen	-	-	-	-	-	-
3.0	Personeel van derden	1.030	825	576	697	128	-121
3.1	Energie	357	317	301	329	-12	-28
3.3.1	Kosten algemene plannen	-	5	15	-	5	15
3.3.2	Aankoop gronden	13	2	-	-	2	-
3.3.3	Overige aankopen en uitbestedingen duurz. goederen	2.424	1.020	1.263	441	579	822
3.4.1	Betaalde belastingen	263	305	315	316	-11	-1
3.4.2	Betaalde pachten en erfpachten	26	26	26	26	-	-
3.4.3	Aankopen niet duurzame goederen en diensten	5.551	8.867	9.863	9.713	-846	150
4.1.1	Inkomensoverdrachten aan het Rijk	183	190	193	201	-11	-8
4.1.2	Vermogensoverdrachten aan het Rijk	-	-	-	-	-	-
4.2.1	Subsidies aan marktproducenten	32	42	1.606	1.617	-1.575	-11
4.2.2	Sociale uitkeringen in geld	3.046	2.994	3.504	3.686	-692	-182
4.2.3	Sociale verstrekkingen in natura aan personen	3.152	3.405	3.336	2.428	977	908
4.2.4	Inkomensoverdrachten aan overheid (niet-Rijk)	9.812	10.132	10.491	9.992	140	499
4.2.5	Overige inkomensoverdrachten	1.412	1.773	355	194	1.579	161
4.3.1	Invest.bijdr. & ov.kap.overdr. aan overheid (niet-Rijk)	-	-	-	-	-	-
4.3.2	Overige investeringsbijdr. en overige kap.overdrachten	16	440	119	120	320	-1
5.1	Chartaalgeld en deposito's	-	-	-	-	-	-
5.2	Kortlopende effecten m.u.v. aandelen	-	-	-	-	-	-
5.3	Langlopende effecten m.u.v.aandelen	-	-	-	-	-	-
5.4	Financiële derivaten	-	-	-	-	-	-
5.5	Kortlopende leningen	-	-	-	-	-	-
5.6	Langlopende leningen	-	-	-	-	-	-
5.7	Aandelen en overige deelnemingen	-	1	-	-	1	-
5.8	Handelskredieten en transitorische posten	-	-	-		-	-
6.0	Reserveringen	8.906	18.084	23.732	25.693	-7.609	-1.961
6.1	Kapitaallasten	3.394	3.287	2.168	2.143	1.144	25
6.2.1	Verrekening kostenplaatsen voor investeringsproj.	-	-	-	-	-	-
6.2.2	Overige verrekeningen van kostenplaatsen	11.761	15.817	12.391	12.609	3.208	-218
6.3	Overige verrekeningen	3.831	6.980	2.926	2.941	4.039	-15
	Totaal functies (lasten)	**55.236**	**74.515**	**72.763**	**73.148**	**1.367**	**-385**

	Baten Categoriën Programma's	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Raming 2016 na wijziging	Realisatie 2016	Verschil realisatie 2015 - realisatie 2016	Verschil 2016 raming - realisatie
2.1.X	Werkelijk ontvangen rente en winstuitkeringen	128	107	147	155	-48	-8
2.2	Toegerekende rente	1.156	1.038	759	759	279	-
2.3	Afschrijvingen	-	-	-	-	-	-
3.0	Vergoeding voor personeel	25	28	-	-	28	-
3.2.1	Huren	208	230	194	151	79	43
3.2.2	Pachten	89	935	135	1.321	-386	-1.186
3.3.1	Opbrengst van grondverkopen	1.405	3.146	3.498	2.622	524	876
3.3.2	Overige verkopen van duurzame goederen	-	-	-	300	-300	-300
3.4	Overige goederen en diensten	3.706	3.965	4.215	4.831	-866	-616
4.0.1	Belastingen op producenten	6.108	5.425	6.878	5.675	-250	1.203
4.0.2	Belasting op inkomen van gezinnen	2.371	2.404	2.366	2.421	-17	-55
4.0.3	Vermogensheffing	-	-	-	-	-	-
4.1.1	Inkomensoverdracht van het Rijk	24.922	31.165	31.482	31.872	-707	-390
4.1.2	Vermogensoverdracht van het Rijk	-	-	-	1	-1	-1
4.2.1	Baten m.b.t. vergoeding en verhaal sociale uitk.	651	593	448	509	84	-61
4.2.2	Overige inkomensoverdr. van overheid (niet-Rijk)	1.522	1.393	1.076	786	607	290
4.2.3	Overige inkomensoverdrachten	124	91	66	73	18	-7
4.3.1	Invest.bijdr. & ov. kap.overdr. van overheid (niet-Rijk)	7	8	5	2	6	3
4.3.2	Ov. investeringsbijdr. en overige kap.overdrachten	153	297	310	351	-54	-41
5.1	Chartaalgeld en deposito's	-	-	-	-	-	-
5.2	Kortlopende effecten m.u.v. aandelen	-	-	-	-	-	-
5.3	Langlopende effecten m.u.v.aandelen	-	-	-	-	-	-
5.4	Financiële derivaten	-	-	-	-	-	-
5.5	Kortlopende leningen	-	-	-	-	-	-
5.6	Langlopende leningen	-	-	-	-	-	-
5.7	Aandelen en overige deelnemingen	-	8	-	-	8	-
5.8	Handelskredieten en transitorische posten	-	-	-	-	-	-
6.0	Reserveringen	8.198	14.384	20.448	20.491	-6.107	-43
6.1	Kapitaallasten	-	-	-		-	-
6.2.1	Verrekening kostenplaatsen voor investeringsproj.	-	-	-		-	-
6.2.2	Overige verrekeningen van kostenplaatsen	1.218	1.202	145	125	1.077	20
6.3	Overige verrekeningen	3.250	8.084	595	706	7.378	-111
	Totaal functies (baten)	**55.241**	**74.503**	**72.767**	**73.151**	**1.352**	**-384**

Verschillenanalyse financiële rechtmatigheid

Inleiding
Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door u zijn vastgesteld. Om de voorgenomen programmadoelstellingen te bereiken geven we geld uit. De uitgaven die we gedurende het jaar doen, moeten binnen de vastgestelde programmakaders blijven.

Bij de rechtmatigheidbeoordeling van de overschrijdingen maken we gebruik van de volgende categorieën:
1. Kostenoverschrijdingen die niet passen binnen het bestaand beleid en waarvoor geen begrotingswijziging is ingediend;
2. Kostenoverschrijdingen die passen binnen bestaand beleid, maar waarvan de accountant vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd;
3. Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door niet direct gerelateerde opbrengsten;
4. Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten;
5. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid;
6. Kostenoverschrijdingen bij open einde regelingen.

Formeel zijn alle overschrijdingen onrechtmatig. De overschrijdingen die vallen in de categorieën 4 t/m 6 tellen alleen niet mee in de oordeelsvorming (fouten) van de accountant. Reden hiervan is dat we deze overschrijdingen niet altijd kunnen voorkomen en ze niet in strijd zijn met het vastgestelde beleid. Bijvoorbeeld een kostenstijging als gevolg van meer aanvragen paspoorten.

Bedragen x € 1.000,-

Omschrijving programma	Begrote lasten	Werkelijke Lasten	Verschil
Programma 1 Bestuur en Burger	5.575	5.509	66
Programma 2 Openbare orde en veiligheid	2.129	2.108	21
Programma 3 Openbare ruimte, vervoer& infrastructuur	11.139	10.892	247
Programma 4 Lokale economie	923	833	90
Programma 5 Werk en inkomens	8.540	8.398	142
Programma 6 Jeugd	5.212	5.513	- 301
Programma 7 Wmo	5.392	4.372	1.020
Programma 8 Samenlevingszaken	4.040	3.677	363
Programma 9 Milieu	1.639	1.646	- 7
Programma 10 Wonen	7.345	6.679	666
Programma Dekking en onvoorzien (excl. resultaat)	21.318	21.998	- 680
Totaal	73.252	71.625	1.627

Programma 6 Jeugd (overschrijding lasten € 301.000)
In 2016 zijn de lasten hoger, omdat we meer lokale en bovenregionale zorgtrajecten hadden. Het betreft hier een open einde regeling. De overschrijding telt dus niet mee voor het oordeel van de accountant.

Programma 9 Milieu (overschrijding lasten € 7.000)
Kosten afvalverwijdering- en verwerking (categorie 4)
De afrekening 2015 voor het gemeentelijk aandeel in de kosten van inzamelen en verwerken van het huishoudelijk afval 2015 is hoger dan geraamd. We verwerkten de afrekening in 2016, omdat de uitkomst nog niet bekend was, toen we de jaarrekening 2015 opstelden. De hogere kosten compenseren we door het gemeentelijk aandeel in de opbrengst uit de afvalstoffenheffing 2015. Deze opbrengst is ook in 2016 verwerkt. Deze terugbetaling compenseren we door direct gerelateerde opbrengsten. De overschrijding telt dus niet mee voor het oordeel van de accountant.

Programma Dekking en onvoorzien (overschrijding lasten € 680.000)

Storting bijdrage voor ruimtelijke plannen (€ 136.000)

Deels wordt de overschrijding veroorzaakt, omdat we hogere bijdragen van derden ontvangen voor bovenwijkse voorzieningen. De inkomsten € 136.000 verantwoorden we in programma 10 Wonen. Deze bijdragen storten we in de reserve omgevingsgerichte uitgaven en bovenplanse verevening. De storting vindt plaats in programma Dekking en onvoorzien. Deze kosten compenseren we door direct gerelateerde opbrengsten. De overschrijding telt dus niet mee voor het oordeel van de accountant.

Storting bijdrage beheer en onderhoud Tollewaard (€ 83.000)

Deels wordt de overschrijding veroorzaakt doordat de afkoopsom is geïndexeerd door Rijkswaterstaat. De hogere bijdrage verantwoorden we in programma 3 Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur. De storting vindt plaats in programma Dekking en onvoorzien. Deze kosten compenseren we door direct gerelateerde opbrengsten. De overschrijding telt dus niet mee voor het oordeel van de accountant.

Extra storting in voorziening pensioenen wethouders (€ 321.000)

In 2016 vindt een extra eenmalige storting in de voorziening plaats. Dit komt doordat de rekenrente daalde van 2,20% naar 0,864%. Een verlaging van de rekenrente veroorzaakt een verhoging van het te reserveren bedrag voor de gemeente. We zijn wettelijk verplicht de voorziening op peil te houden. De berekening vindt plaats aan het einde van het jaar. Deze kostenoverschrijding past binnen het bestaande beleid en telt dus niet mee voor het oordeel van de accountant.

Extra reservering voor het vakantiegeld 2016 in het kader van het IKB (€ 55.000)

Voor het IKB reserveerden we bij de 1e bestuursrapportage 2016 in totaal € 210.000 om aan de verplichting van het vakantiegeld 2016 te kunnen voldoen. Bij de salarisproductie van mei 2017 bleek dit bedrag niet toereikend. Daarom stortten we € 55.000 bij. We zijn wettelijk verplicht het juiste bedrag te reserveren. Deze kostenoverschrijding past binnen het bestaande beleid en telt dus niet mee voor het oordeel van de accountant.

Boekenonderzoek Belastingdienst (€ 465.000)

Naar aanleiding van een boekenonderzoek door de Belastingdienst is het noodzakelijk een voorziening te treffen. Deze voorziening heeft betrekking op een naheffing en boete voor de loonheffing en een naheffing voor de BTW. Het BBV schrijft voor dat we een voorziening moeten treffen op het moment dat de verplichting zich voordoet. Ons beleid sluit hierop aan. Deze kostenoverschrijding past binnen het bestaande beleid en telt dus niet mee voor het oordeel van de accountant.

Totaalbeeld

Uit de analyse van de kostenoverschrijdingen blijkt dat er in 2016 geen financiële onrechtmatige overschrijdingen plaatsvinden. Ze tellen niet mee als fout voor het rechtmatigheidsoordeel van de accountant.

Verschillenanalyse investeringen

Belangrijkste verschillen (> € 10.000,-) afgesloten investeringskredieten in 2016

Omschrijving investering	Begroot	Werkelijk	Verschil	V/N
1. I&A-plan 2009-2011 & I&A-plan 2012-2014	684.000	634.000	+ 50.000	V
2. Riolering projecten Ruimte (2013)	1.157.000	1.307.000	- 150.000	N
3. Afkoppelplan riolering (2013)	307.000	262.000	+ 45.000	V
4. Afkoppelplan riolering (2014)	83.000	101.000	- 18.000	N
5. Dijkverzwaring	120.000	24.000	+ 96.000	V
6. Renovatie PWA-school Beusichem	2.609.000	2.531.000	+ 78.000	V
7. Verkoop grond in Zoelmond en Maurik	0	- 91.000	+ 91.000	V
Totaal	4.960.000	4.768.000	+192.000	V

Toelichting investeringen:

1. I&A-plan 2009-2011 & I&A-plan 2012-2014 (voordeel € 50.000)
In april 2017 is het nieuwe I&A-plan 2017-2021 vastgesteld. Bij het raadsbesluit is besloten om de oude I&A-plannen af te sluiten en het restantbedrag van de investeringen van € 50.000 in te zetten voor het nieuwe I&A-plan 2017-2021. Dit is een restant voor nog niet uitgevoerde werkzaamheden. Deze werkzaamheden zijn weer onderdeel van het nieuwe I&A-plan.

2. Riolering t.b.v. projecten RB 2013 (nadeel € 150.000)
Deze investering betreft de kernbestekken Lienden, Buren en Maurik. Het verschil heeft voornamelijk te maken met het kernbestek Lienden. We kwamen afgerond € 150.000,= tekort door: een aanpassing aan het riool tijdens het werk, een andere fundering dan uit onderzoek bleek en er kwam niet alleen zand maar ook klei vrij bij het ontgraven.

3. Afkoppelplan riolering 2013 (voordeel € 45.000)
Deze uitgaven betreffen het deelproject Schiltmanshof in Kerk-Avezaath. Het project is anders en beperkter uitgevoerd. Het was veel effectiever en goedkoper om uitsluitend het dorpshuis en omringende verharding van het riool af te koppelen dan een voorziening te treffen aan de Schiltmanshof.

4. Afkoppelplan riolering 2014 (nadeel € 18.000)
Deze uitgaven betreffen het deelproject PWA-school Beusichem: We hadden de medewerking van voetbalclub BZS nodig om de voorziening aan te leggen. We hebben onze voorziening uitgebreid om gelijktijdig afwateringsproblemen van BZS op te lossen. Tenslotte bleek dat het ontwerp van de PWA-school en de pleininrichting niet aansloot op de aangeboden voorziening. Om de aansluiting toch te kunnen maken hebben we extra leidingwerk ten behoeve van de school aangelegd.

5. Dijkverzwaring (voordeel € 96.000)
De teruggave van het waterschap is hoger uitgevallen. Vanwege de jonge leeftijd van de rioolbuis in de Rijnbandijk / Marsdijk / Lekdijk heeft het Waterschap meer vergoed. De buis was nog niet aan vervanging toe. Het omleggen van de rioolbuizen hebben we gecombineerd met de werkzaamheden van de nutsbedrijven. Hierdoor zijn de kosten lager uitvallen.

6. Renovatie PWA-school in Beusichem (voordeel € 78.000)
De raad is eerder over het voordeel via een RI-brief (RI/16/02491/Z13-27922) geïnformeerd. In de brief staat een voordeel gemeld van € 45.000. Het verschil met het hierboven genoemde voordeel betreft kosten voor inhuur (€ 33.000) welke in 2015 ten laste van inhuur derden/vervanging bij ziekte zijn geboekt. Hier is in de RI-brief rekening mee gehouden.

7. Verkoop grond in Zoelmond en Maurik (voordeel € 91.000)
Eind 2016 zijn 2 percelen grond verkocht. Dit was te laat om de raming voor de verkoop nog op te nemen in de 2e Burap. Het gaat om een perceel grond in Zoelmond aan de Groeneweg (€ 48.000) en in Maurik aan de Pr. Marijkelaan (43.000). Deze opbrengst wordt gebruikt om de restant-boekwaarde van de grond af te boeken.

Toelichting nog lopende investeringskredieten 2016
In de productenrekening is een overzicht met investeringskredieten opgenomen. Uit dit overzicht blijkt dat alle restantkredieten toereikend zijn voor de nog te maken kosten.
Deze informatie is bij het samenstellen van de jaarrekening door de diverse teamleiders verstrekt naar de financiële administratie. Iedere teamleider heeft zijn eigen investeringen beoordeeld. De afzonderlijke verslagen zijn aanwezig bij team financiën.

Wet Normering Topfunctionarissen

Inleiding
Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector ingegaan. De verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Gemeente Buren van toepassing zijnde regelgeving:
Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor Gemeente Buren is € 179.000,- Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking. Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling1

bedragen x € 1	**G.A. Droffelaar**	**R. v.d. Starre**
Functiegegevens	griffier	gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31-05
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	nee	nee
Individueel WNT-maximum2	**179.000**	**74.583**
Beloning	82.518	39.956
Belastbare onkostenvergoedingen	2.331	918
Beloningen betaalbaar op termijn	9.013	4.425
Subtotaal	93.862	45.299
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0
Totaal bezoldiging	93.862	45.299
Verplichte motivering indien overschrijding	PM	PM
Gegevens 2015		
Aanvang en einde functievervulling in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	1,0	1,0
Beloning	81.243	94.700
Belastbare onkostenvergoedingen	2.331	3.721
Beloningen betaalbaar op termijn Wg deel pensioen,vute, prepensioen	8.745	11.315
Totaal bezoldiging 2015	**92.319**	**109.736**

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking kalendermaand 1-12

bedragen x € 1	**IPC van Wamel-Geene**
Functiegegevens	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling (uiterlijk maand 12)	1-6-2016/31-12-2016
Aantal kalendermaanden waarin functievervulling vóór 2016	0
Aantal kalendermaanden waarin functievervulling in 2016	7
Aantal uren functievervulling in 2016	1.092
Individueel WNT-maximum	**162.000**
Maximum uurtarief	175
Uitgekeerde bezoldiging in 2016 (t/m maand 12)	71.563
Bezoldiging per uur	67
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0
Totaal bezoldiging	71.563
Verplichte motivering indien overschrijding	PM

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2016 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum ontvingen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT plaatsvond of plaats had moeten vinden. Er zijn in 2016 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen

bedragen x € 1.000,-	**Raming 2016 (incl. wijz.)**	**Werkelijk 2016**
Treasury		
a. Geldleningen		
lasten	40	4
baten	- 924	- 905
b. Beleggingen		
lasten	37	36
baten	- 127	- 145
Totaal lasten -/- baten	**- 974**	**- 1.010**
Algemene uitkering		
lasten	0	0
baten	- 28.537	- 28.827
Totaal lasten -/- baten	**- 28.537**	**- 28.827**
Belastingen		
a. O.Z.B.		
lasten	122	123
baten	- 5.132	- 5.131
b. Toeristenbelasting		
lasten	0	0
baten	-182	-199
c. Hondenbelasting		
lasten	5	5
baten	-212	-208
d. Precariobelasting		
lasten	0	1
baten	- 1.198	- 1.204
e. Aanmaning en dwangbevelen		
lasten	0	0
baten	- 37	- 30
f. Wet WOZ		
lasten	544	520
baten	0	0
Totaal lasten -/- baten	**- 6.090**	**- 6.123**
Overige posten		
a. Vennootschapsbelasting		
lasten	0	0
baten	0	0
b. onvoorziene uitgaven		
lasten (excl. saldo, incl. stelpost dub. debiteuren)	35	0
baten	0	0
c. saldo kostenplaatsen		
lasten	993	910
baten	0	0
Totaal lasten -/- baten	**1.028**	**910**
Totaal dekking & onvoorzien (excl. saldo / mutaties reserves)	**- 34.573**	**- 35.050**

Overzicht onvoorzien uitgaven begroting 2016

In de primitieve begroting namen we een bedrag op van € 50.000,- voor onvoorziene uitgaven. Deze post staat in het programma Dekking en Onvoorzien. In 2016 stelde u via raadsvoorstel 'Kredietaanvraag voor het oplossen van klimaatproblemen Brede school Maurik' (RV/16/38618) € 40.000 beschikbaar voor externe inhuur.

Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2017

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2016 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2/02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2/03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2/04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2/05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2/06*
			€ 2.737.518	€ 40.904	€ 292.108	€ 708	€ 85.649	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2/07*	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2/08*	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2/11*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2/12*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 16.934	€ 0	Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2016 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3/01*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3/02*	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3/03*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3/04*	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3/05*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicatornummer: G3/06*
			€ 55.426	€ 60.415	€ 288	€ 82.920	€ 8.257	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3/07*	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 *Aard controle R* *Indicatornummer: G3/08*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3/09*			
			€ 0	€ 0	Ja			

Controleverklaring

Bijlagen

Onderbouwing overheveling budgetten naar 2017

Totaaloverzicht aanvragen overhevelen budget van 2016 naar 2017

Nr.	Nummer Beheer-product	Project	Jaar-gebonden (eenmalig)	Meerjarig
01	BP0207	Drank- en Horecawet / Bijzondere wetten	€ 15.000	
02	BP0308	Beleid en beheerplan begraafplaatsen	€ 10.000	
03	BP0314	Landschapsontwikkeling, ondersteuning initiatieven	€ 92.000	
04	BP0314	Landschapsontwikkeling, aanleg voetgangersbrug Buren	€ 41.000	
05	BP0314	Landschapsontwikkeling, uitvoering structuurvisie	€ 50.000	
06	BP0315	Onderhoud bomen, deelgebied 2 Avri	€ 49.000	
07	BP0401	Nota vastgoed	€ 36.500	
08	BP0401	Budget verkoop klaarmaken	€ 61.000	
09	Diverse	Sanering asbest scholen	€ 65.000	
10	BP0810	Budget leesstimulering	€ 26.000	
11	BP0813	Sloop zwembad Beusichem	€ 158.000	
12	Intern	Medezeggenschap	€ 8.500	
13	Intern	ICT gelden ten behoeve van I&A-plan 2017-2021	€ 290.000	
		Totaal	€ 902.000	

Totaal over te hevelen (jaar gebonden + meerjarig) **€ 902.00**
Het budget horende bij overhevelingsverzoeken tot en met ≤ € 10.000,- hevelen we niet over naar 2017, met 1 uitzondering voor de trainingsbudgetten van de vernieuwde OR. In het overige geval zetten we er op in om deze kosten op te vangen binnen de bestaande budgetten in 2017. Mocht achteraf blijken dat dit niet lukt, rapporteren we hierover in de bestuursrapportage.

Aanvraag:	**Overhevelen budget naar het volgende jaar**

Over te hevelen bedrag : € 15.000

Programma : Bestuur en burger
Afdeling : Bedrijfsvoering
Budgethouder : B. Mulder

Beheerproduct + nummer : BP0207 Uitvoering APV en bijzondere wetten

Onderwerp:	Handhaving Drank- en Horecawet / Bijzondere wetten

Motivatie voor overheveling:	Deze taak voeren we uit in het kader van medebewind. In 2016 is de handhaving van Bijzondere Wetten van de AVRI overgegaan op Bureau Horeca Bijzondere Wetten. In 2016 is er ingezet op preventie en zijn er minder controles uitgevoerd. In het beleid is vastgelegd is dat we handhaven door middel van controles. In 2017 is een inhaalslag nodig. Daarom is het noodzakelijk het budget over te hevelen zodat de gemeente conform haar beleid en wettelijke taak deze controles kan uitvoeren.

Effecten wanneer budget NIET in het volgende jaar beschikbaar is:	- Het niet voldoen aan onze wettelijke taak voor handhaving Drank-en Horecawet. - Regionale afspraken over handhaving niet worden nagekomen. - Het niet voldoen aan onze wettelijke taak in kader van Wet BIBOP en Fraude. - Imagoschade omdat bij vergunningverlening/illegale situatie niet kan worden opgetreden. - Bestuurlijke wens het nieuwe handhavingsbeleid direct op te pakken.

Classificatie

	Onvermijdelijk
X	Reeds vastgesteld beleid
	Beleidskeuze

Aanvraag:	**Overhevelen budget naar het volgende jaar**

Over te hevelen bedrag : € 10.000

Programma : Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur
Afdeling : Ruimte
Budgethouder : W. Brouwer

Beheerproduct + nummer plannen : BP0308 Begraafplaatsen

Onderwerp:	Beleid en beheerplan begraafplaatsen
Motivatie voor overheveling:	Het beleid- en beheerplan begraafplaatsen is uitgesteld vanwege het onderzoek naar de mogelijkheden van privatisering/verzelfstandiging van de begraafplaatsen. Het is noodzakelijk om een nieuw beleidsplan op te stellen omdat de kostendekkendheid van de begraafplaatsen onder druk staat. Ook in onze gemeente kiezen mensen vaker voor cremeren, waardoor het aantal uit te geven graven afneemt en de inkomsten dalen. Om de begraafplaatsen in de toekomst kostendekkend te kunnen blijven beheren is het nodig om beleidskeuzes te maken. Beleidsplan begraafplaatsen / onderhoudsplan. Door een afname van begravingen worden de inkomsten steeds lager ten opzichte van de vaste kosten (kostendekkendheid). Daardoor loopt de reserve terug waardoor er op termijn een tekort ontstaat. We zullen de raad een aantal scenario's voorleggen, waaronder een stichtingsvorm, om het begraven toekomstbestendig te maken.
Effecten wanneer budget NIET in het volgende jaar beschikbaar is:	Als we het budget niet overhevelen naar 2017 is er geen budget om een nieuw beleid- en beheerplan voor de begraafplaatsen op te stellen. We lopen financieel risico omdat we de kostendekkendheid en de toereikendheid van de voorzieningen voor de begraafplaatsen in de toekomst niet meer kunnen garanderen.

Classificatie

	Onvermijdelijk
	Reeds vastgesteld beleid
X	Beleidskeuze

Aanvraag:	**Overhevelen budget naar het volgende jaar**

Over te hevelen bedrag : € 92.000

Programma : Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur
Afdeling : Ruimte
Budgethouder : W. Brouwer

Beheerproduct + nummer : BP0314 Landschapsontwikkeling

Onderwerp:	Landschapsontwikkeling, ondersteuning particuliere initiatieven

Motivatie voor overheveling:	Het bovengenoemde budget moet meerjarig beschikbaar zijn voor het uitvoeren van projecten en het ondersteunen van vrijwilligers. Dit bedrag bestaat uit verschillende componenten: 1) Jaarlijkse budget voor nieuw beleid landschap (vastgesteld oktober 2012); 2) Bijdrage van de provincie Gelderland uit de regeling landschap, aangevraagd in 2 delen (beschikkingen uit 2013 en 2015). Ons jaarlijkse budget (1) wordt deels als cofinanciering ingezet voor de provinciale subsidie. De provincie heeft beschikkingen afgegeven voor de periode tot en met 2018. Ondersteuning en begeleiding van de bestaande initiatieven lopen door in de jaren daarna. Met dit budget bekostigen we de gebiedsprocessen 'levend landschap' waarbij burgers en bedrijven initiatieven kunnen ontplooien die bijdragen aan ons landschap. Daarnaast voeren we beplantingsprojecten uit, begeleiden we werkgroepen, planten we hoogstamfruitbomen aan etc. Met het overhevelen van het budget kunnen we in samenwerking met onze inwoners hieraan blijven werken, en voldoen we aan de subsidievoorwaarden. Dit budget is afkomstig uit verschillende bronnen: subsidie van provincie Gelderland en structureel budget voor uitvoering Landschapsontwikkelingsplan. Het structurele budget is voor ca 50 % cofinanciering bij de subsidie. De realisatietermijn voor de projecten binnen de subsidiebeschikking loopt tot en met 2018 (bij honoreren van aangevraagd uitstel tot en met 2019). Indien de resultaten die zijn benoemd in de subsidiebeschikkingen niet of slechts gedeeltelijk worden gerealiseerd, dan moet het corresponderende deel van de subsidie worden terugbetaald aan de provincie. Die verrekening vindt plaats in 2018 (eerste beschikking) en 2019 (tweede beschikking).

Effecten wanneer budget NIET in het volgende jaar beschikbaar is:	Met de uitvoering van de programma's uit het landschapsontwikkelingsplan en de structuurvisie zorgen we voor een blijvend aantrekkelijk landschap. Als we het budget niet overhevelen kunnen we hier in 2017 geen uitvoering aan geven. Bovendien voldoen we dan niet aan de voorwaarden van de Regeling Landschap van Provincie Gelderland.

Classificatie

	Onvermijdelijk
X	Reeds vastgesteld beleid
	Beleidskeuze

Aanvraag:	**Overhevelen budget naar het volgende jaar**

Over te hevelen bedrag : € 41.000

Programma : Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur
Afdeling : Ruimte
Budgethouder : W. Brouwer

Beheerproduct + nummer : BP0314 Landschapsontwikkeling

Onderwerp:	Landschapsontwikkeling, aanleg voetgangersbrug Kasteeltuin Buren
Motivatie voor overheveling:	Dit budget is bestemd voor de aanleg van een voetgangersbrug waarmee het kasteelterrein van Buren beter toegankelijk wordt (raadsbesluit RV/16/00679). De aanleg van deze brug hangt samen met de restauratie van het 'plantsoen', het beleefbaar maken van een belangrijke cultuurhistorisch waardevolle plek in het stadje Buren (een van de doelstellingen van de Koepelvisie en het bijbehorende uitvoeringsprogramma, vastgesteld in 2013). De brug wordt in nauwe samenwerking met inwoners aangelegd. De aanleg van deze brug is eind 2016 gestart, en de aanleg loopt door in 2017. Met het overhevelen van het budget kunnen we in samenwerking met de inwoners hieraan blijven werken.
Effecten wanneer budget NIET in het volgende jaar beschikbaar is:	Met dit project voeren we het besluit van de raad van mei 2016 uit. Met de uitvoering van de Koepelvisie en het bijbehorende uitvoeringsprogramma zorgen we onder andere voor de versterking van de beleving van de cultuurhistorische waarden in het oude stadje Buren. Het aanleggen van de voetgangersbrug is een uitvoeringsproject dat samen met inwoners daaraan bijdraagt. Als we het budget niet overhevelen kunnen we hier in 2017 geen uitvoering aan geven en voldoen we niet aan onze verplichting die we in 2016 zijn aangegaan.

Classificatie

	Onvermijdelijk
X	Reeds vastgesteld beleid
	Beleidskeuze

Aanvraag:	**Overhevelen budget naar het volgende jaar**

Over te hevelen bedrag : € 50.000

Programma : Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur
Afdeling : Ruimte
Budgethouder : W. Brouwer

Beheerproduct + nummer : BP0314 Landschapsontwikkeling

Onderwerp:	Landschapsontwikkeling, uitvoeringsprogramma structuurvisie

Motivatie voor overheveling:	De budgetten uit het uitvoeringsprogramma structuurvisie zijn gekoppeld aan het uitvoeringsplan van de structuurvisie 2009 tot 2019. Het herstel van laanbeplanting en herstel van entrees staan in bijbehorende uitvoeringslijst. Binnen het LOP is een aantal projecten in uitvoering, het herstel van de historische lanen en dorpsentrees zoals opgenomen in het programma voor 2012 tot 2016 is nog niet geheel afgerond. Dit in afwachting van de uitkomsten van de gebiedsprocessen vanuit het programma voor de leefomgeving (levend landschap). Vanuit de gebiedsplannen is in 2015 en 2016 een aantal maal de wens tot het vergroenen van dorpsentrees en herstel van lanen ingediend. Het budget is in 2016 niet aangesproken. Op dit moment zijn deze projecten in verschillende stadia van uitwerking. Zo wordt in 2017 gestart met 2 projecten die uiteindelijk moeten leiden tot de verbetering van de entrees en een laanstructuur van het oude stadje Buren. Het resterende bedrag van € 50.804 wordt besteed aan de voorstellen die bewoners indienen, gerelateerd aan laanherstel en vergroenen van dorpsentrees. Met het overhevelen van het budget kunnen we in samenwerking met onze inwoners hier aan blijven werken. Het betreft eenmalig budget (dus niet structureel/jaarlijks). Er is geen terugbetaling aan provincie aan de orde. Het budget is o.a. bestemd voor uitvoering bomenplan en verbetering dorpsentree ‘s (w.o. 50% van het parkeeronderzoek Buren, deeluitwerking ontwerp Onderdreef).

Effecten wanneer budget NIET in het volgende jaar beschikbaar is:	Met de uitvoering van de programma’s uit het LOP en de structuurvisie zorgen we voor een blijvend aantrekkelijk landschap. Als we het budget niet overhevelen kunnen we hier in 2017 geen uitvoering aan geven.

Classificatie

	Onvermijdelijk
X	Reeds vastgesteld beleid
	Beleidskeuze

Aanvraag:	**Overhevelen budget naar het volgende jaar**

Over te hevelen bedrag : € 49.000

Programma : Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur
Afdeling : Ruimte
Budgethouder : W. Brouwer

Beheerproduct + nummer : BP0315 Beheer openbare ruimte door Avri

Onderwerp:	Onderhoud bomen deelgebied 2 Avri
Motivatie voor overheveling:	Vanwege vertraagde aanbesteding is Avri is later gestart met de uitvoering snoeien bomen deelgebied 2. De werkzaamheden hadden in 2016 uitgevoerd moeten worden en zijn onderdeel van de DVO Avri. Dit is een wettelijke zorgplicht. De verplichting is in 2016 aangegaan, de uitvoering vindt in 2017 plaats.
Effecten wanneer budget NIET in het volgende jaar beschikbaar is:	Omdat we moeten voldoen aan onze wettelijke zorgplicht. zijn we verplicht de werkzaamheden uit te voeren. We hebben dan een tekort op de exploitatie 2017.

Classificatie

X	Onvermijdelijk
	Reeds vastgesteld beleid
	Beleidskeuze

Aanvraag:	**Overhevelen budget naar het volgende jaar**

Over te hevelen bedrag : € 36.500

Programma : Lokale economie
Afdeling : Ruimte
Budgethouder : W. Brouwer

Beheerproduct + nummer : BP0401 Grondzaken

Onderwerp:	Nota vastgoed
Motivatie voor overheveling:	In 2016 besloot de raad (RV/16/00711) om invulling te geven aan de Nota Vastgoed. Hiervoor is in 2016 € 40.000 beschikbaar uit de algemene reserve. In 2016 zijn we gestart met het opstellen van het MJOP als eerste stap van systematisch beheer en onderhoud van het vastgoed. De project- en begeleidingskosten lopen door in 2017. We willen daarna de administratie op orde brengen en een vastgoed informatie systeem aanschaffen, gevolgd door inrichting en vulling systeem met data. Het gedeelte uit de algemene reserve wat we niet uitgaven in 2016, willen we meenemen naar 2017.
Effecten wanneer budget NIET in het volgende jaar beschikbaar is:	Als het budget niet beschikbaar is, kunnen we niet adequaat invulling geven aan de Nota Vastgoed. Dit levert dat stagnatie op van het invoeren van afgesproken professionalisering van het vastgoedbeheer.

Classificatie

	Onvermijdelijk
X	Reeds vastgesteld beleid
	Beleidskeuze

Aanvraag:	**Overhevelen budget naar het volgende jaar**

Over te hevelen bedrag : € 61.000

Programma : Lokale economie
Afdeling : Ruimte
Budgethouder : W. Brouwer

Beheerproduct + nummer : BP0401 Grondzaken

Onderwerp:	Budget verkoop klaarmaken
Motivatie voor overheveling:	Dit budget is onder andere bedoeld voor afronding gebied nabij bouwkavels Zoelmond (€ 22.000), realiseren bouwkavel Groeneweg Zoelmond (€ 25.500), verkoop perceel nabij werf Buren (€ 6.000), verkoop garagebox Buren (€ 2.000), juridische levering twee verenigingsgebouwen (€ 3.500) en opruimen terrein Middenweg Lienden (€ 2.000).
Effecten wanneer budget NIET in het volgende jaar beschikbaar is:	Werkzaamheden rondom het verkoop klaarmaken, zijn voorwaardelijk voor het kunnen verkopen van gemeentelijke objecten. Als het budget niet meer beschikbaar is, stagneert de verkoop. De kost gaat voor de baat uit.

Classificatie

	Onvermijdelijk
X	Reeds vastgesteld beleid
	Beleidskeuze

Aanvraag:	**Overhevelen budget naar het volgende jaar**

Over te hevelen bedrag : € 65.000

Programma : Lokale economie
Programma : Samenlevingszaken
Afdeling : Ruimte
Budgethouder : W. Brouwer

Beheerproduct + nummer : BP0401 Grondzaken (€ 20.000)
Beheerproduct + nummer : BP0806 Samenlevingszaken (€ 45.000)

Onderwerp:	Sanering asbest scholen

Motivatie voor overheveling:	In 2016 besloot de raad (RV/16/00669) om budget beschikbaar te stellen voor de asbestsanering in een aantal scholen. Van een deel van de scholen kon het asbest nog niet worden gesaneerd. Dit wordt uitgevoerd in de vakantieperiodes van het onderwijs om het gebruik van de scholen zo min mogelijk te belemmeren. Het restant werkzaamheden vindt plaats in 2017. Het restantbudget is voor: – € 20.000 bodemsanering Kapelstraat in Maurik. Deze sanering voeren we medio 2017 uit. We wachten hierbij op het restant van de rapportages en de volmacht van CPOB. – € 7.500 huisvesting OBS Kerk-Avezaath – € 27.500 huisvesting OBS Lienden – € 5.500 huisvesting OBS Ommeren – € 4.500 huisvesting OBS Zoelen

Effecten wanneer budget NIET in het volgende jaar beschikbaar is:	Als we het budget niet overhevelen kunnen we geen uitvoering geven aan het raadsbesluit en kunnen we onze afspraken niet nakomen. De verplichting zijn we al in 2016 aangegaan.

Classificatie

X	Onvermijdelijk
	Reeds vastgesteld beleid
	Beleidskeuze

Aanvraag:	**Overhevelen budget naar het volgende jaar**

Over te hevelen bedrag : € 26.000

Programma : Samenlevingszaken
Afdeling : Inwonerszaken
Budgethouder : E.M. Geerdink

Beheerproduct + nummer : BP0810 Leesstimulering

Onderwerp:	Budget leesstimulering
Motivatie voor overheveling:	Werkzaamheden leesstimulering begonnen later, doordat de raad later in het jaar een besluit nam over de door haar gewenste richting van ontwikkeling en de resultaten die daarbij horen. Deze incidentele middelen zijn nodig voor het uitvoeren van activiteiten om lezen te stimuleren en laaggeletterdheid aan te pakken.
Effecten wanneer budget NIET in het volgende jaar beschikbaar is:	Dan schuift het uitvoeren van het beleid op naar achteren en worden de resultaten die we noemden in het raadsbesluit niet worden gehaald.

Classificatie

	Onvermijdelijk
X	Reeds vastgesteld beleid
	Beleidskeuze

Aanvraag:	**Overhevelen budget naar het volgende jaar**

Over te hevelen bedrag : € 158.000

Programma : Samenlevingszaken
Afdeling : Ruimte
Budgethouder : W. Brouwer

Beheerproduct + nummer : BP0813 Maatschappelijke accommodaties

Onderwerp:	Sloop zwembad Beusichem
Motivatie voor overheveling:	In 2016 stelde de raad (RV/16/00692) budget beschikbaar voor sloop, gevelherstel en terreininrichting. De werkzaamheden vinden plaats in 2017. Deze werkzaamheden voeren we later uit vanwege een langere aanbestedingsprocedure. Ook is de planning aangepast na afstemming met de gebruikers van de school (o.a. vakantieperiode).
Effecten wanneer budget NIET in het volgende jaar beschikbaar is:	De sloopwerkzaamheden zijn in 2016 gestart en de sloop- en herstelwerkzaamheden zijn in mei 2017 afgerond. De kosten zijn al gemaakt. Zonder overheveling ontstaat er een tekort in 2017.

Classificatie

X	Onvermijdelijk (hier is sprake van een technische overheveling)
	Reeds vastgesteld beleid
	Beleidskeuze

Aanvraag:	**Overhevelen budget naar het volgende jaar**

Over te hevelen bedrag : € 8.500

Programma : Intern
Afdeling : Bedrijfsvoering
Budgethouder : B. Mulder

Product + nummer : 52100510/4343999

Onderwerp:	Medezeggenschap

Motivatie voor overheveling:	In de begroting 2016 is voor activiteiten van de Ondernemingsraad een budget van € 12.345 opgenomen. Dit bedrag wordt normaal gesproken grotendeels besteed aan training en opleiding van de OR. In 2016 bestond de ondernemingsraad uit slechts 3 personen en is de inzet vooral gericht geweest op werving van nieuwe leden. Dat is eind 2016 gelukt. De huidige OR heeft sterke behoefte aan training etc. om voor de achterban en bestuurder goed en effectief de rol van OR te kunnen uitvoeren. Een goed samenspel met juiste rolopvattingen is in belang van de gehele organisatie. Wij verwachten daarom in 2017 extra uitgaven doordat er veel nieuwe leden zijn die opleiding en training nodig hebben. Door deze uitgaven zal het reguliere budget 2017 niet toereikend zijn. De ondernemingsraad heeft via een brief een verzoek ingediend bij gemeente Buren om het restant van 2016 van 8.500,- opnieuw in 2017 beschikbaar te stellen.

Effecten wanneer budget NIET in het volgende jaar beschikbaar is:	De middelen zijn nodig om te zorgen voor een goede en adequate opleiding van de nieuwe OR leden. Hierdoor kan vanuit een goed kennisniveau geacteerd worden. Hiervoor is in het budget 2017 geen ruimte.

Classificatie

	Onvermijdelijk
	Reeds vastgesteld beleid
X	Beleidskeuze

Aanvraag:	**Overhevelen budget naar het volgende jaar**

Over te hevelen bedrag : € 290.000

Programma : Intern
Afdeling : Bedrijfsvoering
Budgethouder : B. Mulder

Product + nummer : 52150507 dienstverlening
52150511/12 dienstverlening ODR
52150509/10 (oude) I&A-plannen

Onderwerp:

Overheveling ICT gelden t.b.v. dekking I&A plan 2017-2021

Efficiencyvoordelen dienstverlening € 155.000
De dienstverlening die wij in het kader van ICT aan meerdere partijen verrichten, leidde in 2016 tot een efficiencyvoordeel. Dit voordeel is incidenteel en willen we aanwenden voor de financiering van de I&A Plannen.

Voordeel oude I&A plannen € 135.000
De projecten die in deze plannen opgenomen zijn veelal door uitstel vanuit de centrale overheid nog niet of gedeeltelijk uitgevoerd. De structurele kosten die hier uit voort hadden moeten vloeien, zijn dan ook grotendeels nog niet uitgegeven. Een voorbeeld hiervan is de Modernisering GBA.

Motivatie voor overheveling:

Dit over te hevelen bedrag van € 290.000 is onderdeel van het dekkingsplan van het I&A-plan 2017-2021. Bij RV/17/ 00759 wordt voorgesteld om als onderdeel van de besluitvorming bij de jaarrekening 2016 het budget-overschot 2016 van € 290.000 over te hevelen naar 2017 en in te zetten voor het I&A-plan.

Effecten wanneer budget NIET in het volgende jaar beschikbaar is:

Wanneer deze bedragen niet worden overgeheveld zijn er onvoldoende middelen beschikbaar om de projecten uit het I&A plan 2017-2021 uit te voeren waardoor niet of slechts ten dele aan de wettelijke verplichtingen kan worden voldaan en komt de continuïteit van de informatievoorziening in gevaar.

Classificatie

	Onvermijdelijk
X	Reeds vastgesteld beleid
	Beleidskeuze

Voortgang overgehevelde budgetten 2015 > 2016

Nummer Beheer-product	Project	Jaar-gebonden (eenmalig)	Meerjarig	Betaald
BP0106	Tijdelijke capaciteit en expertise vastgoed	92.217		92.217
BP0305	Tidal Flow	100.000		0
BP0308	Begraafplaatsen: onderzoek verzelfstandiging	15.426		0
BP0314	Particuliere initiatieven landschapsontwikkeling	50.522		0
BP0314	Landschapsontwikkelingsplan: Structuurvisie	50.804		0
BP0401	Uitvoeringskosten verkoop klaar maken		160.000	99.000
BP0402	Budget regiocontract	60.000		7.750
BP0511	Eenmalig budget voor re-integratiekosten	72.712		72.712
BP0716	Innovatiebudget 2015/2016		81.746	79.000
BP0717	Transitiebudget 3D's		75.527	75.527
BP0914	Actie Buurtjutters	50.000		25.000
BP1011	Noodzakelijk investeringen BAG	38.746		0
BP1105	Training en opleiding ICT	23.800*		0
BP1105	Project Samen online	43.000*		0
BP1105	Organisatieontwikkeling		70.000	55.000
	Totaal	**537.227**	**447.273**	**606.206**

* Deze budgetten worden als onderdeel van het saldo overgeheveld in het kader van het I&A plan.

Ingediende amendementen en moties begroting 2016

Voortgang van bij de vaststelling begroting 2016 op 9 november 2015 ingediende amendementen en moties.

Programmabegroting 2016

Aangenomen amendementen:
Indiener: Mondeling amendement van de voorzitter
Nummer: RM&A/15/00276
Onderwerp: In te stemmen met de concept zienswijze begroting 2016 Werkzaak Rivierenland.
Status: Afgehandeld

Aangenomen moties:
Indiener: PCG
Nummer: RM&A/15/00274
Onderwerp: Initiatieven te ondernemen op korte termijn - in samenwerking met andere partijen - de locatie 'voormalige gemeentewerf' te ontwikkelen als woningbouwlocatie voor starters
Status: Afgehandeld

Verklaring gebruikte afkortingen

AB	: Algemeen Bestuur
ABP	: Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
AM(H)K	: Advies en meldpunt Huiselijk geweld en kindermishandeling
APV	: Algemene Plaatselijke Verordening
AR	: Algemene Reserve
AVRI	: Afvalverwijdering Rivierenland
AWBZ	: Algemene wet bijzondere ziektekosten
BAG	: Basis registratie Adressen en Gebouwen
B&B	: Logie en Ontbijt
BBS	: Bijzondere basisschool
BBV	: Besluit begroot en verantwoording
BBZ	: Besluit Bijstand voor zelfstandigen
BGT	: Basisregistratie Grootschalige Topografie
BIBOP (wet)	: Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIG	: Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten
BNG	: Bank Nederlandse Gemeenten
BNLW	: Buren, Neder-Betuwe, Lingewaal, West Maas en Waal
BNW	: Buren, Neder-Betuwe en West Maas en Waal
BOP	: Buren Op Peil
BOV	: Beeld- en Oordeelvormende Vergadering
BP	: Beheerproduct
BR	: Bestemming Reserve
BRIM	: Besluit rijkssubsidie instandhouding monumenten
BRK	: Basis Registratie Kadaster
BRP	: Basis registratie personen
BT	: Bedrijventerrein
BTO	: Burgertevredenheidsonderzoek
BTW-CF	: BTW compensatie fonds
burap	: Bestuursrapportage
BVB	: Burgers voor Buren
BVL	: Belangenvereniging Villapark Lingemeer
B&W	: Burgemeester en Wethouders
BZS	: Beusichemse en Zoelmondse Sportvereniging
CAK	: Centraal Administratie Kantoor
CBS	: Centraal Bureau voor de Statistiek
CJG	: Centrum voor jeugd en gezin
CPOB	: Stichting Christelijk Primair Onderwijs Betuwe en Bommelerwaard
DB	: Dagelijks Bestuur
D&O	: Dekking en Onvoorzien
DIV	: Documentaire Informatie Voorziening
DVO	: Dienst Verlening Overeenkomst
ECB	: Europese Centrale Bank
EMU	: Europese Monetaire Unie
ESF	: Europees Sociaal Fonds
EU	: Europese Unie
Fido	: Financiering decentrale overheden
GBA	: Gemeentelijke Basis Administratie
GGD	: Gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GGZ	: Geestelijke gezondheidszorg
GHOR	: Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen
Gr	: Gemeenschappelijke regeling
GRP	: Gemeentelijk rioleringsplan
HAN	: Hogeschool Arnhem Nijmegen
HOF/ Hof (wet)	: Wet Houdbare Overheids Financiën
HR	: Human Resources
I&A	: Informatievoorziening en Automatisering
IBA	: Individuele behandeling afvalwater
IBOR	: Integraal beheer openbare ruimte

ICT	: Informatie en Communicatie Technologie
I/D	: In- en doorstroombanen
ID	: Identificatie document
Iegg	: In exploitatie genomen gronden
IHP	: Integraal huisvestingsplan
IKB	: Individueel Keuze Budget
IOAW	: Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkeloze werknemers
IOAZ	: Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
ISV	: Investeringsbudget stedelijke vernieuwing
IV3	: Informatie voor derden
IZ	: Inwonerszaken
JPN	: Jeugd Preventie Netwerk
KPI	: Kritische Prestatie Indicatoren
LEA	: Lokale Educatieve Agenda
LHR	: Logistieke Hotspot Rivierenland
LOP	: Landschaps Ontwikkelings Plan
LOW	: Locatie onafhankelijk werken
mjn	: Miljoen
MJOP	: Meerjarig onderhoud plan
MO	: Maatschappelijke ondersteuning
MOOR	: Meldpunt opbrekingen openbare ruimte
MT	: Management Team
MTO	: Medewerkers Tevredenheidsonderzoek
NNB	: Nog Niet Bekend
Niegg	: Niet in exploitatie genomen gronden
OBR	: Overige Bestemmings Reserve
OBRB	: Overige Bestemmings Reserve Besteed
OBS	: Openbare basisschool
ODR	: Omgevings Dienst Rivierenland
OP	: Overlopende Posten
OR	: Ondernemersraad
OTO	: Opleiden, Trainen en Oefenen
OV	: Openbaar vervoer
OvD-Bz	: Officier van Dienst-Bevolkingszorg
OZB	: Onroerende Zaakbelasting
Pauw	: Product Algemene Uitkering voor het Web
PGB	: Persoons gebonden budget
P&C	: Planning en Controle
P&O	: personeel & organisatie
PW	: Participatiewet
PWA	: Prins Willem Alexander
RAR	: Regionaal Archief Rivierenland
RAV	: Regionale ambulance voorziening
RB	: Robuust Buren
RBT	: Regionaal Bureau voor Toerisme
RIBW	: Regionale Instelling Beschermd Wonen
RIW	: Voormalig werkzaak Rivierenland
RKC	: Reken Kamer Commissie
ROB	: Regionaal ontwikkel bedrijf
RR	: Regio Rivierenland
RV	: Raadsvoorstel / besluit
SEZ	: Spoedeisende zorg
SKLM	: Stichting Kinderopvang Lienden Maurik
SOL	: Samen On Line
Stib	: Sterk in de buurt
SVB	: Sociale verzekeringsbank
SVN	: Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland
SW	: Sociale werkvoorziening
SWB	: Stichting Woningbeheer Betuwe
SWOT-analyse	: Sterkte - Zwakt analyse
VNG	: Vereniging Nederlandse Gemeenten
VRGZ	: Veiligheidsregio Gelderland Zuid
VTH	: Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

VUT	: Vervroegde uittreding
W&I	: Werk en inkomen
Wabo	: Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WEB	: Wet Educatie Bedragen
Wg-deel	: Werkgevers-deel
WGR	: Wet Gemeenschappelijke Regeling
WIW	: Wet inschakeling werkzoekenden
WKO	: Warmte Koude opslag
WKR	: Werkkostenregeling
WMG	: Waterleiding Maatschappij Gelderland
Wmo	: Wet maatschappelijke ondersteuning
WNT	: Wet Normering Topinkomens
WOB	: Wet Openbaarheid van Bestuur
WOPT	: Wet Openbaarmaking uit Publieke middelen gefinancierde Topinkomens
WOZ	: Wet onroerend zaakbelasting
WPG	: Wet publieke gezondheid
Wro	: Wet ruimtelijke ordening
WSNP	: Wet schuldsanering natuurlijke personen
WSW	: Wet sociale werkvoorziening
WUR	: Wageningen Universiteit en Researchcentrum
WW	: Werkeloze werknemers
WWB	: Wet werk en bijstand
ZiN	: Zorg in Natura